

JAMES WYLLIE

NEVESTE DE NAZIȘTI

FEMEILE DIN ELITĂ
GERMANIEI LUI HITLER



LITERA

KRONIKA

JAMES WYLLIE

NEVESTE DE NAZIȘTI

FEMEILE DIN ELITĂ
GERMANIEI LUI HITLER



LITERA

KRONIKA

JAMES WYLLIE

NEVESTE DE NAZIȘTI

FEMEILE DIN ELITĂ
GERMANIEI LUI HITLER



LITERA

KRONIKA

JAMES WYLLIE

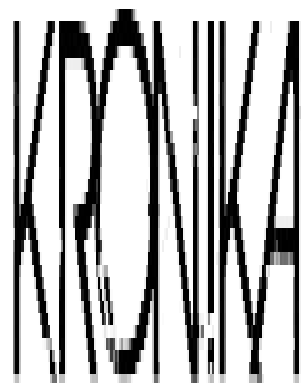
NEVESTE DE NAZIȘTI

FEMEILE DIN ELITĂ
GERMANIEI LUI HITLER



LITERA

KRONIKA



Colecția în care umanitatea este reconstruită prin cărți
care ne ajută să pătrundem în culisele celor mai interesante
evenimente politice, sociale sau financiare de ieri și de astăzi.

JAMES WYLLIE

NEVESTE DE NAZIȘTI

FEMEILE DIN ELITA
GERMANIEI LUI HITLER

Traducere din limba engleză de

MIHAELA GUȚU

LITERA

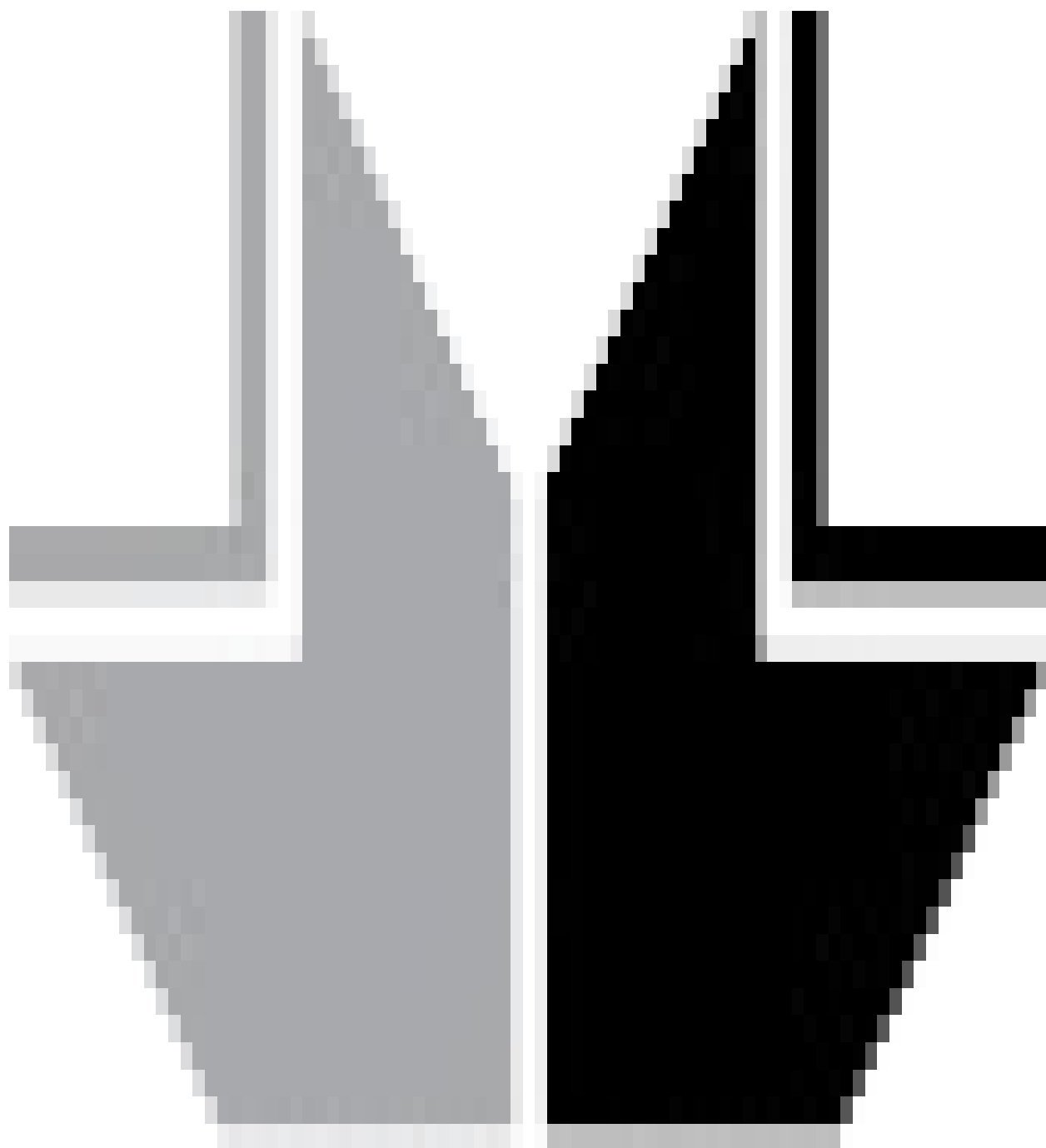
București

Nazi Wives. The Women at the Top of Hitler's Germany

James Wyllie

Copyright © 2019 James Wyllie

Toate drepturile rezervate.



LITERA[®]

Editura Litera

tel.: 0374 82 66 35; 021 319 63 90; 031 425 16 19

e-mail: contact@litera.ro

www.litera.ro

Neveste de naziști. Femeile din elita Germaniei lui Hitler

James Wyllie

Copyright © 2021 Grup Media Litera

pentru versiunea în limba română

Toate drepturile rezervate

Traducere din limba engleză:

Mihaela Guțu

Editor: Vidrașcu și fiii

Redactori: Ramona Ciortescu, Georgiana Harghel

Corector: Rodica Crețu

Copertă: Flori Zahiu

Tehnoredactare și prepress: Liviu Rusu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Wyllie, James

Neveste de naziști. Femeile din elita Germaniei lui Hitler / James Wyllie;

trad. din lb. engleză de Mihaela Guțu. -

București : Litera, 2021

ISBN 978-606-33-7553-8

ISBN EPUB 978-606-33-8086-0

I. Guțu, Mihaela (trad.)

Introducere

În seara zilei de 10 iulie 1937, jurnalista germană de origine evreiască Bella Fromm, care scria pentru rubrica mondenă a unui ziar din Berlin, a mers la cinema pentru a vedea comedia romantică *Broadway Melody*. Vag inspirată din filmul original, apărut în 1929, și având drept coloană sonoră hitul *You Are My Lucky Star*, comedia înfățișa o mulțime de personaje care încercau să lanseze un spectacol pe Broadway, prezentând intrigi ridicole din culise și locuri fascinante – apartamente penthouse și foișoare pe acoperiș –, finalul filmului fiind marcat de două plane mari ce apăreau pe scenă alături de dansatori de step îmbrăcați în frac și cu joben.

Ajungând la cinema, Bella și-a parcat mașina și, dintr-odată, a observat că stârnise interesul a doi ofițeri SS. Unul dintre ei i-a notat numărul de înmatriculare, iar al doilea și-a îndreptat aparatul foto spre ea și „a făcut rapid o poză”. Motivul acestui nivel de supraveghere a devenit clar în momentul în care au ajuns în parcare mai multe automobile mari cu svastica pe ele. Heinrich Himmler și Margaret, soția lui, au coborât dintr-o mașină și au intrat în cinematograf, însoțiți de „bodyguardul lor sinistru”.¹ Odată ajunși înăuntru, Himmler și Margaret și-au ocupat locurile – flancați de îngerii morții aflați în subordinea acestuia – și s-au făcut comozi pentru 101 minute de distracție și amuzament. Această imagine suprarrealistă, aproape comică, este, mai degrabă, tulburătoare, ținând cont de modul în care este perceput Himmler, în general, de ceilalți: un pedant lipsit de umor și un fanatic nemilos, obsedat de fantezii excentrice legate de o rasă superioară germană.

De ce a dus-o pe Margaret la un musical distractiv produs de MGM? Spre deosebire de ceilalți din elita nazistă – incluzându-l aici pe Hitler –, Himmler nu era pasionat de filme, nerăbdător să vadă cele mai recente premiere de la Hollywood. Poate și-a imaginat această ieșire ca pe o evadare fără griji, ca o distragere de la munca zilnică. Oare este posibil să fi vizionat filmul cu un ochi critic, considerându-l un exemplu de regres degenerat al societății americane? Sau poate că doar a încercat să-și mulțumească soția. Încă de la

Început, programul lui de lucru și călătoriile aproape constante își lăsaseră amprenta asupra căsniciei lor. Aceasta fusese o ocazie de a petrece timpul împreună. Îmbracă-te elegant. Convoacă o flotă de mașini și o escortă în uniformă. Răsfaț-o cu un film la care să se simtă bine.

Din păcate, nu se știe dacă Margaret a savurat Broadway Melody sau dacă a fost mulțumită că soțul ei își făcuse timp să o răsfete; poate că cea mai palpitantă parte a serii a constat din plimbarea pe străzile capitalei într-un convoi SS, răspândind valuri de teamă și de uimire printre cei care îi vedeau trecând.

*

Doar câteva dintre miile de cărți despre nazism se axează pe soțiile liderilor regimului hitlerist: Gerda Bormann, Magda Goebbels, Carin și Emmy Goering, Ilse Hess, Lina Heydrich și Margaret Himmler. În timp ce soții lor au lăsat o amprentă de neșters asupra memoriei noastre colective, femeile care le-au oferit susținerea necesară, încurajarea și îndrumarea au fost, în mare parte, retrogradate la notele de subsol ale istoriei. Deși experiența în ansamblu a femeilor din era nazistă a devenit un subiect de studiu important în perioada anilor 1980, apărând chiar și un întreg domeniu de cercetare și conturându-se o imagine complexă și nuanțată care a pus la încercare stereotipurile perpetuate de propaganda nazistă, femeile de la nivelul cel mai înalt al sistemului au fost neglijate.

Unul dintre motive este natura materialului-sursă, care trebuie tratat cu precauție. Chiar dacă în ultimele decenii au ieșit la lumină mai multe informații, încă există lacune considerabile și perioade lipsă din jurnalele și scrisorile care au supraviețuit, iar în autobiografiile postbelice, scrise de câteva dintre soții, acestea au încercat, în mod activ, să-și portretizeze bărbații ca fiind niște etaloane ale virtuții, iar pe ele însele – niște prezențe inocente. Memoriile și gândurile altor simpatizanți – fiecare având interese proprii – au creat o cameră cu ecou a povestirilor, a zvonurilor și a bârfelor, care au făcut tot mai grea distincția dintre realitate și ficțiune.

Totuși aceste tipuri de probleme afectează orice investigație asupra trecutului și nu sunt suficiente pentru a explica de ce istoricii nu au reușit să le ofere acestor femei însemnătatea care li se cuvine, dând astfel crezare presupunerilor proprii conform cărora a existat o deosebire clară între viața publică și cea privată a soților acestora. Dar acest lucru poate fi contestat. Naziștii și-au propus să controleze fiecare aspect al existenței cetățenilor – alimentele pe care le consumau, hainele pe care le purtau, persoanele cu care întrețineau relații sexuale, glumele pe care puteau să le spună, modul în care sărbătoreau Crăciunul – astfel, orice distincție dintre viața publică și cea privată a devenit nesemnificativă. Și, în pofida privilegiului lor incontestabil, soțiile au fost supuse aceluiași presiuni care erau exercitate și asupra femeilor obișnuite. Viețile lor sociale au fost determinate de considerente politice. Prietenii s-au pierdut. Relațiile – chiar și cu membrii familiei – au încetat brusc. Comportamentul femeilor a fost un element important în conflictele din elitele naziste, în special din cadrul celor care-l interesau pe Hitler; dacă cineva pierdea susținerea Führerului, atunci acest lucru putea să influențeze puternic carierele soților.

Chiar dacă este posibil să nu se fi implicat în deciziile de zi cu zi ale soților, există peste tot dovezi care atestă faptul că au fost părtașe totuși la anumite fapte criminale: obiecte de artă furate expuse pe pereți, mobilă ascunsă în pod confecționată din piele umană și din oase, fructe și legume luate din grădinile lagărelor de concentrare locale și sclavi care le lucrau pământul. Ritualurile vieții de familie – nașterile, căsătoriile, înmormântările – au fost, în mod inextricabil, legate de ideologia nazistă. Poate că din această cauză s-a dovedit a fi mai ușor să apreciem aceste femei după aparențe și să le considerăm personaje secundare; dacă sunt luate în serios, înseamnă că se acceptă faptul că soții lor s-au angajat în activități normale și au experimentat emoții umane ca toți ceilalți. Să se îndrăgostească sau să renunțe la o poveste de iubire. Să-și facă griji pentru facturile primite și pentru școala la care vor merge copiii. Să planifice dineuri și picnicuri sau să viziteze obiective turistice în vacanțe. Acceptarea faptului că, din multe puncte de vedere, aceștia nu erau diferiți de noi creează o formă de disonanță cognitivă: un sentiment de profundă neliniște.

Cu toate acestea, poveștile lor oferă perspective importante asupra naturii regimului nazist și asupra psihologiei liderilor acestuia, creând o viziune nouă

legată de evenimentele-cheie care au conturat ascensiunea și căderea regimului. Scopul acestei cărți este să schițeze viețile acestor femei începând cu momentul implicării în mișcarea nazistă – încă dinainte de a-și fi întâlnit viitorii soți, în cazul unora dintre ele –, trecând prin anii de luptă, putere, declin și distrugere și ajungând la amurgul postbelic de negare și iluzie. Cu toate că soțiile s-au bucurat de o viață în lux și de statut de VIP, acestea au îndurat și căsnicii eșuate, soți infideli, suicid, asasinări, dezertări, sărăcie și încarcerare. Totuși în ciuda tuturor acestor încercări și necazuri, devotamentul lor față de cauza lui Hitler a fost de nestrămutat.

*

Deși aceste femei au fost unice și fascinante, în felul lor, și au făcut față cerințelor impuse într-un mod cu totul diferit, trecutul lor a fost surprinzător de similar. Fiind foarte educate, toate au provenit din familiile conservatoare ale clasei de mijloc – reprezentând meseriașii, afaceriștii, armata și mica nobilime –, în care rolurile sexelor erau ferm delimitate; indiferent de realizările obținute, cea mai mare speranță a unei femei fiind să își găsească un soț bun. Părinții lor, indiferent dacă au fost protestanți sau catolici, au luat religia în serios și le-au insuflat fiicelor valori ce aveau să le modeleze gusturile, interesele și opiniile politice: credința în supremația culturii germane, a muzicii, artei, literaturii și a filosofiei acesteia, în genialitatea realizărilor științifice ale Germaniei și în armata ei de neînvins; devotamentul față de kaizer și față de stat; ura față de socialism și teama că masele nestăpânite aveau să-i sfâșie. Ca urmare, au avut mai multe lucruri în comun decât ar fi avut vreodată cu o femeie care a muncit la fabrică.

Au crescut într-o eră care a văzut transformarea rapidă a Germaniei dintr-o societate preponderent agricolă într-o societate industrială, un compromis complicat între un sistem democratic și unul imperial și un efort mare de a transforma Germania într-o putere globală importantă, cu o flotă maritimă mare și colonii. Totuși în pofida patriotismului intens, a existat și un sentiment omniprezent de criză într-o țară care se afla în război cu ea însăși, zbătându-se să se adapteze la presiunile modernității – mai ales la

accentuarea divizării claselor sociale – și fiind înconjurată de vecini ostili. Burghezia a fost deosebit de vulnerabilă în fața acestor solicitări și tensiuni, suferind atât din cauza simțului exagerat al propriei superiorități, cât și din cauza unei anxietăți supărătoare față de viitor.

Începutul Primului Război Mondial a părut să diminueze aceste tensiuni, națiunea unindu-se în așteptarea gloriei. Pentru că masacrul nu se mai termina, întreaga populație a fost mobilizată în scopul susținerii efortului de război, iar cenzura în masă și propaganda asiduă au făcut ca victoria finală să pară inevitabilă, obținută cu orice preț.

Tinerețea acestor femei – atât acasă, cât și la școală – a fost monopolizată de conflict. Statisticile de pe câmpul de luptă și poveștile soldaților ajungeau în școli. Preoții se rugau pentru succesul de pe front. Absolut toate lucrurile, începând cu jucăriile și sfârșind cu cărțile de joc, aveau o tematică militară. Mamele, în special cele din clasa de mijloc, făceau parte dintr-o vastă rețea de muncă de caritate, de colecte de alimente sau de tricotat șosete și fulare pentru cei din tranșeele umede și reci.

Ultimul an de război a produs șoc după șoc sistemului deja instabil. Puterea preluată de bolșevici în Rusia a fost o amenințare pentru ceilalți, întrucât revoluția putea să se extindă dincolo de granițele Rusiei, iar acest lucru a provocat revolte în armată. Eșecul atacului de proporții de pe frontul de vest a dus la o retragere ireversibilă. Căderea celor mai importanți aliați ai Germaniei, și anume Austro-Ungaria și Turcia, a jucat și ea un rol important. Foametea, subnutriția și bolile au distrus moralul cetățenilor. Grevele și manifestațiile, precum și solicitările de semnare a păcii și de abdicare a kaizerului – toate acestea au afectat sistemul.

Haosul și violența care au cuprins Germania în urma înfrângerii și a capitulării au continuat până în 1919, conducând țara spre un război civil în toată regula. Extrema stângă a fost cât pe ce să preia controlul, însă a fost distrusă fără milă de Freikorps (unități paramilitare de extremă dreaptă constituite din soldați și voluntari înfocați), cărora li s-a dat frâu liber de către guvernul înarmat al noii Republici de la Weimar, care a fost trasă la răspundere pentru termenii umilitori impuși prin Tratatul de la Versailles.

Ca urmare, aceste femei au crescut în circumstanțe extrem de nesigure și

schimbătoare. Vechile certitudini nu mai existau. Convențiile civilizate ale generației părinților lor au devenit din ce în ce mai irelevante. În derivă, fiecare dintre ele a gravitat în jurul unui salvator autoproclamat care le-a promis și luna de pe cer.

Partea I. Drumul spre vârf

Capitolul 1. Începuturi

În primăvara lui 1920, Ilse Pröhl s-a mutat într-un cămin studențesc decent la periferia orașului München, hotărâtă să beneficieze de oportunitățile educaționale oferite nemțoaicelor. În 1900, anul în care se născuse Ilse, femeile fuseseră admise pentru prima dată la universitate. Peste opt ani își deschiseseră porțile și primele Gymnasien pentru fete – licee exclusive cu plată, care își pregăteau elevii pentru examenul de admitere la universitate cunoscut sub numele de Abitur.

Gymnasien erau doar pentru fetele din familii bogate, însă acest lucru nu a fost un impediment pentru Ilse, căci tatăl ei era un medic respectat care tratase membrii curții prusace din Berlin și devenise chirurg militar șef la garnizoana de elită din Potsdam. La vârsta de 14 ani, Ilse a primit un loc la unul dintre aceste licee prestigioase. Fiind o elevă inteligentă, activă și populară, Ilse a fost interesată, în special, de muzică și de literatură. I-au plăcut drumețiile și mersul cu cortul, niște ocupații în aer liber extrem de populare printre adolescenții din clasele de mijloc care căutau să evadeze din viața urbană lipsită de viață. Această mișcare de reîntoarcere la natură începuse ca o activitate strict masculină, însă, când s-a implicat și Ilse, devenise deja complet mixtă.

Anii fără griji din adolescența fetei au fost umbriți de Primul Război Mondial. Chiar dacă fusese o susținătoare fermă a forțelor armate și o patriotă convinsă, a cunoscut adevărata realitate a catastrofei din nordul Franței când tatăl ei, care fusese trimis într-un sector relativ liniștit al frontului, a fost ucis, în primăvara lui 1917.

Această pierdere dureroasă a fost agravată de șocul înfrângerii și de revoltele ce amenințau să divizeze Germania. Mai târziu, când Ilse era în ultimul an la Gymnasium, mama ei s-a recăsătorit cu un director de muzeu și familia s-a mutat la München înainte ca tânăra să termine școala. Decât să stea în casa ei

nouă, Ilse a închiriat o cameră într-un cămin, arătând că vrea să fie independentă.

Într-o seară, Ilse a întâlnit un vecin – un bărbat tânăr, înalt, care purta o uniformă jerpelită și zdrențăroasă și care s-a prezentat, cu o voce răgușită ca fiind Rudolf Hess. Înfățișarea înfiorătoare a acestui bărbat a uimit-o imediat pe Ilse: sprâncenele groase, care aproape se întâlneau la mijloc, ochii adânciți în orbite și expresia înspăimântătoare a feței. În ciuda lipsei lui de maniere, Ilse a fost instantaneu atrasă de el. Este imposibil de confirmat dacă acel bărbat de 26 de ani a avut aceeași reacție. Hess a fost cel mai enigmatic dintre toți naziștii superiori. Zeci de experți, începând cu psihologi și terminând cu istorici, au încercat să-l înțeleagă. Uneori a fost o enigmă chiar și pentru el însuși. Într-o scrisoare destinată unui prieten, acesta mărturisea că se simte prins între două laturi opuse ale personalității sale: una tindea spre o existență aproape monahală, contemplând asupra misterelor universului, iar cealaltă fiind reprezentată de un barbar însetat de sânge care simțea o nevoie acută de luptă.

Totuși Ilse a fost atrasă tocmai de această combinație dintre bărbatul gânditor și cel de acțiune. Uniforma uzată (pe care Ilse a recunoscut-o imediat) purtată de Hess în acea seară decisivă aparținea faimosului regiment Freikorps Epp, căci i se alăturase în 1919, în perioada răsturnării violente a guvernului de extremă stânga din München.

Hess, care fusese rănit de două ori în luptă, era și veteran decorat cu Crucea de Fier pentru viteză. În bătălia infernală de la Verdun, în care fusese martor la „toate ororile imaginabile ale morții”¹, fusese lovit de un șrapnel. Pe lângă asta, fusese împușcat în piept în timpul unui atac al infanteriei condus de el în România. După ce își revenise complet, Hess a făcut cursuri de pilot, satisfăcându-și vechea dorință de a zbura. Totuși războiul se terminase înainte să-și poată testa abilitățile de pilot în luptă.

Când începuse conflictul, Hess era la o răscruce hotărâtoare în viața lui: voia să meargă la universitate, însă tatăl lui insista ca el să participe la afacerea familiei, o firmă de import-export cu sediul în Alexandria, un oraș-port egiptean, unde crescuse și Hess, trăind într-o vilă somptuoasă la marginea deșertului – un mediu care contribuise la alienarea de lucrurile obișnuite. Tatăl băiatului era foarte strict cu disciplina și credea că cea mai importantă

zi din an era ziua de naștere a kaizerului. Astfel, băiatul s-a apropiat mai mult de mama lui – o femeie blândă și inteligentă, care i-a încurajat interesul pentru astrologie.

În 1908, când Hess a împlinit 14 ani, familia s-a întors în Germania. Pentru că trăise acolo doar pe timpul verii, Hess a fost uimit la vederea zăpezii. Ajuns la internat, a rămas un străin. Fiind un elev silitor, a luat examenul de absolvire, Abitur, și, fără tragere de inimă, s-a înscris la un curs de afaceri. Performanțele slabe ale tânărului au provocat un conflict între tată și fiu, care s-a rezolvat doar când Hess s-a înrolat în armată.

Când s-a terminat războiul și când afacerea tatălui său a fost rechiziționată de britanici, tânărul a putut să-și obțină diploma în istorie și economie. În timp ce se arăta interesat de Societatea Thule (un grup semisecret preocupat de mitologia ariană și de civi-lizațiile preistorice nordice), Hess s-a lăsat influențat de ideile lui Karl Haushofer, un profesor de geopolitică în vârstă de 50 de ani, care reușise să combine cariera militară cu studiul academic. După ce vizitase Japonia, Haushofer dezvoltase conceptul de „spațiu vital” și ajunsese la concluzia că șansele de succes ale unei națiuni depind de spațiul vital de care dispune. Deși Haushofer nu l-a considerat pe Hess neapărat inteligent, i-a admirat tăria de caracter. Profesorul, dar și restul familiei sale, l-a tratat pe Hess ca pe un fiu adoptiv. Această prietenie strânsă, care a implicat-o și pe Ilse, a durat zeci de ani și a avut rezultate diferite pentru persoanele implicate.

În ciuda aversiunii lui Hess față de distracții, Ilse s-a ținut de capul lui și aceștia au început să petreacă mai mult timp împreună. A fost o aventură platonice. Fiind încă virgin, Hess nu a părut deloc interesat de sex: în relația lor, apropierea fizică a lipsit pe parcursul câtorva ani. În schimb, și-au cultivat reciproc conexiunea spirituală, bazându-se pe dragostea comună pentru cultura germană, în special pentru scriitorii și compozitorii activi la sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea. Preferatul lor era poetul și filosoful Friedrich Hölderlin: în primele sale lucrări venera natura, iar în cele ulterioare, pe Dumnezeu. Ilse i-a oferit lui Hess o copie a romanului metafizic Hyperion scris de Hölderlin, pe care a adăugat o dedicație în versuri; iubirea lor era „atât de puternică și, în același timp, atât de blândă, ca spiritul lor”, iar „inimile [lor] înving valuri mai puternice decât

tridentul Zeului Mării, stăpânul valurilor“.²

Cu toate acestea, părerea comună despre Hitler a fost cea care a creat legătura de neclintit dintre cei doi tineri, căci ambii erau convinși că dăduseră peste un om destinat să scoată Germania din abisul în care se afla și să o ducă pe drumul spre glorie. Curând după ce se cunoscuseră, Hess l-a auzit pe Hitler ținând un discurs la o mică adunare. Pentru că nu putea să-și stăpânească entuziasmul, a alergat înapoi spre cămin, a dat buzna în camera Ilsei și a început să-i povestească încântat despre acest bărbat uimitor și despre mesajul lui electrizant. Peste câteva săptămâni, Ilse l-a însoțit la o nouă adunare nazistă, care a impresionat-o și pe ea la fel de mult. Entuziasmul ei necondiționat pentru ideologia otrăvită a lui Hitler este evident într-o scrisoare către o colegă de școală, în care Ilse nu a încercat deloc să-și domolească viziunile: „Suntem antisemiți. Constant, riguros și fără excepții. Există doi piloni de bază ai mișcării noastre – cel național și cel social – și aceștia sunt incluși în noțiunea de antisemitism.“³

Până în toamna lui 1920, Ilse a luat examenul de absolvire, Abitur, a început un curs de germană și unul de biblioteconomie și s-a angajat la un anticariat. Pe lângă călătoriile ocazionale în afara orașului München, pentru a hoinări prin zonele rurale, tânăra și-a petrecut majoritatea timpului liber lucrând pentru mișcarea nazistă: a distribuit pliante, a lipit afișe, a ajutat la ziarul partidului. De asemenea, Ilse a fost și secretara lui Hess, care s-a apropiat de Hitler și care și-a riscat viața în timpul încăierărilor frecvente dintre susținătorii naziști și oponenții de extremă stângă.

În semn de recunoștință pentru eforturile lor, Ilse și Hess au avut privilegiul de a se afla în preajma lui Hitler în timpul său liber, apropiindu-se de tovarășii lui cei mai de încredere. Ilse, la fel ca mulți alții, a descris cât de mult savura Hitler o porție bună de răs; pentru că nu era persoana care să spună glume, Hitler obișnuia să-i imite pe ceilalți și nimic nu-i plăcea mai mult decât să asculte o poveste amuzantă bine spusă, atât timp cât nu era despre el.

Timidă și sensibilă, Gerda Buch era o copilă în pragul adolescenței, visătoare și cu talent artistic, atunci când l-a cunoscut pe Hitler, care a luat-o imediat sub aripa lui. „Unchiul Adolf“ avea un interes deosebit pentru tineri, în special pentru fete, și era dornic să adopte un rol ultraprotector, asumându-și responsabilitatea pentru bunăstarea lor culturală, politică și morală. Pe atunci, toată atenția lui era îndreptată spre Henriette Hoffmann, fiica de nouă ani a lui Heinrich Hoffmann, unul dintre asociații săi cei mai apropiați, care avea să devină fotografii lui personal. În fiecare după-amiază, în timp de Henriette exersa la pian, Hitler obișnuia să-i testeze cunoștințele din mitologia și folclorul germane. Chiar dacă a petrecut mai puțin timp cu Gerda, Hitler îi oferea toată atenția lui atunci o vizita.

Motivul pentru care Hitler a fost o prezență regulată în viața Gerdei l-a constituit Walter Buch, tatăl acesteia, un soldat de carieră. În 1902, când se înrolase în armată, Buch avea 19 ani. Gerda s-a născut în 1909, la un an după căsătoria lui Buch cu mama fetei. În 1914 a devenit prim-locotenent, fiind unul dintre puținii ofițeri care nu proveneau dintr-un mediu aristocratic. Servind pe frontul de vest, Buch a obținut mai multe promovări până a ajuns să comande un întreg batalion. În 1918 și-a dat demisia, dezgustat de condițiile armistițiului cu Aliații, care redusese armata până la numărul nesatisfăcător de 100 000 de soldați, și s-a alăturat celorlalți foști camarazi nemulțumiți. Aceștia hoinăreau prin München, încercând să-și revină după dizolvarea Freikorps și eșecul Kapp Putsch, o lovitură de stat militară declanșată în primăvara lui 1920 și învinsă de cea mai mare grevă generală din istoria Germaniei. Îndrumat spre Hitler, Buch a fost cucerit imediat de acesta și a declarat că „fusesse trimis germanilor prin mila Domnului“.⁴

Buch era exact tipul de recrut căutat de Hitler: un reprezentant al clasei ofițerilor cu reputație curată. „Refugiul“ lui Buch în cadrul mișcării a fost reprezentat de Batalioanele de asalt (Sturmableitung – SA), cunoscute și sub denumirea de „Cămășile brune“. Hitler avea nevoie de bărbați experimentați ca Buch pentru a transforma acea gloată de luptători stradali nedisciplinați într-o forță paramilitară eficientă. În vara lui 1923, Buch a preluat conducerea a 275 de membri SA din Nürnberg, oraș aflat la aproximativ 160 de kilometri de München, și a început să-i pregătească pentru acțiune. Din nou, Buch avea

să fie departe de casă. Reflectând asupra copilăriei sale, Gerda se plângea că tatăl ei fusese „doar un vizitator. Nu a stat niciodată cu noi o perioadă mai lungă.”⁵ Până la urmă, cea mai semnificativă contribuție a lui Buch la viața fiicei sale a fost faptul că i-o prezentase lui Hitler.

*

Înainte ca Buch să preia controlul în Nürnberg, „Cămășile brune” au căpătat un nou conducător: Hermann Goering, eroul de război, fost as al aviației, ale cărui fapte eroice ca pilot îi aduseseră multă faimă (primise prestigiosul premiu Blue Max pentru 20 de avioane doborâte confirmate și a preluat escadrila de elită Richthofen după moartea Baronului Roșu). Piloții de pe avioane de vânătoare erau adevărate celebrități; fiind portretizați ca niște ași ai aerului angajați în dueluri cavalierești, au stârnit imaginația oamenilor, scutindu-i de realitatea crudă și foarte neplăcută a războiului din tranșee. Hermann făcuse parte din elită, căpătase renume. Deși fusese în Stockholm în ultimii ani, reputația lui nu avusese de suferit.

Cu certitudine, Hitler a știut ce potențial avea Goering. Acesta putea să deschidă uși spre elita și aristocrația militară, spre brokeri de putere locală, care l-ar fi putut ajuta pe Hitler să-și realizeze scopul: să folosească orașul München ca punct de plecare al unei revoluții naționale. Cei doi au făcut cunoștință la sfârșitul lui 1922 – la scurt timp după ce Goering ajunsese acolo și îl văzuse pe Hitler ținând un discurs la o adunare – și Hitler i-a propus să se alăture mișcării.

Pe parcursul anilor, Goering avea să afirme mai multe lucruri despre decizia de a se alătura lui Hitler. Indiferent dacă a fost un act profund de supunere față de cel ales sau un pariu calculat pe abilitățile lui Hitler de a mobiliza masele, nu există nici o îndoială că noul partid nazist i-a oferit lui Goering ocazia de a fi o persoană importantă, chiar dacă doar într-un cerc restrâns. Totuși Karin, noua soție suedeză a lui Goering, a fost cea care a parafat înțelegerea. Fiind deja o antisemită înrăită, Karin îl venera pe Hitler. Pentru ea, acesta era un fel de supererou mitic dintr-o legendă nordică, așa că a făcut

tot ce a putut ca să întărească relația dintre cei doi bărbați.

Prima întâlnire dintre Carin și viitorul ei soț pare o poveste dintr-un roman de dragoste. S-a întâmplat într-o noapte furtunoasă. Se dezlănțuise viscolul. Însă contele Eric von Rosen, un explorator bogat din Suedia, era hotărât să găsească pe cineva care să-l ajute să zboare din Stockholm la castelul său în stil medieval, care se afla la aproximativ 100 de kilometri depărtare. Acolo îl așteptau soția și contesa Carin von Foch, sora lui în vârstă de 31 de ani. Singurul pilot pregătit să-și asume riscul unei călătorii atât de periculoase fusese Goering. Zborul înspăimântător îi testase abilitățile și curajul până la limită: cu vizibilitate aproape zero, pilotul a reușit să aterizeze pe un lac înghețat de lângă castel. Odată ce a intrat în interiorul impunătorului castel – decorat cu tapet cu tematică ariană, cu sculpturi nordice, arme vechi și cu două svastici enorme făcute din fier forjat – și s-a așezat comod lângă focul puternic cu un pahar de coniac, Goering s-a simțit ca acasă.

Goering și-a petrecut mare parte din copilărie în două castele (unul aflat în Bavaria și celălalt, în Austria) care aparțineau lui Hermann Ritter von Eppenstein, nașul și îngerul său păzitor, un medic respectat. În 1893, aflându-se într-o călătorie spre Africa, von Eppenstein l-a cunoscut pe tatăl lui Goering, un guvernator colonial, a cărui soție tânără și atrăgătoare era însărcinată și avea febră foarte mare. Situația a devenit critică în momentul nașterii, însă von Eppenstein s-a implicat și i-a salvat pe amândoi, mamă și copil. După ce tatăl lui Goering s-a pensionat, având o pensie pentru funcționari publici oarecum mulțumitoare, von Eppenstein s-a oferit să ia familia sub aripa lui. Intențiile sale nu au fost întru totul altruiste, căci acesta avea o aventură cu mama lui Goering. Sub acoperișul castelului său, femeia și-a împărțit timpul între soțul ei, care îmbătrânea rapid, și binefăcătorul lor.

Von Eppenstein a fost extrem de mândru de statutul lui de nobil și l-a etalat oricând a avut ocazia – născut evreu, s-a convertit la creștinism ca să-și urmeze cariera medicală, dobândind, astfel, acces la membrii influenți ai elitei prusace. Pentru că era pasionat de evenimentele fastuoase și îi plăcea să joace rolul de stăpân al casei, a găzduit numeroase banchete cu invitați nobili, la care partea artistică era asigurată de trubaduri în ținute medievale.

Carin crescuse într-un mediu similar, baroc. Tatăl ei a fost un colonel aristocrat, iar mama ei provenea dintr-o adevărată dinastie anglo-irlandeză de

producători de bere. Carin a avut patru surori și împreună cu alte femei din familie au creat propria lor societate creștină panteistă, numită Edelweiss, a cărei stemă era o floare. Această comunitate a avut propria capelă, o clădire mică din piatră, însă frumos decorată, unde adepții se rugau, cântau melodii folclorice și organizau ședințe de spiritism. Îngenuncheau și se rugau pentru victoria Germaniei în fiecare zi a Primului Război Mondial.

Educația extraordinară și elevată a lui Carin și cea a lui Goering le-au oferit o imagine grandioasă despre ei înșiși – erau ca niște protagoniști într-o mare piesă de teatru. Totuși viața i-a lăsat pe amândoi cu frustrări profunde. La sfârșitul războiului, Tratatul de la Versailles a impus dizolvarea forței aeriene germane, iar acest lucru l-a enervat și l-a amărât pe Goering. Fiind dependent de acțiune, căci încă de la o vârstă fragedă fusese obsedat de toate lucrurile militare, dar și de vânătoare și de alpinism, a devenit, peste noapte, vedeta spectacolelor aeriene în Suedia, efectuând cascadorii riscante în fața publicului care îl privea cu gura căscată. Însă această performanță a fost rapid uitată; Goering a încetat să mai fie un erou. Deprimat, s-a angajat să transporte persoane dintr-un loc în altul. Faptul că, în ciuda pericolului, aviatorul acceptase cererea lui von Rosen de a-l duce acasă demonstrează cât de mult îi lipsea aventura.

Carin era blocată într-o căsătorie lipsită de iubire cu Nils von Kantzow, un ofițer de armată. Căsătorindu-se la 21 de ani, a rămas însărcinată trei ani mai târziu și a avut parte de o naștere traumatizantă. Chiar dacă îl iubea pe Thomas, fiul ei, nu era pregătită să fie mamă și visa să evadeze din atmosfera sufocantă a înaltei societăți. Părăsindu-și soțul și băiatul, care pe atunci avea șapte ani, la Stockholm, s-a refugiat în castelul contelui.

Din momentul în care Carin i s-a alăturat lui Goering în sala mare, cei doi au fost fascinați unul de celălalt. Atrăși irezistibil unul de altul, au început o relație care a avansat rapid. Carin i-a spus surorii sale că ei doi erau precum Tristan și Isolda: „Am băut poțiunea iubirii și suntem neputincioși”; iar scrisorile ei către Goering erau pline de declarații melodramatice: „Ești totul pentru mine. Nu există nimeni ca tine” – sau de expresia unei dorințe arzătoare – „Sărut tot ce se află în jurul tău”.⁶ Desigur, soțul ei a aflat despre această relație. Divorțul a fost singura opțiune. Carin a pierdut custodia fiului ei în schimbul sprijinului financiar din partea lui von Kantzow.

Odată ce Goering s-a stabilit la München, Carin i s-a alăturat. După o ceremonie civilă rapidă în Suedia, aceștia și-au legat din nou destinele alături de familie și de prieteni. Au trăit într-o vilă cu două etaje, în suburbii. Casa lor s-a transformat rapid în loc de întâlnire pentru Hitler și tovarășii lui. Mary, sora lui Carin, care avea să devină o prezență aproape permanentă în viața lor, își amintea cu plăcere de faptul că Hitler părea foarte relaxat în preajma lui Carin, iar ea strălucea în prezența lui.

Până la sfârșitul primăverii lui 1923, Goering a preluat conducerea „Cămășilor brune“ și s-a apucat să le aducă în formă cu ajutorul instrucțiilor militare. Când trimitea vești acasă, Carin se lăuda că Goering reușise să transforme „o gloată... într-o veritabilă armată a luminii“; datorită lui, mii de membri SA erau acum „un grup format din militanți nerăbdători să îndeplinească ordinele Führerului“. ⁷

Capitolul 2. Fugari și prizonieri

După-amiaza zilei de 8 noiembrie 1923: Carin era ținută la pat de o formă serioasă de pneumonie, care o puneă în pericol. Spiritul ei extrem de înflăcărat era prins într-un corp fragil. Slabă, cu o constituție firavă și cu atâtea probleme de sănătate, Carin era deosebit de vulnerabilă la infecțiile toracice. Apoi soțul ei a venit cu niște vești surprinzătoare. Revoluția națională despre care se tot vorbise avea să înceapă în noaptea aceea la o berărie, unde trei dintre cei mai puternici oameni din Bavaria, și anume guvernatorul, șeful poliției și un comandant superior al armatei, urmau să țină o mare întrunire politică. Planul era înșelător de simplu și extrem de ambițios: deturnarea evenimentului, convingerea triumviratului să predea cheile orașului și, împreună cu masele, adunându-se în jurul steagului lor, marșul spre Berlin.

Hiperinflația dezvăluise adevărata esență a societății germane; ocuparea regiunii Ruhr de către trupele franceze – declanșată de disputele cu privire la despăgubirile cerute de Tratatul de la Versailles – îi umpluse de energie pe infanteriștii drepte naționaliste; existau serioase revolte de extremă stângă în Saxonia și în Turingia. Condițiile păreau bune. Totuși mai era și sentimentul tot mai intens că ceea ce fusese mai rău trecuse. Îngrijorați că s-ar putea să-și fi pierdut șansa, Hitler și adepții lui au decis să acționeze.

La ora 20:30, Hitler, împreună cu Hess, a dat buzna în berărie, urmat, la scurt timp, de Goering și de echipa lui de membri SA. Demnitarii au fost goniți de pe scenă și mulțimea a fost calmată. Într-o cameră de la etaj, se negocia o înțelegere. Cele trei oficialități au promis să susțină lovitura.

În jurul orei 23 se instalase o liniște ciudată. Hess, care făcuse rost și el de ostatici – printre care un judecător, un director din poliție și un ministru din guvernul Bavariei – și i s-a cerut să-i ducă la o casă izolată, pregătită dinainte, care se afla la vreo 48 de kilometri de München, și să aștepte noi ordine.

Goering, încrezător că evenimentele se desfășurau după cum fuseseră planificate, a rugat pe cineva s-o informeze pe Carin că lucrurile sunt sub control.

Nu era adevărat. După ce Hitler părăsise berăria, ca să monitorizeze evenimentele din altă parte, triumviratul a reușit să scape. Au mobilizat imediat armata și poliția, care s-au deplasat în locuri-cheie sigure. Până dimineață, era clar că Puciul de la berărie eșuase.

Hotărâți să facă un gest simbolic de sfidare, Hitler, Goering și ceilalți participanți și-au adunat trupele – aproximativ 2 000 de oameni – și au pornit, cu pancartele ridicate, spre primărie, marș supravegheat de poliția înarmată. După o scurtă confruntare, au început să se tragă focuri de armă. Hitler și-a dislocat umărul în învâlmășeala care a dus la moartea a 14 naziști și a patru ofițeri de poliție, iar Goering a fost împușcat în coapsă, fix sub zona inghinală. Sângărând abundent, a fost luat pe sus din haosul care se crease și a fost primit în casă de o evreică bătrână, care locuia în apropiere. De acolo a fost mutat la o clinică privată.

Carin, care primise acel mesaj optimist de la Goering noaptea târziu, a trebuit acum să se confrunte cu adevărul. Târându-se din patul de boală, s-a grăbit să-i fie alături. Desigur, Goering avea nevoie de un tratament adecvat. Și cât mai curând. Totuși, dacă rămânea la München, arestarea era inevitabilă. Astfel, Carin l-a urcat într-o mașină și l-a dus la vila unei cunoștințe lângă granița cu Austria. În dimineața următoare, pe 10 noiembrie, au încercat să treacă granița, însă vameșii au recunoscut fugarul și l-au dus la cea mai apropiată secție de poliție. Probabil din cauza stării grave de sănătate a lui Goering, poliția a fost sigură că acesta nu va evada și l-a lăsat fără supraveghere. Totuși Goering a scăpat strecurându-se printr-o fereastră și a urcat într-o mașină care îl aștepta. La frontieră, șoferul a folosit un pașaport fals și l-a ascuns pe fugar pe bancheta din spate, sub niște păături. Șiretlicul a funcționat și au trecut granița. În acel moment, Goering se afla în siguranță.

În toată această confuzie, Ilse habar nu avea ce i se întâmplase iubitului ei. Hess rămăsese la datorie, ascunzându-se în vila din sat împreună cu cei pe care îi luase ostatici la berărie, iar tensiunea creștea tot mai mult. În sfârșit, în jurul orei 15, Hess a primit vești legate de înfrângerea umilitoare a camarazilor săi. Temându-se că poliția ar fi putut ajunge în orice moment, a adunat într-o mașină câțiva dintre ostaticii confuzi și îngroziți și a pornit să facă un tur bizar al pădurilor din împrejurimi, încercând să-și dea seama care ar fi trebuit să fie următorul pas.

Într-un sfârșit, i-a abandonat pe toți și a luat-o pe jos, sperând să găsească un telefon și s-o sune pe Ilse. După ce a dat de ea, Ilse s-a urcat repede pe bicicletă și a pornit spre Hess. Mergând pe rând pe bicicletă, schimbându-se între ei la fiecare câțiva kilometri, s-au îndreptat înapoi spre München, către casa profesorului Haushofer. După o scurtă discuție, Hess a decis să fugă. În ziua următoare se afla deja în Austria.

Între timp, tatăl Gerdei era la Nürnberg, încercând să decidă cum să reacționeze la acele evenimente care se derulau rapid. Deși zvonurile legate de Puciul de la berărie ajunseseră la Buch cu o seară înainte, acesta decisese să nu se implice. În cursul dimineții, știrile despre dezastru au început să se răspândească. Indignat de vestea că Hitler fusese grav rănit, Buch le-a spus membrilor SA că „sângele lui Hitler va fi răzbunat prin sângele evreilor”¹, însă mai târziu s-a răzgândit. În schimb, Buch a primit un ultimatum: autoritățile ordonaseră dizolvarea tuturor unităților SA. Evitând arestul, Buch a refuzat să se supună timp de două zile, până când a fost de acord să se conformeze. Totuși acesta era hotărât să împiedice dezintegrarea totală a unităților SA și, pe 13 noiembrie, se afla la München, încercând să adune ce mai rămăsese din ele.

În acel moment, fostul conducător al SA se afla la Innsbruck. După câteva nopți petrecute la hotelul Tyrol, Goering, care începuse să delireze, a fost dus la spital. Doctorii s-au apucat de treabă; rana i se deschisese din nou. Era într-o agonie permanentă, precum îi spunea Carin mamei ei într-o scrisoare din 8 decembrie 1923: „Are dureri atât de mari, încât își mușcă perna, și aud numai gemete nearticulate... Îi administrează morfină în fiecare zi, dar durerea nu se domolește.”²

În timp ce Goering suferea, Hess se ascundea pe la diferite cunoștințe și se tot

ducea la München s-o vadă pe Ilse, care se îmbolnăvisese, și să decidă, împreună cu Haushofer, dacă ar trebui să se predea. Acesta era tot mai tentat să o facă, pentru că procesul lui Hitler și al complicilor săi mergea mai bine decât s-ar fi așteptat – judecătorul îl simpatiza pe Hitler și îl lăsase să folosească boxa martorilor ca să-și spună părerile, obținând, astfel, publicitate națională și internațională.

Verdictele din 1 aprilie 1924 au rezolvat problema. Deși a fost declarat vinovat pentru trădare (o faptă ce însemna condamnare pe viață), Hitler a primit numai cinci ani de închisoare. Prin diverse metode, sentința i-a fost redusă ulterior la 18 luni și a fost eligibil pentru eliberare condiționată după șase luni. Încurajat de acest spectacol de indulgență, Hess a făcut un pas hotărâtor și s-a predat pe 12 mai. A primit aceeași sentință și s-a alăturat lui Hitler în închisoarea din Landsberg, care se afla la aproximativ 65 de kilometri vest de München.

Hitler și Hess au fost închiși într-o aripă specială, cunoscută drept „Fortăreața“, care era destinată prizonierilor politici și dueliștilor condamnați. Condițiile erau extrem de relaxate: fără uniformă și fără tunsorile obligatorii. Puteau să-și cumpere tutun și alcool și primeau în fiecare zi câte un litru de bere. Fără responsabilități, cei doi se bucurau de mult timp liber. De asemenea, aveau acces și la grădina închisorii. Prânzul era la amiază, ceaiul și cafeaua, pe la ora 16:30 și cina, la ora 18. Băuturile fierbinți și produsele de patiserie se serveau înainte de stingere, la ora 22. Întreaga aripă semăna cu o tabără de vacanță nazistă.

Hess, ca și alți deținuți, aveau stabilit un program de vizite de șase ore pe săptămână, așa că Ilse venea la închisoare în fiecare sâmbătă. Era întâmpinată la scări de Hess și de Hitler, care întotdeauna îi săruta mâna, și apoi luau prânzul împreună. Într-un weekend, Ilse a luat-o și pe mama ei (care, cândva, fusese „complet dezinteresată de politică“), să-l vadă pe Hitler. Fiind cucerită de bunele lui maniere, aceasta s-a alăturat partidului „îndată ce s-a întors la München“.³

Întrucât aveau mult timp liber, Hitler a decis să profite și s-a apucat să scrie o carte. După ce a încercat diferite titluri, s-a oprit la Mein Kampf. Pentru că i s-a pus la dispoziție și o mașină de scris, acesta dactilografia încontinuu, apoi revizua ce scrisese împreună cu Hess, care avea rolul de critic și de

ascultător.

În scrisorile trimise regulat către Ilse, Hess povestea cu entuziasm despre felul în care evolua legătura emoțională dintre el și Hitler când analizau împreună progresul manuscrisului. După ce i-a citit lui Hess amintirile sale legate de Primul Război Mondial, Hitler a izbucnit în plâns: „Brusc, a scăpat foaia și-a ascuns fața în mâini și a început să suspine”.⁴ Hitler i-a destăinuit lui Hess și sentimentele sale legate de femei și de căsătorie. Chiar dacă exista o anumită atracție, Hitler afirmase că ar fi fost în stare să-și îndeplinească menirea doar dacă rămânea singur, fără grija unei soții și a copiilor.

Toate aceste revelații l-au făcut pe Hess să se simtă de parcă i s-ar fi prezentat o părticică rară din sufletul lui Hitler și a împărtășit aceste momente intime cu Ilse. Aceasta i-a trimis lui Hitler o colecție de poeme scrise de Hölderlin, în speranța că opera îl va inspira. Din păcate pentru ea, Hitler nu citise niciodată prea multe poezii și i s-a părut că versurile lui Hölderlin sunt confuze. Era mult mai interesat de ce avea de spus profesorul Haushofer, mentorul lui Hess, în decursul câtorva vizite la închisoare. În cursul acestora, Haushofer și-a schițat filosofia conceptului de „spațiu vital”: având în vedere numărul populației, Germania putea să supraviețuiască și să prospere doar dacă își extindea granițele actuale spre est.

Ulterior, profesorul Haushofer a susținut că Hitler, pur și simplu, nu era atât de cultivat încât să priceapă complexitatea teoriilor lui și că acesta, în mod intenționat, interpretase greșit sensul lor: „Hitler nu a înțeles niciodată aceste lucruri și nici nu le-a privit dintr-un punct de vedere corect ca să le înțeleagă”.⁵ Haushofer prefera cuceririle prin intermediul migrației în masă și nu a susținut niciodată genocidul cerut de imperialismul rasial al lui Hitler. Totuși există posibilitatea ca, la Landsberg, profesorul Haushofer să fi sădit o sămânță în mintea ciudat de fertilă a lui Hitler. Pe parcursul următorilor ani, ura obsesivă a acestuia față de evrei și față de bolșevici a fost exprimată printr-o viziune grotescă a unui mare imperiu estic.

Pe 20 decembrie 1924, după opt luni și jumătate petrecute în închisoare, Hitler a fost eliberat și întâmpinat de o mașină veche închiriată, în care îl așteptau simpatizanții lui. Nu se știe cu siguranță dacă a venit și Ilse, dar sigur a fost acolo peste o săptămână, când l-au eliberat pe Hess. În acea seară au luat cina cu Hitler la restaurantul lui preferat și au comandat ravioli,

specialitatea casei. Reuniți, îi aștepta o luptă grea ca să repună mișcarea din nou pe picioare.

Lui Hitler i s-a interzis organizarea sau participarea la orice activități politice, iar partidul a fost scos în afara legii. Sarcina cea mai importantă era să ridice moralul celor mai devotați adepți ai săi. Aproape imediat, Hitler a reluat legătura cu familia Buch. Gerda și-l aducea aminte foarte clar pe Hitler, cum stătea lângă „soba de faianță” și își reafirma angajamentul față de luptă: „Dacă aș vedea viitorul în negru, n-aș mai continua să lupt”.⁶

Între timp, Ilse, împreună cu criticul muzical de la ziarul partidului, muncea din greu la editarea primei forme a cărții lui Hitler, Mein Kampf, ca să o transforme într-un text coerent. Pe 18 iulie 1925, primul volum a fost gata de publicare. Până în 1929 se vânduseră 23 000 de exemplare, până în 1932, aproape 250 000, iar până în 1945, 12 milioane de exemplare.

*

Una dintre cele 350 de persoane care l-au vizitat pe Hitler la închisoare a fost Carin Goering. A venit pe 15 aprilie 1924 cu intenția de a obține susținerea lui Hitler pentru planul lor: împreună cu soțul ei, aveau să meargă în Italia să ia legătura cu Mussolini. Reacția lui Hitler a fost indiferentă. Cu toate acestea, Carin a plecat de la închisoarea Landsberg inspirată din nou de idolul ei: „Este un geniu – plin de iubire, adevăr și credință arzătoare”.⁷

Fusesse o iarnă grea. Chiar dacă Goering fusese externat pe la Crăciun, starea lui de sănătate încă era gravă și acesta devenea, din ce în ce mai mult, dependent de morfină. Banii erau puțini, chiar dacă hotelul le oferise o reducere de 30%. Autoritățile austriece voiau să scape de oaspetele nedorit. Astfel, Italia li se păruse o opțiune bună. Cuplul a ajuns în Italia în mai 1924 și, după câteva scurte opriri la Veneția și la Florența, s-a cazat la Roma.

În acea perioadă, Mussolini încerca să-și consolideze puterea asupra statului italian. Goering, dar și Hitler, de altfel, erau irelevanți. Deși lui Carin i-a

plăcut să creadă altceva, Goering nu a fost nici măcar aproape de a-l vedea pe Il Duce, calea fiindu-i blocată de un funcționar fascist local, care i-a respins cererile pentru o întrevedere. Goering a continuat să bată la ușa lui, dar fără rezultat.

Trăind de pe o zi pe alta în locuințe sărăcăcioase, situația a devenit critică. Goering a început să ia în greutate. Obiceiul de a-și administra morfină devenise o adevărată dependență. Începuse să se gândească la suicid. Carin, fiind și ea destul de bolnavă, știa că trebuiau să plece din Italia până nu era prea târziu. Suedia era destinația evidentă.

Cu toate că preocuparea ei principală era să aibă grijă de Goering, Carin se îngrijora și că Hitler ar fi putut uita de el. Înainte de a ajunge la Stockholm, Carin a intrat pe ascuns în Germania, l-a văzut pe Hitler și l-a asigurat că începuseră o discuție serioasă cu Mussolini. A avut grijă să nu dezvăluie în întregime faptul că psihoza indusă de droguri a lui Goering se agravase. Nu i-a spus nici toată povestea despre schimbările violente de dispoziție, isteriile agresive și comportamentul imprevizibil.

Întoarsă în Suedia, Carin s-a îmbolnăvit de tuberculoză și a fost obligată să-și amaneze o parte din avere ca să satisfacă dorințele soțului ei. Aflându-se la capătul puterilor, cu ajutorul familiei ei, Carin l-a internat pe Goering la un sanatoriu. Pentru că nu putea și nu voia să se adapteze la doza mai mică de analgezice, Goering înnebunea de furie, dădea buzna în cabinetele medicale și ataca personalul. A fost ținut în cămașă de forță și trimis la sanatoriul Långbro. A fost închis într-o celulă și forțat să treacă printr-un program de dezintoxicare. Sevrăjul fizic al lui Goering a fost însoțit de halucinații de coșmar și de crize de paranoia. Bătea câmpii și vorbea încontinuu despre evrei și despre planurile lor diabolice de a-l ucide. Conform rapoartelor medicale, acesta credea că un „doctor evreu voia să-i scoată inima“, iar Avraam, din Vechiul Testament, „îi băga un cui fierbinte în spinare“.⁸

Totuși Carin era foarte convinsă că soțul ei avea să-și revină. După zece săptămâni și după o scurtă recidivă care l-a ținut închis încă o perioadă, Goering era gata să iasă din nou în lume. Încă rușinat și refuzând să admită cât de rău ajunsese, Goering a vorbit foarte rar despre această perioadă din viața lui. Peste ani, acesta i-a mărturisit fiului lui Carin că ea fusese cea care îl scosese din întuneric.

Capitolul 3. Unirea destinelor

În toamna lui 1927, guvernul a anunțat o amnistie generală, ceea ce însemna că Goering putea să se întoarcă în Germania fără riscul de a fi arestat: a găsit partidul în plin proces de reconstrucție și de consolidare, pregătindu-se să urmeze o nouă cale pentru a câștiga puterea, prin vot.

După eliberare, Hitler petrecuse mult timp călătorind prin țară, reconstruind mișcarea nazistă și reafirmându-și conducerea supremă. Hess, care devenise secretarul lui Hitler, se afla întotdeauna lângă el, oriunde ar fi plecat, lăsându-l pe Ilse singură. Chiar dacă era la fel de devotată ideii nazismului, aceasta începuse să-și piardă răbdarea, căci relația lor nu progresa aproape deloc. După șapte ani fără sex, Hess nu arăta nici o dorință de a o cere în căsătorie. Chiar dacă nu se gândea la această întârziere – „am fost prea ocupați ca să ne gândim la căsătorie; el era plecat mereu, iar eu lucram”¹ –, Ilse se gândea să se mute peste hotare pentru o perioadă. Absolvise cursul universitar, iar locul de muncă cu jumătate de normă la anticariatul de cărți nu era, nici pe departe, un motiv ca să rămână la München. Singurul care o ținea acolo era Hess.

Ilsei îi plăcea să susțină faptul că Hitler fusese cel care rezolvase această problemă când au luat împreună cina la Café Osteria, unul dintre locurile lui preferate. Ilse vorbea despre viitorul ei în momentul în care Hitler i-a luat mâna, i-a pus-o în mâna lui Hess și a întrebat-o dacă „s-a gândit vreodată să se mărite cu acest bărbat”.² Desigur, răspunsul ei a fost „da”. Întrucât nu putea să refuze dorințele lui Hitler, Hess nu a mai amânat. Până la urmă, cum explica și într-o scrisoare către părinții lui, Ilse era „buna lui tovarășă” și „prietenă loială”, erau „atașați unul de celălalt” și aveau aceleași idei despre viață. În comparație cu celelalte femei pe care le întâlnise, Ilse era „un înger”.³

Abandonând ceremoniile convenționale, Ilse și Hess au decis să nu organizeze o cununie religioasă. Pe 20 decembrie 1927 s-au căsătorit în

cadrul unei mici ceremonii civile. Hitler și profesorul Haushofer au fost martori. Proaspăt căsătoriți, nu aveau prea mulți bani, însă Ilse a reușit să obțină un împrumut prin Winifred Wagner, organizatoarea Festivalului de la Bayreuth, care se ținea în fiecare an în onoarea compozitorului. Winifred o cunoscuse foarte puțin pe Ilse înainte de război; s-au cunoscut mai bine abia după ce Winifred s-a împrietenit cu Hitler.

Fiind un mare admirator al lui Wagner, Hitler a fost încântat să o cunoască, iar Winifred îl privea cu o admirație pe care n-o ascundea aproape deloc. Soțul ei, Siegfried Wagner, era un boem bisexual, de două ori mai în vârstă decât ea, care se supusese presiunii mamei sale, văduva lui Richard Wagner, de a face ceea ce trebuie și de a aduce pe lume moștenitori. Winifred, îndeplinindu-și datoria, născuse patru copii, aproape unul după altul, și, împreună, au fost o adevărată familie pentru Hitler. Fiica ei mai mare își aducea aminte cum Hitler obișnuia să vină la ei noaptea târziu, în camera lor, să-i trezească și să le spună „povești macabre despre aventurile lui”.⁴

Winifred o plăcea pe Ilse și a fost încântată să dea o mână de ajutor tânărului cuplu. Recunoscător, Hess i-a oferit, în schimb, detalii legate de mișcarea lui Hitler. Cu banii primiți, Ilse și Hess și-au cumpărat un apartament mic la München. Din păcate, coabitarea lor nu le-a îmbunătățit nicicum viața sexuală; Ilse i se plângea unei prietene: „Mă simt ca o călugăriță”.⁵

Hess a insistat ca soția lui să se supună noilor reguli legate de participarea femeilor la mișcarea nazistă: putea fi, în continuare, membru de partid, dar nimic mai mult. În acea perioadă, aproximativ 8% dintre membrii partidului erau femei. Acestora li s-a interzis preluarea oricăror roluri oficiale, pe când în alte partide conservatoare și de extremă dreaptă existau secțiuni dedicate femeilor, care propuneau candidate la alegeri. Ilse s-ar fi putut alătura unui grup de femei orientat spre nazism ca Deutsche Frauenorden (Ordinul femeilor germane), DFO, fondat în 1923. În mod oficial, aceste grupuri s-au afiliat la partid în ianuarie 1928. Totuși din cauza poziției Ilsei în ierarhia lui Hitler, acest lucru nu mai era o opțiune.

Cu toate acestea, Ilse nu a fost total exclusă din mișcarea nazistă. Apropierea ei de Hitler, care avea încredere în ea, o respecta și îi aprecia loialitatea, i-a oferit un alt gen de putere, la fel de influentă. Capacitățile ei diplomatice și de comunicare au fost indispensabile când Hitler a trebuit să găsească o soluție

pentru o problemă personală sensibilă și complicată: relația cu Geli Raubal, nepoata lui în vârstă de 19 ani.

Geli îi atrăsese atenția lui Hitler când îl vizitase la închisoare împreună cu mama ei, care era sora vitregă a lui Hitler. Din momentul în care terminase școala, Geli fusese complet integrată în cercul restrâns al lui Hitler, după ce acesta îi propusese mamei acesteia să fie menajeră la cabana modestă aflată lângă micul oraș de munte Berchtesgaden, pe care Hitler o închiria de la simpatizanții naziști, primind, astfel, și o reducere. Locul spectaculos și atmosfera liniștită au asigurat cadrul perfect pentru după-amiezi lungi și odihnitoare, cu picnicuri, ședințe de înot în lac și plimbări prin pădure. Toți apropiații lui au acceptat-o pe Geli; era modestă, naturală, veselă și distractivă. De asemenea, avea un efect benefic asupra dispoziției lui Hitler. Ilse o plăcea pe Geli. Hess o considera ageră la minte. Heinrich Hoffman spunea că este „o vrăjitoare“ care „îi face pe toți să se simtă bine“;⁶ chiar și fiica lui, Henriette, având toate motivele să o displace pe Geli, căci aceasta o înlocuise, ca protejată a lui Hitler, o considera „extrem de fermecătoare“.⁷

În societate, Hitler era pentru Geli „unchiul Adolf“. Totuși sentimentele lui nu au fost, nici pe departe, pure. Se îndrăgostise nebunește de ea. Problema era că nici Geli, nici Emil Maurice, șoferul chipeș al lui Hitler, nu observaseră acest lucru; cei doi se îndrăgostiseră unul de celălalt și se gândeau să se căsătorească. Folosind vârsta ei ca pe o scuză, Hitler, furios, a luat-o la întrebări pe Geli și i-a cerut să-l părăsească pe Emil. Tânăra a refuzat. Speriat că s-ar putea să o piardă, a rugat-o pe Ilse să negocieze o înțelegere: tinerii îndrăgostiți trebuiau să aștepte doi ani până la căsătorie. Între timp, aceștia puteau să se vadă doar în prezența lui Hitler. Geli a acceptat condițiile și, în 1937, în ajunul Crăciunului, i le-a prezentat și lui Emil într-o scrisoare: „Doi ani întregi pe parcursul cărora ne putem săruta doar uneori și atunci doar în prezența unchiului Adolf“. De asemenea, Geli recunoștea rolul important pe care îl avusese Ilse: „A fost atât de drăguță. A fost singura persoană care a crezut că mă iubești cu adevărat.“⁸

Hitler a primit ce a vrut. În câteva luni, Emil era o amintire. La sfârșitul lui 1929, Geli s-a mutat într-o cameră liberă din noul apartament al lui Hitler. Ilse a continuat să-și manifeste interesul pentru viața lui Geli, parțial dintr-o îngrijorare reală, dar, în mare parte, a făcut-o pentru că Hitler avea nevoie de

o sursă de informații de încredere, ca să nu o piardă din ochi pe Geli când era plecat.

*

Pe 18 septembrie 1927, în trenul dinspre München către Berlin, Margaret Boden a călătorit pe parcursul celor trei ore de drum cu un tânăr cu ochelari, fără o înfățișare deosebită, numit Heinrich Himmler. Au început o conversație și, până la urmă, între cei doi s-a creat o legătură. După ce fiecare a plecat pe drumul lui, au început să-și trimită scrisori, un obicei aproape zilnic, pe care aveau să-l păstreze pe parcursul întregii relații – în mare parte, pentru că, de cele mai multe ori, erau departe unul de celălalt.

La 35 de ani, Margaret era cu opt ani mai mare decât Himmler. Provenind dintr-o familie obișnuită, proprietari de terenuri, în 1914 Margaret era suficient de mare ca să se poată alătura Crucii Roșii germane și să devină infirmieră. Apărută în anii 1860, Crucea Roșie avea la dispoziție 6 000 de „îngeri ai milei” când a început Primul Război Mondial. Asistența medicală era considerată o vocație potrivită pentru femeile din clasa de mijloc, ca Margaret, și din cea superioară. După ce și-a terminat instruirea, a îmbrăcat uniforma (care semăna cu rasa călugărițelor) și a fost trimisă la un spital de campanie. De obicei, acestea erau stabilite în sate aproape de front, deseori în biserici sau școli, și dispuneau de 200 de paturi.

Vulnerabilă la bombardamente și la raiduri aeriene, echipa se schimba la fiecare șase luni. Dar, indiferent unde ajungea, Margaret nu scăpa de numărul mare și sfâșietor de victime schilodite, mutilate și traumatizate. Impactul pe care l-a avut asupra ei experiența de a fi infirmieră pe front este greu de cuantificat. Oare cum să măsurăm pierderea inocenței? Sau a credinței în bunătatea umanității? Avea doar 25 de ani când au încetat luptele. De atunci, Margaret avea să pară întotdeauna mai în vârstă decât era.

La scurt timp după război, Margaret s-a căsătorit. Se cunosc foarte puține detalii despre această căsătorie, cu excepția faptului că nu a durat prea mult și

că au divorțat după doi ani. În 1923, cu un ajutor financiar din partea tatălui ei, Margaret a cumpărat o parte a unei clinici private din Berlin, condusă de un ginecolog evreu. În calitate de asistentă-șefă, s-a specializat în homeopatie – tratamente bazate pe plante medicinale și remedii naturiste.

Și Himmler era la fel de fascinat de medicina alternativă. Chiar dacă nu era un tehnofob, Himmler considera industrializarea în masă o forță străină care corupe esența sufletului german. Credea în reîntoarcerea la cultura țăranilor și în utilizarea cunoștințelor generațiilor anterioare. Dar, trecând la subiect, Himmler fusese afectat de probleme stomacale cronice încă din copilărie (în perioada școlii elementare fusese bolnav 160 de zile) și starea lui de sănătate era o temă constantă în scrisorile lor. Margaret a pus afecțiunea lui pe seama stresului și a suprasolicitării – „stomacul tău doar se răzbună, pentru că-l forțezi mereu”⁹ – și i-a recomandat să se odihnească mai mult, adăugând la dietă puțin muștar, oțet și ceapă.

Este posibil ca Margaret să fi fost atrasă de Himmler, pentru că acesta îi aducea aminte de tinerii de care avusese grijă în perioada războiului, care se comportau întotdeauna cu infirmierele lor de parcă ar fi fost niște mame-surogat; într-o scrisoare, Margaret îl întreba pe Himmler dacă are vreo poză din copilărie. La fel de bine, pe lângă părul ei blond și ochii albaștri foarte atrăgători, constituția robustă și stilul puțin sever îi ofereau acel aer respectabil care s-ar putea să-i fi amintit lui Himmler de mama lui grijulie. Aceasta îi făcea întotdeauna pe plac și își răsfăța băiatul bolnăvicios; încă îi trimitea pachete cu mâncare și îi spăla hainele.

Tatăl sever al lui Himmler, colecționar de timbre, fusese director la un Gymnasium respectat (la care învățase și Himmler) și îi explicase fiului său totul despre regalitatea din Bavaria, cizelând pe cât posibil numele familiei. Himmler a trudit din greu și a făcut tot posibilul să se ridice la înălțimea standardelor impuse de tatăl său.

Având doar 14 ani când a izbucnit Primul Război Mondial, Himmler era nerăbdător să se implice și el. Totuși în 1918, când, în sfârșit, a avut vârsta necesară la care putea să înceapă instrucția de bază, aceasta i s-a părut istovitoare și, deseori, îi era dor de casă. Armistițiul a fost semnat înainte ca tânărul să fie trimis pe front. Dezamăgit și pentru că nu voia să renunțe la uniformă, și-a tot încercat norocul în diferite grupuri paramilitare, ajungând,

până la urmă, la organizația SA la momentul potrivit pentru a-și asuma un rol minor în timpul Puciului de la berărie.

Pe la mijlocul anilor 1920 muncea din greu pentru partid și alesese să nu-i mai fie loial lui Gregor Strasser (care crease o versiune a nazismului orientată mai mult spre extrema stângă), ci lui Hitler. Atașamentul lui Himmler față de Hitler a fost o fixație profund emoțională, ajungând aproape de venerație. Puțin înainte de călătoria în care a cunoscut-o pe Margaret, Himmler fusese numit comandantul forței paramilitare SS (Schutzstaffel) – o organizație formată cu scopul de a-i oferi lui Hitler o gardă personală de elită, fiind, în acea perioadă, un mic grup de novici, fără o identitate bine conturată.

Deși la început scrisorile lor erau pline de afecțiune și de jocuri de cuvinte romantice, acestea dezvăluiau și pesimismul absolut al lui Margaret – „nu-mi imaginez iubirea fără durere și griji” – și viziunea ei negativă asupra naturii umane. Suspecta pe oricine întâlnea și obișnuia să evite interacțiunile sociale, dar în același timp simțea un profund și devastator sentiment de singurătate. Contemplând asupra ajunului Revelionului, își deplângea destinul: „Măine este o zi îngrozitoare în care toți merg la petreceri, iar eu trebuie să fiu singură. Este într-adevăr îngrozitor.”¹⁰

În timpul celei de-a doua întâlniri, care s-a petrecut la un hotel dintr-un oraș înzăpezit din Bavaria, un sejur de trei zile chiar înainte de Crăciun, aceștia au avut relații intime. Margaret nu era o persoană deosebit de sexuală, iar Himmler era virgin. Cu câțiva ani mai devreme, tânărul renunțase la orice apropiere de femei, pentru că citise un pamflet cvasiștiințific, care îndemna tinerii să rămână puri și să-și canalizeze energia sexuală abundentă și valoroasă spre activități mai utile. Celibatul a fost un mod convenabil de a-și transforma într-o virtute eșecul absolut în ceea ce privește relațiile cu femeile. Sexul îl speria, dar îl și fascina.

În jurnalele din perioada studenției, Himmler povestea deseori cât de mult îl șocau tinerele care nu se sfiau să-și arate trupul, dar, în același timp, își imagina cum ar fi fost dacă s-ar fi lăsat unor ființe atât de sălbatice și fără inhibiții. În aceeași perioadă a reușit să se înstrăineze de doi dintre tovarășii lui cei mai apropiați îndrăgostindu-se de iubitele lor, ale căror refuzuri l-au determinat pe Himmler să creadă că și ele erau imorale. Din perspectiva lui, Margaret era perechea perfectă. Avea ceva experiență, însă nu suficientă cât

să-l facă să se simtă complexat în dormitor. Nu se știe cu siguranță dacă au avut relații intime în acea călătorie, însă scrisorile trimise după reflectă această schimbare în relația lor. Au început să folosească porecle și dezmierdări; Himmler chiar a avut curajul să facă referire la „trupul ei drag și frumos”.¹¹

Trecând prin această experiență împreună, au decis să se căsătorească cât mai curând posibil. Totuși au existat câteva obstacole: Himmler era extrem de ocupat cu următoarele alegeri pentru Reichstag din 20 mai, încercând să crească șansele naziștilor, iar planurile de nuntă depindeau de contribuția lui Margaret; trebuia să-și vândă partea ei din clinica din Berlin și să folosească banii ca să cumpere un teren; aveau să devină fermieri. Aceasta fusese o veche ambiție pentru Himmler. În toamna lui 1919 începuse să studieze agricultura la München, un curs care combina teoria cu practica. După absolvire, în august 1922, își găsisse un loc de muncă la o companie de îngrășăminte, unde lucrase un an, până își dăduse demisia și se alăturase partidului nazist. Margaret crescuse la ferma tatălui ei și era deja obișnuită să se ocupe de animale și de agricultură.

Totuși încercarea de a scăpa de partenerul de afaceri evreu a durat mai mult decât se așteptase. În scrisorile ei, Margaret făcea remarci batjocoritoare la adresa evreului, numindu-l „lepădătură” și „gunoi evreiesc”. Pentru ea, proprietarul era dovada vie că toți evreii erau de neîncredere, menționând că „ceilalți nu-s mai buni”.¹²

Deși nu prea există dovezi care să sugereze faptul că a avut aceleași viziuni complicate și bizare ca logodnicul ei, Margaret susținea prejudecățile mediului social în care crescuse, inclusiv snobismul și rasismul înrădăcinat. Antisemitismul lui Margaret a fost un reflex, așa cum au fost și frica și neîncrederea în clasele inferioare rurale și urbane. Dorind să-i ofere o educație politică, Himmler îi trimitea copii ale discursurilor și ale pamfletelor sale, precum și volume rasiste renumite, pe care Margaret le citea cu conștiințiozitate, încercând să pară entuziasmată. Totuși ea nu era extremistă; deseori credea că limbajul violent al lui Himmler este deranjant: „De ce folosești un mod de exprimare atât de brutal? Până la urmă, este un lucru bun să fii conservator.”¹³

În cele din urmă, aceștia au petrecut mai mult timp citind cărțile care le

plăceau amândurora decât discutând despre rădăcinile filosofice și istorice ale nazismului. Ezitând să participe la vreo adunare a partidului, Margaret era geloasă văzând câtă putere avea Hitler asupra logodnicului ei și și-a exprimat în mod deschis nemulțumirea: „Măcar de n-ar trebui să mergi peste tot cu șeful tău. Îți ocupă prea mult timp.“ Ca răspuns, Himmler i-a adus aminte că el este un revoluționar, și nu un „funcționar public fără coloană vertebrală”.¹⁴

Când s-au terminat alegerile din mai și când negocierile legate de plecarea lui Margaret de la clinică aproape se încheiaseră, cei doi s-au căsătorit la un oficiu al stării civile din Berlin, pe 3 iulie 1928. Tatăl și fratele lui Margaret au fost martori. Familia lui Himmler nu a fost prezentă. Părinții lui erau catolici devotați și le-a fost greu să accepte căsătoria fiului lor cu o protestantă. Nu au avut parte de o lună de miere. Himmler a plecat la congresul anual al partidului și la Festivalul de la Bayreuth organizat în august. Totuși au reușit să plece într-o vacanță de trei zile la începutul lui septembrie, înainte ca Himmler să dispară din nou.

*

Rezultatele alegerilor parlamentare (partidul obținuse mai puțin de 3% din voturi) au reamintit cât de departe erau naziștii de atingerea scopurilor. Rezultatele slabe au fost provocate, în mare parte, de faptul că Republica de la Weimar părea să fi renăscut din propria cenușă după perioada nefavorabilă din 1923, cu ajutorul împrumuturilor mari din America, al acordului cu privire la durata plăților de despăgubire, al diminuării tensiunilor diplomatice cu vecinii europeni ai Germaniei și cu ajutorul dorinței copleșitoare a populației de a duce o viață normală.

Unul dintre zecile de delegați naziști trimiși să intre în Reichstag a fost un Goering reîntinerit. Întorcându-se din Suedia împreună cu Carin, a acceptat rapid un rol important în dezvoltarea partidului, abordând cele mai respectate personalități și încercând să scoată de la acestea fondurile necesare. Totuși ca să adune bani avea nevoie de bani sau, cel puțin, trebuia să pară că-i are. Din fericire pentru el, realizările lui din timpul războiului încă mai contau:

Lufthansa, cea mai mare companie aeriană germană, voia să-și îmbunătățească imaginea și l-a ales pe Goering ca reprezentant, finanțându-l cu până la 1 000 de mărci germane lunar (Reichsmarks).

El și Carin s-au mutat într-un apartament luxos. În scurt timp, cuplul a început să găzduiască serate pentru crema societății: reprezentanți aristocratici și regali ai fostelor dinastii imperiale germane, șefi din industrie și bancheri influenți. Carin și soțul ei le prezentau invitaților lor o imagine respectabilă și neutră, domolind fricile legate de intențiile lui Hitler. Fiind o gazdă atrăgătoare și fermecătoare, Carin devenea o altă persoană când le ținea companie tovarășilor ei naziști, implicându-se în dezbaterile și argumentele lor. Chiar dacă era femeie, implicarea ei a fost acceptată și chiar bine-venită (se pare că Goebbels savura în mod special astfel de discuții), datorită radicalismului ei incontestabil și fervorii ideologice. Într-o scrisoare pentru mama ei, cam din acea perioadă, Carin își exprima furia față de dușmanii ei: „În fiecare zi, comuniștii defilează cu nasurile lor corioate și cu drapele roșii cu Steaua lui David“.¹⁵

Tatăl Gerdei era unul dintre colegii lui Goering care reușiseră să fie aleși în acel an. Încă de la Puciul din München, Walter Buch cochetase cu cariere în mai multe domenii, muncind ca avocat, profesor, vânzător de vin și de țigări, însă nu își pierduse niciodată speranța că Hitler va renaște din propria cenușă. Astfel, credința lui a fost răsplătită în noiembrie 1927. Pentru că tatăl lui fusese un mare judecător, Buch a devenit responsabil de USCHLA, Curtea Supremă a Partidului Nazist, creată cu scopul de a rezolva disputele interne și încălcările disciplinei de partid.

Până în acel moment, Gerda terminase liceul, luase examenul Abitur și avea să devină educatoare (o alegere logică pentru o persoană interesată de arte și de meșteșuguri), citind povești germane pentru copii și cântând muzică populară la chitară. Fratele ei mai mic își aducea aminte că „ea nu era niciodată mai fericită decât atunci când era în preajma copiilor, desenând împreună cu ei sau făcând linogravură“.¹⁶ Totuși faptul că alesese o profesie de formare, de educare nu înseamnă că respinsese viziunile politice ale tatălui ei. Crescând în preajma lui Hitler și a ideilor lui, Gerda nu a reușit să-și formeze perspective proprii: viziunea ei asupra lumii a fost complet conturată de nazism, care era credința ei absolută.

Dimpotrivă, Gerda era chiar mai fanatică decât tatăl ei, iar acest lucru a devenit clar când a început o relație cu Martin Bormann, un bărbat chipeș, îndesat, cu gâtul gros, care se implicase în mișcare puțin mai târziu decât ceilalți, alăturându-se partidului în februarie 1927. Pentru o scurtă perioadă a fost ofițer de presă, apoi s-a orientat spre organizația SA, cunoscându-l astfel pe tatăl Gerdei. Cu toate că cei mai mulți din elita nazistă îl considerau pe Bormann inferior din punct de vedere social și un bătăran fără cultură (un rival îl compara cu un porc), acesta provenea dintr-o familie din clasa mijlocie. Familia tatălui său fusese mai umilă, însă el reușise să-și facă o carieră de trompetist într-o fanfară militară și, după ce părăsise regimentul, se angajase ca funcționar în serviciul poștal și a muncit din greu ca să ajungă cât mai sus.

Mai târziu, Bormann povestea cu mândrie despre realizările tatălui său, dar, în realitate, nici măcar nu îl cunoscuse prea bine. Tatăl lui Bormann murise când el avea trei ani. Mama lui, înțelegând că va trebui să-i crească pe Bormann, pe Albert, fratele lui mai mic, și încă doi copii din căsătoria anterioară a soțului ei, s-a căsătorit rapid cu cumnatul ei, care era directorul unei bănci locale, era văduv și avea și el cinci copii. Astfel, Bormann a crescut într-o familie foarte numeroasă, însă nu și-a îndrăgit niciodată frații și s-a simțit întotdeauna neglijat de tatăl vitreg, pe care a ajuns să-l disprețuiască.

Totuși familia și-a permis să-l trimită pe Bormann la o școală pregătitoare privată. În afară de aritmetică, la care avea talent, Bormann s-a chinuit la majoritatea materiilor. Întrucât nu era destul de inteligent pentru un Gymnasium tradițional, la vârsta de 14 ani a început să frecventeze un liceu tehnic, mai puțin prestigios, însă la fel de exclusivist, și, în iunie 1918, când a ales să se îndrepte spre studii agricole, a fost recrutat, însă, fiind prea târziu, nu a văzut frontul.

Demobilizat, Bormann a decis să nu se mai întoarcă acasă și s-a angajat ca supraveghetor al unei proprietăți de aproximativ 330 de hectare. Proprietarul acesteia și-a dat seama că Bormann era bun la calcule și l-a numit responsabil cu registrul de contabilitate și salariile angajaților. Șeful lui era ultranaționalist și angaja, în principal, foști membri Freikorps ca să-i lucreze pământul. În aceste împrejurări, Bormann a reușit să se implice în diferite

asociații antisemite de extremă dreapta.

În noaptea de 31 mai 1923, viața lui Bormann s-a schimbat radical, fiind implicat într-o crimă sadică, comisă asupra unui fost angajat, Walter Kadow, care avusese datorii considerabile și fugise fără să le returneze. Din motive inexplicabile, Kadow făcuse fatala greșală de a reveni. Stârnit de zvonurile că Walter Kadow ar fi fost agent comunist, Bormann i-a pregătit o surpriză neplăcută: a convins șase muncitori să-l răpească și să-l bată măr. Kadow era foarte beat când a fost prins de agresori și aceștia, folosind un cal și o căruță asigurate de Bormann, l-au dus în cea mai apropiată pădure, unde i-au fracturat craniul cu o creangă de copac, i-au tăiat gâtul, l-au împușcat de două ori în cap, l-au dezbrăcat, i-au ars hainele și l-au îngropat.

Bormann a fost arestat împreună cu ucigașii, printre care era și Rudolf Höss, viitorul comandant de la Auschwitz, și a petrecut șase luni așteptând procesul. Pe 12 martie 1924 s-au prezentat la judecată. Ucigașii au fost condamnați la zece ani de închisoare, iar Bormann, la un an. În închisoare a fost nevoit să se adapteze la regulile severe și la munca plictisitoare.

Bormann își aducea aminte că trebuia să „lipească tot felul de cutii din carton pentru țigări, medicamente, bomboane și catguturi pentru instrumente” ca să-și îndeplinească obiectivul de 1 500 de cutii pe zi. În același timp a profitat de faptul că nu-i distrăgea nimic atenția și a reflectat asupra „ideilor proprii, în special asupra celor politice”.¹⁷ A ieșit din închisoare și mai convins că dușmanii poporului german trebuiau pedepsiți.

Bormann s-a întors la moșie ca să-și continue munca, însă a descoperit că nu mai era bine-venit. Proprietarul aflate că Bormann avusese o aventură cu Ehrengard, soția lui. Cu toate că nu a recunoscut niciodată că avuseseră o relație, Bormann a ținut legătura cu Ehrengard în următorii 20 de ani și chiar a vizitat-o din când în când, de obicei noaptea târziu.

Bormann avea un libido crescut și de nestăpânit, pe care nu a încercat deloc să-l controleze, căutând să-și satisfacă dorințele sexuale oricând și oriunde, fără să-i pese de convențiile sociale. Nu este greu de înțeles motivul pentru care Bormann a considerat-o pe Gerda atât de irezistibilă: subțirică și înaltă, surprinzător de atrăgătoare, Gerda emana strălucirea tinereții. De asemenea, o asociere cu fiica unui nazist atât de cunoscut putea să-i asigure o avansare mai ușoară în ierarhia partidului.

Masculinitatea necizelată a lui Bormann a atras-o pe Gerda, care nu avea prea multă experiență. Întâlnirile cu el ar fi fost și un act de revoltă față de tatăl ei; Buch îl considera pe Bormann un ticălos bun de nimic. Totuși a decis să nu se implice, crezând că pasiunea de școlăriță a Gerdei avea să se stingă când va înțelege cât de diferiți erau.

Însă evenimentele ulterioare nu au fost în favoarea lui Buch. În fiecare zi de duminică, Bormann venea cu mașina sa Opel la casa familiei Buch din afara orașului și își petrecea după-amiaza cu Gerda, sub supravegherea mamei sale. În aprilie 1929, după ce au făcut o plimbare lungă, Bormann i-a cerut oficial mâna. Astfel, cuplul s-a bucurat de mai multă libertate și, pe la începutul lui august, Gerda și-a pierdut virginitatea. A rămas imediat însărcinată.

S-au căsătorit pe 2 septembrie, avându-i ca martori pe Hitler și pe Hess. În fotografia de nuntă se observă o diferență clară între Gerda, îmbrăcată în alb, purtând voal și coroană de mirt, soțul ei, încălțat în cizme militarești, și ceilalți oaspeți – toți îmbrăcați în uniforme. Dar toate persoanele din fotografie erau convinse că Gerda se afla în locul potrivit.

*

La câțiva kilometri de München, Margaret Himmler aștepta și ea un copil. Cu toate acestea, soțul ei avea alte priorități: din 4 ianuarie 1929, de când devenise conducătorul SS și de când declarase că și-ar fi împușcat propria mamă dacă Hitler i-ar fi cerut să o facă, acesta era complet absorbit de misiunea de a crea o forță de elită formată din luptători de rasă pură.

Cu toate că Himmler supraveghease renovările la casa lor modestă și construirea cotețelor pentru găini, a plecat la scurt timp după, lăsând ferma pe mâinile soției lui. Nu era ceva neobișnuit. Mare parte din povara întreținerii unei ferme mici în Germania cădea pe umerii nevestelor – aproximativ 80% dintre angajații unei ferme erau femeile din familie –, în timp ce soții lor își căutau locuri de muncă mai bine plătite în orașe. Pe lângă creșterea păsărilor de curte, Margaret trebuia să aibă grijă de găște, iepuri, curcani și de un porc,

dar și de o grădină de legume și de o mică livadă. Cu timpul, cuplul spera să cultive și ierburi curative.

Sarcina îi făcea viața mai grea și mai solicitantă. De pe drum, Himmler i-a cerut să nu muncească prea mult, dar întreținerea unei ferme era o muncă ce ocupa foarte mult timp, în special dacă voiau ca afacerea să fie rentabilă. Starea ei de sănătate a fost afectată. Atât Margaret, cât și bebelușul au fost în pericol. Pe 7 august 1928, când Himmler s-a întors acasă de la adunarea partidului, Margaret era în agonie. A dus-o la o clinică și a doua zi, în urma unei operații de cezariană, s-a născut Gudrun, fiica lor.

În următoarele trei săptămâni, Margaret a rămas la spital. Când s-a externat, Himmler a angajat o bonă ca să o ajute când el era plecat. Din păcate, Margaret nu o suporta, căci era „nerespectuoasă și leneșă”¹⁸, prima dintr-un șir lung de slujitori domestici care n-au reușit să se ridice la înălțimea așteptărilor ei, așa că a cerut o înlocuitoare.

Până la Anul Nou, Margaret revenise la munca de zi cu zi. Cultiva cartofi, tăia lemne, rupea crengi, căra îngrășământ, strângea boabe de soc și de merișor și avea grijă de ciupercile care creșteau în pivniță. Munca fizică și-a pus amprenta asupra ei și a încetat să mai aibă menstruație. Într-o scrisoare, Himmler a sfătuit-o să facă băi fierbinți și să bea vin fierț cu scorțișoară, presupunând că problema apăruse din cauza „neliniștii interioare”¹⁹; nu-și dădea seama totuși că absența lui îndelungată era motivul principal pentru care Margaret era atât de stresată.

*

Gerda nu a avut de suferit de pe urma sarcinii sale. Pe 14 aprilie 1930 a născut un băiețel, pe care, din motive evidente, l-au numit Adolf. Întrucât Hess îl luase pe Bormann sub aripa sa, el și Ilse au devenit nașii copilului. Peste 11 zile, Bormann a fost promovat și a preluat controlul asupra Fondului de Ajutor al Partidului, care se ocupa de împărțirea banilor din asigurările naziștilor răniți sau omorâți (al căror număr creștea tot mai mult) în timpul

luptelor violente cu oponenții.

În afară de responsabilitățile oficiale din partid, Bormann își croia drum spre anturajul lui Hitler și, în 1930, acesta i-a dat o sarcină care cerea discreție absolută: Bormann trebuia să verifice originea unei fete de 17 ani pe care Hitler o întâlnise în studioul fotografic al lui Heinrich Hoffmann, unde aceasta lucra ca asistentă. Hitler o îndrăgise și voia să știe dacă avea origini ariene bune. După o investigație amănunțită, Bormann a confirmat că Eva Braun nu avea nici un strop de sânge evreiesc.

Capitolul 4. Sosiri și plecări

În vara lui 1930, Magda Quandt, recent divorțată, își căuta o ocupație. Fostul soț îi oferise o înțelegere destul de generoasă: un apartament spațios în zona mondenă a orașului Berlin, o alocație lunară generoasă și acces la moșia lui. Magda era o femeie sofisticată, elegantă și echilibrată; vorbea mai multe limbi, călătorise peste tot, se simțea în largul ei în compania unor persoane elevate și avusese întotdeauna parte de admiratori; era destinată unei vieți liniștite și luxoase.

Magda îl întâlnise pe Gunther Quandt, fostul ei soț, în 1919, când acesta avea 37 de ani, iar ea, 18 ani. Făcuseră cunoștință în tren, când ea se îndrepta din Berlin spre pensionul de elită pentru domnișoare la care fusese admisă după ce trecuse examenul de absolvire, Abitur. Quandt a fost atât de copleșit de prezența ei, încât, mai târziu, s-a dus constant la pension până când li s-a permis să petreacă îndeajuns timp singuri ca să o poată cere în căsătorie. Magda a acceptat, fiind măgulită de atenția unui astfel de bărbat de succes (Quandt avea afaceri în domeniul textilelor, produselor chimice și automobilelor, deținea inclusiv un pachet majoritar de acțiuni la BMW). După o scurtă perioadă de grație, cei doi s-au căsătorit, pe 4 ianuarie 1921.

Faptul că Magda se aruncase atât de brusc în viața de familie sugerează ideea că voia să se simtă în siguranță, după o copilărie agitată. Mama divorțase de tatăl ei (care era inginer) când Magda avea trei ani, recăsătorindu-se după doi ani. Tatăl vitreg al Magdei fusese un om de afaceri de origine evreiască pe care copila îl adora. Familia se mutase la Bruxelles și Magda a fost trimisă la o școală catolică.

În 1914, Magda s-a întors în Germania și s-a înscris la un Gymnasium. În timpul războiului, mama ei se despărțise de tatăl vitreg. Astfel, Magda s-a împăcat cu tatăl ei biologic, care i-a povestit despre budism, în timp ce fratele mai mare al unei colege evreice de la școală i-a făcut o scurtă introducere în

sionism. Interesul sincer al Magdei pentru aceste două filosofii extrem de diferite s-a stins după ce s-a căsătorit.

Magda a avut grijă de cei doi copii ai lui Quandt din prima lui căsătorie. Mai târziu, cuplul a adoptat trei orfani și, în 1922, Magda a născut un băiat, pe care l-au numit Harald. Responsabilă dintr-odată de o gospodărie mare și de slujitorii care lucrau acolo, Magda a făcut tot posibilul să se descurce, în timp ce soțul ei se concentra mai mult pe sporirea averii, închizându-se în birou în fiecare noapte ca să se gândească la noi modalități de a exploata economia Germaniei, aflată într-o continuă schimbare.

Pentru Quandt, o seară plăcută însemna să meargă la un dineu oficial și să se întoarcă acasă până la 22; Magda era o femeie tânără, superbă și plină de viață, care dorea cu ardoare să încerce tot ce avea Berlinul de oferit. Capitala se mândrea cu cea mai spectaculoasă și variată viață de noapte din Europa, însă Magda trebuia să se întoarcă acasă devreme. Probabil pentru că a observat neastâmpărul soției sale, Quandt a dus-o la Londra și la Paris și a organizat câteva călătorii transatlantice: o vacanță în Statele Unite ale Americii, una în Mexic și o vizită mai lungă pe coasta de est, care a combinat perfect afacerile și distracția. Magda era în elementul ei, jucându-și perfect rolul.

Dar faptul că Magda văzuse lumea largă nu a făcut decât să evidențieze și mai mult viața plină de restricții pe care o ducea la Berlin. Ca să înrăutățească și mai mult lucrurile, fiul ei vitreg (care se apropia de maturitate) a început să o placă pe Magda. Conștienți de pericol, Quandt și Magda au decis să-l trimită la studii în Paris. Puțin după ce s-a stabilit acolo, tânărul a ajuns la spital din cauza unei apendicite acute. După o operație ratată, a apărut septicemia și în câteva zile băiatul a murit.

Firul care ținea căsnicia celor doi s-a rupt. La scurt timp după acest eveniment, Magda a început o aventură fierbinte cu un tânăr student. Există mai multe teorii legate de identitatea lui, însă nu există dovezi clare care să le susțină. Totuși apropiații Magdei au căzut de acord că relația nu fusese doar o simplă „aventură”. Aceasta a încercat să rupă legătura, însă nu a putut, sentimentele ei fiind prea puternice pentru a fi controlate. Quandt a aflat despre această relație; soluția era divorțul. În fața perspectivei de a pierde tot ce avea (legile cu privire la divorț erau mai mult în favoarea soțului, mai ales

dacă el era partea vătămată), Magda a descoperit întâmplător niște scrisori de dragoste mai vechi de-ale lui Quandt și le-a folosit ca să îndrepte atenția spre soțul ei. De teama unei umilințe publice, Quandt i-a oferit Magdei tot ce avea nevoie pentru a-și continua viața luxoasă.

Totuși Magda era nemulțumită și fără nici un scop. Până atunci, nu dăduse mare importanță politicii, însă, aflându-se la Berlin, era imposibil să ignore ciocnirile zilnice dintre naziști și oponenții lor. Îndemnată de câțiva prieteni, a participat la o mare adunare a naziștilor, unde protagonistul a fost Joseph Goebbels.

Pe lângă Hitler, Goebbels era cel mai eficient orator al naziștilor: își presăra invectivele cu remarci dure și defăimări umilitoare și impresiona publicul în timp ce continua cu agresivitate. Era extrem de inteligent și foarte educat, avea un doctorat în literatură la Universitatea din Heidelberg. Cu toate acestea, era plin de resentimente și de ambiții zădarnice; încercările de a fi scriitor, redactând câteva piese de teatru și un groaznic roman autobiografic, fuseseră inutile, iar statura mică, piciorul mai scurt și șchiopătatul vizibil îl expuseseră la ridiculizări și umilințe încă din tinerețe.

Provenind dintr-o familie din clasa de mijloc, în care banii erau întotdeauna puțini (tatăl lui fusese contabil la o fabrică), Goebbels a reușit totuși să se înscrie la un Gymnasium creștin; părinții lui erau catolici devotați, care speraseră că fiul lor va deveni preot. Goebbels a fost un elev talentat, iar rezultatele examenelor Abitur l-au făcut fruntaș. Inapt pentru serviciul militar, în aprilie 1917 s-a înscris la Universitatea din Bonn și a studiat acolo până și-a luat doctoratul, în 1921 (pe lângă această universitate, tânărul a studiat și la alte instituții). După trei ani s-a alăturat mișcării naziste, fiind atras de atitudinea intransigentă a acesteia; Goebbels disprețuia sincer Republica de la Weimar, era un antisemit ferm și desconsidera societatea convențională.

Goebbels și-a direcționat furia spre clasele superioare, spre elita oamenilor de afaceri și spre capitalul financiar al evreilor. Trăind la Berlin, unde mișcarea căpătase o atitudine mai mult socialistă, sperând să atragă clasa muncitoare a orașului și să o îndepărteze de temuții comuniști, tânărul a ieșit în evidență, fiind un expert al propagandei; revista lui, Der Angriff, a fost un astfel de model. Inițial, Goebbels nu fusese prea sigur de capacitățile lui Hitler, însă,

până la sfârșitul anilor 1920, s-a predat în fața genialității Führerului: „Un tribun înăscut al poporului, următorul dictator!”¹

Mitingul partidului și discursul arzător al lui Goebbels au inspirat-o pe Magda. Astfel, s-a alăturat partidului și, cu conștiinciozitate, a citit Mein Kampf și Der Mythos des 20. Jahrhunderts (Mitul secolului XX) – o fițuică incoerentă, cu idei copiate din mai multe surse, scrisă de Alfred Rosenberg, filosoful autoproclamat al nazismului. Expunerea ei timpurie la câteva sisteme de gândire complexe (catolicismul preluat de la călugărițele din Belgia, budismul tatălui ei și sionismul prietenului ei) o lăsase cu o nevoie de a crede în ceva. Poate că nici nu și-a dat seama de acest lucru, însă Magda a fost întotdeauna în căutarea unei cauze.

Magda a devenit rapid conducătoarea unui grup nazist de femei din regiune, însă prezența ei a provocat conflicte între ceilalți membri, care nu voiau să primească ordine de la o femeie cu prea multe privilegii. Frustrată, Magda a căutat ceva mai mult și a candidat pentru un post în departamentul de propagandă al lui Goebbels, unde acesta a remarcat-o numaidecât. Uimit de eleganța și de frumusețea Magdei, Goebbels i-a cerut să-și asume responsabilitatea arhivei lui personale, sperând că, dacă aveau să lucreze împreună, aflându-se mai aproape unul de celălalt, ar fi fost mai ușor să o seducă.

Cam cu șase săptămâni înainte să apară Magda în viața lui Goebbels, naziștii înregistraseră un progres spectaculos: pe 14 septembrie 1930, partidul a adunat în jur de 18% din voturi în urma alegerilor pentru Reichstag. Crahul de pe Wall Street și Marea Criză economică pe care o declanșase au distrus bazele deja șubrede ale Republicii de la Weimar, au spulberat echilibrul politic – împingând alegătorii spre extreme – și au concentrat puterea în mâinile clicii conservatoare din jurul președintelui Hindenburg, o personalitate în vârstă a cărei reputație se baza pe faptele sale eroice în calitate de unul dintre cei mai cunoscuți comandanți militari ai Germaniei din Primul Război Mondial. Ales în 1925, trebuia să garanteze stabilitatea, dar, pentru că țara se afla într-o profundă disperare, influența lui s-a dovedit a fi, în mare parte, neprielnică.

În 1930, Hindenburg a apelat la articolul 48 din Constituție, care i-a oferit puterea de a numi cancelarul și de a guverna fără a recurge la Reichstag. În

loc să se ocupe de problema economică, noua conducere, pur și simplu, a pus sare pe rană, recurgând la măsuri deflaționiste și storcând bani din sistem. Băncile s-au închis, afacerile au dat faliment, iar rata șomajului a scăpat de sub control. Beneficiarii imediați au fost naziștii. Pentru prima dată, aceștia au avut resursele necesare pentru a-și organiza o campanie națională coordonată, iar vizibilitatea lor sporită, pe fundalul unei crize crescânde, a adus multe beneficii.

Pe tot parcursul anului, Goering se ocupase neconținut de campanie. În pofida sănătății șubrede și a bolilor constante, Carin și-a susținut soțul cum a putut, în timp ce acesta se implica în înțelegeri secrete și se adresa mulțimilor din întreaga Germanie. Rezultatul a entuziasmat-o pe Carin și, pe 13 octombrie, cuplul a organizat o petrecere fastuoasă, la care s-au prezentat Hitler, Hess, Goebbels și alte personalități importante ale partidului, ca să sărbătorească această schimbare.

*

Una dintre persoanele care susțineau politica lui Hitler a fost Lina von Osten, o adolescentă al cărei frate mai mare (care era deja un susținător înfocat al nazismului) o convinsese să meargă cu el la o întâlnire a partidului. Lina a plecat de acolo convertită și revigorată de dinamismul unei mișcări orientate spre tineri. Ei urmau să devină beneficiarii unui viitor strălucit. Antisemitismul partidului a fost și el un factor. Lina îi ura pe evreii polonezi care se stabiliseră în colțul ei liniștit de lume: pentru ea, aceștia erau o altă specie.

Lina a profitat de prima ocazie de a pleca din casa părintească de pe insula Fehmarn (în partea de nord-est a Germaniei, spre Marea Baltică) și să se descurce singură. Nu a plecat pentru că nu își iubea părinții, ci pentru că satul ei era izolat și limitat, iar originea nobilă a tatălui ei era o ocazie de a-și aminti constant tot ce pierduseră: provenind dintr-o familie daneză de aristocrați, proprietari de pământuri, care, în timp, își pierduseră proprietățile, tatăl ei era un umil profesor. În timpul hiperinflației de la începutul anilor 1920,

bunurile familiei Linei deveniseră și mai puține și fuseseră nevoiți să se mute în clădirea din cărămidă a școlii în care lucra tatăl ei.

După ce a decis că vrea să devină și ea profesoară, căci, în acea perioadă, în jur de o treime dintre profesori erau femei, Lina s-a îndreptat spre portul din Kiel ca să-și termine pregătirea într-un liceu tehnic, stabilindu-se la un internat pentru studenți. Pe 6 decembrie 1930, aproape de sfârșitul cursurilor, Lina, împreună cu câțiva prieteni, a participat la un bal, unde l-a cunoscut pe Reinhard Heydrich, un ofițer de marină în vârstă de 27 de ani.

S-a făcut mare caz în legătură cu fizionomia lui Heydrich care se presupunea a fi idealul arian, cel puțin în comparație cu ceilalți lideri naziști. Era înalt, blond, cu o constituție athletică (deoarece fusese un copil slab fizic, începuse să facă sport ca să fie în formă și reușise să obțină rezultate bune la atletism, înot și scrimă) și, fără îndoială, arăta impresionant în uniformă, dar avea și un cap anormal de mare, ochi înguști, buze subțiri și urechi mari. Linei i-a părut un bărbat fascinant – „Mi-a plăcut de acest bărbat hotărât, dar și reținut”² – și a acceptat să se întâlnească cu el a doua zi. În jurnalul ei, tânăra descria cu ardoare modul în care Heydrich își deschisese sufletul în fața ei în timpul câtorva plimbări lungi, când merseseră la teatru și când luaseră masa împreună la un restaurant. În a treia seară petrecută împreună, Heydrich a cerut-o în căsătorie.

Linei îi plăcea să sugereze că iubirea lor fusese scrisă în stele și că nu putea fi negată; ceilalți au presupus că această neașteptată cerere în căsătorie reprezentase un preludiu necesar ca să se culce cu ea. Totuși există o altă explicație. Heydrich era implicat într-o relație cu o altă femeie și, cu toate că dovezile nu sunt prea clare, se pare că aceasta i se dăruise, presupunând că Heydrich urma să o ceară în căsătorie. Să fi fost Heydrich atât de nerăbdător să scape din această încurcătură, încât hotărâse să se căsătorească cu Lina? Dacă acesta a fost motivul, atunci a avut parte doar un respiro: femeia părăsită avea să-i facă zile negre.

Pe lângă atracția fizică puternică dintre cei doi, Lina și Heydrich aveau câteva caracteristici comune. Amândoi s-au concentrat asupra evadării din mediul în care crescuseră și asupra creării unui destin diferit. Ambii erau încăpățânați și extrem de ambițioși. Erau reci și chibzuiți și nu aveau răbdare cu cei pe care îi considerau proști. Amândoi se bucurau de un simț exagerat al valorii

propriii și considerau că majoritatea persoanelor sunt niște ființe inferioare.

Unul dintre lucrurile care îl distingeau pe Heydrich era talentul muzical. Tatăl lui era un compozitor modest care conducea o școală de muzică de succes din orașul natal, Halle. Heydrich începuse să cânte la vioară încă de mic și repeta ore întregi într-un mod disciplinat, dedicat și exigent. Pe lângă faptul că a reușit să-și perfecționeze o tehnică fenomenală (care i-a atestat perfecționismul și etica muncii), interpretat ale piese clasice cu o sensibilitate rară și cu emoție. Lina îl descria pe Heydrich ca fiind un „artist“ care poate „transpune sentimentele în sunet“.³

În loc să meargă pe urmele tatălui său, Heydrich a ales să activeze în Marină și s-a înrolat în 1922. Ceilalți cadeți, care îl credeau distant și infatuat, au interpretat faptul că știa să cânte la vioară ca pe un semn de slăbiciune efeminată și întotdeauna și-au bătut joc de el. Totuși insultele colegilor nu l-au afectat prea mult pe Heydrich; era obișnuit cu astfel de tachinări. La școală, precocitatea lui și realizările surprinzătoare constante îl făcuseră o țintă încă din prima zi. Tot ce conta pentru Heydrich era dacă superiorii lui credeau că are stofă de ofițer.

Era foarte potrivit pentru asta, iar în 1926, după o cursă de șase luni pe mare, Heydrich a fost numit Leutnant zur See. În 1928 a devenit Oberleutnant zur See și a fost instruit special ca operator radio. Întrucât era foarte probabil ca Heydrich să avanseze în continuare, Lina nu a mai considerat necesar să-și găsească un loc de muncă ca profesoară; oricum, nimeni nu se aștepta ca o femeie căsătorită să muncească în continuare. Tinerii și-au vizitat părinții și au primit binecuvântarea lor. Ulterior, au apărut și problemele: fosta iubită a lui Heydrich, deranjată de modul în care fusese tratată, era gata să se răzbune.

Nu se cunoaște identitatea acestei femei misterioase; se știe doar că tatăl ei era o personalitate importantă, care avea legături în eșaloanele superioare ale Marinei. Astfel, femeia a depus o plângere la autoritățile competente, acuzându-l pe Heydrich de comportament necuviincios și susținând că acesta încercase să o violeze. Heydrich a fost nevoit să se prezinte în fața unui tribunal al Marinei. Toate înregistrările legate de aceste proceduri judiciare au fost distruse, deși martorii au susținut că nenorocul i l-a asigurat mai degrabă atitudinea disprețuitoare și arogantă, și nu acuzațiile care i-au fost aduse. A fost concediat pe 30 aprilie 1931. Lina afirma că Heydrich fusese atât de

distrus de verdict, încât suferise o criză profundă, stând închis în camera lui zile întregi, distrugând mobila și plângând incontolabil. Lina trebuia să-l scoată din acea stare.

Indiferent dacă aceste lucruri s-au întâmplat cu adevărat – și este destul de greu să ne imaginăm că bărbatul pe care Hitler l-a numit Mann mit dem eisernen Herzen (bărbatul cu inimă de fier) s-a comportat ca un copil isteric – cel mai uimitor lucru în toată povestea a fost loialitatea neclintită a Linei. În acele circumstanțe, nu ar fi învinovățit-o nimeni dacă ar fi anulat logodna. Avea doar 19 ani, nu era nici pe departe ultima ei șansă de a se căsători. În mod clar, Lina era convinsă că, sub îndrumarea ei, Heydrich putea să ajungă din nou în vârf.

*

La sfârșitul lui februarie 1931, Magda și Goebbels începuseră să-și petreacă nopțile împreună. Încă de la început, tensiunea erotică dintre cei doi fusese puternică, ca o forță magnetică care-i atrăgea unul spre celălalt. Extaziat, Goebbels era în al nouălea cer: „Mi se pare că visez. Sunt atât de fericit.”⁴ Cu toate acestea, buna lui dispoziție nu a ținut prea mult. Începutul relației lor a fost foarte instabil – dacă ne luăm după jurnalele lui, relația a fost ba chinuitoare, ba plină de extaz, însă nimic altceva. Amândoi au avut anumite îndoieli în această privință. Motivul strigătelor și al căutărilor dureroase de sine a fost reapariția unui iubit mai tânăr al Magdei.

Unul dintre cele mai „corozive” aspecte ale caracterului lui Goebbels era gelozia lui obsesivă. Deși această gelozie se potrivea perfect dorinței lui de a fi cu o femeie ca Magda, care era dorită de ceilalți, Goebbels nu putea nici măcar să și-o imagineze alături de un alt bărbat, în ciuda faptului că nu era un adept al monogamiei, considerând-o o convenție învechită a burgheziei, și nu-și ascundea niciodată dorințele sexuale arzătoare.

Magda cunoștea prea bine reputația lui Goebbels de seducător nerușinat, dar era și dinamic și motivat și avea, desigur, mult succes, pe când celălalt nu

avea prea multe perspective. Într-o zi, studentul îndrăgostit și-a făcut apariția la apartamentul ei, amenințându-i pe amândoi cu moartea dacă Magda nu se împăca cu el. În timpul unei confruntări aprinse, acesta a apăsât pe trăgaci, însă glonțul a trecut pe lângă Magda și a ajuns în tocul ușii. Magda a chemat poliția și tânărul a fost ridicat.

Au mai apărut complicații și când Magda l-a cunoscut, în sfârșit, pe Hitler. Oricât de nesigură ar fi fost de sentimentele pentru Goebbels, știa foarte bine ce simte pentru Hitler. Acest lucru era reciproc. În primăvara lui 1931, Magda și Goebbels au petrecut câteva ore cu Hitler și cu Otto Wagener, un fost veteran al Freikorps și un adept de rang înalt al SA, care, pentru o perioadă, a fost un fel de consultant special al lui Hitler. Wagener a remarcat „cum se bucura Hitler de jovialitatea ei” și „modul în care ochii mari ai tinerei îi urmăreau privirea lui Hitler”.

Ulterior, Hitler i-a mărturisit lui Wagener că Magda îl impresionase în mod deosebit. Pe parcursul următoarelor săptămâni, Hitler a tot adus-o în discuție. I-a spus lui Wagener că Magda „ar putea juca un rol important în viața mea” și că „ar putea fi echivalentul feminin al instinctelor mele bărbătești cu un țel bine definit”. Dar ce formă ar fi putut lua o astfel de relație? Hitler considera că îndeplinirea responsabilităților pe care le-ar avea ca lider al celui de-al Treilea Reich presupunea renunțarea la familie, căci trebuia să se dedice doar bunăstării oamenilor, îndurând singurătatea autoimpusă pentru binele lor. Orice contact cu Magda ar trebui să fie cât mai clandestin posibil; dacă ea ar fi fost cu altcineva, ar fi fost mult mai ușor să păstreze secretul. Hitler i-a spus lui Wagener că „îi pare rău că nu este căsătorită”.

Mai târziu, în timpul unei lungi plimbări, Wagener i-a transmis Magdei toate gândurile lui Hitler și i-a vorbit atât despre dezgustul său față de căsătorie, cât și despre dorința de a avea pe cineva care i-ar fi ca o soție – un partener spiritual, emoțional și intelectual. După ce s-a asigurat că Magda înțelesese mesajul pe care dorise să-l transmită, și anume că, dacă dorea o astfel de legătură specială cu Hitler, trebuia să ia în considerare și căsătoria cu Goebbels, a întrebat-o dacă este pregătită să accepte această provocare. Magda nu a ezitat: „Pentru Adolf Hitler aș fi în stare să-mi asum orice”.⁵

Cu toate că mărturia lui Wagener nu poate fi confirmată, nu există nici un dubiu că Magda a fost îndrăgostită de Hitler. Poate că, având în gând această

idee bizară de ménage à trois, a acceptat cererea în căsătorie a lui Goebbels. În iulie au făcut publică logodna și au marcat evenimentul printr-o mică adunare unde s-a băut șampanie și la care au fost prezenți Hitler, Ilse și Hess, Wagener și alte câteva persoane. Totuși pe Goebbels îl îngrijorau sentimentele evidente ale Magdei pentru Hitler și și-a exprimat anxietatea într-o notiță în jurnalul lui din august: „Magda se cam pierde prin preajma Șefului... Sufăr nespus... N-am închis un ochi.”⁶ În ciuda suferinței lui, Goebbels depindea prea mult de bunăvoința lui Hitler și nu își permitea să-l înfrunte în legătură cu această problemă; în cele din urmă, nu a putut să se despartă de preaiubitul lui lider.

*

Linei Heydrich îi plăcea să-și asume meritele pentru faptul că îl călăuzise pe soțul ei spre mișcarea nazistă. Conform spuselor ei, când cei doi s-au cuplat, el nu avea nici o opinie politică proprie și considera că mai toți politicienii sunt niște civili penibili și incompetenți. Deși este adevărat faptul că, pe atunci, încă nu se alăturase nazismului, toate acțiunile lui Heydrich întreprinse încă din adolescență îl poziționau de partea dreaptă a spectrului ideologic.

Când orașul lui natal a fost prins în agitația de după război, Heydrich s-a alăturat imediat unității locale Freikorps și a avut rolul de mesager în perioada conflictelor cu comuniștii. Marina era extrem de naționalistă și de antisemită, având o atitudine ostilă față de Republica de la Weimar, opunându-se puternic Tratatului de la Versailles și militând în favoarea unei soluții autoritare pentru problemele Germaniei. Heydrich nu a trebuit să „călătorească” prea mult până să ajungă la nazism, iar Lina s-a asigurat că acesta va ajunge la destinație.

În primăvara lui 1931, în timp ce Heydrich își câștiga banii de buzunar la un club de navigație, nașa lui pândea momentul în care avea să se anunțe vreun loc liber pentru el în organizația SS. Fiul ei se alăturase organizației embrionare a lui Himmler și auzise că acesta căuta pe cineva care să conducă

un departament dedicat culegerii de informații. Lucrurile s-au aranjat și, spre fericirea Linei, Heydrich a fost chemat la un interviu.

Cu toate acestea, în ultimul minut, Himmler a anulat interviul din cauza unei boli. Heydrich a decis să renunțe la călătorie și să reprogrameze interviul, însă Lina, temându-se că s-ar putea să nu mai aibă o a doua șansă, a trimis o telegramă, spunând că Heydrich avea să se prezinte totuși la interviu, și l-a urcat în trenul de noapte spre München. Ajuns în dimineața următoare, pe 14 iunie, Heydrich s-a îndreptat spre casa lui Himmler. Margaret l-a întâmpinat, l-a poftit înăuntru și l-a condus la soțul ei.

Faptul că Himmler se afla acasă era o bucurie rară pentru Margaret. În ultimul an luptase din greu să păstreze ferma, însă întreprinderea era pe cale să se prăbușească. Găinile nu se mai ouau ca înainte, iar găștele fuseseră sacrificate, pentru că nu-și mai permitea să le hrănească. Presiunea era prea mare. Iar soțul ei era prea ocupat să-i ofere altceva decât niște promisiuni deșarte. Himmler reușise să mărească considerabil numărul de membri al organizației SS și le oficializase uniforme și ritualurile. În același timp, s-a ocupat și de angajarea avocaților, a profesorilor, a absolvenților și a aristocraților nemulțumiți pe post de lideri. De asemenea, voia să creeze o ramură secretă a SS pentru a monitoriza oponenții.

Problema era că Himmler nu cunoștea nimic despre serviciile de informații. Din câte știa, Heydrich avea puțină experiență în domeniu, căpătată în perioada petrecută în Marină, însă nu și-a dat seama că acesta se implicase doar în rezolvarea problemelor tehnice. Astfel, când Himmler l-a întrebat cum ar organiza o unitate de informații, Heydrich i-a oferit un răspuns bazat doar pe romanele britanice despre spionaj, pe care le citea cu plăcere. Impresionat, Himmler i-a oferit locul de muncă, începând astfel un parteneriat care avea să ducă la moartea a milioane de oameni.

*

De când se mutase în apartamentul – și în patul – lui Hitler din München,

Geli Raubal își încercase, fără succes, talentul în mai multe domenii, inclusiv în actorie și muzică, ca să-și ocupe timpul cât el era plecat. Când Hitler era în oraș, Geli nu avea de ales și trebuia să se conformeze rutinei și obiceiurilor lui zilnice. Viața socială a lui Geli gravita în jurul lui, indiferent dacă era vorba de un prânz plăcut cu Ilse și soțul ei sau dacă îi făceau o vizită-surpriză lui Margaret Himmler. Aceasta a fost șocată să-i vadă la ușa casei ei: „Am rămas fără cuvinte“, însă i-a făcut plăcere să-i aibă prin preajmă: „Ne-am băut cafeaua împreună, un lucru foarte plăcut“.⁷

Deseori plictisită, Geli simțea nevoia de a se distra măcar puțin. Ușor de zis, dar greu de făcut. În fiecare an, în apropierea Postului Mare, la München se ținea Carnavalul Fasching, în care se organizau baluri mascate, dansuri și parade. Geli l-a convins pe Hitler să o lase să meargă la un bal mascat, dar cu o condiție: Heinrich Hoffmann și editorul lui Hitler urmau să fie însoțitorii ei. În ciuda acestei condiții, Geli era foarte entuziasmată și își schițase rochia pe care voia să o poarte: nici prea descoperită, dar relativ îndrăzneță. Când a văzut-o, Hitler și-a pierdut cumpătul, după cum a afirmat Ilse. A strigat la Geli spunându-i că „ai putea la fel de bine să mergi dezbrăcată“ și a început să deseneze un alt model de rochie. Această izbucnire a infuriat-o atât de mult pe Geli, încât a înșfăcat schița „și a ieșit din cameră, trântind ușa“.⁸ Cu toate că Hitler și-a cerut scuze pentru acel comportament, Geli a mers la bal într-o simplă rochie de seară albă și lungă. Cu cei doi bărbați care o însoțeau și îi urmăreau toate mișcărilor, s-a întors acasă pe la ora 23.

În toamna lui 1931, tânăra nu a mai putut suporta nefericirea și frustrările care o chinuiau. La doar 23 de ani, era o prizonieră care voia neapărat să evadeze. L-a implorat pe Hitler să o lase să se întoarcă la Viena, unde crescuse, și să o ia de la capăt. Hitler nu a vrut nici măcar să o asculte și a certat-o doar și pentru că luase în considerare o astfel de idee. În acel moment, Geli a înțeles că nu avea să mai fie liberă niciodată.

În seara zilei de 18 septembrie, în timp ce Hitler era la Nürnberg, Geli a luat arma pe care acesta i-o dăduse pentru a se apăra, a pus-o la piept și a apăsat pe trăgaci. A căzut pe podea. Glonțul i-a străpuns plămânul și s-a înfipt la baza coloanei vertebrale. Întinsă cu fața la pământ și chinuită de o durere sfâșietoare, Geli a sângerat până a murit.

În dimineața următoare, cadavrul ei, care prezenta deja semne de rigor mortis,

a fost descoperit, cel mai probabil, de către menajeră, cu toate că Ilse va susține că soțul ei ajunsese acolo înaintea menajerei, forțând ușa ca să poată intra. Indiferent dacă Hess a fost cel care a descoperit cadavrul, important este că el a avut sarcina neplăcută de a-i spune lui Hitler ce se întâmplase, reușind să dea de el la telefon exact înainte ca acesta să părăsească hotelul. Șocat și îndurerat, Hitler s-a întors de grabă la München, primind și o amendă deoarece condusesse cu o viteză dublă față de cea permisă. Ajuns acolo, a trebuit să facă față întrebărilor polițiștilor, care percheziționaseră superficial locuința și vorbiseră cu martorii, și riscului unui scandal.

Timp de 48 de ore, zvonurile s-au răspândit; ziarele de extremă stângă strigau că tânăra fusese ucisă, iar credibilitatea lui Hitler părea să fie în pericol. Însă agitația nu a ținut prea mult. Doctorul care o examinase pe Geli era convins că aceasta se sinucisese. Investigația oficială nu a descoperit nici un motiv pentru care să verifice cele spuse de doctor și, astfel, cazul a fost închis. Cadavrul lui Geli a fost transportat în Austria și îngropat la Viena. Hitler nu a fost prezent la înmormântare, însă a mers la mormântul acesteia după o săptămână. Camera lui Geli din apartamentul lui a rămas neatinsă.

Ilse a fost una dintre persoanele care au declarat că Geli fusese unica iubire a lui Hitler și că, după moartea ei, conducătorul nu a mai fost niciodată la fel: și-a pierdut capacitatea de a fi fericit și de a se bucura de plăcerea lucrurilor simple. Totuși această imagine sentimentală nu ține cont de faptul că Hitler avea o relație și cu Eva Braun. Acesta își făcea apariția regulat la atelierul lui Hoffmann, unde tânăra încă muncea, luau prânzul împreună și, uneori, o ducea la cinema și îi oferea cadouri. Geli știuse despre relația lui Hitler cu Eva; în 1930 se întâlniseră întâmplător la Oktoberfest (16 zile de bâlci și de consum exagerat de alcool), unde au schimbat câteva cuvinte și priviri dușmănoase. După sinuciderea lui Geli, relația destul de inocentă dintre Hitler și Eva a devenit mult mai serioasă; fără să-și dea seama, Eva era pe cale să aibă aceeași soartă ca Geli.

Cu toate că Goering dorea să fie alături de Hitler în acea perioadă grea, se confrunta și el cu o criză personală. Încă de la începutul anului, starea de sănătate a lui Carin se înrăutățise. În iulie 1931, aceasta era internată la o clinică, bătaile inimii erau neregulate, pulsul slab, având pierderi dese de cunoștință, era la un pas de moarte. Înțelegând că sfârșitul nu era departe, Carin și Goering au mers împreună într-o ultimă călătorie cu noua lui mașină Mercedes – cadou de la Hitler. Au mers spre sudul Bavariei și au ajuns în Austria, la castelul lui von Eppenstein, unde Goering le făcuse cunoștință celor doi.

Apoi, pe 25 septembrie, mama lui Carin a murit. Aceasta era hotărâtă să se întoarcă la Stockholm, la înmormântare, deși doctorii o preveniseră că această călătorie ar putea să-i fie fatală. Împreună cu soțul ei, s-a întors la Stockholm și a fost întâmpinată de Thomas, fiul ei, acum aproape adult și împăcat cu mama lui. Thomas își aducea aminte că mama lui „nu fusese niciodată mai frumoasă”. Totul s-a dovedit prea mult pentru ea și Carin a căzut la pat. Goering a stat la căpătâiul ei zile întregi, în timp ce soția lui se lupta pentru viață. Thomas își amintea că Goering „ieșea doar să se bărbierească, să se spele sau să mănânce ceva pe fugă... altminteri, stătea tot timpul în genunchi lângă pat... ținând-o de mână, mângâindu-i părul, ștergându-i transpirația de pe față și saliva de la gură”.⁹

Cu Carin la un pas de moarte, Goering era chemat acum în altă parte: la Berlin urma să aibă loc o întâlnire cu președintele Hindenburg, soarta Germaniei se afla în mâinile lui. Hindenburg era precaut cu Hitler și îi plăcea mai mult de Goering, fostul erou de război. Îndurerat, nu voia să o lase, însă Carin a insistat ca el să-și facă datoria. Chiar și în acele momente, angajamentul ei față de această cauză depășea orice așteptări.

La ora 4 dimineața, pe 17 octombrie, Carin a murit. Goering s-a întors peste patru zile ca să fie prezent la înmormântarea ținută la Edelweiss, capela privată a familiei ei. Moartea lui Carin a lăsat un gol profund în inima lui Goering și nici o putere sau avere nu avea să-l mai umple vreodată.

Anul s-a încheiat cu două căsătorii. Tensiunile nerezolvate dintre Magda și Goebbels, legate de relația lor cu Hitler, au fost lăsate deoparte. Puțin după moartea lui Geli, au existat câteva întâlniri private între Magda și Hitler, între Goebbels și Hitler și apoi între cei trei, în care au ajuns la un acord nerostit: Magda și Goebbels aveau să se căsătorească, astfel încât amândoi să fie în preajma lui Hitler, iar el, la rândul lui, să fie în preajma Magdei. Pe 19 decembrie 1931, Goebbels și Magda – care era probabil deja însărcinată – și-au unit destinele în cadrul unei ceremonii civile, urmată de o cununie religioasă. Hitler a fost cavalerul de onoare. Când Magda l-a sărutat în semn de mulțumire, ochii lui s-au umplut de lacrimi.

Pe 26 decembrie s-a căsătorit și Lina cu Heydrich. Pe lângă prieteni și familie, la ceremonie a fost invitat și grupul nazist local de femei, care le-a oferit cadou o svastică lucrată manual. Au fost prezenți și membri ai SA și ai SS, îmbrăcați în cămăși albe și pantaloni negri (pentru că organizațiile fuseseră interzise pentru o perioadă, membrii acestora nu puteau să-și îmbrace uniformele în locuri publice), care au format o gardă de onoare în afara bisericii, cântând „Horst Wessel” – imnul preferat al naziștilor.

Acum, Heydrich se afla la München, după câteva luni petrecute la Hamburg ca să învețe cum stau lucrurile în SS, închiriind un apartament mic de la o bătrână drăguță și, încetul cu încetul, construindu-și scheletul serviciului de informații, numit Sicherheitsdienst des Reichsführers-SS (SD). Nu avea un salariu prea mare (câștiga mai puțin decât un vânzător), însă era îndeajuns ca el și Lina să-și înceapă viața după căsătorie, închiriind un apartament mic în suburbiile orașului München.

La cinci zile după căsătoria lor, Himmler a creat un set de instrucțiuni pentru căsătoriile din interiorul SS. Voia să facă în așa fel încât clanul SS să aibă doar rădăcini nordice și fără impurități rasiale. Toți membrii organizației trebuiau să obțină un certificat, care urma să confirme compatibilitatea biologică a partenerelor. Oricine s-ar fi căsătorit fără acest certificat era exclus. Sângele Linei era pur arian, însă ascendența lui Heydrich urma să fie cercetată amănunțit.

Capitolul 5. Progres

În ciuda faptului că își pierduseră persoanele iubite, atât Goering, cât și Hitler aveau să-și găsească alinarea în primele luni ale lui 1932. Cu toate că nu se știe cu siguranță, cei mai mulți susțin că Hitler a început o relație intimă cu Eva Braun încă de la începutul anului.

Eva nu păstrase prea multe din bagajul tradițional cu care fuseseră împovărate femeile generației trecute și, în multe privințe, aducea aminte de noul „tip” de femeie „modernă” care zdruncinase societatea germană de după război: fuma, era vrăjită de hiturile moderne ce proveneau din cluburile de jazz americane, citea reviste de modă și cumpăra cele mai noi produse de frumusețe, idolatriza celebritățile și starurile de cinema și își prețuia independența. În mare parte, femeile de vârsta Evei erau angajate în vânzări, în industria de agrement sau în birouri administrative, însă Eva nu avea nici o intenție să renunțe la poziția de la atelierul lui Hoffmann, prin intermediul căreia dezvoltase un interes deosebit pentru fotografie.

Totuși pentru Hitler, Eva a fost întruchiparea ideală a feminității naturale. Blondă naturală, athletică și sportivă (a practicat înotul și gimnastica), menținându-se mereu în formă; nu a arătat nici un interes pentru politică sau pentru situația națiunii; fără mofturi, era uimitor de nonconformistă; imatură din punct de vedere emoțional, putea fi ușor manipulată de Hitler. Pentru ea, Hitler era politicos, deseori chiar încântător, indulgent și atent, în timp ce faima crescândă o măgulea și o entuziasma. Eva încă nu înțelesese cât de crud și de indiferent putea fi Hitler față de cei care îndrăzneau să se apropie de el.

În acea primăvară, Goering, cu inima încă zdrobită de durere, a reluat legătura cu Emmy Sonnemann, o actriță în vârstă de 38 de ani, angajată la Teatrul de Stat din Weimar. Goering se afla în oraș și, după spectacol, s-a întâlnit întâmplător cu Emmy la Kaiser Café. Au decis să se plimbe puțin

Într-un parc din apropiere și Goering i-a povestit în detaliu despre Carin și cum îl afectase moartea ei: „Vorbea despre soția lui... cu atâta dragoste și tristețe, încât respectul meu pentru el creștea cu fiecare cuvânt pe care-l rostea“. Când s-a întors la Weimar, Goering și Emmy au luat prânzul împreună și, puțin mai târziu, Emmy a primit o invitație la un eveniment în Berlin, unde actrița a petrecut „o seară extraordinară“.

Lui Emmy îi plăcea să se descrie ca fiind o artistă fără înclinații politice și susținea că face tot posibilul să evite discuțiile legate de munca lui Goering: „Pentru mine orice subiect politic era un efort supraomenesc“. Era mult mai fericită când discuta cu Goering despre „teatru, cărți, pictură și relații interumane“.¹ Cel mai important lucru pentru Emmy era faptul că Goering o respecta, atât ca femeie, cât și ca actriță. Decisese că vrea să devină actriță la vârsta de 12 ani, după ce urmărise Neguțătorul din Veneția. Tatăl ei, un antreprenor bogat care deținea o fabrică de ciocolată, fusese împotriva carierei actoricești, însă mama ei fusese mai înțelegătoare. Șansa lui Emmy a apărut când un regizor important a anunțat că va deschide o școală de actorie la Hamburg – orașul în care ea crescuse – și că avea să ofere două burse. Mama ei o asigurase că, dacă va reuși să primească bursa, tatăl ei îi va permite să devină actriță. Într-adevăr, Emmy reușise să obțină una dintre cele două burse oferite și, după ce terminase pregătirea, își începuse cariera, lucrând în mici teatre regionale.

În 1914, Emmy a făcut cunoștință cu Karl Köstlin, un alt actor, în timp ce juca rolul Margaretei din drama Faust a lui Goethe. După un an, aceștia s-au căsătorit la Viena, unde avuseseră spectacol. Pe tot parcursul războiului, cei doi au fost departe unul de celălalt, întrucât Karl fusese recrutat în armata austriacă. Cu toate că Emmy l-a considerat „inteligent, deosebit și extrem de cult“, relației îi lipsea pasiunea: „N-am fost nimic altceva decât doi prieteni buni“.² Astfel, în 1920 cei doi au divorțat pe cale amiabilă. Peste doi ani, Emmy se afla la Weimar, cam la 240 de kilometri sud de Berlin, unde avea să își petreacă următorii zece ani. Actrița a primit numeroase roluri principale atât în opere clasice, cât și în cele mai moderne, printre care și piese scrise de Ibsen sau de Oscar Wilde. Au fost niște ani frumoși pentru ea. Trăia într-un apartament cu trei camere, își iubea meseria, se bucura de compania celorlalți actori cu care lucra și își petrecea timpul liber în barurile și restaurantele din Weimar. L-a cunoscut pe Goering la o petrecere privată, unde echipa de

teatru a interpretat o piesă scrisă de gazda petrecerii. Goering era cu Carin, soția lui, pe care Emmy a considerat-o fascinantă: „Părea bolnavă, dar emana un farmec căruia nu-i puteam rezista“.

Încă de la începutul relației lor, Emmy a manifestat sensibilitate și tact față de puterea pe care Carin o avusese asupra lui Goering. Nici nu prea avea încotro: primul cadou pe care Goering i l-a oferit lui Emmy a fost o fotografie cu răposata lui soție. Când i-a vizitat apartamentul, Goering i-a arătat camera pe care o păstra ca pe un altar în memoria lui Carin: „Ochii ei frumoși priveau în jur din numeroasele rame atârinate pe pereții camerei“.³ Totuși Emmy luase o decizie: avea să aștepte oricât, convinsă că Goering era bărbatul perfect pentru ea. Însă nici Goering, nici Hitler nu aveau prea mult timp pentru romantism în 1932, fiind anul alegerilor, și nu au fost doar două tururi de alegeri pentru Reichstag, ci și alegerea președintelui. Hitler decisese să candideze împotriva lui Hindenburg și, cu toate că nimeni nu se aștepta să câștige, părea un mod ideal de a se proclama drept candidat legitim pentru o funcție înaltă.

La München, mașinăria de partid, controlată de Hess, lucra ore suplimentare. Chiar dacă Ilsei nu i se permisesese să se implice direct în procesul de dobândire a puterii, aceasta reușise totuși să primească un rol neoficial de a menține liniile de comunicație cu aliații, donatorii și potențialii susținători din cercul ei social și din afara lui, printre care se regăseau reprezentanții scenei culturale a orașului, scriitori, pictori, filosofi, pe mulți Ilse cunoscându-i prin intermediul slujbei pe care o avusese la anticariat.

Primul tur al alegerilor prezidențiale s-a soldat cu un rezultat de 30% în favoarea lui Hitler și cu 49% în favoarea lui Hindenburg. În următorul tur, Hitler a mai adunat în jur de două milioane de voturi, dar Hindenburg a primit 53%. Deși a existat o anumită dezamăgire, aceste alegeri îi permisese lui Hitler să intre pe scena națională ca politician. Prioritatea următoarelor alegeri pentru Reichstag a devenit transformarea acestui val de simpatie în voturi.

Când nu era ocupat cu campania, străbătând țara în lung și-n lat cu avionul, Hitler își împărțea timpul petrecut la Berlin între camera de la marele hotel Kaiserhof și apartamentul unde locuiau Magda și Goebbels, care devenise sediul lui neoficial. Între timp, acesta trecuse la o dietă vegetariană strictă

(încă mai mânca ouă, dar renunțase la produsele lactate), așa că Magda se asigura întotdeauna că are cu ce să-l hrănească; pentru că-i era frică să nu fie otrăvit, Magda îi trimitea mâncare chiar și la hotelul unde se cazase.

Întreaga campanie a fost afectată de violență extremă. Întâlnirile politice se transformau deseori în anarhie; într-o zi, Goering, înarmat cu o sabie, s-a aruncat într-o luptă generalizată. SA și echivalentul comunist al acestei organizații, numit Roter Frontkämpferbund* (RFB), au stârnit zarvă pe străzi. Au avut loc atacuri la țintă și asalturi aleatorii. La sfârșitul lui mai, Margaret și Gudrun au fost nevoite să stea la niște prieteni pentru o perioadă, după ce o persoană înarmată a tras spre casa lor. Înțelegând aluzia, Heydrich a trimis-o pe Lina la țară pentru câteva luni.

Siguranța Linei nu era singurul lucru care îl îngrijora pe Heydrich. În iunie, un membru SS din orașul natal al lui Heydrich îl acuzase, afirmând că ascunsese faptul că are strămoși evrei. Alarmat, Himmler a cerut o investigație minuțioasă care a dezvăluit sursa problemei: bunica din partea tatălui lui Heydrich. Numele de familie al celui de-al doilea soț al bunicii lui suna a nume evreiesc. Cu toate că a fost destul de rușinos, nu a fost fatal. Ascendența lui Heydrich era curată. Era liber să-și continue cariera în SS.

Oricât de tentantă ar fi ideea că stăruința lui Heydrich de a persecuta evreii în mod sistematic și nemilos se trage din nesiguranța propriei ascendențe (pe când era copil, tatăl lui fusese ținta antisemiților locali, iar colegii invidioși ai lui Heydrich încercau, în continuare, să-l submineze, aducând constant în discuție această insultă rasială), nu există, practic, nici o dovadă care ar putea confirma faptul că acțiunile lui Heydrich erau stârnite de dezgustul față de propria persoană. Cu siguranță, Lina nu a dat niciodată crezare ideii că Heydrich era motivat de nevoia de a-și ispăși trecutul dubios.

Oricum, Heydrich suferea de prea multă încredere în sine. În loc să acționeze dintr-o poziție de slăbiciune, mereu atent la ce se întâmplă în jurul lui, Heydrich nu se simțea niciodată vulnerabil. Ba mai mult, se considera aproape invincibil.

În toată agitația alegerilor, Bormann era foarte ocupat, fiind directorul fondului de asigurări al naziștilor. Făcând față numărului crescând de persoane decedate și grav rănite, dar și cererilor pentru compensații apărute ulterior, Bormann își făcuse o reputație de bărbat onest și scrupulos; în ciuda sumelor considerabile care treceau prin mâinile lui (având la dispoziție trei milioane de mărci), Bormann nu a furat niciodată nimic.

Gerda era și ea ocupată. Cu un an înainte, născuse două fete gemene: una a fost numită Ilse, iar cealaltă, Ehrengard, după fosta iubită a lui Bormann, care a murit la câteva luni. Nu există mărturii care ar putea descrie modul în care Gerda s-a simțit după această pierdere, însă în toamna lui 1932 a rămas din nou însărcinată. Întrucât soțul ei lucra din greu, Gerda a fost nevoită să se descurce singură cu familia care se extindea rapid. Părinții ei nu au ajutat-o deloc, pentru că Gerda și Bormann rupseseră definitiv legăturile cu Walter Buch, tatăl ei.

Este greu de stabilit ce anume a determinat această ruptură. Buch era neutru când venea vorba despre această întâmplare și doar pomenea de sentimentul neplăcut care existase întotdeauna între el și Bormann. O scrisoare de la Gerda pentru soțul ei, scrisă spre sfârșitul războiului, face referire la ruperea tuturor legăturilor dintre ei, dar nu conține nimic clar. Oricare ar fi fost motivul, Gerda nu a regretat niciodată faptul că și-a pierdut tatăl pe care nici nu a simțit vreodată că l-ar fi avut.

Cât despre Bormann, acesta știa prea bine ce părere proastă avea socrul lui despre el. Nu a avut nici o remușcare că provocase o ruptură între Gerda și Buch. În plus, Bormann devenise indispensabil: nu mai avea nevoie de patronajul lui Buch ca să evolueze. Nici Bormann nu era prea apropiat de familia lui. Astfel, copiii numeroși ai Gerdei aveau să crească fără bunici. În schimb, elita nazistă a fost ca o familie pentru ei.

Pe 31 iulie, toată Germania a mers la vot: naziștii au înregistrat un succes extraordinar, obținând 37% din voturi. Situația economică a țării se afla într-o stare dezastruoasă, întrucât peste o treime din forța de muncă nu era angajată, iar guvernul părea incapabil de a face ceva în acest sens. În aceste circumstanțe cumplite, foarte multe persoane erau atrase de charisma

incontestabilă și imaginea bine construită a lui Hitler, combinate cu mesajul simplu și clar că el putea să unească o națiune distrusă și să restabilească mândria și puterea Germaniei.

În acel moment, partidul era deja cel mai important din Reichstag. Cu excepția clasei muncitoare urbane, care, în ansamblu, rămăsese fidelă extremei stângi, naziștii au obținut voturi din întregul spectru socioeconomic: muncitori săraci din mediul rural și fermieri care luptau pentru afacerea lor, proprietari de magazine și meșteșugari, funcționari publici și profesioniști, genii ai finanțelor și beneficiari ai unor averi moștenite.

Multe dintre femeile care votaseră înainte cu partidele conservatoare neutre au votat acum în favoarea lui Hitler. Cu șase luni în urmă, naziștii uniseră toate asociațiile pentru femei existente în partid într-o singură entitate, numită Organizația Național-Socialistă a Femeilor (Nationalsozialistische Frauenschaft, NFS). Această organizație s-a dezvoltat rapid de-a lungul lui 1932 reflectând numărul crescut de voturi din partea femeilor, ajungând de la aproape 20 000 de membri până la puțin peste 100 000.

Ținând cont de aversiunea lui Hindenburg față de principalul partid socialist, care ajunsese pe locul doi, acesta nu mai avea prea multe opțiuni; nu se mai putea evita implicarea naziștilor în guvernare, aceștia trebuiau să-și revendice rolul în guvern, însă Hitler voia să fie cancelar și, în ciuda discuțiilor intense de la sfârșitul lui iulie și începutul lui august, nimeni nu era pregătit să-i ofere o astfel de poziție. Pe parcursul verii și al toamnei a apărut un sentiment crescând care sugera că naziștii își rataseră șansa.

În noiembrie s-au organizat noi alegeri, Reichstagul aflându-se în blocaj. Rezultatele doar au confirmat acel sentiment deranjant: voturile pentru naziști au scăzut cu 4%, ceea ce însemna că partidul ajunsese la limita popularității. Hitler se confrunta cu o dilemă: să aștepte în continuare să fie invitat la conducere și să riște să-și vadă susținătorii dispărând sau să încerce să ia puterea prin violență, riscând un război civil pe care naziștii nu prea aveau cum să-l câștige.

La München, și Heydrich se confrunta cu o problemă gravă. Organizația SD nu prea mai avea bani, însăși existența organizației era în pericol. În septembrie, Heydrich și Lina s-au mutat din apartamentul lor mic într-o vilă

cu două etaje. Aceștia locuiau la primul etaj, iar parterul era ocupat de o echipă SD, din care făceau parte șapte persoane, și de toată hârțogăria. Lina se descria pe ea însăși ca fiind „paznic, gospodină și bucătăreasă”. Ca măsură de securitate, Lina a cumpărat doi câini care să o anunțe dacă venea cineva, iar poziționarea vilei, în capătul unei grădini mari, la o oarecare distanță de poarta principală, îi dădea timp „să ascundă orice lucru incriminator”.⁴ Și-a dat toată silința să întrețină gospodăria cu bugetul mic pe care-l avea la dispoziție. Carnea și peștele erau prea scumpe, așa că, în locul acestora, pregătea supe de legume. Atracția principală a săptămânii erau salata tradițională bavareză de cartofi și berea.

Heydrich a luat legătura cu Ernst Röhm, liderul „Cămășilor brune”. Teoretic vorbind, organizația SS era una independentă; practic vorbind, încă de când apăruse, făcuse parte din această mare organizație care, sub conducerea lui Röhm, crescuse atât ca mărime, cât și ca influență. Röhm era un fost soldat infanterist, deloc interesat de civili; pentru el, calea parlamentară către putere era doar un spectacol secundar, un preludiu pentru o revoluție sângeroasă care ar fi curățat statul și ar fi transformat Germania într-o mare unitate militară.

Lina a susținut că a avut un rol esențial în obținerea sprijinului lui Röhm. Nevoită să aibă grijă de orice pfenig, Lina ținea o socoteală precisă a chibriturilor folosite la aprinderea boilerului din subsol. Când a observat că tot dispăreau, și-a dat seama că cineva le fura. Așa că a decis să demaște hoțul. A cumpărat de la un magazin de cadouri-surpriză și farse un fel de chibrituri care explodau și le-a amestecat cu cele obișnuite. Însă Lina nu se gândise că, în curând, Röhm și Himmler aveau să ajungă acolo pentru un tur de inspecție decisiv.

Înainte să poată interveni, Röhm și-a scos trabucul și l-a aprins. S-a auzit un zgomot puternic. Lina își amintea că Röhm „s-a albit la față”⁵ și Himmler se aruncase la pământ. Se spune că Röhm s-a amuzat atât de mult pe seama îndrăzelii și ingeniozității Linei, încât a autorizat bucuros niște fonduri suplimentare. Această veste bine-venită a coincis cu descoperirea faptului că Lina era însărcinată. Nouă luni mai târziu, Röhm avea să devină nașul copilului.

*

Pe 1 ianuarie 1933, Ilse și soțul ei se aflau printre puținii aleși să asiste la o reprezentație a lucrării lui Wagner Maestrii cântăreți la Teatrul Național din München, unde era și Hitler cu invitata lui specială, Eva Braun. Apariția lor la acest spectacol era cea mai publică confirmare de până în acel moment că Eva era iubita lui Hitler. Decizia de a se afișa cu Eva fusese determinată de faptul că tânăra încercase să se sinucidă cu câteva luni în urmă.

Dăruindu-se lui Hitler, Eva așteptase la nesfârșit ca acesta să-i ofere puțină atenție, însă Hitler abia dacă mai ajunsese la München în 1932; și, chiar și atunci când fusese în oraș, avusese foarte puțin timp pentru ea. Aceste absențe și tăceri o afectaseră pe Eva, considerându-le niște semne de respingere. Anxietatea se transformase în disperare. Ca și Geli, avea un pistol al ei. Lăsând o notiță mâzgălită de rămas-bun, apăsase pe trăgaci. Glonțul i-a străpuns gâtul, trecând fix pe lângă arteră. Sângărând abundent, a reușit să cheme un doctor, pe cumnatul lui Heinrich Hoffmann, care a venit neîntârziat și a dus-o la spital, unde glonțul i-a fost extras cu succes.

Nu se știe dacă, în adâncul sufletului, Eva dorise cu adevărat să se sinucidă. Oare să fi fost un strigăt de ajutor? Oare credea că aceasta era unica modalitate de a-l face pe Hitler să o bage în seamă? Oricare ar fi fost motivul, Hitler a fost atât de șocat, încât a decis să acționeze. A jurat că va avea mai multă grijă de ea. Ieșirea la teatru, în compania unor tovarăși intimi ca Ilse, a fost modul lui de a-i arăta Evei că este importantă pentru el.

Goebbels trebuise să fie la operă cu ei, însă o urgență l-a făcut să se grăbească înapoi spre Berlin. Deși primul lor copil s-a născut cu succes pe 1 septembrie (o fetiță, pe care au numit-o Helga), nașterea agravase o afecțiune cardiacă preexistentă a Magdei. Fără a-și reveni complet, rămăsese din nou însărcinată. Pe 23 decembrie a pierdut copilul și s-a internat în spital. Starea ei de sănătate fiind stabilă, Goebbels a crezut că poate să se îndrepte liniștit spre Bavaria, ca să petreacă Crăciunul și Anul Nou cu Hitler.

Dar starea ei se înrăutățise. Casa lui Hitler de la Obersalzberg – o zonă muntoasă plină de păduri și de ferme – nu avea telefon, așa că de Revelion

Goebbels a mers la Berchtesgaden, un oraș din apropiere, și a sunat la spitalul din Berlin. Magda făcuse o infecție și avea febră foarte mare; era în pericol de moarte. Foarte îngrijorat, Goebbels a luat primul tren disponibil și a călătorit toată noaptea spre capitală, ca să fie lângă soția lui. Când a ajuns, s-a liniștit văzând că Magda era în afara pericolului. Pe parcursul următoarelor săptămâni agitate, Goebbels a vizitat-o ori de câte ori a fost posibil, în timp ce ea își recăpăta încet forțele.

Goering a petrecut Crăciunul cu Emmy Sonnemann. Relația lor, încă de la începuturile „de probă”, înregistrase progrese discrete, dar constante. Emmy rămânea peste noapte în apartamentul lui în mod regulat. Totuși Goering se gândea mai mereu la Carin. După Crăciun a lăsat-o pe Emmy singură, ca să petreacă Revelionul în Suedia, cu familia lui Carin. La întoarcerea sa, Goering a jucat un rol principal în drama ce avea să decidă viitorul naziștilor, aplanând micile probleme apărute în negocierile tensionate cu Hindenburg și ceilalți conspiratori, care erau prinși între necesitatea de a obține aprobarea poporului pentru administrația lor și dorința de a impune o formă de dictatură.

Pe măsură ce luna se scurgea, bătrânul general și aliații săi tindeau tot mai mult să ignore reținerile pe care le aveau față de Hitler. Dacă îi ofereau ce voia, atunci susținerea în masă pe care o obținuse acesta avea să le consolideze poziția șubredă și să îi ajute să înlăture primejdia comunistă, de care se temeau cu adevărat. Dacă nu o făceau, exista riscul unei revolte armate, organizația SA având deja peste un milion de membri. Au căzut de acord că este mult mai bine să-l aibă pe Hitler lângă ei, unde l-ar fi putut controla, decât să rămână o amenințare din exterior.

Pe 30 ianuarie, Hitler a fost numit cancelar. Complotiștii care au crezut că puteau să-i neutralizeze pe naziști dacă îl puneau pe Hitler în funcție au greșit amarnic când l-au numit și pe Goering ministru al Prusiei – cel mai mare și mai puternic stat din Germania. Odată cu funcția a primit și controlul asupra tuturor forțelor de poliție; acest lucru va avea urmări devastatoare. În aceea seară, susținătorii naziști s-au alăturat organizațiilor SA și SS pentru o paradă de proporții a victoriei, luminată de torțe. Hitler, Goering, Goebbels, Hess și Himmler, care erau în oraș pentru ziua cea mare, stăteau la balconul hotelului Kaiserhof și se bucurau de triumful lor. În afară de Emmy, pentru care

Goering rezervase o cameră ca să poată urmări marșul, nici o altă femeie nu era acolo. În dimineața următoare, Hess și-a cumpărat un ceas nou și, zăpăcit, i-a scris Ilsei: „Am visat toate astea sau sunt treaz?”⁶

Pe 2 februarie, Magda a fost externată și, când s-a întors acasă, a fost întâmpinată de Hitler. După câteva săptămâni, în seara zilei de 27 februarie, Hitler a luat cina cu ea și cu Goebbels. Magda a făcut greșeala de a-l servi cu crap. În momentul în care Hitler, iritat, o muștra pe Magda – oare nu și-a dat seama că nu poate mânca pește? –, s-a auzit telefonul. Cineva sunase să-i anunțe că Reichstagul luase foc.

Goering a ajuns primul la locul faptei; camerele aflate chiar lângă locul în care izbucnise focul fuseseră bogat decorate și în interior erau tapiserii valoroase și foarte inflamabile. Panicat, înainte de a merge după ajutor, a sunat-o pe Emmy, care se întorsese la Weimar să-și reia rolul pe care îl avea în Faust de Goethe. După acest incident, zeci de ani a persistat ideea că naziștii fuseseră cei care declanșaseră incendiul, însă nu s-a demonstrat niciodată o legătură sigură. Făptașul, cel mai probabil, a rămas incendiatorul olandez acuzat de crimă, care avea vagi legături cu extrema strângă; acesta mai încercase să dea foc la câteva clădiri publice.

Aționând rapid, naziștii au insistat asupra faptului că atacul vestea începutul unei revolte comuniste în toată regula. În ziua următoare, Hindenburg a semnat un decret de urgență, care a suspendat, în mod efectiv, statul de drept, și s-a pus în mișcare o represiune de proporții, aflată deja în curs de desfășurare în Prusia; mii de oameni au fost reținuți și torturați. Goering se afla în fruntea represiunii, oferind echipelor SA aceeași putere pe care o avea poliția și, astfel, înființând Gestapo. În câteva săptămâni, închisorile erau pline până la refuz și se improvizau lagăre cu scopul de a adăposti numeroșii deținuți, o măsură de care Goering, fără nici o rușine, era foarte mândru. În pamfletul său literar, „Germania renăscută“, Goering remarcă cu nonșalanță că „era ceva normal să existe excese la început. Era normal să mai fie și bății pe ici, pe colo.”⁷

Între timp, alegerile au fost stabilite pentru 5 martie: Hitler voia să câștige majoritatea voturilor, ca să poată demantela complet Reichstagul. Și-a petrecut seara cu Magda și cu Goebbels; au mers la Walkiria de Wagner și apoi s-au îndreptat spre Cancelaria Reichului să asculte rezultatele la radio. În

ciuda faptului că răspândiseră peste tot amenințări cu violența și intimidaseră lumea, naziștii au obținut doar 44% din voturi. Totuși prin faptul că hărțuiseră un mic partid naționalist ca să-și unească forțele și prin faptul că Partidul Catolic de Centru fusese convins să coopereze, naziștii au putut impune Actul de împuternicire, care i-a oferit lui Hitler libertatea de a suspenda Reichstagul și de a face orice dorește.

Ironie – având în vedere statutul de leagăn al mișcării –, Bavaria a fost singura provincie care a rezistat dominației naziste. Conducerea naționalistă conservatoare a acesteia a refuzat să se urnească din loc. Pentru Lina, acest lucru a fost o sursă de frustrare intensă, întrucât era o tortură să-și vadă dușmanii zdrobiți oriunde altundeva în afară de propria curte, în timp ce soțul ei stătea deoparte.

Totuși Actul de împuternicire îi oferise lui Hitler autoritatea de a forța politicienii provinciali. Pe 9 martie, Ritter von Epp – în a cărei unitate Freikorps intrase și Hess cu mulți ani în urmă – a fost numit comisarul de stat al Bavariei, iar Himmler a preluat conducerea poliției. Și au întors foaia: în câteva zile, sute de socialiști, comuniști și funcționari necooperanți au fost bătuți, umiliți și arestați.

Într-o scrisoare către părinții ei, Lina abia dacă putea să-și ascundă bucuria, povestindu-le în amănunt despre ceea ce se întâmplase când „s-au distrat membrii SA și SS“. Printre victimele lor s-a regăsit și un evreu cunoscut: „L-au bătut cu bice pentru câini, i-au scos pantofii și șosetele și l-au pus să meargă până acasă desculț“.⁸

*

Sentimentul de triumf al Linei nu era încă împărtășit de Magda și de soțul ei, ambii fiind îngrijorați de locul ocupat de Goebbels în noul regim. În timp ce Goering se dezlanțuia incontrollabil în Prusia, Goebbels nu avea nimic concret care să-i poată confirma eforturile depuse. Își dorea nespuse să dețină controlul asupra presei din Germania și asupra activității culturale a acesteia. Într-un

final, Hitler i-a îndeplinit dorința (cu excepția controlului asupra presei) și, pe 14 martie l-a numit la conducerea Ministerului Iluminismului Public și Propagandei (pe scurt, Ministerul Propagandei). Dispunând de autoritatea noii poziții, Goebbels a trecut la înființarea subsecțiilor ce urmau să conducă fiecare domeniu de producție culturală: muzică, teatru, artă, literatură și film.

Bucurându-se din plin de noul său statut, pe 16 mai Goebbels a dus-o pe Magda la Opera de Stat din Berlin la o reprezentație a operei *Madama Butterfly*, fiind însoțiți de regizoarea Leni Riefenstahl și de partenerul ei. Leni era o fostă dansatoare a cărei carieră se încheiase din cauza unor accidentări și care apăruse în câteva filme înainte de a trece în spatele camerei. După premiera producției ei de debut, *Lumina albastră*, Leni le atrăsese atenția atât lui Goebbels, cât și lui Hitler. Hitler a cerut o întrevedere privată și, la congresul partidului din 1932, Leni a primit o invitație la una dintre petrecerile exclusiviste ale Magdei. Leni a fost impresionată de Magda: „O gazdă perfectă de care mi-a plăcut imediat“, însă Goebbels i s-a părut respingător.

După ce a stat de vorbă cu fotografii adunați afară și s-a întors în loja lor, Leni a ajuns să stea lângă Goebbels, care a început să-și bage „mâna pe sub rochia mea; mi-a atins genunchiul și era cât pe ce să urce spre coapsa mea“.⁹ Și-a strâns picioarele, strivindu-i mâna până l-a forțat să și-o elibereze. Conform autobiografiei sale, aceasta nu a fost prima încercare a lui Goebbels de a-i viola intimitatea. Deși Leni nu este cea mai de încredere sursă, modul în care a descris comportamentul lui Goebbels se potrivește cu tipul de hărțuire sexuală la care au fost supuse numeroase actrițe și starlete.

Cu toate că Leni nu a menționat o dată exactă, este posibil ca Goebbels să fi început să-i facă curte când Magda era în spital, luptând pentru viața ei. Spre neplăcerea lui Leni, Goebbels a început să o sune zilnic. După ce l-a rugat să se oprească, acesta și-a făcut apariția la apartamentul ei de două ori implorând-o, umilindu-se, terorizând-o și amenințând-o, însă Leni a reușit să se împotrivească.

Încercarea din seara de la operă nu a fost ultima; în acea vară, în timp ce mergeau cu mașina, Goebbels s-a repezit la Leni, automobilul fiind cât pe ce să derapeze. De atunci, Goebbels nu s-a mai atins de ea, înțelegând că nu avea nici o șansă. Dacă i-ar fi putut distruge cariera, ar fi făcut-o. Însă Leni

avea ștampila de aprobare a lui Hitler și era prea talentată, nu putea fi concediată cu ușurință.

Este imposibil să afirmăm dacă Magda a bănuț ceva sau nu; faptul că a continuat să fie prietenoasă cu Leni sugerează că nu a bănuț nimic. În acel moment, Magda se baza pe principiul că lucrurile pe care nu le știa nu puteau să o rănească; pe lângă asta, nu erau puțini cei care ar fi fost mai mult decât bucuroși să-i ia locul lui Goebbels.

*

În toată această agitație, Margaret Himmler se concentra pe problemele casnice. În februarie, cuplul vânduse ferma și se mutase într-un apartament opulent din München, situat pe aceeași stradă cu apartamentul lui Hitler. Începuse să scrie într-un „jurnal de copilărie“, care conținea însemnări zilnice legate de creșterea lui Gudrun și în care, pe de o parte, se necăjea din cauza micilor acte de indisciplină și, pe de altă parte, se bucura de poznele fiicei sale. În același timp, Margaret a folosit jurnalul și pentru monitorizarea și evaluarea propriilor abilități parentale.

Apoi, în martie, cei doi au adoptat un băiat în vârstă de cinci ani, Gerhard. Tatăl copilului, un membru SS, fusese omorât cu o lună în urmă în timpul unei lupte de stradă din Berlin. Pe lângă faptul că acest gest l-a pus într-o lumină bună pe Himmler, s-a ales și cu un băiețel pe care Margaret nu i l-ar mai fi putut oferi: după dificultățile serioase apărute în timpul nașterii lui Gudrun, doctorii o sfătuiseră să nu mai aibă copii. Inițial, Margaret a fost încântată de noul membru al familiei. Părea „isteț“ și „foarte ascultător“¹⁰ și spera că băiatul va avea o influență bună asupra lui Gudrun. Atitudinea pozitivă nu a ținut mult. În curând, Gerhard a devenit, pur și simplu, încă o persoană pentru care să-și facă griji. Satisfăcându-și dorința de a avea un fiu și împovărând-o pe Margaret cu alte responsabilități, Himmler a început să planifice următoarea etapă a expansiunii SS. Nu numai că a vrut ca SS să monopolizeze mașinăria terorii și a supravegherii, ci și-a dorit puterea absolută asupra victimelor sale.

Pe la mijlocul lui martie, în jur de 10 000 de deținuți se înghesuiau în închisorile locale. Ca să diminueze presiunea, o fabrică de muniție abandonată, aflată la periferia orașului Dachau, aproximativ 25 de kilometri la nord-vest de München, a devenit un lagăr de concentrare improvizat. În câteva săptămâni, Himmler a pus lagărul sub jurisdicția organizației SS.

Preluarea controlului asupra lagărului Dachau a fost declarația de intenție a lui Himmler: toate lagărele de concentrare ale naziștilor trebuiau să-i aparțină. Și totuși nici în cele mai frumoase vise Himmler nu și-a imaginat că această ambiție de a curăța Germania de dușmanii ei ideologici îl va conduce la porțile Auschwitzului.

În traducere, Alianța Luptătorilor de pe Frontul Roșu – o organizație paramilitară afiliată Partidului Comunist din Germania în perioada Republicii de la Weimar (n.tr.)

Partea a II-a. Înalta societate

Capitolul 6. Prima Doamnă a Reichului

Hitler și-a petrecut seara de 20 aprilie 1933 – ziua în care a împlinit 44 de ani – la Teatrul de Stat Prusac, urmărind premiera unei emoționante piese de teatru de propagandă dedicată lui, inițial jucată la radio înainte de alegerile din martie. Seara de gală a fost un succes și tot atunci a debutat și Emmy pe scena din Berlin.

Începutul promițător al lui Emmy în această nouă eră a teatrului german a fost stimulat, în special, de prietenia și de alianța profesională cu celebrul actor și regizor Gustav Gründgens, a cărui faimă se baza pe interpretarea lui Mephisto din drama Faust de Goethe. Însă, după ce naziștii preluaseră puterea, exista pericolul să piardă tot ce obținuse.

Gründgens era un bisexual care susținuse comuniștii și lucrase în teatrul de stânga în anii 1920. Totuși, datorită relației cu Emmy, care s-a simțit „legată” de el „atât din punct de vedere artistic, cât și personal”, acesta a fost cruțat de soarta pe care au avut-o ceilalți aflați în aceeași situație. Bazându-se pe Goering, care, în calitate de ministru prusac, moștenise controlul asupra teatrelor, a sălilor de concert și asupra orchestrelor, Emmy l-a convins să ia măsuri în favoarea lui Gründgens. După ce a reînnoit contractul lui Gründgens cu Teatrul de Stat Prusac, Goering l-a promovat în 1934, numindu-l director general.

Aceste aranjamente i-au asigurat lui Emmy o evoluție importantă în carieră. Până atunci, în ciuda succeselor, fusese doar o actriță de provincie, însă acum ajunsese pe scena națională, după cum va remarca și ea mai târziu: „Atinsesem culmile ambiției oricărei actrițe din Germania”. Avându-l pe Gründgens la conducere, Emmy a format un parteneriat creativ și reciproc benefic: „M-a ajutat să-mi dezvolt orice talent aș fi avut”.¹

După ce a reluat, pentru scurt timp, rolul „uzat” din Faust, Emmy și Gründgens au deschis sezonul de toamnă cu comedia Concertul, o farsă

despre un pianist bătrân care voia să-și seducă elevele tinere, în timp ce soția acestuia, îndelung răbdătoare, încerca să-l aducă pe calea cea bună. Producția a primit recenzii bune și a mers în turneu în vara lui 1934, întâi la München, apoi la Hamburg. Călătoria spre München a fost aproape fatală: în drum spre Obersalzberg, mașina în care se aflau Goering și Emmy s-a ciocnit cu o altă mașină. La impact, volanul i-a străpuns pieptul lui Goering, rupându-i două coaste, iar Emmy a suferit o rană adâncă la cap când s-a izbit de parbriz. Cu toate că rănilor au fost urâte, știau că scăpaseră ca prin urechile acului.

Întorcându-se la Berlin, Emmy și Gründgens au ales să pună în scenă o altă comedie, *Minna von Barnhelm*, cu Emmy în rolul principal. Această operă clasică s-a bucurat de peste 200 de producții în perioada celui de-al Treilea Reich. Versiunea lui Emmy și a lui Gründgens s-a jucat aproape un an. În perioada nazistă, comedia era, fără doar și poate, cel mai popular gen în teatrele germane. Cu toate că eforturile de a îndrepta atenția publicului spre satira politică creată de regim au fost un eșec, națiștii au apreciat totuși valoarea comediei – era un mod de evadare, o supapă de siguranță și un mod de a scăpa de solicitările impuse cetățenilor. Nu au dus lipsă de materiale necontroverșate, acestea fiind ori piese contemporane cu titluri precum *Hochzeitsreise ohne Mann* (Lună de miere fără bărbat) și *Krach im Hinterhaus* (Gălăgia din curte), ori opere mai vechi scrise atât de autori germani, cât și de autori străini. A douăsprezecea noapte și Îmblânzirea scorpiei au fost cele mai des jucate opere ale lui Shakespeare, iar comedii de moravuri ale lui Oscar Wilde erau la mare căutare, cum era și Bernard Shaw, a cărui operă *Pigmalion* a fost ecranizată în 1935, cu Gründgens în rolul profesorului Higgins.

Emmy nu a folosit faima și influența recent câștigate doar în avantajul ei. În lumea teatrului, artiștii evrei fugeau speriați – privați de un loc de muncă sau forțați să iasă la pensie –, iar Emmy, cu ajutorul lui Goering, a intervenit oricând și oriunde a putut ca să-și ajute colegii artiști. Bella Fromm, jurnalista care se ocupa de articolele despre societate, scria în jurnalul ei: „Emmy a fost minunată în ceea ce privește loialitatea față de prietenii ei care nu erau arieni”.²

Totuși ceea ce a putut obține Emmy și lucrurile pe care le-a putut face Goering pentru ea au avut niște limite. Încă dinainte de 1914, Henny Porten

fusese o mare celebritate. Bucurându-se de nenumărate succese, aceasta își petrecuse timpul la Hollywood și realizase, cu succes, trecerea de la filmul mut la cel sonor. Soțul ei însă era evreu și Porten refuza să divorțeze de el. Ca urmare, nimeni nu voia să o angajeze. Emmy a apelat la Goering, dar acesta nu a putut face nimic. Emmy nu a acceptat un refuz și a continuat să-l bată la cap cu această problemă. În cele din urmă, ajungând la capătul puterilor, Goering a apelat la Albert, fratele lui mai mic, un antinazist înfocat, care lucra în industria filmului austriac, și a reușit să-i găsească ceva de lucru lui Porten la Viena.

*

Notorietatea crescândă a lui Emmy era o provocare directă pentru statutul Magdei ca Primă Doamnă a Reichului. Din momentul în care naziștii preluaseră puterea, fusese limpede că Magda trebuia să dețină acest statut. Duminică, 14 mai 1933, Magda a ținut primul discurs la radio de Ziua Mamei. Naziștii au oficializat această sărbătoare după ce campania menită să mobilizeze populația ca să susțină stabilirea Zilei Mamei ca sărbătoare națională luase avânt în anii 1920, cu susținerea entuziastă a Fachverband Deutscher Floristen GmbH (Asociația Floriștilor Germani GmbH).

În discursul ei, Magda a declarat cu mândrie că o mamă germană înțelege „instinctiv spiritul nobil și scopurile morale” ale lui Hitler și că este pregătită să fie „susținătoarea lui înflăcărată și războinică fanatică”.³ Reacția apărută în urma transmisiei a fost una extrem de bună, Magda primind sute de scrisori din întregul Reich. Cutia ei poștală, care, pe lângă alte lucruri, conținea scrisori în care i se cereau bani și sfaturi legate de relații, era mereu atât de plină, încât a trebuit să angajeze două secretare ca să facă față tuturor scrisorilor.

Magda și copiii ei erau constant fotografiați pentru reviste și diverse publicații, ca un exemplu al familiei naziste perfecte. Cu toată că aceasta și-a îndeplinit funcția fundamentală impusă femeilor germane și a continuat să facă copii, născând încă două fiice și un fiu între 1934 și 1937, maternitatea

nu a fost ceva natural pentru ea. În zecile de fotografii în care apărea împreună cu copiii ei, Magda era întotdeauna mai retrasă, distantă chiar, arătând impecabil în ținutele ei create de designeri faimoși.

La sfârșitul primăverii 1933, pentru că era interesată de modă, Magda a fost numită președinta onorifică a unei companii recent apărute, Deutsche Mode-Institut (Institutul de Modă German), creată cu scopul de a încuraja un stil național unic, de a pune capăt influențelor decadente străine și de a izgoni evreii din industrie: această ultimă ambiție a fost, în mod special, problematică, luând în considerare faptul că cea mai mare parte a industriei era deținută de evrei (70% din hainele de pe rafturi erau produse de firme evreiești) și mulți dintre designerii preferați atât de Magda, cât și de Emmy erau, de asemenea, evrei. Cu toate că designerii de elită erau protejați datorită clienților renumiți, spre sfârșitul anilor 1930 industria modei fusese complet epurată, rămânând doar arieni.

Celălalt scop principal al institutului, și anume de a convinge femeile germane să renunțe la aspectul „modern” promovat de casele de modă franceze și de filmele de la Hollywood, implica și el anumite probleme. În timp ce critica veninoasă la adresa stilurilor străine era larg răspândită (după cum spunea un comentator nazist: „Târfele pariziene dau tonul în materie de modă pentru femeile germane”⁴), eforturile de a convinge femeile să adopte ținutele tradiționale rustice, precum rochiile dirndl, un costum popular bavarez, nu au avut foarte mare succes. Pentru a crea și mai multă confuzie, o revistă sponsorizată de Goebbels publica, în mod regulat, ședințe foto cu modele îmbrăcate în costume de baie și ținute de seară elegante, plus o rubrică destinată problemelor cu care se confruntă femeile. Într-un număr apărut în aprilie 1934, revista aborda o întrebare controversată: păr lung sau scurt?

Magda a fost întruchiparea tuturor acestor mesaje contradictorii. Cu toate că regimul era împotriva produselor cosmetice – de la ruj până la gene false – și în favoarea aspectului „natural” (redacția revistei organizației SS, intitulată Das Schwarze Korps, era pasionată de fotografii cu femei aproape dezbrăcate în ipostaze atletice), Magda folosea branduri de lux, inclusiv produse Elizabeth Arden, se machia și, înainte să iasă din casă, se pieptăna de 42 de ori; într-o declarație publică pe această temă, Magda spunea că „femeia

germană a viitorului trebuie să fie stilată, frumoasă și inteligentă”.⁵

În mod regulat, Magda a apărut pe coperta Die Dame, o revistă de modă exclusivistă care deținea drepturile pentru Vogue și făcea publicitate hainelor create de designeri parizieni precum Chanel. Ocupându-și postul la Institutul de Modă, Magda și-a reafirmat angajamentul de a ajuta nemțoaicele să fie cât mai „feminine posibil”.⁶

Soțul ei s-a alarmat și s-a grăbit să o oprească, informând jurnaliștii „că numele doamnei Goebbels nu trebuie pomenit în legătură cu Institutul de Modă”.⁷ Când compania a avut prima expoziție la mijlocul lui august 1933, Magda nu mai era implicată. Se prea poate ca Goebbels să o fi demis din funcție ca să prevină o eventuală controversă ideologică generată de poziția Magdei sau a făcut-o din cauza ostilității generale față de nevestele liderilor naziști care dețineau orice funcții publice. Sau poate că Goebbels era doar gelos și nu voia ca Magda să fie în centrul atenției.

Și totuși Goebbels a continuat să o descrie pe Magda ca pe un fel de zeiță casnică – un efort destul de inutil, căci, până la urmă, cine și-o imagina pe Magda spălând vasele sau frecând podeaua? Pentru asta existau servitori. În orice caz, naziștii au făcut tot posibilul să transforme femeile germane în gospodine supereficiente, în special pentru că dorința lor neobosită de a pregăti națiunea de război epuiza resursele materiale și financiare ale economiei civile, și ideea era să stabilească niște limitări tot mai stringente pentru bunurile de uz casnic. Untul, laptele, ouăle, zahărul și cafeaua erau greu de găsit. De asemenea, existau deficite la textile și la mobilă. Mii de femei participau la cursuri ce puteau să dureze câteva zile sau chiar și câteva săptămâni și care se axau pe diverse teme: cum să prepari peștele, cum să asiguri o alternativă mai viabilă pentru grătarul de duminică, cum să faci rochii din lenjeriile de pat vechi, cum să conservi mâncarea și cum să faci din costumele soților fuste sau veste.

Privată de o platformă pentru propriile idei și simțindu-se incomod să se prezinte ca o casnică, Magda a reușit totuși să-și găsească o ocupație care să-i hrănească creativitatea neîmplinită. Se pricepea la design și decorațiuni interioare și, datorită reședințelor achiziționate de cuplu, Magda a reușit să-și ocupe timpul. Chiar și atunci, nu se putea trece nicicum peste cerințele ideologiei naziste și, în cazul Magdei, peste viziunile lui Hitler asupra artei.

Acesta detesta ceea ce numea el „artă degenerată“, care, în esență, însemna orice lucrare care era câtuși de puțin abstractă sau experimentală, și s-a înfuriat când a văzut că Magda agățase pe peretele din reședința oficială a lui Goebbels de la Ministerul Propagandei o lucrare de Emil Nolde, unul dintre cei mai cunoscuți moderniști ai Germaniei. După o criză de nervi, pictura a fost rapid înlăturată și păstrată la casa cuplului de lângă lac.

*

Cu toate că era pretendentă la coroana Magdei, Emmy încă mai avea de luptat cu ceea ce lăsase Carin în urma ei. În iunie 1934, Goering a organizat mutarea rămășițelor lui Carin din Suedia în Germania pentru reînhumare, determinat de faptul că piatra funerară din Stockholm fusese vandalizată. Sicriul capitonat cu zinc a fost transportat cu trenul sub pază armată.** În toate orașele prin care au trecut s-au tras clopotele bisericilor, iar gările au fost drapate în negru. Ajungând la noua proprietate a lui Goering, situată la nord de Berlin, sicriul a fost depus, în mod solemn, într-un mausoleu subteran, ritualul fiind acompaniat de fragmente din opera lui Wagner intitulată Amurgul zeilor. Hitler a adus o coroană și a spus câteva cuvinte, omagiind sacrificiile pe care Carin le făcuse pentru mișcarea nazistă.

În comentariile despre ceremonie, principalul ziar nazist pentru femei preamărea virtuțile lui Carin: „Fie ca viața acestei femei nordice să servească drept model. Rămânem tăcuți și fascinați în fața unei astfel de loialități evidente și în fața unei astfel de măreții lăuntrice a unei femei adevărate.“⁸ Sora ei devotată avea să scrie ulterior o biografie strălucită a lui Carin, care a ajuns bestseller; până în 1943 se vânduseră 900 000 de exemplare.

Noul loc de odihnă veșnică al lui Carin se afla pe teritoriul Carinhall, conacul lui Goering, deși cuvântul „conac“ nu prea redă cu adevărat splendoarea reședinței. Construit ca o cabană de vânătoare, conacul avea o piscină de aproximativ 46 de metri, un cinematograf și o sală de sport la subsol, o cameră cu hărți, un birou cu șemineu din granit, o bibliotecă uriașă, o sală mare pentru banchete, unde serveau valeți în uniformă, înconjurată de

coloane de marmură roșie de Verona, cu ferestre de ultimă generație controlate electronic, aflate în spatele perdelelor pe care era cusută cu aur litera „H”, în pod se regăsea o machetă de cale ferată având aproximativ 18 metri de șină, iar antreul era impunător și plin de statui și picturi. Dacă Emmy simțise o oarecare jenă la gândul mutării într-o casă care purta numele răposatei soții a iubitului ei, aceasta era destul de neînsemnată în comparație cu emoția provocată de faptul că avea să fie stăpâna conacului și să trăiască într-o asemenea splendoare – acest lucru nu era nici măcar la îndemâna celor mai cunoscute actrițe de la Hollywood.

Mai târziu, în 1935, probabil în urma încurajării primite de la Hitler, Emmy și Goering și-au făcut publică logodna. Cu toate că petrecerea de marcare a anunțului ținută la Carinhall nu a fost deloc modestă, nu poate fi, nici pe departe, comparată cu nunta propriu-zisă. Pe 10 aprilie, toată activitatea din Berlin s-a oprit. Într-un mesaj trimis la Londra, Eric Phipps, ambasadorul britanic, descria evenimentul în felul următor: „Un vizitator... putea foarte bine să creadă că monarhia a fost restaurată... străzile erau decorate; traficul era suspendat... în timp ce 200 de aeronave militare zburau în cercuri”.⁹

După ceremonia de la primărie, cei 320 de invitați, inclusiv Hitler și celelalte personalități naziste, au mers spre catedrală și mai târziu la un banchet somptuos. Emmy a primit o mulțime de cadouri: regele Bulgariei i-a acordat cea mai înaltă distincție a țării și o brățară împodobită cu safire; Hamburg, orașul ei natal, i-a dăruit o navă din argint masiv, iar experții de la IG Farben – compania petrochimică de frunte a Germaniei – i-au oferit două pietre prețioase produse sintetic.

În noaptea dinaintea nunții, Emmy a avut ultima sa apariție pe scenă. Oricare ar fi fost regretele ei, a recunoscut că ar fi fost nepotrivit să „continue cu actoria”.¹⁰ În acest fel, Emmy nu numai că s-a conformat interdicției universale impuse nevestelor importante, și anume de a avea un loc de muncă, dar și ideii generale a politicii duse de naziști: locul femeii este acasă, nu la muncă.

Totuși așa cum s-a întâmplat și cu multe dintre eforturile regimului depuse pentru influențarea nemțoaicelor în așa fel încât acestea să corespundă modelului creat, această convingere a fost compromisă de necesitatea prioritară de a pregăti țara pentru război. Cu ușoare variații, numărul femeilor

din câmpul muncii nu s-a schimbat din perioada Republicii de la Weimar, adică aproximativ o treime din forța de muncă încă era reprezentată de femei. Oglindind prioritățile naziștilor, s-a înregistrat o scădere bruscă a ocupării forței de muncă în diferite domenii profesionale – erau cu 15% mai puțini profesori de liceu –, însă a crescut numărul de angajări în domeniul agriculturii, al industriei și al muncii de birou. Cele mai multe dintre aceste femei erau singure; doar aproximativ 35% dintre ele erau căsătorite.

Retragerea lui Emmy de pe scenă nu a însemnat că actrița a încetat să-și mai arate interesul pentru lumea teatrului (s-a implicat în protejarea și promovarea dirijorilor și a muzicienilor preferați). Nu a încetat nici să-și exercite influența pe care o avea, în special când era vorba de Gründgens. În 1936, câțiva critici au comentat că producția Hamlet a lui Gründgens era suspectă din punct de vedere ideologic. Știind că o recenzie negativă l-ar fi trimis într-un lagăr de concentrare, Gründgens și-a pierdut curajul și a plecat în Elveția. Alarmată de dispariția lui neașteptată, Emmy și-a trimis soțul după Gründgens. Goering a reușit să-l convingă să se întoarcă, făcând în așa fel încât Gestapoul să-i aresteze pe jurnaliștii implicați, unul dintre ei fiind obligat să-i ceară scuze personal lui Gründgens. Cu toate acestea, încă se simțea vulnerabil și a decis să încerce să câștige prietenia lui Goebbels. În același an s-a căsătorit cu Marianne Hoppe, o vedetă de cinema. Această relație a avut două scopuri: o căsătorie elimina zvonurile legate de sexualitatea lui, în timp ce o relație cu o actriță de film îl apropia de Goebbels. Gründgens a lucrat cu pricepere la ambele aspecte și a supraviețuit erei naziste ferit de orice pericol.

*

Recunoscuți drept „primul cuplu” al naziștilor, Emmy și Goering au dominat scena socială a orașului Berlin cu mare mândrie, arătându-și dragostea comună față de teatru. Goering era și el un artist, cunoscut pentru gustul bizar în materie de îmbrăcăminte – deseori, acesta își primea vizitatorii îmbrăcat în togă și cu papuci turcești în picioare – și pentru obiceiul de a purta o gamă variată de uniforme colorate și elaborate, acoperite cu medalii pe care și le decerna constant în calitate de conducător al forței aeriene germane,

Luftwaffe.

Garderoba lui în continuă schimbare a fost o sursă constantă de amuzament pentru publicul larg, care nu s-a plictisit niciodată să inventeze glume pe seama ținutelor fanteziste ale lui Goering, glume care erau mai mult afectuoase decât răutăcioase, întrucât vanitatea lui ridicolă îl făcea să pară o persoană mai umană și una cu care ai avea mai multe lucruri în comun în comparație cu restul conducătorilor naziști: „Excelența Dumneavoastră“, raportează adjunctul lui Goering, „s-a spart o țevă la Ministerul Aviației!“, iar Goering se întoarce către soția lui și strigă: „Emmy, repede! Adu-mi uniforma de amiral!“¹¹

Un exemplu tipic de comportament ostentativ al cuplului este petrecerea pe care au organizat-o pe 12 ianuarie 1936, cu ocazia zilei de naștere a lui Goering, când a împlinit 43 de ani. Peste 2 000 de invitați au plătit 50 de mărci (bani adunați în scopuri caritabile) ca să participe la petrecerea de la Opera de Stat din Berlin; au avut o orchestră completă, care a interpretat valsuri și melodii de jazz, multă șampanie și o tombolă cu premii sub formă de tancuri în miniatură, mitraliere făcute din marțipan și o broșă incrustată cu diamante în formă de svastică. Evident, Magda nu a venit, anunțând că este bolnavă, iar Hitler, care nu voia să fie eclipsat, a rămas acasă.

Reputația familiei Goering de a se comporta ca un împărat și o împărăteasă din vremuri de mult apuse a fost consolidată ulterior de decizia lor de a crește lei acasă. Leii au fost împrumutați de la Grădina Zoologică din Berlin și returnați după ce au crescut. Emmy își trata leii de parcă erau niște animale de companie inofensive sau niște copii foarte mici: „Ori de câte ori ne aduceau un pui de leu, acesta întotdeauna se speria foarte tare când îl puneam, pentru prima dată, în cadă. Dar curând înțelegea că îl spălăm o dată pe săptămână și ne lăsa să-l umplem de spumă.“¹²

Pentru Emmy, acest joc de rol cu care se răsfăța a fost un mod de a ascunde adevărul crud despre ceea ce făcea Goering pentru a-și câștiga existența: armata aeriană extrem de puternică, Luftwaffe, a intrat pentru prima dată în acțiune în Războiul Civil Spaniol, luptând alături de armatele de dreapta ale lui Francisco Franco și fiind responsabilă de distrugerea micului oraș Guernica. Henriette Hoffmann, care, în 1932, s-a căsătorit cu Baldur von Schirach, conducătorul organizației naziste de tineret, Hitlerjugend, făcea o

fină observație psihologică cu privire la călătoria lui Emmy în lumea fanteziei: „Ar fi fost mulțumită dacă... uniforme ar fi fost costume de scenă, palatul ei ar fi fost decorul, zgomotul războiului ar fi fost efectele sonore din spatele culiselor, iar cadourile ei, superbe recuzite. Nu i-a plăcut niciodată realitatea.”¹³

Magda și Goebbels încercau să țină pasul cu celălalt cuplu. Mulți dintre cei care o întâlneau pe Magda la nesfârșitele recepții, serate diplomatice și ceremonii o considerau, cu siguranță, încântătoare, cu excepția Bellei Fromm, care susținea că nu văzuse niciodată „o privire atât de rece la o femeie”, plină de „hotărâre și ambiție exagerată”.¹⁴

Oriunde mergea Magda, acolo era și Emmy cu soțul ei, sau pe aproape, punându-și amprenta asupra evenimentelor și având mai mult succes decât concurenții lor. Unul dintre cele mai importante evenimente din calendarul social era ieșirea la curse. Cursele de cai din Berlin erau administrate de organizația de elită Union-Klub, fondată în 1867, care avea 500 de membri plători de taxă. Clubul a crescut rapid sub conducerea nazistă, dispunând de standuri mai mari, de mai mulți cai, de centre în afara hipodromului, printre care și de un salon și de o clinică pentru animale. Mai avea și o încăpere specială destinată jucătoarelor la pariuri de rang înalt ca Magda și Emmy. În acel spațiu, doamnele puteau să mănânce, să bea și să parieze fără a fi deranjate.

Goebbels a încercat să-și pună amprenta asupra clubului, organizând un spectacol anual de modă cu ajutorul neașteptat al Bellei Fromm, însă Goering l-a depășit foarte ușor, oferind cel mai mare premiu în bani câștigătorului de la cursa Grand Prix Berlin – redenumită Marele Premiu al Capitalei celui de-al Treilea Reich –, care era prima cursă din an.

Adevărul era că oricât de mult ar fi încercat Goebbels și Magda să exceleze, n-ar fi putut niciodată să se ridice la nivelul veniturilor lui Goering. După Hitler, acesta era al doilea cel mai bogat nazist. Majoritatea experților militari credeau că puterea aeriană avea să fie decisivă în următorul mare război și că forța aeriană a lui Goering era un beneficiar major al programului de reînarmare al lui Hitler. Goering avea ultimul cuvânt în legătură cu designul aeronavelor și cu fabricarea lor. El se ocupa de atribuirea contractelor și de distribuirea marilor resurse provenite din investițiile de stat și din cele

private. Acest lucru i-a permis să adune cu nerușinare o avere, profitând de bugetul Luftwaffe și de mita primită de la firme în schimbul contractelor.

În 1936, imperiul lui a crescut dramatic când Hitler l-a numit responsabil de Planul de Patru Ani, care avea scopul de a orienta întreaga economie spre un război total și de a încuraja independența economică în privința câtorva materii prime: fier, oțel, petrol și cauciuc. Hitler își pierduse răbdarea cu ministrul economiei, care nu ținea pasul cu ritmul reînarmării. Prin crearea Planului de Patru Ani și prin faptul că i l-a încredințat lui Goering (în pofida unei lipse totale de calificare și de experiență relevantă), Hitler a subminat influența ministrului și a promovat o persoană hotărâtă să meargă spre război – o persoană ca Goering. Din momentul în care a fost responsabil de acest conglomerat extins, Goering a putut să comită furturi de proporții. Printre finanțatorii companiei Goering Inc. se regăseau companii germane precum BMW și Bosch, firmele suedeze Electrolux și Ericsson și corporațiile americane Standard Oil și General Motors.

Cu toate că Goebbels nu a fost mai puțin corupt decât Goering, sursele lui de câștig nu erau, nici pe departe, la fel de semnificative. Goebbels și Magda aveau o reședință oficială la Ministerul Propagandei, o casă la Berlin și două proprietăți pe malul lacului, aproape de oraș. Cea mai mare era la Schwanenwerder, o casă de țară construită în stil englezesc, cu grajduri pentru ponei și o anexă cu patru dormitoare pentru oaspeți. A doua proprietate, finanțată de stat, se afla la Lanke și era un conac puțin mai mic, dar la fel de frumos.

Goering și Emmy, pe de altă parte, aveau trei adrese la Berlin, Carinhall, care era într-o continuă extindere, o vilă la Obersalzberg și mai erau și cele două castele pe care Goering le moștenise de la nașul său. Cu toate că Goebbels își cumpărase o barcă cu pânze, de care era extrem de mândru, Goering l-a întrecut și aici, având două iahturi mari, Carin I și Carin II, iar bucata de pădure cumpărată de Goebbels nici nu putea fi comparată cu cele aproximativ 40 468 de hectare din jurul proprietății Carinhall, folosite de Goering ca teren privat de vânătoare. De asemenea, Emmy și Goering le ofereau mâncare mai bună oaspeților lor, atât din punct de vedere al calității, cât și al cantității, pe când familia Goebbels era extrem de zgârcită la mâncare și, de obicei, oaspeții mâncau pe săturate dinainte.

Emmy și soțul ei aveau parte chiar și de vacanțe mai bune. Ambele cupluri călătoreau frecvent peste hotare, combinând afacerile cu distracția, unele călătorii fiind doar de câteva zile, iar altele, vizite prelungite. Totuși în mare parte, Goebbels a călătorit singur, întrucât, de cele mai multe ori, Magda ori era însărcinată, ori se refăcea după naștere. Magda a văzut Roma și nordul Italiei de câteva ori și s-a alăturat soțului ei – și altor câteva cupluri – într-o excursie de zece zile în Grecia în septembrie 1936. După scurte opriri la Budapesta și la Belgrad, grupul a zburat la Atena, unde a fost întâmpinat de aplauzele mulțimilor și de un prânz în stil bufet. Apoi au avut o întâlnire cu regele, dar și o întrevedere cu prim-ministrul, urmată de puțin timp liber pentru vizitarea obiectivelor turistice. Goebbels s-a minunat în fața comorilor Antichității (Acropola, Partenonul, Amfiteatrul din Delfi), însă Magda nu a fost în apele ei din cauza căldurii. Apoi, într-o excursie de patru zile cu vaporul, vizitând diferite insule și siturile arheologice ale acestora, aceasta a suferit grav de rău de mare.

Pe de altă parte, Emmy s-a bucurat de numeroasele excursii cu iahturile ei, indiferent dacă era vorba de o călătorie pe Rin sau dacă naviga pe Marea Adriatică. Au existat, de asemenea, și vizitele oficiale la potențiali aliați. În primăvara lui 1939, împreună cu Goering, a mers în Libia și a stat la casa de vară a guvernatorului fascist, mareșalul Italo Balbo, care purtase un război violent împotriva rebelilor indigeni cu scopul de a asigura dominația italiană.

A două zi după sosire s-a organizat o mare petrecere de bun venit cu „fântâni mari luminate și mauri pe post de gărzi” care i-au adus aminte lui Emmy de „o poveste din O mie și una de nopți”. Alte lucruri remarcabile din acea călătorie au fost parada militară și mersul pe cămilă în deșert, lucru pe care Emmy l-a comparat cu sentimentul de a fi „pe un vapor pe o mare agitată”. Peste un an, cei doi au ajuns în Balcani, ca oaspeți ai familiilor regale bulgare și sârbe, petrecându-și timpul la „un adevărat castel de poveste de pe malul mării”.¹⁵

Singurul avantaj tangibil al Magdei și al lui Goebbels în fața rivalilor a fost relația lor specială cu Hitler. Acest triumvirat a continuat să funcționeze neîntrerupt după preluarea puterii: Hitler trecea deseori pe la Magda și pe la copii, își sărbătoreau zilele de naștere împreună, călătoreau spre coastă și purtau discuții lungi până noaptea târziu. La cea de-a cincea aniversare a căsătoriei Magdei cu Goebbels, Hitler, în semn de afecțiune, le-a oferit un tablou în ulei din mijlocul secolului al XIX-lea realizat de Carl Spitzweg, care făcea aluzie la propriul statut marital. Tabloul, intitulat *Der ewige Hochzeiter* (Mirele etern), prezintă un gentleman de vârstă mijlocie dăruind flori unei tinere domnișoare.

De asemenea, Goebbels a fost o prezență constantă la prânzurile pe care Hitler le oferea la Cancelaria Reichului, unde acesta era așteptat să-și asume rolul de bufon al curții. Talentul lui Goebbels de a fi sarcastic era legendar, iar Hitler savura modul în care acesta își alegea o victimă pe care o desființa fără milă cu criticile sale aspre. În același timp, Hitler „o ruga deseori pe doamna Goebbels să invite câteva actrițe tinere la ceai și îi făcea mare plăcere să participe la aceste întâlniri”.¹⁶

Hitler era mai reținut față de Emmy. Nu a vorbit-o de rău și nu a criticat-o, dar nu a fost niciodată relaxat în preajma ei, poate pentru că a simțit lipsa unui angajament ideologic sau pentru că era tulburat de faptul că Emmy nu-l trata ca pe un fel de semizeu. Cei doi nu au avut niciodată parte de o astfel de intimitate și nici nu au împărtășit aceleași gânduri, lucruri pe care Hitler le-a simțit alături de Magda.

Totuși această legătură specială a fost cât pe ce să se rupă pentru totdeauna în timpul congresului de la Nürnberg din 1935. Cauza fracturii a fost apariția Evei Braun la eveniment, ocazie cu care i-a prezentat-o Magdei și altor personalități naziste de frunte. O astfel de expunere publică a relației secrete a lui Hitler mai avusese loc o dată, în circumstanțe similare, când acesta o dusesse pe Eva la teatru, la începutul lui 1933; încercase, din nou, să se sinucidă.

Eva îl văzuse ceva mai des pe Hitler în 1934, lucru care o împinsese spre un fals sentiment de siguranță și, astfel, neglijența lui de la începutul lui 1935 fusese mult prea greu de îndurat. Pe 6 februarie, Hitler uitase de ziua ei de naștere. Nu a sunat săptămâni întregi. Într-un final, Eva apucase să-l vadă

două ore pe 2 martie. A doua zi, Hitler s-a întors la Berlin fără să-și ia rămas-bun. Până la sfârșitul lui martie și toată luna aprilie Eva a fost lăsată în voia ei. Devenise insuportabil.

O dovadă a suferințelor Evei o reprezintă cele 22 de pagini din jurnalul ei – singura parte care a rămas – în care vorbește despre această perioadă. Pe 4 martie stătea „ca pe ace“, agățându-se de speranța deșartă că Hitler ar putea apărea la ușa ei. Peste o săptămână se plângea amarnic că „el are nevoie de mine doar pentru anumite scopuri“. Pe 29 aprilie recunoștea cu mâhnire că, „în acest moment, dragostea nu pare să fie în programul lui“.¹⁷

Eva nu știa că Hitler se odihnea după o operație minoră de înlăturare a unui chist de la gât. Spre sfârșitul lui mai, încă neștiind despre problema de sănătate a lui Hitler, stările Evei erau extrem de schimbătoare, ajungând aproape la limita isteriei pe 28. În acea seară a luat o supradoză de somnifere. Sora ei mai mică a găsit-o la timp, iar un doctor binevoitor a reușit să o salveze.

Hitler și-a dat seama că trebuie să se revanșeze și a lăsat-o pe Eva să-și ocupe locul printre celelalte neveste importante la congresul partidului din septembrie. Poate fără să-și dea seama de importanța Evei în viața lui Hitler – nu era ceva neobișnuit să apară cu o femeie tânără –, Magda a făcut niște observații negative la adresa acesteia. Una dintre gărzile lui Hitler își aducea aminte că Magda fusese „complet șocată“ când o văzuse stând în tribuna VIP pe „această fată, care părea capricioasă și nemulțumită“.¹⁸ Cuvintele ei au ajuns și la Hitler. Înfuriat, a refuzat să mai socializeze cu Magda timp de șase luni. Având în vedere sentimentele puternice pe care Magda le avea pentru Hitler (șoferul lui remarca oarecum sarcastic că, atunci când Magda era cu Hitler, puteai să-i „auzi ovarele țopăind“¹⁹), faptul că a refuzat orice contact cu ea a însemnat o tortură pentru Magda și, fără nici o îndoială, a contribuit la nemulțumirea crescândă față de căsnicia ei. Fără vizitele regulate ale lui Hitler, a fost mai greu să treacă peste problemele pe care le avea cu Goebbels.

A suferit și Goebbels, fiind de-a dreptul paranoic că putea pierde sprijinul celui care însemna totul pentru el. Așa că, împreună, cuplul a încercat să-i recâștige atenția. Au rezervat o cabană mică pe terenul proprietății lor din Schwanenwerder, pentru a fi folosită exclusiv de Hitler. Într-un sfârșit, pe 19 aprilie 1936, Hitler a venit să o vadă cu ochii lui și, astfel, s-a împăcat cu

Magda. Totuși această evoluție bine-venită nu i-a ridicat moralul Magdei. La doar câteva săptămâni după împăcarea cu Hitler, Goebbels a făcut o însemnare în jurnalul lui despre starea de spirit oribilă a Magdei: „Plânge și este extrem de tristă“ și „Câteodată are și ea toanele ei: ca toate femeile“.²⁰

*

Persoanele care au provocat agitație (și fricțiuni cu Eva) la congresul partidului din 1935 au fost Unity și Diana Mitford, surorile englezoaice aristocrate, care proveneau dintr-o familie vag artistică, excentrică și neconvențională din înalta societate, după cum o descria atât de bine scriitoarea Evelyn Waugh. Diana era amanta lui Oswald Mosley, un fost politician laburist care, în 1932, fondase Uniunea Britanică a Fasciștilor. Totuși Unity, cea mai mică dintre surori, a fost cea care s-a îndrăgostit de nazism și, în special, de Hitler.

În acea perioadă circulau presupuneri legate de sentimentele lui Unity pentru Hitler. Diana nu credea că Unity simte ceva pentru el, spunând că „admirația și chiar afecțiunea ei erau nemărginite, însă nu a fost îndrăgostită de el“ și era de părere că Hitler, pur și simplu, aprecia personalitatea ei debordantă; Heinrich Hoffmann spunea că Unity era un exemplu de femeie ideală pentru Hitler, dar și utilă în „scopuri propagandistice“. Hitler spera să profite de „devotamentul orb [al lui Unity] pentru el“²¹ în campania în curs de desfășurare, cu scopul de a-și asigura neutralitatea britanică în războiul pe care era hotărât să-l ducă. Totuși aici Hitler părea să o prefere pe Diana, cu care s-a întâlnit personal de mai multe ori, fără să-și dea seama că relația ei cu Mosley îi compromitea credibilitatea în Marea Britanie.

În 1934, odată ajunsă la München (cele două surori dăduseră târcoale în culisele congresului de partid), Unity s-a comportat ca o admiratoare nebună. Îl urmărea pe Hitler, fiind la curent cu activitățile lui zilnice, învățându-i obiceiurile și rutina, așteptând momentul în care el avea să o observe; acest lucru s-a întâmplat, în sfârșit, pe 9 februarie 1935 la Café Osteria. Acum, pentru că, în sfârșit, se stabilise o legătură între ea și Hitler, Unity a convins-o

pe Diana să i se alăture la München. Cele două surori au primit reacții diferite din partea admiratorilor nazismului; de exemplu, mulți s-au plâns de rochiile lor decoltate și pentru că foloseau prea mult ruj. Friedelind Wagner, fiica mai mare a lui Winifred, a fost puțin mai generoasă, spunând că Diana era „cu adevărat frumoasă, cu ochii albaștri și stilul rece englezesc“, observând că Unity era „o fată atrăgătoare“, cu excepția momentelor în care zâmbea, pentru că „avea cei mai urâți dinți pe care i-am văzut vreodată“.²²

Magda a fost singura care a plăcut-o pe Unity cu adevărat și care i-a apreciat simțul dezvoltat al umorului. Ori de câte ori Unity se afla la Berlin, cele două ieșeau împreună: mergeau la cumpărături, la operă și la film. Magda a plăcut-o și pe Diana, care i-a răspuns cu aceleași sentimente. „M-am atașat foarte mult de Magda Goebbels și de copiii ei“, menționa Diana în autobiografia ei.

Magda a făcut tot ce a putut ca să-i ajute pe Diana și pe Oswald Mosley să se căsătorească în Germania. Diana era divorțată, fostul ei soț fiind membru al familiei Guinness, extrem de înstărită, iar Mosley era, de curând, văduv. Ambii au vrut să evite publicitatea negativă de care ar fi avut parte dacă se căsătoreau acasă. Diana a rugat-o pe Magda să-i ajute „cu toate documentele“²³ și căsătoria a avut loc pe 6 octombrie 1936. Ceremonia s-a ținut în camerele private ale lui Goebbels din Ministerul Propagandei. Diana a purtat o tunică de un auriu palid, iar Hitler le-a oferit binecuvântarea și o fotografie cu autograf într-o ramă de argint. După ceremonie, Magda le-a organizat un ospăț de nuntă și i-a oferit Diane opera completă a lui Goethe, o ediție legată în piele.

Peste câteva luni, Hitler le-a invitat personal pe surori la Jocurile Olimpice din 1936, punându-le la dispoziție o limuzină cu șofer pentru a le transporta la stadion și înapoi. Au stat împreună cu Magda și Goebbels. Ca să se amuze, Diana și Unity le-au arătat lui Goebbels și Magdei jocul de societate numit „Analogii“. Jucătorii trebuiau să ghicească identitatea unei persoane folosind o analogie; de exemplu, ce culoare o reprezintă cel mai bine? În cazul lui Hitler, răspunsul lui Goebbels a fost „roșu aprins“.²⁴

În timpul Jocurilor Olimpice, naziștii s-au implicat într-o campanie masivă de câștigare a popularității. Străzile orașului Berlin au fost curățate de tot ce ar fi putut strica ziua unui vizitator. Elementele de propagandă antisemită au fost date jos, vagabonzii și hoții mărunți au fost înlăturați în mod sistematic. Timp

de două săptămâni, principalele competitoare pentru titlul de Prima Doamnă a Reichului au avut ocazia perfectă să-și consolideze prestigiul internațional, întrucât reprezentații majorității națiunilor participante se îndreptau spre capitală.

Creând atmosfera pentru evenimentele care aveau să urmeze, Hitler a prezidat un banchet în ziua deschiderii Jocurilor Olimpice. Goering a preluat ștafeta și a doua zi a găzduit un prânz privat exclusivist, având în meniu supă de coadă de cangur, urmat de un dineu oficial copios și extravagant pe 6 august. Între timp, Goebbels și Magda își păstrau energia pentru marea lor petrecere, planificată pentru data de 15.

Până în acel moment, Goering și Emmy organizaseră ultimul eveniment la Ministerul Aviației. După o masă minunată și după un spectacol de balet la lumina lunii, arena s-a transformat, pe neașteptate, într-un parc de distracții cu carusele, o cafenea și corturi cu bere, cu câțiva cai albi, măgari și actori costumați în țărani defilând printre oamenii fascinați.

Peste două zile, Magda și Goebbels au întâmpinat în jur de 3 000 de invitați pe Insula Păunilor, o rezervație naturală magică, în inima pădurii, pontoanele asigurându-i legătura cu continentul. La început, a părut că petrecerea familiei Goebbels ar fi putut egala sau chiar ar fi putut întrece efortul rivalilor: cărările mărginite de copaci erau luminate de felinare, au fost aduse și trei orchestre care au asigurat muzica de dans, s-a organizat un grătar în aer liber și un spectacol extraordinar de artificii. Totuși pe măsură ce noaptea trecea (și cuplurile tinere dispăreau în pădure), lucrurile au început să scape tot mai mult de sub control. Pentru că cei de la securitate consumaseră cantități mari de alcool, care era la discreție, membrii SS și SA au fost nevoiți să se implice și, astfel, o mică neînțelegere s-a transformat într-un scandal în toată regula. S-a aruncat cu scaune și sticle, iar oaspeții speriați s-au grăbit să-și găsească adăpost. Jenată și epuizată, Magda a urmărit soarele răsărind peste resturile de sticlă spartă, mesele răsturnate și supraviețuitorii răvășiți și a început să plângă.

În 1937, într-o dimineață frumoasă de mai, Emmy afirma că „a ajuns la apogeul fericirii umane“ când, împreună cu soțul ei, a inaugurat un azil pentru actori pensionați. Emmy se alăturase consiliului de administrație al Fundației Marie Seebach – apărută în anii 1920 cu scopul de a oferi locuri de cazare actorilor rămași fără bani – și îl convinsese pe Goering să investească în această organizație, care încerca din greu să supraviețuiască. Datorită donațiilor generoase ale lui Goering, fundația a putut cumpăra pământ ca să construiască o nouă clădire, aflată într-o zonă pitorească din pădure, cu 35 de camere, un spațiu larg unde se lua masa și o bibliotecă. În semn de recunoștință pentru contribuția ei, fundația a luat numele lui Emmy și, sub conducerea ei, a continuat să înflorească; în 1945, când trupele sovietice au ajuns acolo, azilul încă mai primea rezidenți.

Mai târziu, contrar tuturor așteptărilor, Emmy a descoperit că este însărcinată. Fericirea ei a fost nemărginită. În sfârșit, avea să se alăture celorlalte mame ale Reichului. Zvonul s-a răspândit rapid și, în curând, se vorbea despre asta în toată Germania. Având în vedere faptul că Emmy avea 42 de ani și Goering, 44, dar și faptul că acesta nu avusese copii în căsătoria cu Carin, deși cauza a fost construcția delicată a corpului lui Carin, și nu presupusa impotență a lui Goering, au existat multe dubii legate de paternitate. Viața sexuală a lui Goering și a lui Emmy crease deja o serie întreagă de glume legate de noaptea nunții, care se axau pe virilitatea lui Goering (de exemplu, Emmy nu mai mergea la biserică după luna lor de miere, pentru că nu mai credea în învierea trupului), iar acum glumele circulau una după alta. Unele se bazau pe zvonul ciudat că Mussolini ar fi tatăl, pentru că dictatorul italian petrecuse ceva timp cu Emmy și Goering în acel an. Câțiva l-au acuzat chiar pe ginerele extrem de sexual al lui Mussolini, contele Ciano (despre care se mai spunea și că avusese o aventură cu Magda Goebbels), că o lăsase însărcinată pe Emmy. Mai plauzibile au fost cele care îl vizau pe șoferul ori pe adjutantul personal al lui Goering din Luftwaffe: un membru senior al forțelor aeriene l-a întrebat pe Goering ce ar trebui să facă pentru a sărbători nașterea unei fete, iar Goering a răspuns: „Un spectacol aerian cu 100 de avioane!“ Și ce-ar trebui să facă dacă e băiat? „Un spectacol aerian cu 1 000 de avioane!“, a zis Goering. Și dacă nu va fi nici un copil? Răspunsul a fost: „Adjutantul meu ajunge la curtea marțială“.²⁵

Goering se mândrea cu simțul umorului și ținea un jurnal în care își nota glumele preferate, dar, acum, fiind în joc bărbăția lui și demnitatea lui Emmy, nu i se mai părea amuzant. Se presupune că Goering, după ce un cunoscut comic dintr-un club de noapte din Berlin întrecuse măsura, l-a trimis, pentru scurt timp, într-un lagăr de concentrare. Este greu de stabilit acuratețea acestei povești repetate adesea, dar este la fel de posibil ca Goebbels să fi fost cel care luase măsuri drastice împotriva nefericitului comic în 1936, expediindu-l la Dachau înainte ca Goering să-l elibereze.

Totuși pentru Goering, acest subiect a fost, cu siguranță, unul sensibil și refuza orice aluzie cum că nu el ar fi fost tatăl copilului. Când fondatorul și editorul de multă vreme al unui tabloid nazist antisemit și extrem de deșăntat făcuse o remarcă indecentă la adresa lui Emmy în articolul său, Goering l-a distrus: editorul a fost târât în fața Curții Partidului, abia reușind să scape de excomunicarea totală și pierzându-și locul în elita nazistă.

În cele din urmă, nimic nu le putea lua bucuria de a deveni părinți. Singurele probleme care umbreau fericirea lui Emmy și a lui Goering erau legate de sănătate. Exista teama că sarcina putea să agraveze problemele mai vechi ale lui Emmy cu sciatica, iar Goering avea probleme mari cu dantura, îndurând mai multe proceduri dentare. Ca să nu simtă durerea, i s-au prescris analgezice care conțineau o cantitate mică de codeină. Cu toate că provoacă mai puțină dependență decât morfina, Goering a continuat să le ia chiar și după ce terminase tratamentul – cam cinci pastile pe zi. Peste puțin timp ajunsese să ia câte zece pe zi.

*

Pe 29 octombrie 1937, Magda și soțul ei au organizat o recepție extravagantă la Ministerul Propagandei pentru personalitățile importante și respectate de pe scena culturală a Germaniei. Printre oaspeți se regăseau Hitler, care a stat la masă față-n față cu Magda, omniprezentul Heinrich Hoffmann, o grămadă de regizori, dar și actori și actrițe celebre.

Toată seara fusese organizată cu precizia unei operațiuni militare. A început la ora 20:20, felurile de mâncare (salată de crab cu sparanghel, supă, la felul principal, găscă cu cartofi rumeniți, desert, un platou de brânzeturi cu ridichi și fructe) s-au servit la intervale de aproximativ 10 minute. La ora 21:25, oaspeții s-au retras pentru cafea, prăjituri și trabucuri, înainte să apară alți invitați mai puțin importanți pentru un concert de o oră, în care s-au prezentat lucrări de Schubert, Richard Strauss și Schumann.

Lida Baarova, o actriță cehă în vârstă de 22 de ani, cu care Goebbels avea o relație sexuală pasională, stătea și ea la o masă exclusivistă. Fiind cel care controla industria cinematografică, Goebbels ajunsese în fruntea unei afaceri înfloritoare: în perioada 1933–1934 s-au vândut în jur de 250 de milioane de bilete, iar între 1936 și 1937 numărul a crescut până la 360 de milioane. Fanii stăteau la coadă pentru a viziona comediile care reprezentau peste 50% din toate filmele produse; cea mai mare vedetă, Zarah Leander, specializată în comedii romantice, juca roluri de femei care trebuiau să aleagă între locul de muncă și găsirea unui soț potrivit.

Odată cu toată această putere a venit și ispita, iar Goebbels s-a folosit activ de tehnica casting couch.*** În timp ce actrițele mai cunoscute reușeau de multe ori să respingă avansurile lui Goebbels fără ca acest lucru să le afecteze cariera, cele mai tinere aspirante care îl refuzau suportau consecințele: de exemplu, noul film al lui Anneliese Uhlig, o actriță în devenire, a fost scos de pe ecrane după ce i-a respins avansurile lui Goebbels.

Toată lumea știa despre nenumăratele aventuri extraconjugale ale lui Goebbels. Totuși Magda a continuat să tolereze și să închidă ochii la excesele soțului ei. În locuința lor din Berlin, Magda și Goebbels aveau dormitoare separate. Într-o noapte mai agitată, Magda a descoperit că ușa ce unea cele două dormitoare era încuiată, iar dimineața a găsit în casă o femeie care petrecuse noaptea cu soțul ei. Nu a comentat nimic. Până la urmă, era convinsă că aceste aventuri de o noapte nu amenințau cu nimic căsnicia lor.

În egală măsură, nici Magda nu era mai presus de lucrurile pe care le făcea Goebbels; când era provocată, îi răspundea lui Goebbels batjocoritor, dezvăluindu-și propriile indiscreții. Una dintre aceste indiscreții l-a implicat pe Kurt Ludecke, care se alăturase naziștilor la München la începutul anilor 1920 și apoi plecase în Statele Unite ale Americii pentru a stabili legături și

acolo. După spusele lui, o întâlnise pe Magda prima dată când aceasta era la New York cu Gunther Quandt, fostul ei soț, și reluate legătura cu ea după ce se întorsese în Germania, în 1930.

Din când în când, cei doi își petreceau timpul împreună. Ultima lor întâlnire a fost în 1936. La scurt timp după aceea, a fost exclus din mișcare din cauza comportamentului scandalos avut în America; printre dușmanii redutabili ai lui Ludecke se regăsea și Walter Buch, tatăl Gerdei, care era în continuare la conducerea Curții Partidului. În cartea sa, I Knew Hitler (L-am cunoscut pe Hitler), apărută în 1937, Ludecke nu a făcut nici o referire directă la legătura pe care o avusese cu Magda, însă nici nu și-a ascuns atracția față de ea, remarcându-i „căldura și farmecul cu care a înzestrat-o natura“ și descriind-o ca fiind „frumoasă, cultă și inteligentă“. ²⁶

Cu toate că Magda își răcorea, într-o oarecare măsură, frustrările când îi scotea ochii lui Goebbels, infidelitățile lui o epuizau; lucrurile s-au înrăutățit după ce Goebbels a întâlnit-o pe Lida Baarova. Născută la Praga, Baarova se pregătise în teatru și apăruse deja în câteva filme înainte să se mute în Germania, în 1934. Cu părul negru, senzuală și cu un accent străin seducător, a primit rapid rolul stereotip de „sirenă“ atrăgătoare, care ademenește bărbații spre pierzanie; în primul ei film german, apărut în 1935, aceasta provoacă un duel; în al doilea film, provoacă o moarte pe mare. Cu toate că aceste melodrame exagerate erau niște filme mediocre, actrița a primit recenzii pozitive și, fiind iubită unei vedete de cinema, cariera ei părea să ia avânt.

În 1936, Baarova locuia în vila partenerului ei celebru, care se afla aproape de casa lui Goebbels de la Schwanenweder și, în timpul unei plimbări prin pădure, s-a întâlnit cu acesta. Încă de la început, Goebbels a fost extrem de atras, aproape vrăjit, de această femeie și, fără a pierde timpul, i-a vorbit despre sentimentele lui. Fiind implicată într-o altă relație și știind prea bine ce reputație avea Goebbels, Baarova l-a ținut la distanță. Totuși insistența și faptul că declarațiile lui de dragoste păreau sincere – și chiar erau – au convins-o să lase garda jos.

După ce cei doi și-au consumat relația, Goebbels a început să promoveze în mod activ filmele ei. În 1937 a avut mare succes cu Patriotul. Acțiunea filmului se petrecea în perioada Primului Război Mondial și spunea povestea unui pilot de vânătoare german al cărui avion este doborât pe teritoriul

Franței. Primind ajutor de la un grup de teatru local, acesta are o aventură cu o franțuzoaică, jucată de Baarova, care trebuie să decidă dacă să-l predea sau nu autorităților. Decide să o facă. Iubitul ei este acuzat de spionaj. Dacă este găsit vinovat, va fi împușcat de un pluton de execuție. Personajul jucat de Baarova intervine într-un mod tulburător și îi salvează viața. Criticii au fost foarte impresionați, iar unul dintre ei a afirmat, entuziasmat, că Baarova a fost „mai bună ca niciodată”.²⁷

Goebbels era extaziat și a început să fie tot mai deschis în ceea ce privește relația cu Baarova. Maestrul propagandei nu se putea controla, cu toate că se juca cu focul, și nu era vorba doar despre Magda – conform bârfelor, partenerul actriței, un bărbat bine făcut, îl agresase fizic pe Goebbels. Dacă Magda nu voia să meargă la o premieră de film în care jucau o mulțime de vedete, atunci soțul ei, pur și simplu, apărea la film la braț cu Baarova.

Simțind pericolul, Magda l-a confruntat pe Goebbels, provocând astfel certuri aprinse. Totuși nu a reușit să găsească destulă energie ca să-și susțină riposta. La începutul aceluiași an, Magda născuse încă o fetiță – cu aceleași consecințe negative asupra sănătății ei – și prietenii observaseră că părea deprimată. Bea foarte mult și fuma mai des. Apoi, spre sfârșitul toamnei, a rămas din nou însărcinată și și-a pierdut voința de a grăbi găsirea unei soluții la problemă.

Cu toate acestea, Goebbels nu a observat că asistentul lui personal se îndrăgostise lulea de Magda, nu putea să suporte faptul că șeful său se comporta atât de urât cu soția lui și se pregătea să-i dea o lovitură.

Capitolul 7. În sud

Din multe puncte de vedere, Gerda Bormann era idealul nevestei naziste. Nu folosea produse cosmetice, își prindea părul blond în coadă și purta rochii tradiționale bavareze, la fel și copiii ei. În puținele fotografii care ne-au rămas, aceștia arată ca și cum ar fi ieșit de pe platourile de filmare de la Sunetul muzicii. Acasă la ei, Gerda se supunea cerințelor soțului fără a pune întrebări. Nu apărea prea mult în public și nici nu era prea importantă pentru campaniile de imagine ale regimului. La petrecerile la care trebuia să se prezinte stătea mereu în umbră. Mai mult decât orice, Gerda a fost o adevărată mamă-eroină, născând, cu o frecvență impresionantă, în perioada 1933–1940, încă cinci copii, pe lângă cei doi pe care deja îi avea.

În ceea ce îi privește pe naziști, aceasta era funcția esențială a femeii: să crească numărul populației. Creșterea ratei natalității era un scop primordial, iar regimul și-a mobilizat toate forțele ca să atingă acest obiectiv; au apelat la stimulente economice și donații bănești pentru familiile mari; sistemul de propagandă producea filme, difuza emisiuni radio și organiza expoziții care ridicau în slăvi maternitatea; s-au implicat și cei din sistemul medical, dar și comunitățile științifice, în special nutriționiștii și experții în fertilitate; Gestapoul supraveghea femeile considerate nepotrivite pentru a fi mame.

De asemenea, regimul a luat măsuri împotriva avortului. În vreme ce în perioada Republicii de la Weimar avortul trecuse de la statutul de infracțiune la cel de delict, naziștii au introdus pedepse foarte aspre, iar numărul de condamnări a crescut cu 65%. Politica față de contracepție era mai indulgentă, întrucât naziștii își făceau griji în legătură cu răspândirea bolilor cu transmitere sexuală. Cu toate că erau dezaprobat, prezervativele se puteau găsi la automatele din gări sau în toaletele publice. Un doctor nazist a calculat că se vindeau aproximativ 70 de milioane de prezervative în fiecare an.

În general, Gerda era mai degrabă excepția, nu regula. Cu toate că rata

natalității a crescut – în 1933 se înregistrau puțin sub 15 nou-născuți vii la 1 000 de persoane, număr care a crescut până la 20 în 1939 –, încă era mai mică decât fusese în 1925, iar numărul de familii care aveau mai mult de patru copii scăzuse de la o pătrime în 1933 la o cincime în 1939. Femeile din clasa inferioară nu-și permiteau prea mulți copii, pentru că încercau să trăiască dintr-un venit mic, iar femeile care-și permiteau să nu lucreze nu erau pregătite să renunțe la libertatea pe care le-o oferea o familie mai mică.

Naziștii știau că nu-și vor atinge obiectivul, așa că au lansat o nouă inițiativă, Crucea de onoare a mamei germane, o medalie pentru cele mai productive femei ale Reichului. Patru copii erau de ajuns pentru a te califica pentru bronz, șase sau șapte copii ofereau mamei medalia de argint, iar pentru opt sau mai mulți, mama o primea pe cea de aur. Candidații erau verificați cu atenție, iar eligibilitatea lor era evaluată. Cu toate acestea, trei milioane de mame au primit Crucea de onoare. Deși eforturile Gerdei ar fi meritat premiul cel mare, ea nu a participat la marea ceremonie inaugurală organizată în aceeași zi în care se născuse mama lui Hitler. Magda, în schimb, a primit o medalie de argint și a fost aleasă să reprezinte nevestele clasei conducătoare.

Ca și Magda, Gerda nu a fost nevoită să se descurce singură cu toți copiii. Au ajutat-o dădacele, bucătarii și îngrijitorii. În primii ani după preluarea puterii de către naziști, stilul de viață al familiei Bormann era încă modest. Dar, pentru că ascensiunea lui Bormann era de neoprit, până la mijlocul anilor 1930, familia începuse să se bucure de aceeași viață privilegiată pe care o aveau și ceilalți lideri naziști.

Carierea lui Bormann a luat avânt datorită lui Hess. Pe 21 aprilie 1933, Hess a fost numit adjunctul Führerului, iar responsabilitățile pe care le avea erau prezentate în manualul partidului nazist din acel an: „toate lucrurile legate de conducerea partidului“ și „toate celelalte aspecte ale muncii depuse în cadrul partidului“ se aflau „sub supravegherea lui“, precum și „toate legile și decretele“.¹ Deși semnificativă, această promovare nu i-a convenit lui Hess. El nu era birocrat; detesta munca de birou și îi preda majoritatea activităților zilnice lui Bormann, care își arătase abilitățile în perioada în care administrase fondul de asigurări. În luna iulie a aceluiași an, Hess l-a numit pe Bormann șef de cabinet. Puterea lui Bormann nu era vizibilă pentru majoritatea nemților, dar asta nu o făcea mai puțin reală. Pârghiile partidului

se aflau în mâinile lui: Bormann repartiza sarcinile, distribuia directivele către conducătorii partidelor regionale și administra programările. În scurt timp, întregul sistem ajunsese să depindă de el. Îl ajuta foarte mult memoria sa fantastică, creierul lui era ca o arhivă în care acesta depozita un izvor nesecat de informații. Hitler știa că poate conta pe memoria lui Bormann („el nu uită niciodată nimic“) și pe eficiența lui neobosită („când alții au nevoie de o zi întreagă, Bormann rezolvă în două ore“).²

Bormann muncea îngrozitor de mult, dormind doar câteva ore pe noapte, aducându-și subalternii în pragul disperării. Christa Schroeder, secretara care a lucrat cel mai mult cu Hitler, scria că Bormann „aștepta de la personalul lui aceeași conștiinciozitate prin care se remarcă și el“.³ Exigent, nerăbdător și necruțător, Bormann nu a fost un șef popular. Angajații trăiau cu frică din cauza comportamentului său aprig. După cum spunea șoferul lui Hitler, Bormann ba era farmecul întruchipat, ba „un om extrem de crud – înjosea, insulta și jignea“.⁴ Hitler știa că e un tiran, însă ducea lucrurile la bun sfârșit: „Am încredere absolută și necondiționată că-mi va executa ordinele imediat și indiferent de obstacolele care i-ar apărea în cale“.⁵

Se pare că Bormann se comporta la fel și acasă, dând naștere ideii că Gerda ar fi fost o casnică asuprită și terorizată. Un nazist important îl descria pe Bormann ca pe „tipul de bărbat care se delectează cu faptul că își umilește soția în fața prietenilor, de parcă ea e un fel de ființă inferioară“.⁶ Dacă standardele gospodăriei nu erau respectate sau dacă un anumit lucru nu era făcut cum trebuie ori ajungea în locul greșit, Bormann se dezlănțuia împotriva Gerdei. Valetul lui Hitler afirma că toți știau că Bormann își teroriza familia: „În momentele de furie incontrollabilă, apela la violența fizică față de soția și copiii săi“.⁷ Se spune că Bormann și-ar fi bătut doi dintre copii cu biciul, pentru că aceștia se speriaseră de un câine mare, iar pe unul l-a lovit după ce căzuse într-o băltoacă.

Este greu de stabilit ce sentimente a avut Gerda față de o astfel de purtare înjositoare. Nu a ripostat. Nu a cerut ajutor. Nu s-a destăinuit nimănui. Bazându-se pe ideologia nazistă, Gerda considera că datoria ei era să-și asculte soțul, iar toate dovezile arată că îi era, într-adevăr, devotată lui Bormann. Cât despre copiii ei, Gerda era fericită când se juca cu ei, le fredona cântece, desenau împreună și le citea povești: disciplinarea și

pedepsirea copiilor era responsabilitatea tatălui. Într-o scrisoare destinată soțului ei, Gerda reflecta asupra rupturii de părinții ei, iar când aducea vorba despre copii, vorbea fără pic de sentimentalism ori sensibilitate: „Copiii sunt întotdeauna egoiști. Au interese și cercuri sociale proprii și n-au nici un respect pentru părinții lor.”⁸

*

În primele luni de la preluarea conducerii, Hitler a pus la încercare protocolul Cancelariei Reichului prin faptul că a pus una dintre primele nevestele naziste să-i întâmpine pe demnitarii și pe oaspeții importanți. S-a renunțat destul de repede la acest sistem, însă nu înainte ca Ilse să demonstreze că este complet nepotrivită pentru un astfel de rol decorativ, mai ales când se confrunta cu o situație stânjenitoare. Friedelind, fiica cea mare a lui Winifred Wagner, a fost prezentă la un astfel de incident. Pe atunci o adolescentă rebelă, Friedelind a plecat definitiv din Germania în 1940, iar peste un an a ajuns în Statele Unite ale Americii și a scris o critică usturătoare la adresa mamei ei și a tovarășilor ei naziști.

Portretizând-o pe Ilse ca fiind o „blondă durdulie și lipsită de eleganță, cu voce groasă”, care disprețuiește „pudra și machiajul”, Friedelind și-a adus aminte că Ilse le oferise oaspeților câteva dintre „bomboanele preferate ale lui Hitler”, ca să-i țină ocupați în timp ce-l așteptau. Din păcate, Hitler avea o stare proastă. Stând lângă Ilse în timpul prânzului, își stăpânise nervii cu greu, în timp ce Friedelind, mama ei și restul invitaților se chinaseră să mănânce un bol neapetisant de supă cu tăiței înainte de a se retrage pentru cafea. Neputând să se mai stăpânească, Hitler se năpustise în camera de alături și îl supusese pe unul dintre aghiotanții săi unui discurs de zece minute plin de reproșuri și de strigăte. Ilse și toți ceilalți musafiri auziseră fiecare cuvânt al tiradei sale usturătoare. Îngrozită și paralizată de rușine, Ilse, în sfârșit, „a prins curajul să-i spună lui [Hitler] că oaspeții lui pleacă”.⁹

Ilse nu s-a simțit niciodată în largul ei în acel zbucium fără sfârșit al vieții sociale din Berlin. Bella Fromm observa că Ilse își făcea rar apariția. În ciuda

faptului că responsabilitățile soțului ei îl obligau să fie prezent mai des în capitală, ea venea cât mai rar posibil. Reticența Ilsei de a accepta viața din Berlin se trăgea din reputația orașului de fortăreață a păcatului, a unui mediu toxic, care epuiza moralitatea oricărei persoane care petrecea acolo prea mult timp. La München putea rămâne fidelă valorilor ei, care o însuflețiseră încă din vremea studenției și o încurajaseră atât pe ea, cât și misiunea autoproclamată a soțului ei: aveau să păstreze aprinsă flacăra nazistă. Peste ani, Ilse i-a adus aminte lui Hess de jurământul făcut: „Nu ne vindem niciodată dreptul din naștere de a fi idealiști de dragul unor lucruri din exterior“.¹⁰

Pe când alții se îmbogățeau pe socoteala partidului, ea și Hess duceau o viață cumpătată, tipic burgheză. Vila lor dintr-o suburbie înstărită a orașului München – cu o grădină mare și câteva anexe – era o reședință relativ modestă în comparație cu locuințele altor lideri naziști. Singura proprietate care arăta mai mult ca o moșie era căsuța din munți pe care o foloseau pentru drumeții și excursii în vacanțele de vară și pentru schiat iarna (mai degrabă schi fond). Singurul răsfăț pentru Hess erau mașinile. Mercedes era marca lui preferată și nu-i plăcea nimic altceva decât să accelereze pe șosele. Cu toate acestea, când termina benzina subvenționată lunar, Hess plătea din propriul buzunar pentru fiecare picătură de carburant în plus.

Din cauza onestității și a dezinteresului pentru acumularea de avere, Hess a fost poreclit „conștiința partidului“ – o etichetă remarcabilă având în vedere criminalitatea regimului nazist. După Noaptea Cuțitelor Lungi, din iunie 1934, când Hitler s-a răzbunat decapitând conducerea organizației SA – ajungându-se, astfel, la un masacru –, Hess a fost cel care a curățat mizeria când un civil nevinovat a fost omorât din greșeală.

Ținta fusese un oarecare dr. Will Schmitt. În locul lui, criminalii au măcelărit un critic muzical respectat, dr. Wilhelm Schmidt. Văduva lui descria modul în care patru membri SS veniseră și îl luaseră pe soțul ei, în timp ce acesta exersa la violoncel, iar ea pregătea cina. Nu știuse nimic despre el până când trupul lui a apărut într-un sicriu sigilat. Organizația SS i-a oferit o despăgubire financiară, pe care femeia, furioasă, a refuzat-o. Sătulă până peste cap de încercările repetate ale membrilor SS de a o convinge să accepte banii, văduva s-a îndreptat spre Casa Brună – sediul imens al partidului din

München – și a depus o plângere.

Răspunsul a venit repede. Pe 31 iulie, Hess a apărut la ușa ei. Aceste evenimente nefericite îi fuseseră aduse la cunoștință, așa că se afla acolo ca să îndrepte lucrurile. Hess a asigurat-o că responsabilii vor fi pedepsiți. După cum își amintea văduva, sfatul lui fusese următorul: „Să mă gândesc la moartea soțului meu ca la moartea unui martir pentru o cauză mare”.¹¹ Convinsă că scuzele lui Hess fuseseră sincere, femeia a acceptat să primească o pensie lunară egală cu salariul soțului ei omorât.

La un nivel mai personal, Hess a intervenit în numele profesorului Haushofer, prieten apropiat al lui și al Ilsei. Soția lui era pe jumătate evreică și profesorul se temea pentru siguranța ei, pentru reputația lui și pentru cariera lui Albrecht, fiul său. Hess l-a numit pe profesorul Haushofer conducătorul a două organizații create cu scopul de a se ocupa de nevoile celor 20 de milioane de germani care trăiau peste hotare. Hess i-a asigurat o funcție și lui Albrecht – om de știință talentat, care lucra în domeniul tatălui său – la Colegiul de Științe Politice din Berlin. După cum remarcă profesorul Haushofer ani mai târziu, Hess „m-a protejat pe mine și familia mea de experiențele neplăcute cu partidul”.¹²

Spre sfârșitul lui 1933 s-a implicat și Ilse: i-a scris lui Himmler și s-a plâns de controlul inoportun și de tacticile dure ale Gestapoului. Mai exact, temerile ei erau stârnite de tendința poliției de a asculta telefoanele tuturor, indiferent cine erau, și Ilse a cerut să i se spună de ce agenții lui Himmler îi țineau sub observație pe cei mai loiali membri ai regimului. Netulburat de întrebări, Himmler i-a povestit soțului ei despre acea scrisoare. Hess s-a înfuriat foarte tare și i-a poruncit Ilsei să nu mai protesteze.

Totuși este important să nu căutăm prea multe înțelesuri în gestul de frondă al Ilsei; obiectase împotriva metodelor Gestapoului, nu împotriva motivelor din spatele lor. Nici ea, nici soțul ei nu s-au agitat din cauza lagărelor de concentrare și a camerelor de tortură. Hess nu s-a îndoit niciodată de seria de măsuri prohibitive pe care trebuia să le aprobe. Poate că îl ajutase pe profesorul Haushofer, însă nu avusese nici o problemă cu Legile de la Nürnberg. Adoptată în 1935, legislația separa oficial evreii de restul populației: practic, aceștia au încetat să mai fie cetățeni germani. Cu câteva excepții, evreilor li s-au interzis căsătoriile sau relațiile sexuale cu nonevrei.

În realitate, fanatismul lui Hess și al Ilsei a rămas același, iar ea reușea întotdeauna să ocupe un loc în primele rânduri în timpul congresului de partid din Nürnberg, ținut în luna septembrie – un omagiu de o săptămână adus lui Hitler, un eveniment care devenea tot mai complex și mai extravagant cu fiecare an. Un alt eveniment, cultural de data aceasta, dar la fel de obligatoriu, era Festivalul de la Bayreuth. Ilse și Winifred Wagner, coordonatoarea și sponsorul festivalului, au rămas prietene, iar Ilse se bucura de orice ocazie pentru a vorbi cu ea, dar, în același timp, evitând cu atenție să fie implicată în controversele și dezbaterile legate de alegerea operelor maestrului și a celui care să le dirijeze.

Alți membri ai elitei nu erau la fel de dornici să ajungă la petrecerea familiei Wagner și veneau fără nici o tragere de inimă. Publicul larg era și mai puțin interesat de eveniment, iar biletele se dovedeau a fi greu de schimbat. Întrucât situația financiară a orașului Bayreuth era precară, aceste neajunsuri puteau fi dezastruoase. Totuși Hitler o ajuta întotdeauna pe Winifred și se asigura ca sălile să fie pline, iar locurile, ocupate. Organizația SA, Nationalsozialistische Lehrerbund (Liga Național-Socialistă a Profesorilor) și organizațiile naziste de femei făceau majoritatea rezervărilor. Iar începând cu 1934, Ministerul Propagandei al lui Goebbels a acoperit o treime din bugetul festivalului.

De la reședința ei, Ilse s-a ocupat, cu conștiinciozitate, de corespondența cu cei fideli nazismului, oferind sfaturi și răspunzând la nenumărate solicitări și întrebări. Cu toate că îi plăcea să se considere un agent onest, Ilse a reușit să-i supere pe unii. Când un membru al familiei i-a cerut un bilet în plus la congresul din Nürnberg din 1935, Ilse, pe un ton arogant, i-a amintit acelei rude că ei nu erau „printre membrii mai vechi fideli partidului“, așa că să nu se aștepte la un tratament special, când biletele „sunt atât de puține, încât și camarazii de arme din cadrul mișcării sunt obligați să stea deoparte“.¹³

Tendința Ilsei de a se amesteca în viața privată a altora a creat o neînțelegere între ea și Bormann, căci se implicase în planurile de nuntă ale lui Albert, fratele mai mic și opusul total al acestuia: manierat, sofisticat, un conservator înăscut și absolvent de universitate cu experiență în domeniul bancar. Bormann îl adusese pe Albert în partid în 1931, obținându-i o slujbă în Cancelaria privată a lui Hitler, într-un departament strict administrativ care se ocupa, în mare parte, de sacii cu scrisorile adresate lui Hitler. Cei doi

menținuseră o relație profesională civilizată până când Albert hotărâse să se însoare cu o femeie cu care Bormann nu era de acord, întrucât nu era îndeajuns de nordică.

Pe de altă parte, Ilse, care îi plăcea pe amândoi, i-a încurajat să facă pasul; s-au căsătorit în 1933. Bormann a fost indignat și nu a mai vorbit niciodată cu fratele lui. Christa Schroeder își amintea că frații făceau tot posibilul ca să se ignore unul pe celălalt. Dacă unul dintre ei „spunea o poveste amuzantă”, celălalt „era serios”,¹⁴ chiar dacă toți ceilalți râdeau. Cât despre Ilse, Bormann i-a purtat pică din acel moment, deși în public era prietenos.

Comportamentul Ilsei l-a iritat și pe Hitler. Așa că, pe la mijlocul anilor 1930, acesta și-a pierdut răbdarea. Dr. Karl Brandt – medicul personal al lui Hitler de ani buni, dar și membru al cercului său restrâns – afirma că Hitler o critica deseori pe Ilse din cauza „ambității ei” și se plângea de modul în care aceasta încerca „să domine bărbații, prin urmare, aproape pierzându-și feminitatea”.¹⁵ Intelectualismul fără remușcări al Ilsei intra în conflict cu viziunea învechită a lui Hitler că o femeie nu ar fi trebuit să aibă opinii politice și, chiar dacă le-ar fi avut, ar fi trebuit să-și țină gura.

*

Pe 13 iunie 1936, Gerda a născut al cincilea copil, un băiat pe care l-au numit Heinrich, după Himmler, nașul lui și conducătorul organizației SS – cu care Bormann formase o alianță foarte stranie –, care i-a dăruit băiatului un ursuleț de pluș la prima lui zi de naștere. În acel an, familia a mai cumpărat două reședințe. Una dintre ele era o casă mai mare în aceeași suburbie exclusivistă a orașului München în care locuia și familia Hess. Casa a fost gata pe la mijlocul lui septembrie, cu toate că lucrările ample de restaurare și de renovare au mai durat încă un an. Cealaltă proprietate era o vilă cu trei etaje la Obersalzberg.

Bormann și-a cumpărat casa în Alpii bavarezi, situată pe un platou deasupra copacilor și înconjurată de vârfuri montane înalte, și a început să o modifice.

Deși a optat pentru păstrarea unor aspecte exterioare, inclusiv pereții, interiorul a fost remodelat minuțios și lărgit considerabil. În toamna lui 1937, Gerda și copiii s-au mutat în reședința care avea să devină locuința lor aproape permanentă. Un jurnalist care a vizitat casa a fost surprins de ce a văzut: „De la subsol până-n pod era numai lux, cu tot ce-i mai bun”.¹⁶

Cel mai apropiat vecin al Gerdei de la Obersalzberg era Hitler; acesta intrase în posesia castelului Berghof, care se afla la înălțime și era un adevărat centru de comandă când Hitler era acolo. Reședința Berghof a apărut ca urmare a transformării unei case pe care Hitler o închiriasse încă în 1927 și pe care o cumpărase în iunie 1933. Decât să o dărâme, pornind de la construcția de bază, au ridicat o nouă clădire, mai mare, mai înaltă. Lucrările au început în martie 1936 și au continuat cu o viteză uluitoare. Pe 8 iulie, reședința putea fi locuită.

Și banii pentru locuința familiei Bormann, și banii pentru reședința lui Hitler au venit de la Adolf-Hitler-Spende der deutschen Wirtschaft (Fondul Adolf Hitler pentru economia germană). Fondul fusese ideea unui rege al oțelului, care își convinsese colegii magnați să ia o parte din salariile angajaților și să o doneze lui Hitler. Încă de la apariția fondului, Bormann fusese responsabil de acest cufăr cu comori, devenind contabilul și casierul personal al lui Hitler. Între 1933 și 1945, prin biroul lui trecuseră 350 de milioane de mărci germane.

Cu toate că fusese dinadins izolat, complexul Berghof era foarte conectat la lumea exterioară – avea o stație radio, trei centrale telefonice și un oficiu poștal –, iar în orașul comercial Berchtesgaden existau o gară și o pistă de aterizare amenajată pentru uzul personal al lui Hitler. Bormann asigurase securitatea maximă. Zona era împrejmuită de un gard electric cu o înălțime de aproape doi metri, toți locuitorii și angajații aveau acte de identitate, iar pentru un grup de membri de elită ai organizației SS exista și o cazarmă.

La Berghof, Hitler se relaxa, își primea admiratorii și cugeta asupra unor decizii cruciale și probleme strategice. Tot acolo, Bormann și-a întărit rolul de mână dreaptă a lui Hitler, fiind persoana care îi îndeplinea toate poftele și cerințele din timpul liber și, în cele din urmă, având rolul de ocrotitor al moșiei lui Hitler. Pe parcursul anilor, fiind administrată de Bormann, reședința va deveni o mare proprietate privată pentru elita nazistă cu școală

proprie și fermă funcțională și, ca să le dea muncitorilor angajați în construcție altceva de făcut decât să bea și să se bată, se înființaseră un teatru și un bordel (care avea cam 20 de prostituate franceze și italiene) într-o cazarmă aflată la aproximativ 6,5 kilometri de Obersalzberg.

Inițial, Bormann se concentrase asupra exproprierii a peste 400 de localnici din casele lor. Plătind mult mai mult decât prețul obișnuit, Bormann le-a achiziționat cabanele și fermele ca să le modifice sau să le dărâme.

Odată, Hitler i-a atras atenția asupra unei anumite clădiri care îl deranja, pentru că nu se potrivea cu împrejurimile. Bormann a cumpărat-o imediat, a dat afară locatarii, a poruncit să fie demolată și a acoperit pământul cu gazon. Când Hitler a privit din nou în acea direcție, a văzut doar niște vaci păscând pe câmp.

Hitler era deranjat și de numărul mare de turiști care se adunau în fiecare zi în fața reședinței din Berghof, sperând să-l zărească pe conducător. Acesta se plimba pe afară și îi lăsa să-și vadă liderul glorios. Deseori, acest proces dura mai mult de o oră și, pe timp de vară, Hitler era obligat să stea în bătaia soarelui, lucru care îl făcea să se simtă rău. În iulie 1937, Hitler i-a pomenit întâmplător lui Bormann despre asta. Slujitorul lui fidel s-a apucat imediat de treabă. În 24 de ore, Bormann a pus grădinarul-șef și echipa lui să dezrădăcineze un tei mare și să-l replanteze în locul în care i-ar fi putut oferi lui Hitler umbra de care avea nevoie.

Bormann și-a schimbat și obiceiurile personale ca să se alinieze cu cele ale lui Hitler. Fiind un fumător înrăit, se abținea să-și aprindă țigara în prezența șefului său, căci Hitler disprețuia fumatul. S-a conformat chiar și dietei vegetariene, deși Heinrich Hoffmann observa că, după ce „mânca frunze și morcovi cruzi“, Bormann „se retrăgea în intimitatea camerei sale“ și se înfrupta cu cotlete de porc.¹⁷

În aceste circumstanțe noi, Gerda începuse parcă să iasă încet din zona ei de confort și să dobândească un anumit nivel de independență, în special datorită relației bune cu Eva Braun. După ce Eva încercase să se sinucidă, în 1935, Hitler a făcut tot posibilul să o mulțumească; în luna august a aceluiași an, a închiriat un apartament cu trei dormitoare pentru Eva și sora ei; în martie i-a cumpărat o vilă cu două etaje și o mașină nouă. Iar cel mai important lucru

pentru Eva era că, la Berghof, camera ei se afla lângă a lui Hitler. Îi luase ceva timp și încă avea impuse restricții privind libertatea de mișcare, dar reușise să-și revină la Berghof.

Diferența de vârstă dintre Eva și Gerda era de doar trei ani, iar comportamentul ei benign i-a prins bine Evei, al cărei mare regret era că Gerda avea prea puțin timp liber din cauza sarcinilor și a responsabilităților de gospodină. Eva știa că nu are nici un motiv să fie geloasă pe Gerda. Afecțiunea constantă pe care o avea Hitler pentru Gerda nu trecea de limitele „unchiului Adolf”; în fiecare an, de ziua ei, Hitler îi oferea Gerdei un buchet de trandafiri roșii. Dar aprecia și faptul că Gerda era un model de mamă germană; conform unui vizitator constant al reședinței Berghof, Hitler „o trata cu un respect deosebit”.¹⁸

Eva nu-l plăcea la fel de mult pe soțul Gerdei și nici lui Bormann nu prea îi păsa de ea. Totuși amândoi își recunoșteau dependența comună de Hitler, dar și importanța pe care o aveau pentru el. Astfel, au dezvoltat o relație de conveniență, fiind uniți când era vorba de preocupările lui Hitler și limitându-și rivalitatea pentru detaliile mai puțin importante ale vieții de zi cu zi. Cu trecerea timpului și cum Hitler venea pe acolo tot mai rar, avea să răbufnească lupta dintre ei pentru stăpânirea reședinței Berghof.

*

Pentru că făcuse din orașul Bayreuth casa operei, Hitler voia să transforme și Münchenul în inima artei germane. Pe 15 octombrie 1933, la o ceremonie difuzată la radio și filmată de echipa jurnalului de știri, Hitler a pus piatra de temelie a unui nou muzeu – Casa Artei Germane. Peste trei ani, clădirea neoclasică era finalizată. Pe 18 iulie 1937, Hitler ținea un discurs la inaugurarea galeriilor muzeului, în care compara noul spirit al artei germane – care exprima „bucuria vieții” – cu „infirmii și imbecilii deformați”¹⁹ ai modernismului. Ca să comemoreze acest moment epocal, naziștii au organizat o mare paradă în onoarea celor 2 000 de ani de cultură și istorie germană. Defilarea a avut o tematică cronologică pe o distanță de

aproape 10 kilometri, a durat trei ore și a prezentat o navă de război saxonă, care alegoric purtând cavaleri medievali, scene mitologice, omagii aduse regilor și comandanților militari renumiți, dar și un tribut pentru personalitățile marcante din cultură, ca Wagner.

În același timp, într-un depozit rapid amenajat, și-a deschis porțile Expoziția de artă degenerată, care prezenta lucrări ale artiștilor interziși și care s-a dovedit a fi mult mai populară decât Casa Artei Germane. Colecția de picturi cu țărani, nudurile sculptate și reprezentările eroice de luptă nu se puteau compara cu alternativa degenerată care includea 730 de opere de artă ale artiștilor germani și străini, precum Picasso, Matisse și Van Gogh. Peste două milioane de oameni au vizitat expoziția, aproximativ 20 000 de vizitatori zilnic, pe când Casa Artei Germane a atras doar aproximativ 3 000 de vizitatori pe zi.

Ilsei și soțului ei le plăcea să se considere susținătorii scenei artistice și voiau să-și transforme casa într-un fel de sală de expoziție. Unul dintre artiștii aleși era modernistul Georg Schrimpf. Artistul era din München, iar picturile sale expresioniste timpurii îi reflectau opiniile de stânga. Dar, spre sfârșitul anilor 1920, Schrimpf trecuse la dreapta atât din punct de vedere stilistic, cât și politic. Această schimbare de stil și de viziune a însemnat faptul că Schrimpf scăpase de cenzură și, în 1933, a devenit profesor la Școala Regală de Artă din Berlin. Mai târziu, în 1937, s-a schimbat situația; Schrimpf a fost concediat și i s-a interzis să-și mai prezinte lucrările, care au fost înlăturate din galerii și muzee, pentru a se alătura celorlalte opere expuse la Expoziția de artă degenerată.

Și totuși familia Hess avea picturile lui Schrimpf expuse la ea acasă. În 1934, când a venit la ei în vizită, Hitler a fost deranjat să vadă aceste orori, căci urâse dintotdeauna picturile lui Schrimpf. Până în acel moment, Hess părăsise alegerea firească ca succesor al lui Hitler, pentru că era conducătorul partidului și fusese alături de Hitler mai bine de zece ani. Dar, după acea seară, Hitler s-a răzgândit. I-a spus secretarului de presă că n-ar putea să fie de acord ca o persoană cu „o astfel de lipsă de simț artistic și cultural”²⁰ să fie succesorul său. Curând după această conversație, Hitler l-a făcut pe Goering moștenitorul tronului.

Hitler nu era singurul lider nazist care se plângea de serile alături de familia

Hess. Magda susținea că „petrecerile din casa familiei Hess“ erau „atât de plictisitoare, încât majoritatea oamenilor refuzau invitațiile“. Nimănui nu i se permitea să fumeze. În loc de alcool, Ilse servea „suc de fructe și ceai de mentă“, iar „conversațiile erau la fel de slabe și fără gust, precum erau și băuturile“. Oaspeții erau totuși recunoscători că Hess „întrerupea petrecerea la miezul nopții“, așa că scăpau mai repede.²¹

Ilse și-a dat toată silința ca să echilibreze repulsia soțului ei față de distracție, însă i-a fost foarte greu. Regizoarea Leni Riefensthal și-a adus aminte că, atunci când trecea pe la ei la un ceai, Ilse „sporovăia... vioi“, în timp ce „soțul ei rămânea tăcut“.²² Totuși uneori, se mai amuza și el. Spre sfârșitul lui octombrie 1937, Hess și Ilse i-au avut ca oaspeți pe ducele și ducesa de Windsor. Cei doi erau într-o scurtă călătorie în Germania și, înainte să treacă pe la familia Hess, își petrecuseră după-amiaza la reședința de la Berghof, unde rolul de gazdă îi revenise Magdei.

Ducele fusese, pentru puțin timp, regele Eduard al VIII-lea al Regatului Unit. În ianuarie 1936 preluase tronul după moartea lui George al V-lea, însă relația lui cu Wallis Simpson, o celebritate americană – care, pe atunci, era la a treia căsătorie –, dusesse la abdicarea lui peste 11 luni. După ce Simpson divorțase, cuplul s-a căsătorit, în iunie 1937.

Ilse credea că ducele ar fi fost un „rege extrem de inteligent“, iar ducesa, o regină „minunată“. În timpul unei seri plăcute, Hess și ducele au dispărut la etaj. Pentru că lipseau deja de o oră, Ilse s-a dus să-i caute: „I-am găsit în una dintre camerele de la mansardă, unde soțul meu avea o masă mare, pe care ținea o colecție de machete de nave din flota germană și englezească din perioada Primului Război Mondial“. Cei doi aranjaseră modelele în formație și recreau „cu entuziasm“ una dintre cele mai dramatice lupte pe mare.²³

În ceea ce privește viața de noapte din München, Ilse și soțul ei rareori se aventurau prin oraș, excepție făcând concertele de muzică clasică la care mergeau să-i asculte pe compozitorii lor preferați: Mozart, Bach și Brahms. Evitau petrecerile zgomotoase care caracterizau viața de noapte din München și unde lumea se desfăta cu exagerări hedoniste.

Unity Mitford făcea parte din acest grup. Pentru că Hitler era rareori disponibil pentru ea, iar Diana, sora ei, după ce se căsătorise cu Mosley, nu

prea mai era prezentă în viața ei, Unity se îndrăgostise de această gașcă nazistă, care ducea o viață frivolă cutreierând prin oraș, astfel că energia și entuziasmul ei nu se epuizau niciodată. În realitate, Unity începuse să dea tot mai multe semne de instabilitate psihică. Nu avea grijă de ea, nu se hrănea corespunzător și abia dacă se odihnea. Iubiții nepotriviți și relațiile eșuate nu au ajutat deloc. La drept vorbind, Unity s-ar fi simțit mai bine dacă ar fi avut parte de susținerea Ilsei, care ar fi încurajat-o și ar fi îndrumat-o. Nu că Ilse n-ar fi fost cunoscută ca având grijă de bunăstarea tinerelor cu probleme, însă, pentru ea și soțul ei, Unity era o intrusă fără bun-simț și fără valori morale.

În cele din urmă, stilul de viață tihnit al Ilsei și al lui Hess era potrivit pentru cei doi, cu o singură excepție: Hess nu-și pierduse de tot setea de aventură și pericol. Bazându-se pe instrucția din Primul Război Mondial, începuse să zboare din nou, concurând la o competiție anuală în care trebuia să ajungă la vârful Zugspitze, cel mai înalt din Germania. În 1932 a ajuns al doilea. Peste doi ani a câștigat competiția și a primit o telegramă în care Charles Lindbergh, celebrul aviator american și susținător al nazismului, îi transmitea felicitările lui.

Fără îndoială, Ilse se mândrea cu realizările soțului ei. Dar, dacă ar fi știut unde-l vor duce acrobațiile aeriene, poate că nu ar mai fi fost atât de încurajatoare. Pe de altă parte, pe Hitler l-au alarmat riscurile implicate și nu l-a mai lăsat să zboare. Pentru moment, Hess se limita la fapte eroice din spatele volanului, gonind cu viteze periculoase. Aghiotantul lui își amintea că Hess conducea Mercedesul „de parcă pilota un avion. În orice moment, ai fi zis că-și va lua zborul.”²⁴

*

În ciuda respectului vizibil și al statutului câștigat cu greu la Berghof, Eva încă avea limite stricte. În mod regulat, era alungată în camera ei sau la vila ei din München ori i se spunea să dispară câteva ore, deseori petrecându-și noaptea cu Gerda. Exilurile ei coincideau cu sosirea oaspeților VIP și a politicienilor străini la Berghof. Aceleași reguli se aplicau și când Hitler era

ocupat cu întâlniri politice cu principalii lideri și funcționari naziști, precum Goering și Goebbels.

De obicei, Eva participa la ceremoniile sociale organizate cu ocazia zilelor de naștere sau de sărbători, unde nevestele și copiii personalităților de frunte se alăturau soților la masa lui Hitler. Totuși când Magda stătea la Berghof fără familia ei, Eva rămânea o prezență discretă. Aceste vizite, când venea neînsoțită, aveau loc doar rar și niciodată pentru foarte mult timp. Și când aveau loc, Magda căuta să evadeze din căsătoria ei complicată și să-și ridice moralul cu ajutorul preaiubitului Hitler.

Și totuși Magda nu a făcut parte niciodată din comunitatea Berghof. Ea și Goebbels nici măcar nu au avut vreo proprietate prin zonă. În mare parte, acest lucru s-a întâmplat din cauza Evei: cu toate că Magda încercase să-și impună autoritatea, Eva deja se simțea destul de în siguranță să nu se dea bătută. Există o istorioară despre ele care ilustrează această schimbare de putere: în timp ce stăteau de vorbă, Magda, aflându-se pe ultima sută de metri înainte de naștere, a întrebat-o pe Eva dacă n-ar fi vrut să-i lege șireturile, căci îi era greu să se aplece; fără a fi deranjată de această rugămintă de a înngenunchea în fața superioarei ei, Eva, calmă, a sunat din clopoțel și a pus o servitoare să o ajute.

Pe de altă parte, Emmy și soțul ei au avut o locuință valoroasă în complex, însă nu au fost membri ai reședinței Berghof. Pentru că dețineau proprietatea Carinhall, nu veneau prea des în sud. Oricum, „factorul Eva“ a existat și pentru ei. Dintr-un oarecare motiv, greu de identificat – era limpede că Emmy nu era o concurentă la atenția lui Hitler, așa cum erau Unity și Magda –, Eva o evita intenționat. Poate că sesizase disconfortul pe care-l simțea Hitler în preajma lui Emmy; poate nu-i plăcea comportamentul ei arogant și regal; poate se simțea intimidată de ea. Poate că era vorba de un conflict între generații sau poate, pur și simplu, nu o plăcea.

Oricare ar fi fost motivul, Eva i-a întors spatele lui Emmy. Acest lucru a fost dovedit mai mulți angajați ai reședinței de la Berghof, care erau la curent cu o întâmplare petrecută când nici Hitler, nici Goering nu erau prin preajmă. Se pare că, încercând să spargă gheața, într-o după-amiază, Emmy le invitase pe Eva și pe însoțitoarele ei la ceai. Eva și mica ei gașcă nu apăruseră, iar Emmy nu a primit niciodată vreo scuză sau vreo explicație. După ce a fost respinsă

într-un mod atât de nepoliticos, nu și-a mai bătut capul să se împrietenească cu Eva.

Pe de altă parte, Ilse era întotdeauna bine-venită. Eva a considerat-o prietenă de lungă durată și o potențială confidentă. Totuși Ilse, poate dându-și seama că Hitler nu mai aprecia compania ei, vizita Berghof doar când era obligată. În schimb, deseori avea grijă de Eva când aceasta era exilată de la Berghof. Ilse își aducea aminte că împreună „obișnuiau să se plimbe pe jos la munte sau ceva de genul ăsta”.²⁵

Eva prețuia compania Ilsei, care înțelegea dificultatea situației și o trata cu bunătate și înțelegere. Dar, oricât de măgulitoare erau vorbele Ilsei despre Eva – lăudându-i frumusețea și bunătatea, nu se putea abține să nu o compare cu Geli, adevărata iubire a lui Hitler: Ilse credea că Eva era o înlocuitoare perfect acceptabilă, însă nu la fel de bună ca originalul.

*

Când Hess rămânea peste noapte la Berghof – se mai întâmpla din când în când –, stătea în camera Untersberg, care, exceptând vizitele sale, era rar folosită. Aflată la ultimul etaj, spațiul avea o sală de mese largă cu lambriuri din lemn, o baie și un dormitor, dar și un balcon de unde puteai admira priveliștea extraordinară a munților care se întindeau până la Salzburg. Pe lângă faptul că această înțelegere de a dormi uneori la Berghof îl încânta pe Hess și îi confirma poziția privilegiată din cadrul mișcării, reflecta, în același timp, și înstrăinarea, și detașarea tot mai puternică de elita nazistă, inclusiv de Hitler: pentru majoritatea, el era ciudatul excentric de la mansardă, pierdut în propria lume.

Întrucât Bormann se ocupa de volumul mare de sarcini administrative, Hess avea mai mult timp liber să și-l dedice intereselor ezoterice. Un adolescent ciudat, Hess fusese mereu captivat de astrologie și în 1907 fusese inspirat de cometa Daniel, cea mai strălucitoare cometă apărută în emisfera nordică în ultimii 25 de ani, care putuse fi văzută dis-de-diminează începând cu mijlocul

lui iulie și până la sfârșitul lui august. Mai târziu, Hess își aducea aminte de momentul în care o văzuse: „Coadă licărea rapid peste o treime din cer. În fiecare noapte mă pregăteam să-i urmăresc zborul rapid și forma schimbătoare. Din acel moment, nu mi-am pierdut niciodată interesul pentru stele.“²⁶

În 1933, Ilse i l-a prezentat pe Hess lui Ernst Schultz-Strathaus, pe care îl cunoscuse la începutul anilor 1920, când lucra la anticariat. Strathaus era un literat care deținuse mai multe reviste pentru bibliofili, dar era și expert în ocultism. Știind cât de fascinat era Hess de stele și de zodii, Ilse le-a făcut cunoștință. În 1934, Hess i-a oferit lui Strathaus un loc de muncă în echipa sa, consilier pe probleme culturale. În același timp, Strathaus avea și funcția de astrolog personal al lui Hess, făcându-i horoscopul zilnic. Deși Ilse nu era atât de fascinată de ocultism, îi aproba punctul de vedere mistic și credea și ea că forțele supranaturale conturează destinul uman. La un moment dat, a remarcat că „în clipe de extremă tensiune spirituală, de dincolo de gândire ni se ivește cunoașterea care nu ne va lăsa induși în eroare“.²⁷

Atitudinea regimului față de astrologie era ambiguă. Oficial, astrologia era considerată un sistem de credință alternativ și, astfel, o amenințare, în special pentru că era extrem de populară în rândul publicului larg. Ca urmare, astrologii au suferit de pe urma neașteptatelor valuri de persecuție. În 1937, Societatea Astrologică Germană a fost desființată, iar revistele au fost interzise.

Cu toate acestea, Hess, care era deseori marginalizat din cauza dependenței lui de diagramele lui Strathaus, nu era singur. În unele momente, Himmler se sfătuia cu astrologi și exista și teoria că Hitler ar fi mers la un clarvăzător, un țigan foarte bătrân, despre care se spunea că avea abilități speciale. Totuși Hess a fost considerat vinovatul principal. Au existat și zvonuri că și-a încercat talentul cu hipnoza și a angajat și medii ca să manevreze obiecte solide ca metalul.

O altă pasiune de-a lui Hess era medicina alternativă, pasiune izvorâtă din problemele sale de sănătate sâcâitoare. Primul simptom al bolii apărute pe bază de stres a fost o erupție severă de furuncule, în toamna agitată a lui 1932, care l-a băgat în spital. De atunci, a fost chinuit de mai multe probleme: balonare, dureri de rinichi, palpitații, permeabilitate a intestinelor și insomnie.

Ca să lupte împotriva acestor afecțiuni, Hess a adoptat o dietă macrobiotică. Și el, și Ilse deveniseră vegetarieni când trecuse și Hitler la acest regim, ca să li se sincronizeze chiar și tuburile digestive, însă Hess era chiar mai delicat decât Hitler în ceea ce privește mâncarea. La început, Ilse făcuse tot ce putuse să pregătească feluri de mâncare potrivite pentru soțul ei, dar, până la urmă, Hess a angajat un bucătar profesionist care-l însoțea oriunde. Henriette Hoffmann, care locuia în capitala Austriei cu soțul ei, Baldur von Schirach, își aducea aminte că, într-o călătorie la Viena, Hess „avea cu el o oală mică cu spanac și cu ingrediente misterioase”.²⁸

Faptul că refuza, încăpățânat, să mănânce orice alt tip de mâncare a fost un subiect de dispută între el și Hitler: când mânca la Cancelaria Reichului, Hess refuza, cu dispreț, felul vegetarian ales de Hitler în favoarea mâncării pe care și-o aducea cu el. Odată, un invitat la prânz și-a adus aminte că Hitler, enervat, a propus ca „bucătarul lui de primă clasă” să pregătească orice dorea Hess, însă cel din urmă respinsese propunerea, explicând că „ingredientele felurilor lui de mâncare trebuie să fie de o anumită origine biodinamică”.²⁹ Hitler a fost afectat de refuzul lui Hess și i-a sugerat să mănânce acasă pe viitor și, de atunci, l-a invitat foarte rar la masă.

Regimul dur al lui Hess nu era doar un capriciu. Cu ajutorul lui Ilse, și-a dedicat foarte mult timp și energie promovării, studierii și dezvoltării terapiilor și tratamentelor alternative. În 1934, Hess a militat cu succes pentru încorporarea unei mari varietăți de asociații, precum Asociația Germană a Medicilor Natuști, Societatea pentru Centrele Balneare și Știință Climatică și Liga Hidroterapeuților, în organizația oficială a naziștilor pentru profesioniștii din domeniul sănătății. Apoi a pus bazele spitalului „Rudolf Hess” din Dresda: un centru de medicină naturistă, condus de un specialist oncolog care admira – ca și alți membri de prim-rang ai personalului – teoriile vestitului psihoterapeut Carl Jung. Pacienții acestui centru beneficiau de hidroterapie, diverse diete și perioade de post.

În 1937, Hess a găzduit Conferința Internațională de Homeopatie din Berlin. Și-a început discursul de inaugurare cu o pledoarie pentru medicină, ca să se „ia în considerare fără prejudecăți chiar și terapiile excluse anterior”, apoi a declarat că homeopatia este cel mai potrivit „tip de știință” pentru tratarea „creaturilor vii”, a afirmat încrezător că „necesitatea holismului” devine „din

ce în ce mai puternică”³⁰ și a asigurat publicul că situația politică din Germania nazistă creea condițiile necesare pentru mari progrese.

Ca și în cazul astrologiei, ceilalți l-au persecutat în mod inechitabil pe Hess, considerându-l un fraier păcălit de excentrici și de pălăvrăgeala lor irațională. În afară de Himmler, al cărui interes pentru medicină naturistă nu era, nici pe departe, un secret, regimul s-a străduit să exploateze puterea vindecării naturale. Lupta cu cancerul era o prioritate absolută: s-au făcut cercetări legate de posibilitatea de a provoca regresia bolii în urma unei diete bazate pe plante și s-a stabilit că utilizarea substanțelor chimice în mâncare și în produsele de uz casnic ar fi putut fi o cauză a bolii.

La baza experimentelor lui Hess cu medicamentele organice – și la baza încrederii în profețiile mistice – stătea incapacitatea lui și a lui Ilse de a face un copil. Având în vedere imaginea pe care o aveau despre ei înșiși, ca inițiatori ai mișcării, era rușinos faptul că nu aduseseră și ei un copil în rândul naziștilor. Împreună, au decis să meargă până la capăt, ca să se revanșeze. Hess a muncit din greu ca să-și învingă aversiunea față de sex. Deși eforturile lor au fost în zadar, Ilse a continuat să spere. Magda îi spunea unui angajat de-al lui Goebbels că Ilse „a asigurat-o de cinci sau șase ori de-a lungul mai multor ani că, în cele din urmă, va avea un copil – în principiu, pentru că așa i-a prezis un ghicitor”.³¹

Disperat, Hess a renunțat la principii și a început căutarea unui stimulent. Vizavi de atelierul lui Heinrich Hoffmann din München era o farmacie. Martorii îl vedeau pe Hess în fiecare zi intrând în farmacie și ieșind cu o poțiune preparată cu scopul de a-i crește virilitatea.

Remediul-minune era, probabil, una dintre pastilele împotriva impotenței, care conțineau o gamă largă de hormoni și care puteau fi cumpărate fără prescripție medicală. Cel mai bine vândut medicament era Titus Pearls, creat de Magnur Hirschfeld, vestitul sexolog al cărui Institut pentru Științe Sexuale fusese închis de naziști. Totuși produsul lui rămăsese pe rafturi. Firma care îl producea crease și un medicament de mărire a sânilor pentru femei; reclama lauda medicamentul: acesta urma să transforme silueta femeilor „în totalitate”.³²

Cam în aceeași perioadă în care Hess își lua suplimentul, reclamele pentru

Titus Pearls vizau, în mod specific, bărbați ca el: directori de vârstă mijlocie istoviți, care încercau să-și condimenteze viața amoroasă. Mesajul implicit al campaniei de promovare, care sugera faptul că un bărbat inactiv din punct de vedere sexual nu este un membru util în comunitate din cauza neputinței de a se reproduce, se adresa direct lui Hess. Presupunerea generală era că Hess avea o problemă, nu Ilse, așa că era presat să îndrepte lucrurile.

Să fi fost medicamentele, alinierea astrelor sau proprietățile miraculoase ale dietei lui cele care au ajutat, oricum Ilse a rămas, în sfârșit, însărcinată în 1937. Cuplul era în culmea fericirii. Acum, tot ce trebuia să facă Ilse era să nască un băiat, extrem de important, și treaba era terminată. Hess era în căutare de semne de bun augur. Potrivit credinței populare, dacă vara apăreau mai multe viespi decât de obicei, se putea aștepta la un procentaj mai mare de băieți nou-născuți. Ispitindu-le cu borcane cu miere, Hess număra cu atenție viespile zumzând în grădina lor.

Semnele erau bune și, pe 18 noiembrie, Ilse a născut un băiat, unicul lor copil, pe care l-au numit Wolf Rüdiger Hess. Hitler i-a fost naș, iar „Wolf“ fusese o poreclă pe care acesta o folosise mai demult. Ilse și soțul ei deveniseră acum niște părinți mândri. Însă, astfel, Hess pierduse ce mai rămăsese din credibilitatea lui.

În opinia Magdei și a soțului ei, când se născuse Wolf, Hess „a dansat cu bucurie“ într-un fel care semăna cu „dansul amerindienilor“. Mai târziu, Hess a emis un ordin către toți șefii partidelor regionale, cerându-le să trimită „saci cu pământ german“ pe care să-l „împrăstie sub un leagăn special construit“, ca fiul lui să-și poată începe viața „în mod simbolic, pe pământ german“. Goebbels a considerat solicitarea extrem de amuzantă, așa că s-a gândit să trimită o „piatră de pavaj din Berlin“,³³ care să-i reprezinte circumscripția, însă, până la urmă, a optat pentru un pachet sigilat cu îngrășământ din grădina lui.

Capitolul 8. Clubul nevestelor SS

Margaret Himmler și Lina Heydrich n-au făcut parte din clica de la Berghof. Margaret a apărut doar de câteva ori la evenimentele oficiale, iar Lina nu a trecut niciodată de ușa de la intrare. În ciuda imperiului în expansiune al soților acestora, cele două nu erau în aceeași categorie cu Magda și Emmy (nici Lina, nici Margaret nu aveau un profil public despre care să se vorbească) și nici nu erau recunoscute în anturajul lui Hitler cum erau Gerda și Ilse.

Acest statut secundar le supăra pe amândouă. Se așteptau să fie tratate cu mai mult respect, având în vedere realizările soților, și să li se ofere înțâietate datorită acestora. Cele două femei se plâneau permanent că Himmler și Heydrich nu erau apreciați îndeajuns de Hitler sau că nu erau recompensați cu aceeași generozitate cu care erau recompensate alte personalități marcante. Faptul că soțului ei „nu i se oferea destulă apreciere”¹ era o problemă constantă în jurnalul lui Margaret.

Totuși în loc să-și unească forțele și să acționeze împreună, așa cum o făcuseră cu succes și soții lor, nevestele au fost într-un conflict constant. Lui Margaret nu-i plăcea ambiția evidentă a Linei de a ajunge cea mai influentă dintre nevestele membrilor SS, iar Lina nu suporta să joace un rol secundar în fața unei femei pentru care simțea numai dispreț. Lina o considera pe Margaret inferioară ei din toate punctele de vedere și nu pierdea nici o ocazie să o critice și să o umilească cu cruzime. Își bătea joc de corpul ei mai mult decât plinuț – „chiloți XL, altceva nu mai am de zis despre ea” – și o numea „blondă îngustă la minte și fără haz”, care „își face întotdeauna griji pentru protocol”.²

Nu doar Lina avea această părere proastă despre Margaret. Henriette Hoffmann credea că aceasta era „o femeie mică, țâfnoasă, care pare că s-a născut pentru a fi nefericită”. Mulți erau de acord cu Lina în legătură cu

faptul că Margaret „își domina soțul și îl avea la degetul cel mic”.³ Aristocrația nazistă refuza să o ia pe Margaret în serios, chiar și Unity Mitford obișnuia „să râdă în mod public de doamna Himmler”.

Vorbe despre insultele lui Unity au ajuns și la Margaret și aceasta s-a plâns unei prietene comune de Unity, pe care o considera „bună de nimic”. Cunoștința comună și-a cerut scuze în numele ei, după care a avertizat-o pe Unity să aibă grijă ce spune. Această femeie amabilă, care fusese în mișcarea nazistă de ani de zile, o simpatiza pe Margaret: „O nefericită, care a trecut prin Primul Război Mondial ca infirmieră” și care dăduse tot; ca urmare, „n-a mai rămas nimic din ea”.⁴ Mai mulți au susținut această afirmație, argumentând-o prin faptul că Margaret era așa cum era pentru că fusese traumatizată de bombardamente, un fel de zvon care, în funcție de context, putea fi ori crud, ori binevoitor.

Margaret își dădea prea bine seama de ostilitatea fățișă a Linei, așa că i-a semnalat soțului ei problema. Himmler își exprimase deja dezacordul privind tendința Linei de a spune ce gândește și de a se amesteca în afacerile organizației SS, lucru care-l enerva și pe Heydrich. Himmler a rugat-o pe Frieda Wolff – nevasta unui membru SS, care le cunoștea destul de bine atât pe Margaret, cât și pe Lina, și al cărei soț era aghiotantul personal al lui Himmler – să stea de vorbă cu Lina, lucru pe care Frieda l-a și făcut cu ocazia unei regate navale. Lina nu a fost încântată de faptul că i s-a spus că este necuviincioasă – „Am fost acuzată de lucrurile cele mai imposibile, soțul meu a fost acuzat că nu mă poate ține în frâu” – și, supărată, a pus-o la punct pe Frieda.

După eșecul acestei abordări indirecte, se presupune că Margaret l-ar fi convins pe Himmler să-i ordone lui Heydrich ori să divorțeze de Lina, ori să demisioneze din SS. Probabil Heydrich i-a spus soției lui despre acest lucru, pentru că Lina a pretins că la una dintre petrecerile lui Goering, stând la aceeași masă cu Himmler, conflictul a fost stins. În loc să fie guralivă și încrezută, cum era de obicei, Lina a păstrat liniștea cât Himmler a vorbit cu ea: „Am afișat cea mai tristă expresie și am rămas nemișcată”. Acest lucru l-a speriat pe Himmler și a întrebat-o dacă este în regulă. Ea nu i-a băgat în seamă întrebarea și au ieșit la dans, lucru la care Himmler nu se pricepea deloc. Din câte se pare, asta a fost tot. Himmler i-a spus că totul este bine și

nu a mai pomenit niciodată de această întâmplare. Lina a ajuns la concluzia că întregul incident era „tipic pentru Himmler, pe hârtie a cerut să divorțăm, dar, când am fost față-n față, nu a mai avut curaj să spună nimic”.⁵

În cele din urmă, indiferent ce și-ar fi dorit Margaret, Himmler nu a vrut să pună în pericol relația profesională minunată pe care o avea cu Heydrich. Cei doi făceau o echipă extraordinară. Heydrich nu a contestat niciodată autoritatea superiorului său și a făcut tot ce a putut ca să-i îndeplinească dorințele. Putea să-l contrazică sau să mormăie pe la spatele lui Himmler, dar loialitatea lui Heydrich era de neclintit. Himmler era impresionat de capacitățile organizaționale ale subordonatului său, de abilitatea „absolut incredibilă” de a înțelege dacă cineva minte și de a decide dacă o anumită persoană este „prieten sau dușman”.⁶ Punctele lor forte și cele slabe se completeau reciproc. Himmler era mai bun din punct de vedere social, pe când prezența lui Heydrich răcea atmosfera. Modul de gândire al lui Heydrich era logic și liniar, pe când al lui Himmler era mai abstract și sinuos.

În ciuda efortului pe care l-au depus Margaret și Lina pentru a se critica una pe cealaltă, cele două sufereau cam din cauza acelorași probleme în căsniciile lor: se simțeau neglijate și abandonate. Soții lor aveau timp numai pentru muncă, nu pentru ele sau copii.

Pe 23 decembrie 1934, Lina a născut al doilea copil, un băiat numit Heider. Acum avea doi băieți și, chiar dacă avea servitori care să-i ușureze munca, îi lipsea sprijinul familiei. Părinții ei erau departe, pe insula Fehmarn din Marea Baltică, iar Heydrich rupsesse aproape orice legătură cu părinții și rudele sale.

Între timp, Margaret avea probleme serioase cu Gerhard, fiul ei adoptiv; fura, mințea și chiulea de la școală. Pedepsa nu schimba deloc situația, chiar dacă Himmler îl bătea cu cravașa. Din punctul ei de vedere, Gerhard era un „delincvent de la natură”. Neștiind ce să mai facă, Margaret a încercat să-l dea pe Gerhard mamei lui biologice, însă aceasta cerea o sumă mare de bani, așa că băiatul a fost trimis la un internat unde a fost hărțuit fără milă de ceilalți elevi. Pe de altă parte, Gudrun, fiica lor, era „dulce și drăguță”, dar era supusă în continuare aceleiași discipline severe și se așteptau de la ea să corespundă standardelor înalte ale lui Margaret.

Familia lui Himmler era prin preajmă ca să o susțină, dar Margaret nu se

înțelese niciodată cu ei. Iar părinții ei nu-și dăduseră niciodată consimțământul pentru căsătoria lor și păstrasera distanța, cu toate că, din 1934, sora ei mai mică, o croitoreasă profesionistă, locuia cu ei și era dispusă să dea o mână de ajutor, împreună cu servitorii, bucătarul și grădinarul. Totuși Margaret era întotdeauna în dezacord cu servitorii ei. După ce a concediat un cuplu impertinent și „leneș“, a remarcat că „oamenii ca ei ar trebui să fie puși după gratii și forțați să muncească până mor“.⁷

*

De Crăciun și de Anul Nou, 1934–1935, Margaret și soțul ei au avut oaspeți: Walther Darré – șeful SS al Rasse-und Siedlungshauptamt (Biroul Principal pentru Rasă și Așezământ) și ministru al Reichului pentru alimentație și agricultură – și soția lui, Charlotte, distinsa fiică a unui aristocrat proprietar de terenuri cu vederi antisemite de dreapta. Alăturându-se organizației SS în 1930, Darré, care în Primul Război Mondial servise într-o unitate de artilerie, lucrase ca administrator de fermă și scrisese multe despre creșterea animalelor, s-a împrietenit rapid cu Himmler. Darré împărtășea aceeași viziune ca și Himmler, o utopie a unei rase pure de țărani, și a inventat expresia „sânge și pământ“.

Darré o angajase pe Charlotte în 1929 ca secretară, iar peste trei ani erau deja căsătoriți. Charlotte și Margaret aveau destul de multe lucruri în comun; aveau cam aceeași vârstă și amândouă crescuseră la ferme mari. La nunta lor, Margaret și Himmler le-au oferit lui Darré și lui Charlotte două vase de argint și o biografie impresionantă a lui Gînghis Han.

Famiiliile s-au bucurat de primul Crăciun al familiei Himmler la noua lor casă de pe malul lacului din Tegernsee, nu departe de München. Cumpărată de la un cântăreț, casa era destul de mare, construită în stilul unei cabane, și avea un punct de comandă separat condus de patru membri SS, un doc privat, teren pentru animale – oi, ponei, porci și căprioare –, un heleșteu, o seră și o pajiște, pe care vara o foloseau pentru crichet, iar iarna, ca patinoar.

În acea perioadă, Himmler și Darré au avut multe de sărbătorit. 1934 fusese un an important și decisiv pentru organizația lor, căci aceasta își extinsese puterea pe seama organizației SA condusă de Röhm, care devenise un obstacol în planurile lui Hitler de a pregăti Germania pentru război. Hitler avea nevoie de stabilitate și acasă, și peste hotare și mai avea nevoie de cooperarea totală a armatei. Cu toate acestea, organizația SA își propusese să înlăture forțele armate ca principala sursă de putere militară și să îndepărteze rămășițele vechii ordini. Între timp, Röhm refuzase să oprească violențele de stradă, vandalismul și intimidarea, lucruri pentru care oamenii lui erau cunoscuți.

În primăvara lui 1934, tensiunea crescuse până într-un punct în care nu se mai puteau evita anumite răfuieli. Întrebarea era cine avea să lovească primul. Acesta a fost momentul lui Himmler. În schimbul folosirii SS pentru a suprima organizația SA, Goering a fost de acord să-i ofere lui Himmler autoritatea asupra poliției din Prusia – autoritate pe care Himmler o câștigase deja în restul regiunilor – și controlul asupra Gestapoului.

În noaptea de 30 iunie spre 1 iulie, echipa de asasini a lui Himmler a dat lovitura. În Noaptea Cuțitelor Lungi au fost omorâți între 83 și 200 oameni, printre care și nefericitul dr. Schmidt. Röhm a mai supraviețuit câteva ore, timp în care Hitler și acoliții săi i-au hotărât destinul. Până la urmă, Röhm a fost împușcat în celula sa. Faptul că acesta se împrietenise cu Lina și cu soțul ei și fusese nașul primului lor copil nu a contat în universul necruțător al politicii naziste. Nici Lina, nici Heydrich n-au avut vreo remușcare. Între timp, Hitler era încântat: „Având în vedere serviciile impecabile oferite de SS... promovez, astfel, organizația SS la statutul de organizație independentă”.⁸

În ciuda bunăvoinței născute din acest triumf, Crăciunul nu era ceva clar pentru elita nazistă. La Berghof nu se sărbătorea Crăciunul din cauza depresiei care îl lovea pe Hitler în acea perioadă a anului, stare provocată de amintirea morții mamei lui, pe 21 decembrie 1907, și care încă îl bântuia. De obicei, Hitler petrecea Crăciunul la München, singur. Odată, în ajunul Crăciunului, plătitese un șofer să-l plimbe prin oraș la întâmplare, ca să-și omoare timpul.

La un nivel mai puțin personal, Crăciunul era principalul câmp de luptă în

efortul naziștilor de a rupe germanii de creștinism. Hitler considera creștinismul o religie care se închină slăbiciunilor și care tocea spiritul de luptă al națiunii. Deși Hitler a rămas agnostic, cei mai mulți dintre susținătorii lui au renunțat la credința din copilărie și au adoptat păgânismul, reconectându-se la simbolurile și ritualurile zeilor antici.

Himmler și Darré au fost păgâni practicanți. La fel și familia Hess. Atât soțul Linei, cât și soțul Gerdei disprețuiau creștinii și și-au dat toată silința să le facă viața un iad. Magda și Goebbels au susținut campania împotriva Bisericii. Doar Emmy și Goering au păstrat un presupus angajament față de tradițiile Bisericii.

Având în vedere semnificația Crăciunului pentru creștini, naziștii au făcut tot posibilul să pună stăpânire pe sărbătoare. Colinde cu tematici naziste, felicitări cu svastici, decorațiuni pentru brad cu emblema partidului nazist și ciocolată înfățișând membri SA. Mamele erau încurajate să coacă biscuiți în formă de simboluri runice. Deși Himmler a încercat să reintroducă o sărbătoare păgână numită Mittsommerfest****, sperând să devină, până la urmă, mai populară decât Crăciunul, acesta a promovat, în fiecare lună decembrie, și brandul SS – se puteau cumpăra calendare de Crăciun cu imagini ale cadrelor SS și sfeșnice specifice sărbătorii Yule***** cu logoul SS. Pe lângă toate acestea, Himmler a promovat ideea că personajul lui Moș Crăciun se bazează pe zeul Odin din mitologia nordică.

Lui Himmler nu i-a scăpat nici un detaliu în efortul de a discredita Biserica. A autorizat o investigație detaliată a vânătorilor de vrăjitoare din secolele al XVI-lea și al XVII-lea. Cercetătorii au adunat o arhivă imensă de informații, cam 34 000 de pagini, ca să demonstreze că așa-numitele „vrăjitoare“ fuseseră, de fapt, niște păgâni buni, care oferiseră comunităților servicii extrem de benefice, pentru că știau cum să exploateze proprietățile magice ale ierburilor și ale plantelor. Autoritățile creștine săvârșiseră o crimă îngrozitoare prin faptul că demonizaseră și arseseră aceste femei înțelepte, care aveau un dar spiritual.

Proiectul Hexenkartothek***** al lui Himmler a fost doar una dintre numeroasele inițiative pseudoacademice năucitoare pe care le-a lansat, dintre care multe au fost preluate de Ahnenerbe (Societatea de Cercetare a Patrimoniului Ancestral), creația unică a lui Himmler. În această mare

organizație au fost angajați arheologi, antropologi și savanți corespunzători din punct de vedere ideologic, care acționau în raza disciplinelor lor și care aveau sarcina de a descoperi genealogia antică și preistorică a rasei ariene și rolul crucial al acesteia în dezvoltarea speciei umane. Au încercat chiar să demonstreze că primii Homo sapiens erau de origine ariană. Mai multe echipe de experți au vizitat potențiale zone de interes din Africa de Nord, din Orientul Mijlociu și chiar din Tibet.

Nu prea se știe ce părere avea Margaret despre obsesiile ideologice ale soțului ei. Într-adevăr, a continuat să se preocupe de materialele pe care Himmler i le dădea regulat să le citească, începând cu opere istorice în care se narau fapte de vitejie ale șefilor de trib, care se luptau cu Imperiul Roman, până la lucrări de arheologie, care prezentau o analiză a craniilor. Margaret înainta anevoios și cu conștiinciozitate în lectura acestor texte și scria despre ele în jurnalul ei și în scrisorile către Himmler. De obicei, își arăta interesul fără a comenta prea mult sau fără a avea vreo reacție. Era evident că Himmler voia ca Margaret să aibă aceleași pasiuni sau, cel puțin să le aprobe pe ale lui. Pe 25 mai 1935, Himmler a dus-o la Wewelsburg ca să vadă castelul pe care urma să-l renoveze, să-i redea gloria medievală de odinioară și pe care urma să-l folosească ca loc de întâlnire pentru cavalerii SS de elită, așa cum fusese Camelot pentru regele Arthur. Când Margaret l-a vizitat, castelul încă era o ruină.

Se prea poate ca Margaret să fi tolerat entuziasmul bizar al lui Himmler, exact cum nenumărate neveste tolerează proiectele personale ale partenerilor încurajându-i și, în același timp, păstrându-și pentru ele părerile. În cele din urmă, timpul pe care Himmler l-a petrecut la castel și în care își făcea zeci de mii de alte planuri era timpul pe care nu-l petrecea cu Margaret și cu Gudrun. Pe tot parcursul lui 1935, Himmler a reușit să-și elibereze doar șase săptămâni pe care să le petreacă la casa lor din Tegernsee.

După spusele Linei, pentru ea și Heydrich excentricitățile lui Himmler erau amuzante („am râs de pasiunile lui“), dar, în esență, inofensive. „Râdeam, dar cu intenții bune“, își aducea aminte Lina. Aceștia îi ascultau „fără nici o emoție teoriile despre pietrele păgâne“.

Chiar și așa, Heydrich nu era total indiferent față de „misticismul“⁹ lui Himmler. La solstițiul de vară din 1935, un istoric local i-a prezentat insula

Fehmarn – locul în care crescuse Lina –, care l-a condus spre o fermă renumită din secolul al XVIII-lea, amplasată pe terenul unei clădiri mult mai vechi, lângă care se aflau morminte din piatră. Dat fiind interesul lui Himmler pentru culturile scandinave vechi – institutul Ahnenerbe a explorat Danemarca, Suedia, Norvegia, Islanda și Finlanda –, Heydrich a propus să înființeze acolo un muzeu mare, dar și o fundație pentru cheltuieli. Tot la Fehmarn, Lina și soțul ei aveau o casă de vacanță. Lucrările la casă se terminaseră în ziua în care Heydrich făcuse descoperirea lui arheologică. Cu banii împrumutați de la fiul unui industriaș bogat, care moștenise averea tatălui său, cuplul a cumpărat un teren mărișor, pe plajă, cu vedere la Marea Baltică, și au ridicat o casă tradițională cu cadre din lemn și cu acoperiș din paie. Linei îi plăcea casa, așa că familia și-a petrecut majoritatea verilor acolo.

*

Unul dintre rezultatele elanului prins de organizația SS după Noaptea Cuțitelor Lungi a fost faptul că Lina și Margaret și-au cumpărat apartamente la Berlin. Pentru ele se deschidea o nouă lume plină de posibilități. La München, Lina se simțise mereu izolată, fiind exclusă din straturile superioare ale societății naziste. La Berlin însă a fost hotărâtă să socializeze cu oameni distinși și influenți.

Walter Schellenberg, în vârstă de 25 de ani, i-a venit în ajutor. Chipeș și inteligent, Schellenberg era student la Universitatea din Bonn; făcuse doi ani de medicină înainte să se transfere la drept. S-a înrolat în SS în 1933 și a intrat în SD după ce fusese recrutat de către doi dintre profesorii săi. La scurt timp după, a început să socializeze cu Heydrich și cu Lina. Conform spuselor lui Schellenberg, Lina „era încântată să găsească... pe cineva care i-ar putea potoli foamea de lucruri mai bune în viață, setea de o societate mai inteligentă și mai cultivată din universul literaturii și al artei“. Schellenberg îi ducea pe Lina și pe Heydrich la „concerte și la teatru“ și au „început să frecventeze cele mai bune cercuri din societatea Berlinului“. ¹⁰

Găzduirea oaspeților a devenit mai ușoară pentru Lina în februarie 1937, când familia s-a mutat într-o casă cu nouă camere, fiecare având propria alarmă, împărțite pe trei etaje, plus încă două camere pentru servitori. Aveau paznici SS la poarta principală și o grădină mare în care Lina amenajase un teren de joacă și un coteț de găini.

Heydrich îi îngreuna toate eforturile. Nu era doar complet plictisit de înalta societate – prefera să umble prin baruri și cluburi de noapte împreună cu tovarășii din SS –, dar nici nu era prea interesat să-și facă prieteni. Lina a remarcat că nu a avut niciodată „un prieten apropiat” și că „a încercat să evite orice contact social cu vecinii și cu colegii de muncă”.¹¹

Totuși au existat și excepții. Herbert Backe și Ursula, soția lui, împreună cu copiii lor – care erau cam de aceeași vârstă cu băieții Linei –, erau oaspeți constanți în casa familiei Heydrich, petrecându-și sfârșiturile de săptămână și serile cu ei. Backe, care se alăturase organizației SS în 1933, era expert în agricultură și protejat al lui Darré. După ce Himmler l-a înlăturat pe Darré și prietenia lor s-a încheiat, Backe i-a luat locul. Ursula, ca și Lina, era o nazistă devotată și a activat ca secretară neoficială a soțului ei – o combinație între asistentă personală și arhivistă. În mare parte, jurnalul ei era plin de însemnări amănunțite legate de activitățile lui Backe.

Oricum, relațiile pe care Lina a reușit totuși să le lege erau fragile, supuse comploturilor politicii naziste și rivalităților în care soțul ei se implica constant. Un exemplu tipic este relația familiei Heydrich cu Wilhelm Canaris și cu Erika, soția lui. Canaris era erou de război, se înrolase în Marină în 1905, când avea 18 ani, și condusese un regiment Freikorps deosebit de brutal. În 1923 a ajuns ofițer la bordul aceleiași vapor pe care se afla și tânărul Heydrich. Erika era o femeie cultă, intelectuală, pasionată de muzică. Fiind o violonistă talentată, a organizat petreceri la care obișnuia să cânte cu un cvartet de coarde. Când unul dintre ei s-a retras, Canaris l-a recomandat pe Heydrich ca înlocuitor. Interpretările lui sublime la vioară au încântat-o pe Erika, așa că Heydrich a devenit un membru permanent al cvartetului.

Prietenia nu a ținut prea mult. Canaris și Heydrich au luat-o în direcții diferite. În 1933, cariera lui Canaris a rămas pe loc, însă, odată cu ascensiunea naziștilor, i-a surâs norocul și, pe 1 ianuarie 1935, Canaris a devenit șeful Abwehr, serviciul de spionaj al armatei. Puțin mai târziu, Lina

și Heydrich au dat peste Canaris și Erika când aceștia se plimbau cu copiii lor; așa au aflat că sunt vecini.

Lina aprecia caracterul rafinat al Erikăi, iar Heydrich și Canaris păreau mulțumiți că își reînnoiseră prietenia. Cei doi călăreau în pădurea Grunewald din apropiere, jucau crichet după-amiaza și, săptămânal, organizau o seară muzicală cu Heydrich la vioara întâi și Erika la a doua, fratele lui mai mic la violoncel și un prieten la violă. Canaris, un bucătar pasionat, pregătea feluri de mâncare rafinate. Specialitățile lui erau mistrețul în sos de vin roșu și salata de hering servită cu icre și coniac.

Cu toate acestea, în ciuda afirmațiilor Linei că rivalitatea profesională dintre Canaris și soțul ei „nu ne-a influențat viața privată și socială”,¹² tensiunea dintre ei era vizibilă. Abwehr și SD erau adversari firești, în special pentru că Heydrich voia să dețină controlul asupra tuturor aspectelor legate de obținerea informațiilor atât în țară, cât și peste hotare. Cei doi nu au avut niciodată încredere unul în celălalt, chiar dacă au negociat o înțelegere, cunoscută sub denumirea de Zehn Gebote*****, care definea și clarifica sfera responsabilităților fiecăruia. Când Heydrich a observat că una dintre fiicele Erikăi se interesa de biroul lui, a acuzat-o de spionaj, iar Canaris, în jurnalul său, l-a descris pe Heydrich ca fiind un „fanatic brutal cu care va fi greu de menținut o colaborare deschisă și prietenoasă”.¹³ S-ar putea să fi păstrat aparențele unei relații civilizate, însă cei doi bărbați au fost blocați într-o luptă înverșunată pentru întâietate.

*

Odată ce s-a instalat la Berlin, Margaret a fost absorbită în lumea primelor doamne ale Reichului. Acum lua parte la activitățile diplomatice de partid și își nota cu exactitate în jurnalul ei reacțiile pe care le avea la fiecare eveniment: despre ambasadorul Franței scria că este „cea mai distractivă și amuzantă persoană pe care am întâlnit-o vreodată”; la ambasada Argentinei a văzut „mulți oameni pe care îi cunosc”; la ambasada Egiptului a fost „foarte plăcut”; la o serată pentru 200 de oameni, găzduită de Hitler la Cancelaria

Reichului, erau „flori superbe peste tot, pur și simplu minunate“; iar peste cinci zile era la Ministerul Propagandei, unde a fost „foarte plictisitor, am plecat devreme“.¹⁴

Pe lângă faptul că se înțelegea bine cu câte vreo contesă și că era interesată de soția germană a ambasadurului japonez, care îi spusese „multe lucruri interesante și intime“, Margaret se chinuia să se integreze și era evident că, în înalta societate, nu se simțea în largul ei: „Încep să vină noi invitații. Măcar de n-aș avea nevoie de atât de mult somn.“ Pentru Margaret o ieșire plăcută în oraș însemna să meargă la teatru – îi plăceau comediile precum *All Lies* (Numai minciuni), pe care o considera „foarte amuzantă“¹⁵ – și, câteodată, la cinema. În rest, era foarte fericită dacă își petrecea seara în liniște jucând bridge și retrăgându-se devreme ca să citească o carte bună.

În ciuda problemelor de integrare în viața socială, Margaret voia să fie văzută ca o personalitate importantă, demnă de respect. În fiecare zi de miercuri le invita pe nevestele liderilor SS la ceai în noua ei vilă cu 14 camere. De obicei, femeile apăreau între orele 18 și 22. Oaspeții lui Margaret erau din familii de clasă medie sau superioară; printre ei se regăsea și Frieda Wolff, al cărei tată aristocrat lucrase pentru marele duce de Hessa, condusesse tribunalul regional și deținuse acțiuni la o fabrică de hârtie. Soțul Friedei, dar și soții altor neveste din club aveau un cadru profesional asemănător – avocați, economiști, politologi și oameni de afaceri –, care reflecta strategia de recrutare a lui Himmler și a lui Heydrich.

Lina era total împotriva inițiativei lui Margaret și dorea să o submineze. Primul pas a fost să atragă atenția nevestelor asupra ei. Cu ajutorul uneia dintre ele, o fostă dansatoare, Lina a organizat un concert unic, care a început cu cântece populare interpretate de una dintre doamnele SS și s-a terminat cu un cancan. Apoi Lina a organizat un curs de fitness, programat în așa fel încât să se suprapună cu petrecerile lui Margaret. Cursul era o combinație între gimnastică și calistenie și era ținut de un instructor asigurat de Heydrich.

După prima oră epuizantă, partenerile de sport ale Linei erau înfierbântate și transpirate, dar le era rușine să folosească dușurile comune ale sălii de gimnastică. Ca să le încurajeze să treacă peste rușinea lor, Lina s-a dezbrăcat, ceea ce a fost de ajuns ca celelalte neveste SS să renunțe la inhibiții și la haine. Per ansamblu, cursul a fost un succes. Până la urmă, opt dintre doamne

au câștigat o insignă de aur pentru sport, iar alte 20 de femei au primit una de argint.

În 1936, sportul i-a oferit Linei încă o șansă de a o înțelege pe Margaret. Soțul ei făcea parte din Comitetul Olimpic German și, pe parcursul jocurilor, Lina și Heydrich au primit locuri mult mai bune decât cele ale lui Margaret și Himmler – un aranjament care a încântat-o pe Lina, pentru că „nu i-a convenit lui Himmler. Era obișnuit ca soțul meu să fie pe locul doi.”¹⁶ Au fost invitați și la gale. Iar la balul Comitetului Internațional Olimpic – un ospăț cu șase feluri din cea mai bună mâncare, ținut în Sala Albă a Castelului din Berlin în seara dinaintea ceremoniei de deschidere – cei doi au stat la o masă exclusivistă. Mai devreme în același an, Lina și Heydrich au primit și statutul de VIP la Jocurile Olimpice de iarnă și au avut la dispoziția lor propriile mașini și un avion privat.

Dintre toate sporturile la care Heydrich a excelat, scrima a fost cea mai importantă pentru el. A practicat-o cu cei mai buni și a concurat la cel mai înalt nivel. La Campionatul SS al Maștrilor de Scrimă din noiembrie 1936, Heydrich s-a clasat al cincilea la categoria floretă și al treilea la categoria sabie. A fost o realizare mai mult decât merituoasă, însă Heydrich ura să piardă, deseori ignora eticheta scrimei și punea la îndoială deciziile arbitrilor.

Sportul lui Himmler era tenisul, iar el a fost un jucător pasionat. Pentru o perioadă, s-a apucat și Margaret de tenis; pe lângă faptul că avea nevoie de activitate fizică – la 40 de ani, avea probleme cu greutatea –, era o activitate pe care o putea împărtăși cu soțul ei. Evident, efortul s-a dovedit a fi prea mare pentru ea, așa că s-a lăsat. Himmler, pe de altă parte, a continuat să practice acest sport în mod regulat.

Interesul real al lui Himmler pentru sport nu însemna că acesta era pregătit să-și pericliteze principiile. Aristocratul Gottfried von Cramm, care a câștigat de două ori Turneul de tenis de la Roland Garros și de două ori s-a clasat pe locul doi la Wimbledon, era incontestabil cel mai bun jucător german de tenis. Deși von Cramm s-a căsătorit în 1930, acesta prefera bărbații și, înainte de era nazistă, fusese relativ deschis în legătură cu sexualitatea sa și profitase de atmosfera degajată a orașului Berlin din perioada Republicii de la Weimar. Himmler ura și îi era frică de homosexualitate; într-un discurs ținut în 1937 declara că homosexualitatea este motivul pentru care „masculinitatea este pe

cale să se autodistrugă”.¹⁷ Inițial, naziștii au continuat să folosească legea de la Weimar cu privire la sexualitate, care spunea că este ilegal ca doi bărbați trecuți de 21 de ani să întrețină relații sexuale cu penetrare. Între 1933 și 1935, 4 000 de bărbați fuseseră condamnați conform prevederilor acestei legi. Mai târziu, sfera de aplicare a legii a fost extinsă și a inclus orice „activitate indecentă între bărbați”.¹⁸ Această modificare a provocat o creștere dramatică a condamnărilor; din 1935 până în 1939, 30 000 de bărbați au ajuns după gratii sau au fost trimiși în lagăre de concentrare.

În aprilie 1937, după ce a fost denunțat de un hustler*****, von Cramm a fost ridicat de doi agenți ai Gestapoului, interogat timp de două ore și apoi eliberat. A fost iertat de închisoare, pentru că urma să participe la finala interzonală a Cupei Davis, o competiție pe care Germania nu o câștigase niciodată, chiar dacă în ultimii ani se apropiase de victorie.

Meciul decisiv, jucat pe terenul central de la Wimbledon împotriva lui Don Budge din echipa Statelor Unite ale Americii, a intrat în istoria tenisului ca un clasic; milioane de germani, inclusiv Hitler – care-l sunase pe von Cramm să-i ureze succes exact înainte de meci –, au ascultat la radio comentariul în direct, cu toții dorindu-și victoria compatriotului lor. Miza a fost incredibil de mare și tenismenul a fost cât pe ce să câștige, însă a fost învins în cinci seturi tensionate.

Dacă ar fi câștigat, soarta lui ar fi fost alta. Dar înfrângerea l-a lăsat total expus și, chiar mai rău, soția lui a dat divorț. Himmler n-a ratat șansa de a-l trimite după gratii; în mai 1938 a fost condamnat la un an de închisoare pentru o relație cu un tânăr actor evreu, însă a fost eliberat condiționat după șase luni. În 1939, von Cramm a încercat să revină în tenis, dar a fost oprit în încercarea sa când All England Club – folosind cazierul ca pe o scuză – l-a împiedicat să joace la Wimbledon.

*

Prin 1936, Lina era convinsă că Heydrich o înșală; într-o declarație brutal de

sinceră despre soțul ei, spunea că „era interesat de tot ce purta fustă”.¹⁹ Lina n-a avut nici o idee clară legată de cine ar putea fi aceste femei, însă era sigură că nu era doar o născocire a minții ei; de ce soțul ei nu ar mai fi dormit acasă – lucru pe care-l făcea frecvent – și s-ar fi întors în zori, duhnind a băutură și a parfum? Lina l-a chestionat în legătură cu acest lucru în repetate rânduri, acuzându-l direct, însă Heydrich a negat totul.

Din acest punct de vedere, temerile ei erau nefondate; Heydrich nu a avut nici o aventură și nici vreo amantă ascunsă pe undeva. Totuși câțiva dintre colegii lui din SS au mărturisit că Heydrich mergea la prostituate în mod regulat și avea o reputație proastă, pentru că se comporta urât cu ele. Un ofițer SS a afirmat că „nici măcar cea mai jalnică curvă nu l-ar mai vrea [pe Heydrich] a doua oară”.²⁰ Același bărbat povestea despre o vizită la un bordel din Napoli, unde Heydrich vărsase pe jos monedele de aur dintr-un portmoneu și urmărise prostituatele și matroana certându-se pentru ele.

Ținând cont de credibilitatea îndoielnică a martorilor, care aveau toate motivele să-l facă pe șeful lor să pară cât mai bolnav și depravat posibil – astfel, nu mai păreau nici ei atât de îngrozitori –, există un tipar bine definit al comportamentului sexual al lui Heydrich. În mai 1926 fusese la un exercițiu naval ce includea o scurtă călătorie la Barcelona. Unul dintre colegi, un ofițer cadet, își aducea aminte că Heydrich se dusese să caute un bordel imediat ce debarcaseră. Fostul cadet își mai amintea și de un incident dezgustător din timpul unui eveniment de la Clubul German: Heydrich scosese „o tânără domnișoară dintr-un mediu social impecabil” la o plimbare în grădină și „s-a comportat într-un asemenea mod, încât fata i-a tras o palmă peste față”.²¹ Curând după acest incident, Heydrich făcuse o scenă la o serată dansantă după ce invitasese la dans, în mod repetat, nevestele unor ofițeri englezi. Apoi, mai sunt și circumstanțele din jurul concedierii lui din Marină și fosta iubită pe care o părăsise în favoarea Linei.

Aceste acțiuni, pe lângă dezvăluirile colegilor lui din SS, sunt indicii clare că modul în care Heydrich se comporta cu prostituatele nu era doar o bârfă răutăcioasă; în plus, aceștia chiar au confirmat tendințele lui sociopate. Cu probleme emoționale și lipsit de empatie, Heydrich îi privea pe ceilalți ca pe niște obiecte, lucruri ce puteau fi manipulate ca să-și servească propriile necesități. De asemenea, îi plăcea senzația de a depăși limitele și de a-și

demonstra lui însuși că este de neatins; dacă obiceiurile lui nocturne ar fi fost cunoscute întregii lumi, Heydrich ar fi fost distrus.

Regimul nazist era foarte aspru cu prostituatele, căci se temea de răspândirea bolilor cu transmitere sexuală – în 1933, mii de persoane au fost arestate. Totuși regimul era mai tolerant când venea vorba de bordeluri. Închise în era Weimar, bordelurile și-au reluat activitatea, în special în orașele mari. În 1937 era legal ca o prostituată să închirieze o cameră într-o clădire atât timp cât în acea clădire nu locuiau copii mai mici de 18 ani. Totuși în același an, prostituatele au fost prinse în mijlocul unor arestări în masă care vizau elementele „antisociale”. De asemenea, erau supuse unor controale medicale regulate; dacă o prostituată avea orice semn de boală venerică, era sterilizată.

Indiferent de pedepsele severe impuse celor implicați în prostituție, Heydrich a decis să devină proprietarul unui bordel. Conform spuselor lui Schellenberg, Heydrich voia o „locație în care oaspeții importanți din alte țări să poată fi «întreținuți» într-o atmosferă discretă, unde li se va oferi compania seducătoare a unei femei”, sperând ca aceștia să „dezvăluie informații importante”.

În acest scop a fost rechiziționată o casă elegantă dintr-un cartier modern al capitalei, un arhitect renumit alegând mobila și decorațiunile, iar pereții dubli aveau în interior microfoane, conectate prin „transmisie automată la magnetofone care aveau să înregistreze fiecare cuvânt rostit în casă”. Trei experți tehnicieni – „constrânși de un jurământ” – puneau aparatul în funcțiune. O matroană cu experiență, cunoscută sub numele de Kitty, răspundea de 16 prostituate de lux, alese cu grijă, toate vorbitoare de mai multe limbi străine.

Salonul Kitty a fost o afacere profitabilă; toți, de la demnitari străini la naziști de rang înalt și miniștri, dar și militari, și personalități din industria divertismentului, rosteau parola Rothenburg și îi pășeau pragul. Schellenberg a spus că discuțiile intime adunate conțineau foarte multe „secrete diplomatice”.²²

Deși Lina continua să ignore îndeletnicirile din timpul nopții ale soțului ei, era totuși convinsă că Heydrich este infidel. Cu toate acestea, Lina nu era femeia care să permită cuiva să profite de ea. Era atrăgătoare, încă nu

ajunsese la 30 de ani și avea nevoi și dorințe nesatisfăcute de soțul ei dependent de muncă; dovezile sunt indirecte, dar se pare că Lina căuta compania altor bărbați.

Una dintre presupusele aventuri ale Linei a fost cu Walter Schellenberg. În versiunea lui, Schellenberg respinge orice sugestie că ar fi fost, cu adevărat, implicat într-o relație cu Lina, subliniind paranoia lui Heydrich. Suspiciunile provocate de ceea ce probabil nu era nimic altceva decât un flirt nevinovat l-au făcut pe Heydrich să încerce să-i prindă pe Schellenberg și pe Lina în flagrant. Schellenberg se retrăsese și el pe insula familiei Heydrich, ca să participe la o conferință SS cu alți angajați superiori, și a stat o zi în plus după ce șeful lui se întorsese la Berlin. În acea zi, el și Lina au vizitat un lac, au băut cafea împreună și, conform spuselor lui Schellenberg, „au vorbit despre artă, literatură și concerte“.

Peste patru zile, Schellenberg s-a întors în capitală, iar Heydrich l-a rugat să petreacă o noapte în oraș cu el și cu Heinrich Mueller, șeful Gestapoului. Au mâncat și au mers într-un bar obscur unde au comandat ceva de băut. După ce Schellenberg a luat câteva înghițituri, Mueller, care era polițist veteran, a și trecut la interogatoriu. S-a bucurat Schellenberg de mica lui excursie cu Lina? Nu și-a dat seama că fusese urmărit în tot acest timp? Zăpăcit, Schellenberg a insistat asupra faptului că nu se întâmplase nimic necuviincios. Apoi Heydrich l-a înștiințat cu răceală pe Schellenberg că băutura lui este otrăvită; dacă jură pe onoarea lui că spune adevărul, Heydrich îi va da antidotul. Continuând să afirme că spune adevărul, lui Schellenberg i s-a oferit imediat un pahar cu Martini sec, care părea să aibă un gust puțin ciudat; „părea, cu siguranță, că i se adăugase ceva amar“.²³ După aceea nu au mai continuat discuția și au chefuit toată noaptea.

Este posibil ca povestea lui Schellenberg să fi fost adevărată; totuși era gata și să încâlcească firul poveștii ca să ascundă adevărul și să-și păstreze reputația. Dar, indiferent dacă Heydrich îi întinsese o capcană, este puțin probabil ca Schellenberg să fi riscat să se culce cu Lina și să atragă asupra lui mânia lui Heydrich, căci se concentra mai mult să avanseze în propria carieră.

Un alt pretendent potențial a fost Wolfgang Willrich, pictor, poet, critic de artă și polemist, ale cărui păreri erau extreme chiar și pentru standardele organizației SS. Tablourile lui erau propagandă pură, toate înfățișând

țărăncuțe îmbujorate și tineri recruți ai SS și având titluri precum Protectorii rasei. Articolele și eseurile lui Willrich au generat opinii împărțite, el fiind unul dintre cei șase membri din comisia de selectare a artiștilor pentru Expoziția de artă degenerată, o poziție care l-a inspirat să scrie o carte, *Säuberung des Kunsttempels* (Curățarea templului artei).

Heydrich a făcut greșeala de a-l ruga pe Willrich să picteze portretul Linei. Nu e prea greu să ne-o imaginăm pe Lina atrasă de caracterul dinamic al lui Willrich în lungile ore pe care le-a petrecut pozând pentru el, un sentiment determinat de intimitatea ciudată care apare între un artist și modelul său. Evident, Heydrich era îngrijorat, așa că a încercat să-l intimideze pe Willrich.

În martie 1937, o revistă intitulată *Oameni și rasă* a folosit portretul finalizat al Linei ca imagine de copertă. Heydrich, în loc să-l înfrunte direct pe Willrich, l-a pus pe soțul Friedei Wolff să trimită o scrisoare dură editorilor revistei, cerându-le să nu mai publice lucrările lui Willrich. Deși interdicția nu prea l-a afectat pe Willrich, cu siguranță a fost un semnal de alarmă; așadar, dacă exista vreo relație între el și Lina, aceasta a încetat în acea perioadă.

La scurt timp după aceste evenimente, încercând să-și salveze căsnicia, Lina și soțul ei au decis să meargă într-o vacanță împreună, doar ei doi, sperând să-și resusciteze relația cu ajutorul câtorva săptămâni petrecute departe de toate. Au plecat într-o croazieră pe Marea Mediterană, ca niște turiști obișnuiți, și s-au oprit în Italia, Grecia, la Tripoli, în Tunisia și Cartagina. După această pauză binemeritată, căsnicia lor a părut să se stabilizeze, cel puțin pentru o perioadă, și vara următoare Lina a rămas însărcinată a treia oară. Totuși factorii care îi alimentau nemulțumirea nu au fost înlăturați atât de ușor. Lina a continuat să fie pe locul doi în viața soțului ei, iar el urma să fie și mai ocupat. Heydrich și partenerul lui plănuiau să cucerească noi teritorii.

Pe 12 martie 1938, cu câteva ore înainte de intrarea trupelor germane în Austria fără să întâmpine rezistență, Himmler și Heydrich au ajuns la Viena. Se pregătiseră pentru asta luni de-a rândul. Aveau la dispoziție toate informațiile pe care le adunaseră despre potențialii oponenți ai naziștilor; ce mai rămăsese din stânga, austrieci proeminenți care ar fi putut îndrăzni să se opună, intelectuali, scriitori și artiști cu CV-uri suspecte, dar și marea comunitate evreiască din Viena, în special afaceriști și cei mai bogați membri ai comunității.

Din momentul în care fondase serviciul de informații, Heydrich recunoscuse valoarea informației. Aproape imediat a început să întocmească o arhivă cu fișe aranjate pe coduri de culoare ce conțineau detalii exacte despre persoanele de interes. Acest sistem de îndosariere, pe care Heydrich îl ținuse cândva în cutii în apartamentul lui și al Linei din München, crescuse ca dimensiuni și acum conținea informații despre mii de oameni. Până să aterizeze Heydrich și Himmler în capitala Austriei, toate fișele relevante fuseseră sortate și pregătite pentru a fi folosite corespunzător.

În primele zile după sosirea lor, între 20 000 și 70 000 de oameni au fost prinși și au simțit gustul dreptății naziste. În drum spre casă, Himmler s-a oprit la Mauthausen, lângă Dunăre, și a decis că este locația perfectă pentru un nou lagăr de concentrare. În însemnările din jurnal de pe 27 martie, Margaret scria că soțul ei „s-a întors din misiunea din Austria foarte mulțumit, aproape triumfător”.²⁴

Unificarea Austriei și a Germaniei – Anschluss – a fost dintotdeauna o prioritate pentru Hitler – era hotărât să unească țara lui natală cu Reichul. Ani la rând, naziștii distruseseră, puțin câte puțin, independența Austriei. O încercare eșuată, în 1934 de a da o lovitură de stat, întreprinsă de partidul nazist austriac și aprobată de Hitler, a avut ca rezultat o abordare mai precaută, însă, până în 1938, Hitler era hotărât să răstoarne guvernul Austriei, al cărui cancelar își crease singur probleme când anunțase organizarea unui plebiscit care să decidă dacă oamenii voiau să se unească cu Germania sau nu. Temându-se că un vot negativ i-ar fi compromis planurile, Hitler a trecut la ofensivă. A dat un ultimatum, susținut de amenințarea lui Goering de a dezlănțui un atac al Luftwaffe. Cancelarul Austriei a cedat în fața cerințelor lui Hitler.

Peste șase săptămâni, pe 2 mai, Hitler, împreună cu o escortă impresionantă, a pornit spre Italia pentru o vizită oficială. Alianța lui cu Mussolini fusese întărită de decizia de ultim moment a lui Il Duce de a-i oferi mână liberă lui Hitler în Austria, a cărei integritate teritorială fusese anterior garantată, iar turul de cinci zile a avut scopul de a demonstra înțelegerea dintre ei. Pentru Margaret, aceasta a fost singura ocazie în care s-a simțit cu adevărat tratată ca prima doamnă a Reichului.

Margaret fusese într-un tur rapid, semioficial, al Italiei cu șase luni înainte. La Roma îi plăcuse mâncarea, mersese la saloane de coafură, vizitase Colosseumul și Forumul și făcuse o plimbare cu mașina prin grădinile Vaticanului datorită „politicilor binevoitoare ale poliției și steagului SS de pe mașina noastră”. A urmat orașul Napoli, apoi Pompei și Herculaneum, unde Margaret fusese afectată de imaginea „oamenilor surprinși de moarte subită”. În timp ce privea ruinele romane antice din Catania, Margaret ajunsese la concluzia că „țările sunt atât de sărace în zilele noastre”, pentru că „nu mai există sclavi”.²⁵

Totuși vizita oficială în Italia a fost cu mult mai importantă, în special pentru că, atât Emmy, cât și Magda, erau gata să nască și rămăseseră acasă, iar Evei, deși i se permisesese să meargă în Italia, nu i s-a dat voie să participe la evenimentul cel mai important, petrecerea de seara. Odată ajunsă la Roma, Eva a mers în excursii, a filmat evenimentele publice importante cu noua ei cameră video și a fost la cumpărături; a vizitat atelierul pantofarului ei preferat, care credea că Eva este actriță și care și-a amintit că „are picioare frumoase și i-ar veni bine orice”.²⁶

În absența lui Emmy și a Magdei, Margaret, Ilse și Anneliese von Ribbentrop au primit rolul principal: Anneliese era soția ministrului de externe nazist și bună prietenă cu Margaret. Împreună, nevestele nu prea și-au impresionat gazdele, ale căror temeri s-au adeverit când Ilse și Margaret au încălcat protocolul și au refuzat să facă o plecăciune în fața reginei Elena, soția regelui Victor Emanuel, care, oficial, rămăsese conducătorul statului. Gesturile lor i-au jignit pe demnitarii italieni, însă au fost aprobate de propria tabără. Hitler nu se simțea în largul său făcând toate acele plecăciuni, iar încercarea regelui de a-l pune în umbră pe Mussolini îl irita.

În ciuda acestui început nesigur, călătoria s-a desfășurat fără alte probleme.

Deși Ilse a încercat s-o facă pe șefa cu celelalte neveste – Margaret observa că „Doamna Hess voia să-i dea lecții doamnei Ribbentrop“ –, femeile s-au înțeles destul de bine. Margaret era binedispusă. I-a plăcut uriașa etalare a forțelor navale din Napoli și a considerat că una dintre manifestațiile sportive ținute de organizațiile de tineret fasciste la stadionul Mussolini fusese „nemaipomenită“. ²⁷

După toți anii de sacrificiu, ani în care se simțise singură și subestimată, Margaret avea, în sfârșit, ceva cu care se putea mândri. Însă buna ei dispoziție nu a durat prea mult: din acel moment, viața avea să fie și mai complicată.

Capitolul 9. Un salt în necunoscut

În seara de 20 aprilie 1938, când Hitler a împlinit 49 de ani, elita nazistă și celebritățile din industria cinematografică au mers la premiera filmului Olympia, regizat de Leni Riefensthal, un film despre Jocurile Olimpice din 1936. Capodopera de propagandă a lui Leni din anul precedent, Triumful voinței, îi plăcuse lui Hitler și chiar și lui Goebbels, care îi purta pică Linei, pentru că aceasta îi refuzase avansurile amoroase, și a fost nevoit să admită că filmul este genial. Cum cariera ei era în plină ascensiune, i s-a cerut un film despre jocurile olimpice.

În timpul celor două săptămâni de competiții, echipa de filmare a lui Leni a fost peste tot, utilizând tehnici inovative ca să filmeze stadionul și să surprindă acțiunea de aproape. La sfârșit, avea mii de înregistrări și urma să petreacă anul următor închisă într-o cameră de montaj, încercând să pună cap la cap tot ce filmase. Când producția Linei a fost gata pentru difuzare, Olympia depășise foarte mult bugetul și termenul, spre nemulțumirea lui Goebbels. Totuși filmul a fost primit foarte bine și a obținut laude din partea criticilor din întreaga lume, a luat chiar și marele premiu la Festivalul Internațional de film de la Veneția.

La premieră, în public s-a aflat și actrița cehă Lida Baarova, a cărei aventură cu Goebbels devenise mult mai serioasă. Deși în trecut se plictisise repede de alte actrițe și le dăduse la o parte, Goebbels nu se mai sătura de Baarova, iar ea începuse să creadă că, în curând, ar fi putut fi ceva mai mult decât amanta lui. Îngrijorat constant că Magda va înțelege adevăratele lui sentimente pentru Baarova și preocupat de faptul că noul lui telefon nu era destul de sigur, Goebbels riscase și îi ceruse ajutorul lui Emmy; ar putea să folosească telefonul ei să sune pe cineva? Emmy fusese de acord, însă, când și-a dat seama că Goebbels „începuse să folosească linia noastră privată ca să țină legătura cu doamna Baarova”,¹ a trebuit să-i aducă aminte că Gestapoul monitorizează toate liniile telefonice, inclusiv pe a ei.

Însărcinată din nou, Magda fusese copleșită de niște probleme de sănătate – precum problema mai veche la inimă –, care o chinuiau întotdeauna când aștepta un copil; au continuat să o deranjeze și după 5 mai când a născut încă o fetiță, Hedda. După ce a trecut peste acest obstacol, Karl Hanke, asistentul personal al lui Goebbels, i-a spus cam cât de serioasă era pasiunea soțului ei pentru Baarova.

Un bărbat sânguincios, cu o slăbiciune pentru toate chestiunile militare, Hanke nu era totuși un om important, iar când s-a alăturat partidului nazist, în 1928, ca membru al SA, acesta lucra ca instructor la un liceu tehnic. După ce și-a pierdut locul de muncă, în 1931, din cauza afiliierilor naziste, a lucrat cu normă întreagă ca secretar la biroul lui Goebbels și, într-un an, ajunsese să fie în permanență lângă ministrul propagandei. De ceva timp, Hanke nutrise sentimente pentru Magda și întocmise un dosar meticulos în care erau detaliate infidelitățile lui Goebbels, inclusiv relația lui cu Baarova, dosar pe care i l-a arătat Magdei. Șocată, aceasta nu mai putea nega lucrul care se arăta chiar în fața ochilor ei.

Aceste revelații au coincis cu o perioadă de nesiguranță și de dezamăgiri pentru Magda. În discuțiile cu Ello Quandt, singura ei confidentă și sora mai mică a fostului ei soț, Magda și-a exprimat îndoielile în legătură cu direcția în care o lua nazismul – nu era de acord cu militarizarea societății germane, pentru că îi fură „cultura“, „voioșia“ și „bucuria“ și le înlocuiește cu o „supunere oarbă, reglementări“ și „ordine“ – și pune sub semnul întrebării judecata lui Hitler, în special felul în care permisesse regimului să trateze femeile ca pe niște cetățene inferioare, pe când ele merită „mai multă apreciere“.²

Lucrurile s-au agravat la începutul lui august când Goebbels, care nu mai făcea față vieții duble, îi mărturisise Magdei totul și o implorase să țină cont de posibilitatea ca toți trei să găsească o modalitate de a coexista. Confuză și dezorientată de sugestia neașteptată, Magda fusese de acord și, posomorâtă, a îndurat să ia ceaiul cu Baarova și Goebbels. Cel din urmă a interpretat liniștea Magdei ca pe un semn pozitiv și a organizat un sfârșit de săptămână pe iahtul lui. Magda nu a mai suportat să o vadă pe Baarova cum stă și se bronzează pe punte și comportându-se de parcă deja câștigase bătălia, așa că a părăsit iahtul. La puțin timp după acest incident, într-o discuție neobișnuit de intimă

cu Emmy, Magda l-a numit pe soțul ei „diavolul în persoană”.³

Magda supraviețuise unui divorț și era pregătită să mai îndure unul. Din fericire, schimbările recente din legile căsătoriei făceau totul mult mai ușor pentru cuplurile care voiau să se despartă. Deși nazismul promova viguros căsătoriile, rata divorțurilor crescuse constant din 1933, iar regimul nu a făcut prea multe ca să oprească acest lucru; până la urmă, regimul voia uniuni productive, și nu eșuate. Pe lângă alte motive de divorț – precum adulterul sau incompatibilitatea biologică sau rasială –, noua lege, introdusă pe 6 iulie, adăuga „ruptura iremediabilă”. Asta însemna că Magda nu avea să fie nevoită să dovedească la judecată că soțul ei îi era infidel.

Dar, înainte ca Magda să facă un pas atât de important, trebuia să se consulte cu Hitler. Divorțul urma să rupă acea legătură unică dintre ei, care era mai slabă acum, dar încă puternică, iar Hitler nu a ezitat să răspundă strigătului ei de ajutor. La început, nu a vrut să o creadă, dar când Hanke i-a susținut versiunea, Hitler s-a înfuriat pe Goebbels, supărat că o înșelase pe Magda. Apoi i-a chemat pe amândoi și le-a zis clar: divorțul este exclus. Vor trebui să încerce să-și repare căsnicia, iar Goebbels o va părăsi pe Baarova. Era mai ușor de zis decât de făcut și nici Magda, nici soțul ei n-au plecat de la Berghof cu prea multă speranță că relația lor va supraviețui încercării.

*

În acea vară, Hitler avea tot dreptul să se culce pe lauri și să se relaxeze la Berghof. Restaurase statutul Germaniei de mare putere europeană și muncise mult ca să-și îndeplinească promisiunea de a desființa detestatul Tratat de la Versailles. În țară, deși regimul nu se mai bucura de gloria inițială, iar reparația dificultăților economice și a instabilității începea să diminueze susținerea, popularitatea lui Hitler nu fusese afectată, ba chiar crescuse în urma Anschlussului. Și totuși era nerăbdător să-și transforme în realitate viziunea unui imperiu și a unei lumi noi. Cea mai mare temere a lui Hitler era faptul că ar fi putut să moară înainte de a-și încheia misiunea istorică și de a-și împlini destinul, așa că a început să fie din ce în ce mai preocupat de propria moarte.

Mai devreme în acel an, pe 2 mai, redactase un testament: Eva era prima beneficiară și avea să primească un venit lunar decent pentru tot restul vieții. După ce a rezolvat și asta, Hitler a început să se gândească cum să-și cucerească următoarea victimă. Îl atrăgea unirea Cehoslovaciei cu Reichul; voia să pună mâna pe materiile prime ale țării, inclusiv pe cărbune, dar și pe una dintre cele mai mari firme producătoare de armament din Europa – Škoda.

De asemenea, în Cehoslovacia se afla și Regiunea Sudetă, care fusese desprinsă de Germania pe baza Tratatului de la Versailles și ai cărei locuitori erau, într-un număr destul de mare, germani. Separarea Regiunii Sudete, ca un început pentru anexarea întregii țări, a fost obiectivul pe care Hitler și-a concentrat imediat atenția, în timp ce liderii europeni se străduiau să-l împiedice să meargă mai departe, însă Hitler a rămas ferm pe poziții și a început să-și mobilizeze armata.

Unity Mitford era foarte neliniștită de faptul că Marea Britanie s-ar fi putut simți obligată să utilizeze forța ca să se opună lui Hitler. Cu părul decolorat într-un „blond mai nordic“, Unity urmărise intrarea triumfală a lui Hitler în Austria după Anschluss și turul graniței dintre Cehia și Germania din mai; continuase să-l susțină în totalitate pe Hitler în tot ce făcea. Totuși Marea Britanie era încă țara natală a lui Unity și, cu cât creștea miza, cu atât aceasta părea mai hotărâtă să se autodistrugă. Când s-a îmbolnăvit de bronșită, a refuzat să o ia în serios. Conform spuselor lui Friedelind Wagner, Unity și-a sfidat doctorul, „vărsându-și doctoria pe fereastră, stând acolo într-o cămașă de noapte subțire“ și „făcând curte pneumoniei“.⁴ Inevitabil, starea lui Unity s-a înrăutățit și a trebuit să fie transferată la o clinică, unde toate facturile au fost plătite de Hitler.

Amenințarea din ce în ce mai mare a unui război deschis pentru Cehoslovacia nu a afectat-o doar pe Unity; și atmosfera din culisele congresului de partid de la Nürnberg era tensionată, provocând și o confruntare directă între Margaret și Lina. De la grandioasa vizită oficială în Italia, Margaret se ocupase de aceleași probleme casnice, lipsa lui Himmler – „nu este niciodată aici“ – și conflictele cu personalul casei; trebuise să concedieze încă o „servitoare nerușinată“.⁵

Cu toate acestea, Margaret aștepta cu nerăbdare congresul și redactase un

program al evenimentelor și al întâlnirilor pe care să-l urmărească celelalte neveste SS. Lina nu fusese de acord cu ideea de a fi supravegheată îndeaproape de Margaret și a convins-o pe Frieda Wolff că aceasta le împiedica intenționat să se distreze. Împreună, au ignorat programul lui Margaret, au făcut ce au vrut și s-au bucurat din plin de petrecerile care țineau până noaptea târziu.

Revoltată de lipsa evidentă de considerație față de autoritatea ei, Margaret le-a confruntat pe Lina și pe Frieda și le-a muștrat. Cele două s-au dus direct la soții lor să se plângă de comportamentul autoritar al lui Margaret, iar Heydrich și Wolff s-au simțit obligați să-i raporteze cele întâmplate lui Himmler, care nici nu a apărut-o, dar nici nu a condamnat-o pe Margaret pentru faptul că își ieșise din fire. În schimb, doar a ridicat din umeri neputincios și le-a sugerat să uite totul.

Tensiunea care pusese stăpânire pe congres a dispărut la sfârșitul lui septembrie datorită conferinței din München la care Hitler, Mussolini, Neville Chamberlain și Léon Blum au negociat viitorul Cehoslovaciei. În schimbul promisiunilor de pace și pentru un sfârșit al eventualelor expansiuni teritoriale, Hitler a obținut controlul asupra Regiunii Sudete. Guvernul ceh nu a fost invitat la discuții și nu prea a avut altă opțiune decât să accepte înțelegerea, așa că pe 3 octombrie naziștii și-au revendicat premiul.

Îndeplinindu-și misiunea, Hitler a avut timp să se laude cu noua lui jucărie, „Cuibul vulturului“, o casă de oaspeți amplasată pe vârful muntelui Kehlstein, care putea fi văzută de la reședința Berghof. Luni de-a rândul, liniștea care de obicei domnea peste vârfurile de la Obersalzberg fusese spulberată de zgomote cumplite; secretarul de presă al lui Hitler observase că bovinele din regiune fuseseră alungate de „excavatoare și camioane uriașe“ și de „bubuiturile exploziilor provocate de dinamită“.⁶ Un mic grup de muncitori lucrau zi și noapte ca să termine clădirea pe care Bormann spera să i-o prezinte lui Hitler la cea de-a 50-a lui aniversare, în luna aprilie a anului următor. În realitate, Bormann i-a grăbit atât de mult pe lucrători – câțiva au murit în timpul avalanșelor și al ploilor torențiale –, încât construcția a fost terminată cu șapte luni mai devreme. Îngrijitorul casei lui Hitler a numit construcția finală „o adevărată capodoperă a arhitecturii, a ingineriei și a măiestriei“.⁷

Pe parcursul lui octombrie, Hitler a adus un flux constant de demnitari străini pe Kehlstein: prima fază a călătoriei era cu mașina, pe un drum de aproximativ 6,5 kilometri, făcut din piatră cioplită dintr-un perete stâncos și ducând spre o parcare situată la mai mult de 1 600 de metri deasupra nivelului mării, lângă un tunel a cărui intrare era păzită de o poartă masivă din alamă. Tunelul intra adânc în munte și se termina într-un hol din cupru cu un lift suficient de mare, cât să încapă în el 40 de oameni. Acest lift urca invitații la încă 122 de metri în mai puțin de un minut și îi lăsa chiar în „Cuibul vulturului“, care avea dormitoare, cameră de primire, sală de mese, sală de conferințe, bucătărie, pivniță, cameră de gardă, balcon și fereastră panoramică circulară.

Printre primii vizitatori ai „Cuibului vulturului“ au fost Magda și Unity, cărora li s-a făcut, pe 21 octombrie, un tur al penthouse-ului în care stătea Hitler. Acordul de la München ridicase moralul oamenilor; Unity își recăpătase puterile și exuberanța, iar Magda era la Obersalzberg ca să reia discuțiile cu Hitler despre criza din căsnicia ei. Magda încă se gândea la divorț, dar Hitler era în continuare total împotriva acestei idei. Peste două zile li s-a alăturat și Goebbels (care nu reușise să scape de Baarova) și cei doi au căzut de acord să se despartă trei luni, timp în care Goebbels trebuia să se comporte adecvat sau risca să piardă totul: dacă nu reușea să-și țină promisiunea, Hitler urma să accepte faptul că divorțul este inevitabil, iar Goebbels trebuia să demisioneze.

*

Liniștea fiind, cât de cât, restabilită, Emmy și soțul ei au fost liberi să continue cu botezul fiicei lor Edda, care se născuse pe 2 iunie. Părinții încântați (Emmy își aducea aminte că soțul ei „afirmase cu o convingere absolută că este cel mai frumos copil pe care îl văzuse vreodată“⁸) au primit 628 000 de telegrame cu felicitări, iar fetița lor a primit două tablouri ale pictorului renașcentist german Lucas Cranach cel Bătrân, iar unul dintre ele, Madona cu Pruncul, a fost un cadou din partea orașului Köln.

Botezul Eddei a avut loc la Carinhall pe 4 noiembrie, iar ceremonia a fost ținută de episcopul Mueller al Reichului, cea mai importantă personalitate a Bisericii Protestante germane, nazist și antisemit convins. În ciuda aversiunii lui Hitler față de creștinism, a venit să-i dea pruncului binecuvântarea sa. Prezenți au fost și fotografii revistei Life, care l-au immortalizat pe Hitler cum îl legăna pe copil în brațe.

Peste cinci zile, în semn de afirmare a convingerilor păgâne și a respingerii creștinismului, Ilse și soțul ei au organizat o ceremonie care să marcheze venirea pe lume a fiului lor Wolf. Ritualurile au implicat pământul cerut de Hess cu un an în urmă de peste tot din Reich și care a fost dispus în grămezi în jurul lui Wolf, care stătea în leagăn. Ritualul a coincis cu o zi extrem de importantă din calendarul nazist. Pe 9 noiembrie se comemora Puciul de la berărie din 1923 și, anual, supraviețuitorii acelei lovituri eșuate se adunau pentru o serie de ceremonii în care erau pomeniți cei 14 naziști morți cu acea ocazie. În fiecare an, ceremonia devenea tot mai complexă și mai pompoasă; Hitler – și Goering, care fusese împușcat în acea zi – cinstea memoria eroilor căzuți depunând o coroană într-un templu înconjurat de torțe aprinse.

În luna noiembrie din acel an, atmosfera din oraș era chiar mai tensionată decât de obicei, violențele fiind înăbușite cu greu. Cu două zile în urmă, un diplomat german din Paris fusese împușcat de un tânăr evreu polonez apatrid. De atunci, în timp ce funcționarul se lupta pentru viață în spital, Goebbels își consolidase retorica antisemită și promisese răzbunare sângeroasă dacă diplomatul nu-și revenea.

Oricum, botezul păgân al lui Wolf s-a ținut după-amiaza devreme pe 9 noiembrie. Hitler a fost prezent alături de alți prieteni apropiați, inclusiv profesorul Haushofer. După ce ritualul s-a încheiat, Haushofer și Hitler au dispărut într-o cameră alăturată și profesorul a început să-i țină lui Hitler o prelegere despre situația europeană actuală și despre importanța menținerii relațiilor bune cu britanicii, iar acest lucru nu a făcut altceva decât să-i strice dispoziția lui Hitler: nu a mai cerut niciodată sfatul profesorului Haushofer.

Înainte ca Hitler să plece de la Ilse și soțul ei, urmând să țină un discurs pentru luptătorii de la renumita berărie, diplomatul murise. Vestea despre moartea lui a ajuns la Hitler pe la ora 21:00 când lua cina cu tovarășii săi. După o scurtă întâlnire cu Goebbels, a autorizat un pogrom întreprins de

criminalii SA care, în scurt timp, a devenit cunoscut sub denumirea de Kristallnacht – Noaptea de cristal.

În opinia Linei, acțiunea îl luase prin surprindere pe soțul ei; se pare că Heydrich și-a dat seama ce se întâmplă doar când se uitase pe fereastra din camera lui de hotel și văzuse o sinagogă în flăcări. Atât Heydrich, cât și Himmler erau îngrijorați din cauza violenței nejustificate și a haosului dezlănțuit; toate aceste lucruri contraveneau persecutării metodice pe care o preferau ei și despre care le plăcea să creadă că era o abordare „științifică”. Lina afirma că soțul ei considera chestiunea evreiască o „problemă medicală”, nu una „politică”, și compara comunitatea evreiască cu un parazit care se „agață ca niște lipitori de corpul unei alte națiuni”. Și totuși imaginea pe care Heydrich o avea despre el însuși, considerându-se un chirurg care îndepărtează fără nici o emoție o tumoră malignă, a fost întreținută de o repulsie aproape existențială pe care și Lina o împărtășea: evreii erau „insuportabili pentru el și pentru mine atât sufletește, cât și psihic”. Din punctul lor de vedere, unica soluție era „ca evreii să fie obligați să emigreze din Germania”.⁹

La ora 1:20, pe 10 noiembrie, în timp ce pogromul se dezlănțuia, iar membrii SA își făceau de cap, Heydrich încerca să impună acțiunilor o oarecare ordine și distribuia instrucțiuni pentru toate unitățile SS și cele ale Gestapoului: fără atacuri asupra străinilor, fără jefuirea locuințelor distruse ale evreilor; și, dintr-un total de 20 000 de „oameni sănătoși”, arestarea „unui număr cât mai mare de evrei, în special a celor bogați”, care să fie „cazați în închisorile existente”.¹⁰ În dimineața următoare, Heydrich a început să estimeze pierderile finale de proprietăți și vieți, însă rezultatul nu a fost deloc cel real. În cele din urmă, au fost distruse 267 de sinagogi, 7 500 de firme au fost devastate și 91 de evrei au fost uciși, iar alte sute dintre ei s-au sinucis sau au murit în detenție.

Pe 12 noiembrie, Heydrich a fost prezent la o conferință importantă cu o serie de miniștri, plus Goering – care-și făcea griji pentru o potențială lovitură pentru economie provocată de toate distrugerile „Noptii de cristal” – și Goebbels – care era complet satisfăcut de opera sa. Împreună s-au apucat să întocmească o serie de decrete care să grăbească segregarea evreilor din Germania și excluderea lor din societate, să-i oblige să plătească pentru

daunele pricinuite în timpul pogromului și să-i deposeze de bunurile pe care le mai aveau.

*

Având în vedere tot ce se întâmplase, vacanța de Crăciun a oferit elitei naziste un moment de respiro. La Berghof, petrecerea din ajunul Anului Nou, la care au venit Gerda, soțul ei, Eva și restul elitei, a fost o întrunire mai plină de viață decât de obicei, se simțea entuziasmul în sală, în timp ce oaspeții se pregăteau pentru programul de divertisment al serii. Gretl, sora Evei, care își croia drumul ușor în universul Berghof, observa că „saloanele de coafură sunt luate cu asalt de femei, iar domnii își așteaptă cu plăcere și nerăbdare smochingurile”.¹¹ După cină au urmărit un foc de artificii, apoi s-au îndreptat cu toții spre sala mare pentru discursurile tradiționale și pentru numărătoarea inversă până la noul an, 1939. Pentru că de obicei nu consuma alcool, Hitler s-a chinuit să bea un pahar de șampanie înainte să se retragă, imediat după miezul nopții, indicând că este timpul să se termine distracția.

Petrecerile la care se bea și se dansa până-n zori nu făceau niciodată parte din viața de la Berghof, cel puțin când Hitler era acolo. Majoritatea serilor culminau ori cu proiectarea unui film, ori cu discuțiile nesfârșite de lângă șemineu, în care Hitler vorbea despre ideile lui până dimineața, iar cei care-l ascultau se chinuiau să rămână treji. De obicei, și Gerda era acolo – un oaspete regulat al reședinței observa că ea obișnuia să stea „lângă șemineu printre soțiile celor mai apropiați subalterni ai lui Hitler, fără să scoată o vorbă toată seara”¹² –, însă nu trebuia să stea până noaptea târziu. Bormann îi impusese o oră de stingere, ora 22, fiindcă era nepotrivit pentru o mamă ca ea (avea încă un bebeluș de care să se ocupe – Eva, o fetiță de cinci luni) să stea până noaptea târziu; Gerda avea nevoie de odihnă dacă voia să-și țină gospodăria în ordine.

Astfel, odată ce filmul de seară se termina sau ceasul din camera în care Hitler își întreținea invitații arăta ora stabilită, Gerda era trimisă acasă. Valetul lui Hitler își aducea aminte că și atunci când Bormann „organiza

petrecerile lui sezoniere“, unde oaspeți erau „mai ales actrițe de film care-l interesau personal“, Gerda „nu avea voie să participe“, în ciuda faptului că trebuia să „se ocupe de toate aranjamentele și treburile casnice“. ¹³

După petrecerea din ajunul Anului Nou, peste cinci zile, a ajuns și Goebbels la Obersalzberg. Ultimele câteva luni fuseseră groaznice pentru el: se îmbolnăvisese de ulcer și lua somnifere puternice ca să evite crizele de insomnie. Dar, după 12 zile de odihnă și discuții mai puțin tensionate cu Hitler, a prins forțe noi și era pregătit să dea ochii cu Magda la Berlin. Și sănătatea ei avusese de suferit și, cu toate că încă nu era pregătită să-și ierte soțul, a fost de acord să facă o declarație de intenție oficială legată de căsnicia lor.

A fost adus un avocat pentru redactarea unui contract care amâna decizia finală cu un an – destul timp ca Goebbels să demonstreze că se schimbase cu adevărat – și pe care cuplul l-a semnat pe 22 ianuarie 1939. Ca rezultat, Baarova, care așteptase răbdătoare în umbră, a fost exilată înapoi în Cehoslovacia și nu i s-a mai permis să se întoarcă, iar toate filmele ei au fost scoase din circulație; din perspectiva publicului, Baarova nu mai exista.

*

Margaret a petrecut ajunul Anului Nou în pat, din cauza unei afecțiuni stomacale care-i distrusese Crăciunul și-i intensificase grijile obișnuite: „Situația cu servitoarele este catastrofală. Lucrurile pe care trebuie să le tolerez sunt insuportabile. Nu mă simt bine.“ Și totuși, cu doar o săptămână în urmă, Margaret se bucura, alături de soțul ei, de vacanța aproape perfectă la Salzburg – „am petrecut zile frumoase împreună și am vorbit foarte mult“ –, care a făcut-o să se simtă mulțumită și împlinită: „Astăzi sunt ferm convinsă că am dreptul la iubire și la fericire“. ¹⁴

Habar n-avea că Himmler se îndrăgostise de Hedwig Potthast, secretara lui în vârstă de 26 ani. Născută pe 6 februarie 1912, într-o familie din clasa de mijloc, părinții îi plățiseră Gymnasium-ul și pensionul, unde învățase puțin

limba engleză, apoi își luase diploma de la Institutul de Economie pentru Interpreți din Mannheim. Absolvise în 1932 – apogeul Marii Crize economice – și ajunsese funcționară la un oficiu poștal. În toamna lui 1935, plictisită și în căutarea unei provocări, Hedwig candidase pentru o poziție în departamentul de presă al Gestapoului; nu a fost de ajuns să-și satisfacă ambițiile, așa că în ianuarie 1936 devenise secretara personală a lui Himmler.

Hedwig era prietenoasă și veselă – prietenii o porecliseră „Iepuraș” – și îi plăceau gimnastica și canotajul. Era populară printre colegii ei; în 1937 se alăturase celorlalți membri ai personalului la ziua de naștere a lui Himmler, lângă lacul Tegernsee, și fusese bine primită în familia SS. Pentru că lucrau îndeaproape, relația dintre Hedwig și Himmler a evoluat rapid și, în preajma Crăciunului din 1938, poate la un eveniment asemănător petrecerii de birou a SS, și-au recunoscut sentimentele pe care le aveau unul pentru celălalt, așa cum îi explica Hedwig surorii sale: „Am avut o conversație sinceră în care am mărturisit amândoi că suntem îndrăgostiți lulea”.¹⁵

Deși cuplul a făcut tot posibilul să-și ascundă relația – după spusele lui Hedwig, încercau să găsească o „cale onorabilă... pentru a fi împreună”¹⁶ –, Lina știa despre ei și o plăcea și o respecta pe Hedwig, considerând-o „o femeie inteligentă cu suflet cald”. Spre deosebire de Margaret, Hedwig nu era „o mic-burgheză îngustă la minte” și nici nu era „o excentrică” sau „una dintre persoanele sofisticate din SS”. După părerea Linei, Hedwig era o persoană sinceră și cu intenții bune, care îl ajuta pe Himmler „să-și atingă cu adevărat statutul”.¹⁷

Se pare că Margaret habar n-avea ce se întâmplă. În realitate, starea ei de sănătate a continuat să se deterioreze și în ianuarie, așa că s-a internat la clinica Hohenlychen, un fost sanatoriu pentru tuberculoși chiar în nordul Berlinului. Himmler transformase această clădire cu turnuri gotice, construită de la începutul secolului, într-un centru de îngrijire ortopedică și stațiune pentru elita SS; avea o piscină mare cu acoperiș retractabil, un teatru modern funcțional, dar și camere dotate cu tot felul de echipamente pentru exerciții. Centrul era condus de profesorul Karl Gebhardt, un vechi prieten de școală al lui Himmler, care în 1932 se specializase în chirurgie. Expert în medicină sportivă, Gebhardt a adus multe inovații în lucrul cu pacienții invalizi și le-a îmbunătățit forța și coordonarea. Alăturându-se organizației SS în 1935,

Gebhardt devenise destul de cunoscut după ce tratase cu succes mai mulți atleți în timpul Jocurilor Olimpice din 1936.

Margaret a stat câteva săptămâni la Hohenlychen și, cu excepția faptului că unicul ei vizitator era Himmler și singura persoană care se deranja să o sune era Anneliese von Ribbentrop, s-a bucurat de pace, de liniște și de șansa de a mai citi câte ceva. Dar când s-a întors la Berlin s-a confruntat din nou cu cerințele scenei sociale agitate, care o storceau de energie: „Multe invitații. Sunt, din nou, îngrozitor de obosită.” Chiar și mersul regulat la spectacole – inclusiv la comedia clasică Concertul, în care jucase și Emmy înainte, și la o reprezentație a piesei Hamlet – nu îi mai oferea aceeași plăcere ca înainte; după părerea ei, teatrul „era din ce în ce mai rău”.¹⁸

Măcar era mulțumită de contribuția soțului ei la următoarea etapă a planului lui Hitler de a remodela harta Europei. La începutul lui martie, Himmler exercitase mai multă presiune asupra președintelui ceh, bombardându-l cu numeroase amenințări, în timp ce trupele germane se adunau la graniță, iar Goering promitea să distrugă Praga dacă cehii refuzau să cedeze. Fără nici un semn din partea Marii Britanii sau din partea Franței că aveau să vină în ajutor, președintele ceh a cedat. Pe 15 martie, soțul lui Margaret era la Praga cu Hitler. Ca și în cazul Anschlussului, Himmler și Heydrich strânseseră o bază de date cu cei care trebuiau arestați și au pus rapid în aplicare măsurile necesare pentru a-i executa pe cei adunați și pentru a elimina orice disident.

Peste câteva săptămâni, pe 9 aprilie, Lina a născut-o pe Silke, prima lor fiică. Deși era încântat de noua membră a familiei, Heydrich abia dacă ajungea pe acasă ca să-și vadă fiica crescând. S-a implicat într-o reorganizare importantă a SS și a Gestapoului, unind mai multe funcții într-o singură organizație numită RSHA (Reichssicherheitshauptamt, Biroul Principal de Securitate al Reichului German), împărțită în șase departamente. Pe lângă asta, Goering îi ceruse lui Heydrich să-și asume responsabilitatea pentru „emigrarea și evacuarea”¹⁹ tuturor evreilor din Reich. Cu toate acestea, în ciuda tuturor lucrurilor pe care trebuia să le facă, Heydrich a reușit să-și facă puțin timp și pentru o vacanță cu Lina și copiii la casa lor de pe plajă din Fehmarn.

Când a ajuns la Festivalul de la Bayreuth, pe 25 iulie 1939, Magda era în pragul unei căderi nervoase. Deși semnase acel contract cu Goebbels, încă nu decisese dacă dorea să-l primească înapoi și era prinsă între Hanke, admiratorul ei înflăcărat, și implorările și intimidările lui Goebbels; după ce o îndepărtase de soțul ei și o convinsese să se culce cu el, Hanke credea că, în cele din urmă, Magda va fi a lui. Stresul îi afectase sănătatea și, în primăvară, s-a retras la clinica ei preferată din Dresda, care începuse să fie ca o a doua casă pentru ea. Ca suferința să fie și mai mare, Hitler păstra distanța; poate că nu voia să fie văzut făcând favoruri sau poate era doar dezamăgit de comportamentul ei.

În același timp, Hitler îl trata și pe Goebbels cu răceală. Acesta știa foarte bine că unica lui speranță de a recâștiga încrederea lui Hitler era să-și salveze căsătoria, așa că a făcut tot posibilul să o convingă pe Magda să-l ierte și să uite, dar ea spunea ba una, ba alta; pe 17 martie, Goebbels își nota în jurnal că Magda fusese „atât de drăguță“, însă pe 30 mai vedea totul într-o „lumină falsă, distorsionată“.²⁰

Distrusă de presiunea venită din toate părțile, Magda a evadat într-o călătorie de câteva săptămâni în Sicilia și în nordul Italiei cu dr. Karl Brandt, medicul-șef al lui Hitler, cu Albert Speer, arhitectul preferat al lui Hitler, cu Arno Breker, sculptorul favorit al lui Hitler, și cu soțiile acestora. Departate de toată nebunia, Magda s-a simțit foarte bine. Întoarcerea la Berlin a distrus însă orice echilibru pe care-l dobândise; Hanke, care nu avea nimic de pierdut, întrucât nu mai lucra pentru Goebbels și se înrolase în armată, o presa să-și ia un angajament față de el, iar Goebbels o amenința că-i va lua copiii dacă va face ce-i cere Hanke.

La Bayreuth, toate aceste evenimente au urmărit-o și în timpul unei reprezentații a tragicei povești de iubire Tristan și Isolda. Împărțind loja cu soțul ei, cu Hitler, cu Winifred Wagner și cu Speer, Magda „a plâns în tăcere pe toată durata spectacolului“, iar pe parcursul întregii pauze a „suspinat neîncetat în colțul unui salon“. După spusele lui Speer, Hitler a fost consternat la vederea unui astfel de comportament jenant în public și, când s-a terminat piesa, i-a spus lui Goebbels că „ar fi mai bine dacă ar pleca imediat din Bayreuth împreună cu soția lui“ și l-a lăsat să se retragă fără să-i strângă

mâna sau să aștepte un răspuns.²¹

*

Spre sfârșitul lui iulie, Margaret s-a întors la lacul Tegernsee, după ce fusese într-o vacanță la Marea Baltică, într-o stațiune, cu fiica ei, dar fără soț, care era, de altfel, ocupat. Margaret petrecuse destul de mult timp fără Himmler – „zile liniștite și vreme destul de bună” –, însă își făcea griji pentru Gudrun; nu se descurca deloc la școală și nici cu cititul „nu stătea prea bine”.²² Pe 14 august, Margaret nota în jurnalul ei că Himmler era cu Hitler la Berghof, așteptând noutăți după călătoria lui von Ribbentrop la Moscova. Hitler încerca să se alieze cu Stalin, o coalție care, pentru moment, ar fi evitat conflictele dintre cei doi și care le-ar fi asigurat ambilor o bucată din Polonia, așa că îl trimisese pe ministrul de externe să ajungă la o înțelegere.

Pe lângă întâlnirile cu Hitler, Himmler participa și la multe meciuri de tenis – de la mijlocul lui iulie până la mijlocul lunii august a jucat de 13 ori –, o tendință care a continuat și când s-a întors la Berlin, spre sfârșitul verii. Fără nici o îndoială, Himmler încerca să scape de anxietatea și de stresul care se acumulaseră în interiorul lui și care îi provocau problemele stomacale cronice; în acel an, starea lui s-a înrăutățit atât de mult, încât a angajat un vraci suedez să-i facă masaj aproape în fiecare zi.

Teama lui era amestecată cu entuziasm; Himmler avea Polonia în vizor. Promitea să fie o țară a oportunităților pentru SS. Pe lângă distrugerea intelectualității poloneze, a aristocrației, a liderilor politici și a conducătorilor Bisericii și a oricăror alți reprezentanți ai naționalismului din această țară, Himmler și Heydrich trebuiau să se ocupe și de numeroasa populație evreiască și de posibilitatea de a lansa marele experiment Lebensraum („Spațiu vital”) pentru colonizarea din Est.

Ca să realizeze sarcina de bază a organizației SS de a realiza suprimările sângeroase, Heydrich a înființat opt forțe operative militare speciale numite Einsatzgruppen (Grupuri de intervenție), care urmau să însoțească armata

germană odată ce avea să înceapă invazia. Heydrich însuși avea de gând să fie acolo, în mijlocul lucrurilor, și spera că, într-un fel sau altul, să aibă parte de acțiune.

Înainte să înceapă campania, Heydrich i-a scris Linei o scrisoare pe care aceasta trebuia să o deschidă doar dacă el murea. Folosea un ton oficial, aproape birocratic, explicându-i Linei să educe copiii în așa fel încât să fie „devotați ideilor mișcării naziste“, o ruga să-și „aducă aminte de viața petrecută împreună cu respect și căldură“ și îi dădea permisiunea ca, „atunci când timpul va vindeca rănilor“, să găsească un alt tată pentru copiii lor, cu condiția să fie „genul de bărbat care aspiresc eu să ajung“.²³

Margaret se pregătea și ea să-și servească țara, folosindu-și experiența de infirmieră din timpul Primului Război Mondial: „Dacă e război, trebuie să lucrez cu Crucea Roșie“. După ce pactul sovieto-nazist a fost semnat, pe 23 august, și calea spre invazia Poloniei a fost liberă, Margaret i-a comunicat lui Gudrun decizia ei, care însemna că aveau să fie mai mult timp departe una de cealaltă; „desigur, a plâns mult și nu se mai putea liniști“.

Când a sosit momentul ca Margaret să plece de la lacul Tegernsee și să se îndrepte spre Berlin și spre noile ei îndatoriri, Gudrun a văzut că mama ei plângea și încerca să nu pară tristă; Gudrun, curajoasă, „râdea“, deși „lacrimile continuau să curgă șuvoi pe fața ei“. Și totuși, în ciuda despărțirii traumatizante, Margaret era „bucuroasă“ că putea să „participe“ și era sigură că „războiul se va termina în curând“.²⁴

*

Cu o zi înainte ca armata lui Hitler să invadeze Polonia, Emmy și soțul ei au ieșit la o plimbare după ce luaseră micul dejun la Carinhall. Foarte serios, Goering i-a mărturisit lui Emmy că războiul „va fi înspăimântător, mai groaznic decât ne putem noi imagina“. Singura speranță de a evita un masacru prelungit ar fi fost să țină Marea Britanie departe; Goering i-a spus lui Emmy: „Roagă-te să pot aduce pacea“. În acea noapte, în timp ce

tancurile lui Hitler au fost puse în mișcare, iar avioanele lui Goering au decolat de pe pistă ca să atace dușmanul, Emmy era mistuită de presimțirea unei sorți tragice: „Viitorul s-a ridicat... ca un perete înalt, sinistru și amenințător”.²⁵

În pofida faptului că se lăuda cu forța devastatoare a Luftwaffe, Goering știa că nu era atât de puternică pe cât pretindea și era conștient de dificultățile cu care se va confrunta economia dacă va trebui să susțină un război lung, mai ales unul pe două fronturi. Amintirile înfrângerii din Primul Război Mondial apăreau peste tot; în timpul acelui conflict, forța maritimă a Marii Britanii fusese capabilă să blocheze țărmurile Germaniei – contribuind enorm la înfometarea lentă a populației civile – și să asigure un flux constant de oameni și de informații în imperiu.

Goering se temea de repetarea situației. Și nu era singurul. Hess, încă un veteran al Primului Război Mondial, era, în aceeași măsură, sceptic privind confruntarea cu britanicii și blocarea într-un conflict pe două fronturi, în special pentru că Hess înțelegea mai bine decât oricine că Hitler nu avea să renunțe niciodată la marele său vis de a distruge Uniunea Sovietică; armistițiul cu Stalin era doar temporar. Ilse își aducea aminte că soțul ei credea că „un nou război va fi dezastruos pentru Europa și pentru întreaga lume”.²⁶

Totuși Hess nu mai putea să influențeze deciziile lui Hitler. Era în continuare o personalitate importantă pentru public, îndeplinindu-și sarcinile și ținând discursuri, însă, în culise, Hess era un om al trecutului, izolat de putere. Și Ilse a fost lăsată pe dinafară în cea mai mare parte a lui 1939 și s-a concentrat pe viața casnică. Era devotată fiului lor Wolf și se angajase să supravegheze șantierul pentru extinderea casei lor din München. Ilse voia instalarea unei centrale telefonice, voia spațiu suplimentar pentru mai mult personal, dar și spațiu suficient în garaj cât să încapă zece mașini. Când mama Ilsei a aflat despre extinderile costisitoare, i-a scris fiicei ei o scrisoare dură, în care îi condamna stilul de viață extravagant. Sensibilă la orice sugestie cum că s-ar fi lăsat coruptă, Ilse n-a acceptat acuzația că ea și soțul ei se răsfățau: „Nu suferim de megalomanie, mamă: nu am mai cumpărat alte mașini... nici măcar nu avem una nouă”.²⁷

În mijlocul tuturor acestor lucruri și odată cu înrăutățirea situației

internaționale, Ilse și Hess au reușit să meargă în vacanța lor anuală în care făceau drumeții pe munte, de care Hess își aducea aminte cu mare drag. Când s-au întors, Hess a încercat să creeze o legătură secretă cu guvernul britanic prin Albrecht, fiul profesorului Haushofer, care era un oponent declarat al regimului nazist. Poziția academică de expert în politică externă a lui Albrecht Haushofer, o poziție pe care i-o asigurase Hess, i-a permis să călătorească și, în toamnă, Albrecht a început să caute potențiale contacte în Elveția și Spania. Dar nu a obținut nimic altceva decât un schimb de mesaje precaute de tatonare.

Nici eforturile lui Goering de a restabili pacea n-au avut vreun rezultat. Câțiva dintre partenerii de afaceri suedezi au fost de acord să ajute și au reușit să aranjeze o întâlnire cu Goering și cu încă vreo șase industriași britanici la o fermă izolată, însă discuțiile n-au dus nicăieri, fiind o dezamăgire pentru ambasadorul britanic din Berlin; pentru că vizitase Carinhall de nenumărate ori și fusese la vânătoare cu Goering, ambasadorul l-a considerat un om foarte decent și pe Emmy, o femeie minunată. În ultima lor noapte împreună, Goering și ambasadorul au reflectat asupra războiului iminent și Goering a promis că, dacă unul dintre bombardierele Luftwaffe avea să îl ucidă cumva pe ambasador în timpul unui atac, va zbura personal la Londra și va lăsa o coroană la mormântul lui.

*

Prima victimă a acestui eșec de a ajunge la o înțelegere a fost Unity Mitford. Când Marea Britanie și Franța au reacționat la anexarea Cehoslovaciei, anunțând faptul că aveau să fie prompte în apărarea Poloniei dacă acest lucru va fi necesar, Unity s-a trezit privind într-un abis; toate eforturile de a profita de celebritatea ei ca să-și convingă compatrioții că Marea Britanie și Germania lui Hitler sunt aliați naturali nu avusese nici un rezultat, iar ea a început să le spună oamenilor că se va sinucide dacă cele două țări urmau să sfârșească în conflict. La Festivalul de la Bayreuth, Unity a fost împreună cu sora ei și, după ce au luat masa cu Hitler, Diana și-a adus aminte că Unity „a mai zis o dată că nu va ajunge să vadă tragedia iminentă“. Pentru Diana,

Amurgul zeilor din acea seară a devenit și mai intens din cauza cuvintelor sumbre ale surorii ei: „Niciodată această muzică glorioasă nu a părut atât de plină de fatalitate“.²⁸

Duminică, pe 3 septembrie, după ce Marea Britanie a declarat război, Unity a redactat mai multe scrisori de rămas-bun și le-a dus la sediul liderului regional al partidului; într-un plic, a lăsat portretul foarte prețuit al lui Hitler, cu autograful lui, și insigna de aur a partidului nazist cu instrucțiuni de a le îngropa cu ea la München dacă i se întâmplă ceva. Apoi a condus spre un parc, s-a așezat pe o bancă, a scos un pistol din geantă, a tras un glonț în pământ, ca să se asigure că funcționează, și s-a împușcat în tâmpla dreaptă.

Peste câteva ore, poliția a găsit-o pe Unity prăbușită la pământ, în stare de inconștiență și a fost dusă imediat la o clinică privată de frunte; doctorul care a examinat-o remarca faptul că era „foarte albă, ca un cadavru“.²⁹ Glonțul rămasese blocat în partea stângă a creierului și nu putea fi scos. Provocase leziuni neurologice severe, ireparabile; Unity abia dacă mai putea să vorbească sau să se miște. Hitler a fost șocat când a auzit vestea: Heinrich Hoffmann a spus că „tentativa de suicid a lui Unity l-a impresionat profund“³⁰; Hitler îi plătea tratamentul, îi trimitea flori în fiecare zi și i-a făcut și o vizită scurtă, în timpul căreia Unity s-a uitat, pur și simplu, în gol.

Cu războiul în desfășurare, Hitler știa că Unity nu putea sta în Germania, așa că i-a depozitat bunurile și a organizat în așa fel încât să fie dusă într-un vagon separat de tren, împreună cu un doctor, o infirmieră și o călugăriță, la o clinică elvețiană, iar de acolo înapoi în Marea Britanie. Invalidă, Unity a murit în 1948, la vârsta de 33 de ani. Reflectând asupra implicării lui Unity în nazism, Diana scria că sora ei „adoptase... principiile lor... inclusiv antisemitismul, cu un entuziasm lipsit de critici“. Unity sacrificase totul pentru obsesiile lui Hitler; își irosise tinerețea pentru o fantezie toxică, care era pe cale să omoare alte milioane de oameni.

În 1991, pe terenul casei lui Goering, numită Carinhall, s-a descoperit un sicriu ce conținea rămășițe de oseminte despre care se credea că ar fi ale lui Carin Goering. În 2013, proba ADN a confirmat această teorie și Carin a fost reînhumată în Suedia. (n.tr.)

Expresie din limba engleză care sugerează faptul că cineva și-a primit rolul în schimbul unor favoruri sexuale. (n.tr.)

Termenul se referă, în special, la sărbătorile din nordul Europei care au loc perioada solstițiului de vară – de obicei între 19 și 25 iunie. În România, echivalentul sărbătorii ar fi Drăgaica sau Sânzienele. (n.tr.)

Sărbătoare germanică apărută înainte de creștinism, care marchează solstițiul de iarnă, 21 decembrie. (n.tr.)

I se mai spune și Hexen-Sonderauftrag, care, tradus în limba română, înseamnă „misiune specială pentru vrăjitoare“. (n.tr.)

În limba română, Cele zece porunci (n.tr.)

Termen care face referire la persoanele ce oferă servicii sexuale. (n.tr.)

Partea a III-a. Declinul

Capitolul 10. Război și pace

Spre sfârșitul lui 1939, Magda și soțul ei s-au împăcat. În ciuda tuturor certurilor și a tulburărilor emoționale, condițiile contractului de căsătorie pe care îl semnaseră la începutul anului fuseseră respectate. Reconcilierea lor a primit aprobarea lui Hitler și, pe 30 octombrie, acesta i-a invitat la ceai la Cancelaria Reichului, apoi, pe 15 ianuarie 1940, i-a vizitat la reședința lor, aducând și un teatru de păpuși pentru copii, și a revenit pe 1 februarie. Hitler, Magda și soțul ei s-au lăsat în voia amintirilor din vremurile în care cei trei erau inseparabili; conform spuselor lui Goebbels, au „reînviat vechi amintiri”.¹ Curând după aceea, Magda descoperea că este din nou însărcinată; Prima Familie a Reichului se reîntregise.

Pe 29 decembrie, Goebbels participase la premiera filmului *Dragoste de mamă*, care urmărea diversele etape din viața unei văduve, din tinerețe până la bătrânețe, în timp ce își crește cei patru copii și conduce o spălătorie ca să asigure hrana familiei, sacrificându-și propria fericire în timp ce, în ciuda șanselor mici, luptă să-și transforme copiii problematici – unul dintre fii are o relație cu o femeie căsătorită, celălalt o lasă gravidă pe una dintre angajatele ei, altul își pierde vederea, iar fiica ei devine dansatoare – în membri folositori ai comunității. Reclama filmului susținea că scopul acestuia era de a „prezenta imaginea unei mame, de a-i evidenția dragostea și bunătatea nesfârșită și, în acest fel, de a înălța un monument al loialității și al recunoștinței pentru toate mamele”.² Goebbels suspinase în timpul proiecției, iar în jurnalul lui a scris că fusese „un succes pentru cinematografia germană”.³

Și Margaret Himmler a fost la fel de mișcată când a văzut filmul *Dragoste de mamă*, la scurt timp după lansare. L-a considerat „un film frumos”⁴ – o mare laudă din partea ei; rareori manifesta sentimente atât de puternice față de un film, excepție făcând cele care nu-i plăceau. Poate că Margaret se regăsise în mesajul și în tema filmului – singură, protagonista dă tot ce are și primește

foarte puțin înapoi, copleșită de povara maternității, și totuși face tot ce-i stă în putere.

Grijile lui Margaret pentru propria familie erau mai pronunțate acum, căci contribuia și ea la efortul de război. În primele câteva luni ale conflictului a lucrat la spitalul din Berlin și „aștepta cu nerăbdare să facă munca la chirurgie”,⁵ însă nu se înțelegea cu personalul angajat și cu doctorii, care nu prea doreau ca soția autoritară a lui Himmler să-i supravegheze îndeaproape. Frustrată, și-a dat demisia și pe 3 decembrie 1939 a acceptat o poziție de supervisor la Crucea Roșie germană, monitorizând spitalele de campanie și centrele de tratament din apropierea gărilor principale, unde erau îngrijiți soldații răniți aflați în tranzit.

Pe la mijlocul anilor 1930, Crucea Roșie germană ajunsese pe mâinile SS. Conducătorul principal al organizației era Charles Edward, duce de Saxa-Coburg-Gotha, care trecuse de la Freikorps la SA, apoi la SS, însă autoritatea era exercitată de doctorul SS Ernst-Robert Grawitz, preferatul lui Himmler și șeful ei.

De la sfârșitul lui 1937, toate cele 9 000 de unități ale Crucii Roșii germane au fost unite într-o singură organizație sub controlul Ministerului de Interne. Odată ce s-a verificat compatibilitatea politică și rasială a infirmierelor, acestea au trebuit să se alăture partidului și să jure loialitate lui Hitler. Pentru că se apropia războiul, Crucea Roșie germană nu a mai tratat civili și a început să se pregătească pentru victimele războiului; numărul personalului a crescut de la 13 500 în 1933 la 142 000 în 1938, gata să fie instalat în spitalele rezervate de pe frontul intern sau în spitalele de campanie de pe câmpul de luptă, situate la 24 de kilometri de front, cu 200–1 000 de paturi. A fost înființat un sistem de cămine pentru soldații care se întorceau acasă, pentru cei care aveau nevoie de reabilitare pe termen lung sau pentru invalizii de război.

Separarea lui Margaret de fiica ei de zece ani a afectat-o puternic pe Gudrun – avea probleme cu somnul și plângea la telefon – și suferința ei era înrăutățită de faptul că-și vedea tatăl foarte rar. Nici lui Margaret nu-i mergea prea bine; după cum a notat în jurnalul ei, descurajată, Himmler nu era „aproape niciodată acasă serile, chiar dacă se află la Berlin”.⁶ În acel an, Margaret va afla despre aventura soțului ei. Himmler și Hedwig, amanta lui,

deciseseră că vor să aibă copii și, prin urmare, trebuiau să-i spună lui Margaret adevărul.

*

Pe 12 septembrie 1939, cu 15 zile înainte de capitularea Poloniei, Heydrich a zburat într-un avion Heinkel ca trăgător din turelă, riscându-și viața pentru a-i hărțui pe soldații polonezi în retragere. Soțul Linei pornise în căutarea acțiunii în 1935, când se antrenase ca pilot sportiv, devenind destul de priceput încât să participe la spectacole de acrobații aeriene. În vara lui 1939 a terminat un curs de pilot pentru avioane de vânătoare și își marcase o pistă pe un teren de lângă vila familiei de pe insula Fehmarn, ca să poată zbura din Berlin spre casă la sfârșit de săptămână; Heydrich obișnuia să tureze motorul ca să-și anunțe sosirea și soția lui știa că trebuie să pregătească cina. Lina, care își făcea griji pentru noul lui hobby, a zburat o dată cu el în jurul insulei; nu i-a plăcut deloc și nu a mai urcat niciodată în avionul lui.

Din momentul în care Polonia a fost ocupată, Heydrich a mers de mai multe ori în țară ca să verifice progresul violent al echipelor morții, Einsatzgruppen, și ca să înceapă să izgonească populația evreiască spre ghetouri. Ca absența lui să fie mai suportabilă, Lina adusese câteva persoane noi în micul ei cerc social din Berlin, printre care și pe Irene, noua soție a lui Walter Schellenberg. Mama ei era poloneză, ceea ce ar fi provocat probleme în procesul de obținere a unui certificat de căsătorie SS, însă Heydrich îl ajutase pe Schellenberg și îl convinsese pe Himmler să le permită celor doi să se căsătorească. Lina și Irene se înțelegeau extraordinar de bine; își petreceau timpul împreună, mergeau la cumpărături, luau prânzul și cina împreună și mergeau la filme.

Celălalt cuplu care îi lumina zilele era Max de Crinis și soția lui, Lilli, o fostă actriță. Lina îi cunoscuse pe De Crinis și pe Lilli în 1939, când el fusese numit profesor de psihiatrie la spitalul Universității din Berlin, Le Charité, cunoscut în toată lumea. De Crinis era pe punctul de a deveni o personalitate-cheie în programul de eutanasiere al regimului – cunoscut sub denumirea de

T4 – și pe 10 august, fusese prezent la o întâlnire cu alți 12 psihiatri ca să aleagă personalul tehnic capabil să implementeze mandatul programului aprobat de Hitler și afirmase că „pacienții care... sunt considerați incurabili pot fi eutanasiați după o evaluare critică a sănătății lor”.⁷

Implicarea lui De Crinis în T4 s-a bazat atât pe calificarea lui profesională, cât și pe cea ideologică. Fiu de doctor, De Crinis se născuse în Austria în 1889. Până în 1924, acesta devenise profesor universitar de neurologie și, de atunci, până în 1934, fusese foarte activ în partidul nazist austriac. În acel an a preluat o catedră la Universitatea din Köln. În 1936 s-a alăturat SS și SD. Dosarul lui personal îl descria ca fiind „un pionier al tărâmului antisemit”.⁸

De Crinis era un susținător înflăcărat al programului de sterilizare care deschisese calea spre adoptarea eutanasierei de către regim. Legea pentru prevenirea bolilor ereditare fusese concepută pe 14 iulie 1933 și completată cu Legea împotriva infractorilor recidiviști, care impunea castrarea oricărei persoane trecute de vârsta de 21 de ani care făcuse mai mult de șase luni de închisoare pentru un al doilea delict. Patru dintre cele nouă condiții specificate în legislație vizau sănătatea mintală: depresie maniacală, schizofrenie, „debilitate mintală congenitală” – care includea persoanele cu un trecut criminal, prostituatele, șomerii și oamenii fără adăpost – și „oricine suferea de alcoolism cronic”.⁹

Potențialele victime erau alese de psihiatri ca De Crinis, care studiaseră epilepsia și alcoolismul, și se prezentau la unul dintre cele 220 de tribunale medicale locale, unde li se decidea soarta. Până în 1939 fuseseră sterilizate 345 000 de persoane: 200 000 de „debili mintali”, 73 000 de schizofrenici, 37 000 de epileptici și 30 000 de alcoolici.

Deși primele persoane care au murit au fost copii, programul T4 s-a axat pe adulți. La mijlocul lui ianuarie 1940 s-a luat decizia de a folosi monoxidul de carbon; la începutul lui februarie, De Crinis era într-o comisie pentru recrutarea doctorilor potriviți, iar „formularele” erau trimise la funcționarii medicali de la aziluri și sanatorii pentru înregistrarea potențialilor „pacienți”. În timpul unei conferințe din martie, De Crinis a discutat programul T4 cu psihiatrii din spitalele de stat pentru boli psihice. Inițial, omorurile erau executate în patru locuri diferite; în jur de 20 de „pacienți” erau gazați în același timp într-o cameră concepută să arate ca un duș comun. Tuturor celor

decedați li se extrăgeau dinții de aur.

În august 1941, T4 a fost întrerupt după protestele Bisericii Catolice; până atunci, fuseseră omorâți 70 000 de oameni. De Crinis a fost una dintre forțele primare care au stat în spatele reintroducerii programului în toamna lui 1943 și a continuat până la sfârșitul războiului. În 1939, între 300 000 și 320 000 de persoane se aflau în instituții psihiatrice; până în 1946 rămăseseră doar 40 000.

Schellenberg îl considera pe De Crinis prietenul lui cel mai bun, un om de treabă, cu o „familie frumoasă și educată”.¹⁰ Heydrich îl caracteriza drept un „tip foarte cumsecade”.¹¹ Deseori, Lina și soțul ei obișnuiau să călărească cu De Crinis și cu soția lui dis-de-dimineată, galopând în jurul pădurii Grunewald pe caii de la un grajd din Berlin. După aceea se întorceau la vila lui De Crinis de pe lacul Wannsee pentru un mic dejun cu șampanie.

*

Pe parcursul lui aprilie 1940, Heydrich a petrecut patru săptămâni în Norvegia cu o escadrilă de vânătoare bombardând inamicul, bând la aceeași masă cu ofițerii și jucând cărți. Participarea lui în această scurtă campanie a luat sfârșit pe 13 aprilie, când avionul lui Messerschmitt 109 a ratat pista la decolare și s-a prăbușit; avionul a fost distrus, iar Heydrich și-a rupt mâna. În ziua următoare era din nou la biroul lui din Berlin cu o Cruce de Fier, clasa a II-a.

După cucerirea rapidă a Poloniei, au urmat câteva luni de pauză, întrucât Hitler aștepta să vadă dacă Marea Britanie sau Franța, dar în special Marea Britanie, erau pregătite să se mai gândească la decizia de a intra în război. Fără nici un semn clar că vreuna dintre ele va da înapoi, Hitler a reluat ostilitățile și a atacat Norvegia, ca să asigure căile maritime necesare.

Rezolvând și această problemă, Hitler și-a îndreptat atenția spre vest, către vechiul dușman, Franța; tânjea după răzbunare și rehabilitare după înfrângerea

din 1918, o șansă de a șterge acea rușine și umilință din paginile istoriei. Îi lipseau mijloacele de a duce o campanie. Din această necesitate a apărut și strategia Blitzkriegului: concentrarea tuturor forțelor pentru obținerea unui progres rapid, străpungerea forțelor defensive inamice cu ajutorul unei combinații de tancuri și aeronave, intrarea pe teritoriul țării prin acea deschizătură, lăsându-i pe cei din spate vulnerabili la încercuire. Rezultatele au fost de-a dreptul spectaculoase. Atacul a fost lansat pe 10 mai; peste șase săptămâni, pe 17 iunie, francezii capitulau.

La scurt timp după aceea, Emmy – care purta haine după ultima modă pariziană – și soțul ei au luat o cină deosebită pentru a sărbători această victorie uluitoare și rolul Luftwaffe în acel triumf. Goering cumpărase pate de gâscă din Paris pentru a însoți votca divers colorată din Polonia și au mâncat și „somon la cuptor à la Gdansk cu vin Moselle... apoi o tartă vieneză mică și foarte ușoară”¹² cu vin alb. Mâncarea a fost pregătită de Otto Horcher, bucătarul-șef și furnizorul personal al familiei, care conducea restaurantul Horcher din Berlin. Deschis în 1904 de Gustav, tatăl său, restaurantul servea un meniu german – feluri precum țipar afumat cu sos de hrean, supă de linte cu cârnăciori, salată de cartofi cu muștar Pommery și ouă fierte. Goering începuse să frecventeze restaurantul spre sfârșitul anilor 1920, ca să le ofere de mâncat și de băut aristocraților și industriașilor. Otto s-a ocupat de toate petrecerile mari ale lui Goering, inclusiv de banchetele pentru jocurile olimpice, dar și de recepțiile și de cinele private de la Carinhall.

Brandul Horcher a beneficiat de pe urma expansiunii naziste. După Anschluss, Otto a preluat controlul asupra unui restaurant de top din Viena. Când a început războiul, Goering s-a asigurat că toți chelnerii și bucătarii lui Otto aveau să fie scutiți de serviciul militar. În Norvegia, Otto a pus bazele unor cluburi Luftwaffe care serveau mâncare și băuturi ofițerilor; a deschis două și pentru publicul larg din Oslo. După căderea Franței, Otto a pus mâna pe legendarul restaurant Maxim's din Paris, ca patronul lui să aibă unde mânca în timpul deselor călătorii în oraș, unde acesta orchestra unul dintre cele mai mari furturi de artă din istorie.

La începutul lui martie 1940, Margaret a ajuns în Polonia pentru un tur de inspecție al amplasamentelor Crucii Roșii germane. A vizitat Posen, care avea o școală și o pensiune pentru infirmiere, Lodz, centrul activității Crucii Roșii germane din Polonia și, într-un final, Varșovia. Precum mulți dintre colegii ei, Margaret s-a plâns de condițiile de trai primitive și de igiena precară din spitale și din trenurile de transport, ceea ce ea numea „murdărie de nedescris“. De asemenea, a fost deranjată de aspectul localnicilor: „Acesta gunoaie evreiești, acești polonezi, dintre care cei mai mulți nici măcar nu arată ca niște ființe umane“.¹³

Odată prejudecățile confirmate, Margaret s-a întors la Berlin, unde, la un moment dat, Himmler i-a spus despre Hedwig. Oricât de mult ar fi rănit-o acest lucru, Margaret nu s-a gândit niciodată la divorț. Pentru ea, acest lucru ar fi însemnat o umilință rușinoasă. Apoi trebuia să se gândească și la Gudrun; Himmler îi era devotat, iar ea îl idolatriza. Având în vedere că Gudrun deja se chinuia să facă față faptului că ambii părinți erau plecați în cea mai mare parte a timpului (conform celor spuse de mama ei, era „foarte agitată și nu prea se descurcă la școală“¹⁴), nici unul dintre ei nu a vrut să perturbe și mai mult viața fiicei. Himmler a continuat să-și facă apariția la lacul Tegernsee, a încercat să sune în fiecare zi și a trimis regulat scrisori. Dorința lui Himmler de a păstra aparențele nu era doar pentru că voia să le scutească pe Margaret și pe Gudrun de o suferință inutilă. Era complet împotriva divorțului; 77% dintre conducătorii SS erau căsătoriți, spre deosebire de aproximativ 44% din populația de rând, și orice bărbat din SS care voia să-și părăsească soția trebuie să primească permisiunea lui Himmler; dacă îl sfidau, erau dați afară din organizație.

Un exemplu al atitudinii intransigente a lui Himmler este modul în care s-a comportat cu Karl Wolff, vechiul lui tovarăș, când a vrut să se despartă de Frieda și să se căsătorească cu amanta lui, o contesă văduvă cu care începuse o relație în 1934; aceasta îi născuse un copil în 1937 și locuia într-un adevărat cuib al dragostei cu zece camere și baie comună în Budapesta. Dar Himmler nu a fost de acord ca Wolff să o părăsească pe Frieda. Până la urmă, Wolff a apelat la cineva mai sus-pus decât Himmler, direct la Hitler, care i-a aprobat divorțul.

De-a lungul acestui proces anevoios, Frieda, care-i scrisese lui Himmler că nu vrea să se pună în calea fericirii lui Karl, a stat cu copiii ei în casa lor de la lacul Tegernsee. Deși ea și Margaret erau vecine și se știau deja de aproape un deceniu, iar fiicele lor erau prietene bune, disputa înverșunată dintre soții lor le-a afectat relația. Odată ce a devenit clar că Karl încălcase ordinele lui Himmler, Margaret s-a îndepărtat de Frieda, abandonând-o într-un moment dificil.

Poate că experiența Friedei era prea proaspătă pentru Margaret; nefericirea, sentimentul de pierdere și de abandon începeau să apară în jurnalul ei. Pe 9 iunie 1940, Margaret a scris că „este greu să fiu singură cu atâta tristețe în suflet... așa că, de obicei, serile le petrec jucând Solitaire și citind puțin“. Pe 4 ianuarie 1941 se gândea că „anul a trecut. Am avut nevoie de mult curaj de a-l duce la bun sfârșit.“ După o lună se plângea de faptul că „fiecare fată tânără tânjește după un bărbat“ fără a înțelege cât de „amară este viața“ și că speră să-și poată „proteja fiica de ce-i mai rău“.¹⁵

*

Una dintre operele de artă expuse cu mândrie la reședința din München a familiei Bormann era bustul din bronz al Gerdei realizat de Arno Breker, cel mai cunoscut și lăudat sculptor al regimului. Breker era renumit pentru lucrările sale monumentale pe teme clasice, având denumiri precum Prometeu, Purtătorul de torță, Sacrificiul și prezentând bărbați dezbrăcați în poziții dinamice și eroice. Busturile lui Breker în bronz erau, în mare parte, comenzi private; a făcut busturi pentru Hitler, Goebbels, Harald Quandt (fiul Magdei) și Edda Goering.

Născut în 1900, fiu de zidar, Breker stătuse la Paris în anii 1920 după ce terminase Academia de Arte Frumoase din Düsseldorf. În 1932 se afla la Roma când Goebbels îl găsisse și a încercat să-l convingă să se întoarcă în Germania, ceea ce artistul a și făcut, în 1934. După doi ani s-a înscris cu două sculpturi la competiția artistică organizată cu ocazia Jocurilor Olimpice, a câștigat argintul, l-a cunoscut pe Hitler la recepție și a fost foarte impresionat.

Sentimentul a fost reciproc; în 1940, Hitler i-a acordat lui Breker insigna de aur a partidului nazist.

Breker a fost și cel mai bogat artist nazist, câștigând o avere din comenzile statului, din premii și din propria firmă, care folosea sclavi ca să producă în masă versiuni ale operelor populare, precum portretul lui Hitler făcut de el. Gerda a pozat pentru Breker în 1940 și, după ce bustul ei din bronz a fost finalizat, s-a împrietenit cu Breker și cu soția lui, fermecătoarea Demetra Messala, un fost model care pozase pentru Picasso la Paris; când i se alăturase lui Breker în Germania, Demetra era un dealer de artă de succes. S-au căsătorit în 1937 și au avut cinci copii.

Faptul că Gerda se simțea confortabil într-o companie atât de selectă denotă aspirația ei la statutul de nevastă nazistă. Gerda era un personaj esențial în viața de la Berghof, unde se stabilise o rutină zilnică ce gravita în jurul obiceiurilor lui Hitler. Dormea până târziu, apărea pe la amiază; prânzul era servit după câteva ore și, în majoritatea zilelor, pe la ora 16:00, Hitler, Eva și oaspeții lor ieșeau la o plimbare de 20 de minute la poalele dealului până la o mică ceainărie, în loc să urce la „Cuibul vulturului”: pe lângă faptul că deseori era foarte frig acolo, din cauza aerului rarefiat de la acea altitudine lui Hitler i se făcea rău.

Mica ceainărie era mult mai primitoare. După spusele Christei Schroeder, secretara loială a lui Hitler, el și Eva luau întotdeauna ciocolată caldă mai degrabă decât ceai sau cafea și, deși „gama de prăjituri și de produse de patiserie era foarte atrăgătoare”, Hitler „mânca întotdeauna plăcintă cu mere, cu aluat foarte subțire, cu puține calorii și cu felii de măr copt”. În această atmosferă relaxantă, „lui Hitler îi plăcea să asculte povești amuzante, iar cei care puteau să le spună erau extrem de bine-veniți”.¹⁶ Câteodată, când compania nu era destul de interesantă, Hitler adormea în scaunul lui.

Serile erau monopolizate de monologurile lui Hitler, indiferent dacă erau ținute în timpul cinei sau lângă foc. Pe 5 iulie 1941, un membru al personalului lui Bormann a început să lucreze la un proiect ambițios: înregistrarea tuturor sfaturilor înțelepte ale lui Hitler. Rezultatul final, cunoscut ca Tischgespräche im Führerhauptquartier (Convorbiri în jurul mesei), includea fiecare masă de la Berghof până în martie 1942; după, înregistrările au fost sporadice, cu decalaje mari între sesiuni.

Până de curând, istoricii au crezut că textul final, care ajungea până la 100 de pagini, era o reproducere întocmai a discursurilor lui Hitler, însă cercetările recente sugerează că asistenții lui Bormann transcriau în fiecare dimineață materialul din memorie și apoi îi dădeau notițele lui Bormann pentru corectare și editare. Bormann luase în serios întregul proces de immortalizare a vocii liderului său, îndeplinind rolul de discipol fidel și de custode al gândurilor lui Hitler, păstrându-le pentru generațiile viitoare.

*

În acea vară, la Berghof, Hitler reflecta asupra unei dileme. În ciuda cuceririi Franței în timp record, Marea Britanie refuza să se dea bătută. Invazia era una dintre opțiuni și planurile au fost stabilite, însă era o idee riscantă. Apoi Goering s-a oferit să rezolve problema cu ajutorul Luftwaffe, pentru a îngenunchea Marea Britanie. Soluția lui Goering i-a plăcut lui Hitler și, timp de șase luni, începând cu august, forțele aeriene ale lui Goering au încercat să facă exact acest lucru, inițial atacând RAF (Royal Air Force – Forțele Aeriene Regale) și infrastructura acesteia, apoi trecând la bombardarea Londrei și a altor orașe importante din punct de vedere economic.

Totuși în ciuda tuturor distrugerilor și a haosului provocat, până la sfârșitul lui februarie devenise limpede că Goering nu își va ține promisiunea: Luftwaffe pierdea avioane și piloți experimentați cu o viteză uimitoare, iar biroul Planul lui pe Patru Ani al lui Goering, care era prost condus, inefficient, corupt din punct de vedere instituțional și risipea resursele, devenise un colos incapabil să fabrice destule aeronave care să înfrângă o întreagă națiune, în special una care lupta cu dârzenie și, în același timp, își producea propriile avioane într-un ritm mai rapid și într-un număr mai mare.

De-a lungul acestei perioade critice, cea mai dificilă din cariera lui de nazist, Goering a dedicat mult timp și energie colecției sale de artă, a cărei bază începuse să o pună cu seriozitate în 1936, după ce înființase un fond privat pentru cumpărarea operelor de artă. Cel mai important contribuabil era Philip Reemstama, un producător de țigări, care răspundea pentru 75% din piață.

Goering i-a făcut mai multe favoruri lui Reemstama: l-a scăpat de concurență, l-a scos din necazurile cu legea și i-a obținut contracte militare ce însumau miliarde de țigări. Regele tabacului a fost recunoscător, cum era și de așteptat, și, la fiecare trei luni, dona câte 250 000 de mărci germane pentru fondul lui Goering.

Prin intermediul mai multor negustori de artă, Goering căuta lucrări realizate de artiști germani din secolele al XVI-lea și al XVII-lea, de maeștri olandezi și de pictori renașcentiști italieni, uneori plătind prea mult, alteori prea puțin. Altminteri, fura cu nerușinare de la proprietarii și din galeriile evreiești și, până în 1940, adunase deja 200 de lucrări.

După ce a început războiul, agenții lui au răscolit Polonia și s-au întors cu 31 de picturi realizate de Albrecht Dürer, pe care Goering i le-a dăruit lui Hitler. Au scormonit și piața de artă din Amsterdam și au cumpărat colecții întregi de tablouri de la mari proprietari privați, inclusiv un fals după Vermeer. În același timp, Goering a folosit arta degenerată ca garanție. A schimbat picturi de Cézanne, Van Gogh și Munch pentru bani buni, iar pe 3 martie 1941 a dat 11 lucrări, inclusiv una de Degas, două de Matisse, două de Picasso, una de Braque și una de Renoir, pentru o operă a lui Tițian. După o lună, în urma unei afaceri asemănătoare, a obținut un Rembrandt și două tapiserii pentru 25 de picturi degenerate. Totuși adevărata prosperitate a început după ce a căzut Franța. Un depozit enorm din Paris era plin până la refuz cu opere de artă confiscate de la comunitatea evreiască din oraș. Între 3 noiembrie 1940 și 27 noiembrie 1942, Goering a vizitat depozitul de 25 de ori și a mutat 700 de opere, în mare parte picturi, dar și tapiserii și sculpturi.

Toate aceste comori au fost transportate cu trenul la Carinhall, unde Emmy putea să se bucure de ele. Ca și soțul ei, Emmy afirma că nu aveau nici o intenție să păstreze operele de artă pentru ei; erau doar custozi, le păstrau în siguranță. Emmy mai spunea și că, atunci când avea să se termine războiul, soțul ei urma să deschidă Muzeul Hermann Goering și toate lucrările aveau să fie expuse publicului.

Magda a petrecut mare parte a lui 1940 într-un du-te-vino la spital: problema la inimă s-a agravat, ca de fiecare dată, din cauza sarcinii. În august se simțea suficient de pregătită să se întoarcă acasă, însă la începutul lui octombrie, după spusele soțului ei, „suferea grav de inimă“. Pe 10 era „nervoasă și irascibilă“, dar, spre sfârșitul lunii, cu cât se apropia ziua probabilă a nașterii, Magda a făcut față „perioadei critice“ cu „mare curaj“. Pe 29 chinul ei a luat sfârșit și a născut al șaselea copil, o altă fiică.

În ziua următoare s-a ținut petrecerea pentru soțul ei, care împlinise 43 de ani. Magda și copiii, cu ceva ajutor din partea unor profesioniști, au pregătit un cadou deosebit pentru Goebbels: un filmuleț care îi prezenta pe ei plimbându-se printr-o pădure, jucându-se cu un castel de jucărie și vânând iepuri. După ce a fost vizionat de Goebbels, filmul a apărut la cinematografe ca o lucrare propagandistică de ridicare a moralului. Goebbels a fost încântat de acest cadou care a provocat „râsete și lacrimi“, pentru că era „atât de frumos“. ¹⁷ La rândul lui, Goebbels a pregătit o „mică petrecere de ziua Magdei“ pe 12 noiembrie. Bucuros că soția lui era „din nou extrem de frumoasă“, Goebbels era, de asemenea, încântat că Hitler hotărâse să treacă pe la ei. „Führerul ajunge aproape de ora 22 și stă până la 4. Este complet încrezător și relaxat, la fel ca în vremurile dinaintea războiului.“ Trioul discutasese despre „vegetarianism“ și „noua religie“, iar Goebbels remarcase cu mândrie că, împreună cu ei, Hitler putea fi „din nou o ființă umană normală“. ¹⁸

Însă astfel de momente de liniște s-au repetat tot mai rar în 1941. În acel an, Magda și Goebbels au fost tot mai departe unul de celălalt și au dus vieți separate. Acest lucru s-a întâmplat din cauza problemelor de sănătate ale Magdei – un atac de cord minor în februarie, bronșită în martie –, a programului încărcat al lui Goebbels, care includea și un număr destul de mare de călătorii peste hotare, dar și din cauza unui potențial risc ca bombardierele britanice să survoleze orașul Berlin, lucru care i-a făcut să-și trimită copiii în sud. O vreme au stat la Obersalzberg și în alte locuri din Bavaria. Mai târziu, au fost trimiși în regiunea Dunării de Sus.

În tot acest timp, relațiile dintre Magda și soțul ei au rămas cordiale, cu foarte multă bunăvoință de ambele părți. Și totuși se îndepărtau unul de celălalt, iar prăpastia dintre ei creștea constant. În curând, problemele obișnuite care îi

urmăriseră pe toată perioada căsniciei încă de la început aveau să transforme contractul pe care îl semnaseră într-o glumă.

*

La sfârșitul lui octombrie 1940, Margaret se afla în Balcani pentru câteva săptămâni, cu treburi ale Crucii Roșii, împreună cu profesorul Gebhardt, care conducea centrul de sănătate preferat al lui Margaret, clinica Hohenlychen. Au călătorit spre România prin Budapesta, unde s-au distrat pe „muzică țigănească” în hotelul lor, au avut și o scurtă oprire la Belgrad și au fost să vadă o „recolonizare germană” din zona Basarabiei, în nordul României. Această zonă fusese cedată sovieticilor ca parte a Pactului Hitler-Stalin din 1939; ulterior fusese recuperată de armata română, care năvălise ca lăcustele asupra populației evreiești din regiune, omorând în jur de 8 000 și aruncând 250 000 în lagăre de concentrare.

Astfel, sate și orașe întregi au fost golite, o suprafață mare de teren fiind acum disponibilă, ceea ce l-a determinat pe soțul lui Margaret să includă această regiune în planurile lui de colonizare cu etnici germani în locuri unde vor putea să înființeze modele de comunități agricole. Margaret și profesorul Gebhardt au făcut un tur al unuia dintre așa-numitele sate Volksdeutsche și Margaret a fost impresionată de cât de „curat” era acolo.¹⁹

Întoarsă la Berlin, viața socială a lui Margaret ajunsese să fie aproape inexistentă; seratele diplomatice se terminaseră pentru ea și se întâlnea cu foarte puține persoane. Una dintre ele era Anneliese von Ribbentrop. Dintre toate nevestele liderilor naziști, Anneliese era prietena cea mai apropiată a lui Margaret. Hotărâtă, ambițioasă, inteligentă și stilată, Anneliese avea cam aceeași vârstă ca Margaret și provenea din familia Henkel, care se îmbogățise din vânzarea brandului lor unic de vin spumant. Se căsătorise cu Ribbentrop în 1920, după ce se întâlniseră la un turneu de tenis, și, împreună, duceau o de viață de invidiat. Vila lor elegantă din Berlin avea propriul teren de tenis, iar la moșie aveau un teren de golf cu nouă găuri. După ce îl invitaseră pe Hitler la cină, în 1932, Anneliese se convertise la nazism și îl introdusese pe soțul ei

în cercul restrâns al lui Hitler.

Din nefericire pentru Margaret, prietenia s-a încheiat rapid, deoarece soții lor s-au certat. Cei doi bărbați deveniseră apropiați după ce Ribbentrop se alăturase organizației SS în 1934, legați de aceeași pasiune comună pe care o aveau amândoi pentru tenis. Totuși odată ce Ribbentrop a fost numit ministru de externe, cei doi se certaseră pe sferele de influență în țările aliate și neutre. Lucrurile s-au agravat în 1941. Enervat din cauza faptului că SD susținuse o lovitură de stat eșuată împotriva guvernului din România, care era un simpatizant al nazismului, Ribbentrop l-a obligat pe Himmler să semneze un acord care-i sublinia autoritatea în afacerile externe.

Pe 8 mai 1941, Margaret nota în jurnalul ei că „relația“ dintre soțul ei „și domnul von Ribbentrop a luat sfârșit“, pentru că „Ribbentrop a avut prea multe pretenții“.²⁰ În același timp, Margaret a pus capăt legăturii cu Anneliese; fără compania ei, Margaret era complet izolată la Berlin.

*

În iarna dintre anii 1940 și 1941, Ilse Hess a bănuیت că soțul ei plănuia ceva neobișnuit, căci „era extrem de ocupat cu tot felul de activități, iar starea lui tensionată era vizibilă“. Hess pilota din nou, folosind aerodromul din Augsburg atât de des, încât lui Ilse i se părea greu de crezut că, pur și simplu, caută „să-și distragă atenția de la grijile de birou“.

Misterul s-a accentuat când „un aparat radio nou-nouț a apărut în biroul din casa noastră... și era folosit în spatele ușilor duble închise“. După anumite investigații, Ilse a descoperit că aparatul fusese reglat în așa fel încât să primească rapoarte de la stația de avertizare meteo. Cel mai ciudat lucru era „perioada surprinzătoare pe care soțul meu o petrecea cu fiul nostru în mijlocul unui război“.

Sâmbătă, 10 mai 1941, Hess programase să ia prânzul mai devreme cu Alfred Rosenberg, un vechi tovarăș, însă Ilse nu s-a simțit bine și nu li s-a alăturat.

După ce Rosenberg a plecat, Hess s-a dus sus să o vadă pe Ilse și a rugat-o să bea ceaiul cu el la „ora obișnuită“. Când a coborât la ora 14:30, Ilse a fost surprinsă că el „purta pantaloni scurți albastru-gri și ghete de pilot“ și a fost „și mai uimită că avea o cămașă albastru-deschis cu cravată albastru-închis, o combinație de culori pe care atât de des i-o recomandasem, fără nici un rezultat“. Când Ilse i-a pus întrebări legate de ținuta lui, Hess i-a răspuns că încearcă să-i facă pe plac. Nu a convins-o. Mai târziu, își va da seama că soțul ei purta o uniformă de ofițer Luftwaffe.

După ceai, Ilse își aducea aminte că „mi-a sărutat mâna și s-a oprit în ușa camerei copiilor, devenind brusc foarte serios, având aerul unei persoane căzute pe gânduri“. Hess și-a luat rămas-bun de la fiul lui care dormea și a plecat spre aerodromul din Augsburg, unde a decolat cu avionul lui Messerschmitt, pornind într-o misiune pentru a aduce pacea între Marea Britanie și Germania.

Cum Hess nu s-a întors acasă în acea noapte, Ilse a început să-și facă griji. „În următoarele două zile, duminică și luni... nu am știut absolut nimic despre ce se întâmplase.“ Luni seara, pe 12 mai, Ilse „organizase un spectacol în micul cinematograful de acasă“ pentru oamenii lui Hess, șofer și servitori. În timpul filmului și-a făcut apariția cel mai tânăr adjutant al lui Hess, într-o stare groaznică; tocmai auzise la radio că Hess se prăbușise în Marea Nordului, după ce suferise de o „tulburare mentală“.

Ilse a sunat imediat la Berghof ca să „vorbesc cu Führerul și să-i zic eu vreo două“, însă, în schimb, i s-a făcut legătură cu Bormann, iar acesta a spus că nu știe nimic, lucru care, în momentul respectiv, era adevărat. Ilse nu l-a crezut și și-a „exprimat... indignarea cu o intensitate și o retorică pe care nu le-am mai folosit niciodată până atunci sau după aceea“. Bormann, care avea de câștigat de pe urma dispariției lui Hess, i-a promis că un oficial al ministerului avea să îi aducă mai multe vești cât de curând posibil, însă când oficialul a sosit, după miezul nopții, nu a avut nimic important de spus.

În dimineața următoare, pe 13, profesorul Haushofer, vechiul prieten și mentor al lui Hess, a trecut pe la Ilse; a fost „profund șocat și disperat“, pentru că a crezut că Hess murise. Odată ce Haushofer a plecat șchiopătând, Ilse, epuizată, și-a luat fiul, a mers la culcare și a căzut imediat „într-un somn adânc“. Când s-a trezit, a descoperit că rugăciunile îi fuseseră ascultate: soțul

ei aterizase în siguranță în Scoția.²¹

Înainte să aibă timp să digere vestea, Ilse a fost chemată la apartamentul soțului ei din Berlin, unde l-a găsit pe Bormann care o aștepta. După un interogatoriu amănunțit, Bormann i-a cerut să enumere lucrurile din apartament care aparțineau statului, acestea urmând a fi confiscate, și cele care-i aparțineau lui Hess, acelea putând fi păstrate. După cum s-a dovedit, doar covoarele erau ale ei, iar restul instalațiilor și accesoriilor erau proprietatea guvernului. După ce i-a dat această sarcină intenționat umilitoare, Bormann a pus sare pe rană, spunându-i că, dacă vrea să cumpere mobila din dormitor, avea să îi ofere o reducere de 50%.

Până la urmă, destinul lui Ilse depindea de Hitler. În dimineața de după zbor, Hitler se afla la Berghof când adjutantul lui Hess a sosit cu o scrisoare de la șeful lui. După ce a citit-o, Hitler a reacționat cu un amestec de furie și de nedumerire care creșteau pe măsură ce apăreau mai multe detalii. Câțiva apropiați de-ai lui Hitler, inclusiv valetul lui, au crezut că el știa ce urma să facă Hess și că îi dăduse aprobarea; răspunsul lui exasperat nu fusese nimic mai mult decât replica unui actor talentat. Însă Ilse a negat categoric acest lucru: „Știu sigur că soțul meu a vrut să facă un sacrificiu personal fără a i se cere, fără ca Hitler să știe asta“.²²

Hitler a cerut imediat arestarea oamenilor lui Hess; câțiva dintre ei au zăcut în lagăre până în 1944. Au fost arestați și frații lui Hess și, după ce au tras sperietura vieții, au fost eliberați. Profesorul Haushofer era deja un om mort – Hitler îl numea „profesorul evreu contaminat“²³ – și a fost ținut în arest de Gestapo timp de patru luni. Albrecht, fiul lui, a fost târât în fața lui Hitler și i s-a cerut să se justifice.

Albrecht a scris un raport despre legăturile lui cu ducele de Hamilton, pe care Hess îl întâlnise în șters la Jocurile Olimpice, și despre scrisoarea către colegul britanic în numele lui Hess, ce rezuma propunerile de pace dintre cele două țări. Ca urmare a acestei confesiuni, Albrecht a fost închis două luni la sediul Gestapoului din Berlin și a fost concediat de la muncă. Temându-se de alte hărțuiri, Albrecht se va refugia în munții bavarezi.

Versiunea lui Hess despre evenimente nu-i menționa pe Albrecht Haushofer sau pe tatăl lui. Într-o declarație oficială făcută britanicilor care-l țineau

captiv, Hess explica motivele pentru care luase măsuri atât de pripite: „După ce s-a terminat războiul din Franța, Hitler a făcut o ofertă ca să ajungă la o înțelegere cu Anglia, dar aceasta a fost refuzată. Asta m-a făcut mai sigur ca niciodată că planul meu trebuie să fie pus în practică“ pentru a preveni „un șir nesfârșit de copii nevinovați uciși, cu mamele lor plângând în urmă, englezoaice și nemțoaice; și încă un șir nesfârșit de morți ale mamelor cu copiii rămași în urmă jelind după ele“. ²⁴

Grija lui Hess pentru viețile nevinovate nu se referea și la civilii sovietici; era pe deplin conștient de faptul că Hitler era pe cale să lanseze invazia de mult așteptată în Uniunea Sovietică, programată pentru vara aceea, și era conștient că acea campanie urma să fie dusă cu o violență fără precedent. Prin încercarea de a-i convinge pe britanici să lase armele și, astfel, să înlăture riscul unui război pe două fronturi, Hess făcea tot posibilul să-l ajute pe Hitler să-i distrugă pe inamicii săi bolșevici. În scrisoarea către Hitler, Hess recunoștea că „proiectul“ lui avea doar „o mică șansă de succes“ și că, cel mai probabil, urma să se încheie „cu un eșec“. În acest caz, Hess s-a gândit că cea mai bună cale pentru Hitler de a evita orice „rezultate dăunătoare“ și de a „nega orice responsabilitate“ era să arunce vina asupra lui și să spună lumii că „este nebun“. ²⁵

Indiferent dacă sugestia lui Hess fusese sau nu hotărâtoare, aceasta a fost explicația dată de regim în încercarea de a elimina speculațiile legate de cele întâmplate, minimalizând importanța evenimentelor și diminuând efectul propagandei produse de presa britanică. Goebbels era responsabil de transmiterea acestui mesaj și nu avea nici un dubiu legat de cine era răspunzător de eșec: „Profesorul Haushofer și soția lui Hess au fost geniile diabolice în această afacere... întreaga chestiune își poate găsi originea în obsesia lui mistică pentru un stil de viață sănătos și toate acele prostii despre mâncat iarbă... Mi-ar plăcea să-i dau o mamă de bătaie nevastei lui!“

Pe 14 mai, cel mai important ziar nazist, sub conducerea lui Goebbels, făcea referire la „deziluziile“ lui Hess și îi critica încrederea în „vindecători prin magnetism“ și „astrologi“. Acestea erau vești proaste pentru Ernst Schulte-Strathaus, astrologul personal al lui Hess, care a fost arestat în acea după-amiază. Se spune că Strathaus avusese mai multe prevestiri pozitive legate de misiunea lui Hess: una în ianuarie, una în martie și una cu o zi înainte ca Hess

să-și ia zborul. Strathaus a fost interogată două săptămâni, apoi a fost mutat la sediul Gestapoului din Berlin, unde a fost băgat la carceră pentru 11 luni înainte să fie transferat la lagărul de concentrare Sachsenhausen; după doi ani îngrozitori petrecuți acolo, a fost eliberat.

Pe 16 mai, Goebbels a remarcat că „problema Hess încă este un subiect important de discuție“, dar zvonurile dispăreau de la sine. În ziua următoare a fost încântat să observe că „populația se liniștește încet și deja circulă glume despre asta“.²⁶ Însă glumele arătau cât de încurcați și de confuzi erau oamenii; Hess fusese întotdeauna aliatul sigur, bărbatul de încredere de partea lui Hitler. La urma urmei, el ținea discursul de Crăciun de la radio în fiecare an, iar acum ei trebuiau să creadă că acesta înnebunise. Circula chiar și o glumă:

Doi prieteni se întâlnesc într-un lagăr de concentrare. Unul îl întreabă pe celălalt:

– De ce te afli aici?

Răspunsul:

– Pentru că pe 5 mai am spus cuiva că Hess este nebun. Iar tu de ce ești aici?

Răspunsul:

– Pentru că pe 15 mai am zis că nu este nebun.²⁷

Cu siguranță, Hess nu era un om sănătos. Suferea de ipohondrie severă. După ce a aterizat în Scoția, Consiliul Britanic de Studii Medicale a analizat cele 28 de medicamente diferite pe care Hess le adusese cu el. Avea un elixir pentru vezica biliară, derivați de opiu pentru durere, aspirină pentru dureri de cap, atropină pentru colică, barbiturice pentru a rămâne treaz, amfetamine pentru oboseală și o soluție salină pentru constipație. În plus, mai erau și „amestecuri de produse homeopate necunoscute“ care erau „atât de diluate, încât este imposibil să spunem ce sunt“.²⁸

Capitolul 11. Victime

În jurul orei 16, pe 10 iunie 1941, cu 12 zile înainte ca cea mai puternică forță de invazie existentă vreodată – trei milioane de soldați germani, plus încă jumătate de milion de soldați străini – să năvălească ca un tsunami în Uniunea Sovietică, reședința de la Berghof a fost lovită de o furtună îngrozitoare. După spusele îngrijitorului, fusese „o zi incredibil de caldă” cu „furtună în nord”, când, „dintr-odată, a început să se întunece peste tot, de parcă ar fi fost o adevărată eclipsă de soare” și s-a auzit „o trosnitură incredibilă”, însoțită de „o explozie asurzitoare”. Un fulger distrusese stâlpul înalt de 10 metri pe care era un steag enorm cu svastică, care s-a desprins de Berghof, împrăștiind peste tot „mii de așchii de lemn” de mărimea unor „chibrituri”.¹

Șocat, îngrijitorul încerca cu disperare să-și dea seama ce să facă atunci când a sunat Bormann; acesta văzuse de la poalele dealului fulgerul care lovise casa. Bormann i-a dat indicații îngrijitorului: să înlăture catargul identic din parcare și să îl folosească în locul celui alt și l-a prevenit să nu spună nici o vorbă nimănui, ca nu cumva acest accident ciudat să fie interpretat ca un semn rău, un avertisment al unui dezastru iminent.

Faptul că s-a ocupat de această urgență minoră era doar una dintre numeroasele sarcini pe care le îndeplinea Bormann în calitate de administrator al proprietății din Obersalzberg. Mândria și bucuria lui era Gutshof, o moșie de aproape 90 de hectare. Deși solul de proastă calitate de pe pantele inferioare făcea creșterea culturilor mai dificilă, vitele și porcii de la fermă asigurau carne și lactate pentru locuitorii din Obersalzberg, găinile făceau ouă, iar din merele din livadă se făcea cidru. Mai exista și o seră pentru fructe, legume și ciuperci în pivnițele reședinței de la Berghof.

Și totuși atât Bormann, cât și șeful lui lipseau tot mai des. După invazia Uniunii Sovietice, Hitler a folosit mai multe reședințe; mai întâi, a locuit în

„Bârlogul Lupului“, peste un an s-a mutat la Werwolf („Vârcolacul“); ambele erau niște buncăre masive îngropate adânc în pădurile dese, populate de roiuri de țânțari. După spusele Christei Schroeder, secretara lui Hitler, țânțarii de la „Bârlogul Lupului“ erau cei mai agresivi în iulie, în timp ce „Vârcolacul“ era năpădit de „periculoșii țânțari anofeli ale căror înțepături te pot îmbolnăvi de malarie“.² Bormann a petrecut mult timp în ambele complexe, făcând naveta între Berlin și aceste două cartiere generale.

Cu cei doi stăpâni departe de Obersalzberg, Berghof a devenit din ce în ce mai mult domeniul Evei. Cu un grup select de femei care să-i țină companie, Eva se bucura de pasiunea ei pentru fotografie și filma ore întregi cu camera ei, se bronză pe terasă și, deseori, înota în Lacul Königssee, care era la doar 8 kilometri distanță. Pe lângă prietenii cu care obișnuia să se plimbe prin München și pe care-i invita la un ceai la Berghof, Anna Brandt și Margaret Speer, două femei care făceau parte din elita nazistă, erau cele mai fidele membre din mica ei gașcă.

Anna Brandt îi atrăsese atenția dictatorului în anii 1920 când ieșise campioană la înot. Specialitatea ei era înotul pe spate; între anii 1924 și 1928 a câștigat cinci titluri naționale, a depășit șapte recorduri în Germania și a participat la Jocurile Olimpice de la Amsterdam. Performanțele ei o făcuseră celebră și ajunsese pe prima pagină a ziarelor și a revistelor. Anna îl cunoscuse pe Hitler la reședința lui din Obersalzberg și se alăturase partidului nazist înaintea soțului ei. Karl Brandt, numit unul dintre medicii personali ai lui Hitler pe la mijlocul anilor 1930, a influențat considerabil politicile de sănătate ale regimului și a fost șeful programului de eutanasiere T4.

Margarete Speer nu era o sportivă de renume mondial, însă ea și soțul ei Albert se bucurau de activități în aer liber, precum drumeții și camping; în luna lor de miere merseseră cu canoa. În același timp, erau iubitori de teatru, literatură și muzică clasică. Tatăl lui Albert fusese un arhitect de succes, iar tatăl lui Margarete, un tâmplar priceput, deținând propria companie; tânărul cuplu trebuise să învingă îndoielile părinților lui în legătură cu faptul că fiul lor se căsătorea cu cineva sub nivelul său. Speer, care alegea meseria tatălui său, îl auzise prima dată pe Hitler ținând un discurs la universitatea lui. Stârbindu-i-se interesul, se alăturase partidului. Inițial, Goebbels fusese protectorul lui, dar mai târziu Hitler îl luase sub aripa sa și ajunsese să-l

trateze pe Speer ca pe un fiu de mult pierdut.

Fiind mai mereu ocupată cu copiii, Gerda nu făcea parte din grupul Evei. Deși fiul ei mai mare era deja la o școală privată exclusivistă și extrem de strictă, la Institutul de Învățământ Național-Socialist, iar ultimul ei copil se născuse în octombrie 1940, mai născuse încă un băiat în martie 1942, urmat de încă unul în septembrie 1943. Pe măsură ce copiii ei creșteau, Gerda, educatoare calificată, devenise foarte interesată de educația acestora, ținând evidența progresului lor în scrisori către soțul ei, de parcă ar fi scris un raport de sfârșit de semestru.

*

Un semn al creșterii încrederii de sine în cazul Evei a fost faptul că i-a propus ajutorul ei Ilsei la scurt timp după zborul lui Hess: „De tine și de soțul tău îmi place cel mai mult. Te rog să-mi spui dacă lucrurile devin insuportabile, pentru că pot vorbi cu Führerul fără să afle Bormann.“³

Se spune că Eva l-a rugat pe Hitler să împiedice arestarea Ilsei de către Bormann, să pună capăt supravegherii ei și a cerut ca Ilse să primească o pensie lunară. Deși Eva a insistat ca soția lui Hess să fie tratată cu demnitate și respect, Bormann a făcut tot ce a putut ca să-i îngreuneze viața. A blocat și a întârziat plățile care i se cuveneau, a încercat fără succes să-i confiște casa din München și s-a tocmit cu ea pentru mobila reședinței din Berlin, cerând un preț de două ori mai mare decât valoarea aceasta. Poate că Ilse a fost scutită de un comportament mai abuziv, însă a continuat să fie într-un exil intern, o proscrisă cu un viitor incert, fără nici o putere asupra propriului destin.

Și soțul ei era la cheremul forțelor pe care nu le putea controla. Își prezentase cazul mai multor demnitari, inclusiv ducelui de Hamilton, însă rugămintele lui fuseseră ignorate. Guvernul britanic nu avea nici o intenție să ajungă la o înțelegere cu Hitler. Hess făcuse o greșală fundamentală. Ca și alții din elita nazistă, Hess crezuse că Marea Britanie este condusă de aristocrație; atât timp cât îți asiguri sprijinul câtorva lorzi importanți, vei primi ce vei cere.

Demoralizat, Hess a încercat să se sinucidă. Pe la miezul nopții, pe 15 iunie 1941, Hess i-a distras atenția paznicului său, cerându-i un pahar de whisky care să-l ajute să doarmă. Îmbrăcat în uniforma Luftwaffe și încălțat cu ghetete din piele lustruite, s-a furișat afară din camera lui, s-a strecurat pe palier și s-a aruncat peste balustradă. A căzut de la o înălțime de aproximativ 7,5 metri și și-a rupt piciorul. În iulie, după ce observase îndeaproape comportamentul lui Hess timp de 18 zile, unul dintre psihiatrii lui scria că Hess crede că „un fel de otravă subtilă“ care îi afectează „creierul și nervii“ i se adăuga în „mâncare și în medicamente“, cu „intenția de a-l înnebuni“. Bazându-se pe „ideile [lui] bizare legate de persecuții și tortură“, psihiatrul ajunsese la concluzia că Hess era paranoic.⁴

Ilse habar n-avea prin ce trecea soțul ei. În acea vară se ivise o rază de speranță când Hitler a fost de acord să o lase să-i scrie o scrisoare lui Hess, chiar dacă gestul nu a fost în totalitate binevoitor. Conducătorii naziști erau nerăbdători să poată monitoriza cumva situația lui Hess, așa că Schellenberg a fost numit responsabil de gestionarea corespondenței: „Trebuia să organizez în așa fel încât el și soția lui să-și scrie unul altuia. După un timp, britanicii l-au lăsat să corespundă, cu anumite limite, prin Crucea Roșie Internațională din Elveția, iar eu am fost desemnat cu supervizarea aranjamentului.“⁵ Dar pentru că dura mai mult de opt luni ca scrisorile lui Ilse să ajungă la soțul ei, avea să treacă ceva timp până primea un răspuns.

*

Ultima fază a pedepsei pentru acțiunile lui Hess a fost pusă în mișcare de Heydrich la începutul lui iunie 1941 și a avut ca țintă propagatorii „doctrinelor oculte și ai așa-numitei științe oculte“. Soțul Linei s-a bucurat de această sarcină specială. Slăbiciunea lui Hess pentru mistici și profeți îl irita; Heydrich credea că sunt niște dezaxați care o luaseră razna, care exercitau o influență negativă asupra societății. Pe lista lui neagră erau „astrologi, ocultişti, spiritişti, susţinători ai teoriilor oculte legate de radiaţie, profeţi“ și „tămăduitori“. ⁶ Sute de persoane au fost arestate de Gestapo. Mii de cărți, reviste și pamflete au fost confiscate. Goebbels, care a susținut reprimarea, nu

s-a putut abține din a face glume pe seama lor; a notat în jurnalul lui că „nici măcar un clarvăzător nu a prezis că va fi arestat. O reclamă proastă profesiei lor!“⁷ Totuși mulți dintre cei reținuți au fost eliberați după o scurtă ședere în lagăr, unde fuseseră bătuți și umiliți, așa-numita Aktion Hess eșuând în ceea ce privește subminarea popularității lor: în 1943, la Berlin existau aproximativ 3 000 de ghicitori în tarot.

Oricât de mult îi plăcea lui Heydrich să-i închidă pe astrologi, problema lui principală în acel moment era să se pregătească de invadarea Uniunii Sovietice. Pe 17 iunie, i-a convocat pe liderii celor patru grupuri operative Einsatzgruppen și le-a dat instrucțiuni clare legate de campania următoare: trebuiau să acționeze cu o „severitate nemaivăzută“; toți evreii aflați în serviciul Partidului Comunist trebuiau să fie „eliminați“ împreună cu toate celelalte „elemente radicale“⁸ și oficiali sovietici.

Ordinele lui Heydrich se potriveau perfect cu sarcina primită de la Goering pe 31, aceea de a găsi „o soluție totală pentru problema evreilor în sfera germană de influență din Europa“. Până la sfârșitul lui 1941, grupurile operative ale lui Heydrich măcelăriseră între 500 000 și 800 000 de oameni, majoritatea evrei. Omorându-și victimele cu gloanțe și obiecte contondente, criminalii au fost puternic afectați de acele asasinat: mulți dintre ei au înnebunit ori s-au sinucis. Astfel, Heydrich și șeful lui au început să ia în considerare o abordare mai puțin participativă a uciderilor în masă și au găsit inspirația în programul de eutanasiere.

Pe 20 iulie, Heydrich s-a alăturat din nou escadrilei de vânătoare (fără permisiunea lui Himmler) care opera deasupra Uniunii Sovietice. Peste două zile, imediat după ora 14, avionul lui a fost lovit de un tun antiaerian, motorul s-a defectat și a fost obligat să aterizeze de urgență în spatele liniilor inamice. Au trecut 48 de ore până a fost găsit de o echipă a morții Einsatzgruppen, care omorâse 45 de evrei și alți 35 de ostatici în ziua în care l-au găsit. Lina își amintea că soțul ei se întorsese acasă „murdar, nebărbierit și foarte supărat“.⁹

După această aventură, Heydrich a fost ținut la sol și nu a mai luat parte la campanie, care continua cu incursiuni în forță pe teritoriul sovietic, capturând statele baltice, Bielorusia și pătrunzând adânc în Ucraina. Până-n toamnă, germanii luaseră prizonieri peste trei milioane de soldați sovietici și

ajunseseră în suburbiile Moscovei înainte de a se opri.

În mijlocul tuturor acestor lucruri, Heydrich a reușit să-și facă timp pentru scrimă, câte o oră în fiecare dimineață și chiar mai multe la sfârșit de săptămână. Mai devreme în acel an, devenise președinte al Federației Internaționale de Scrimă după ce-și depășise rivalii prin tot felul de manevre. În iunie și iulie, când era în Uniunea Sovietică cu Himmler, s-a antrenat pentru Campionatul Național german; s-a clasat al cincilea. În septembrie s-a pregătit pentru un meci cu reprezentanții Ungariei, care erau campioni en-titre, și a câștigat trei asalturi. Acest program încărcat îi aducea și mai multă nefericire Linei: „Pentru mine a fost îngrozitor. Nu era niciodată, dar niciodată, acasă.”¹⁰ Chiar și atunci când soțul ei era la Berlin, ieșea noaptea în oraș, umblând prin baruri și cluburi. Într-o seară, Heydrich l-a ținut pe Schellenberg, având o căsnicie fericită, până la ora 5 dimineață, mergând dintr-un local în altul, angajându-se „în conversații stupide” cu angajații barurilor, care „îl știau și se temeau de el, dar se prefăceau a-l sluji cu devotament”.¹¹

*

În martie 1941, Margaret a plecat într-un tur de două săptămâni al centrelor Crucii Roșii germane din Franța și Belgia. Călătorind alături de cumnata lui Emmy, Margaret a acoperit o zonă destul de mare și a vizitat diverse cămine pentru soldați – dintre care cel mai mare era la Amiens –, mai multe spitale de campanie și câteva gări pe unde tranzitau răniții. Pe drum, Margaret s-a bucurat de mai multe atracții turistice: castele de pe valea Loarei, Catedrala din Chartres, Palatul Versailles, o zi de cumpărături și excursii la Paris, oprindu-se la hotelul Ritz, unde a fost scoasă la masă de șefii SS locali. În general, Margaret a fost „foarte mulțumită”, iar „călătoria i s-a părut foarte plăcută”.¹²

Nu după mult timp, pe 22 iulie 1941, Himmler le-a făcut ei și lui Gudrun un tur al grădinii imense de ierburi și de mirodenii pentru remedii homeopate pe care o înființase la Dachau. Lucrările de drenare a 90 de hectare de pământ

mlăștinos de lângă lagăr începuseră în 1938. Cam 1 000 de deținuți munciseră din greu ca să pună pământ de grădină, pământ mixt și nisip. Folosind doar bălegar și compost, căci îngrășămintele și pesticidele fuseseră interzise de Himmler, grădina, pe care deținuții lagărului o numeau „plantația“, producea cimbru, busuioc, tarhon, rozmarin, mentă, chimen, maghiran, salvie și gladiole pentru conținutul lor de vitamina C.

Pe 23 ianuarie 1939, plantația a ajuns sub supravegherea Institutului German de Cercetare pentru Nutriție și Furnizarea de Alimente – una dintre numeroasele afaceri ale SS – cu scopul de a furniza medicamente pe bază de plante magazinelor din țară și din străinătate, de a face cercetări experimentale și de a întreține laboratoarele, dar și de a vinde animale, miere de la stupii de albine, fructe și legume de seră – cartofi, praz, roșii, castraveți, napi suedezi și ceapă.

Gudrun i-a scris tatălui ei după vizită și i-a spus că văzuse „pepiniera mare, moara și albinele“ și „cum toate plantele erau procesate“, arătându-și entuziasmul față de cât de „magnific“ și „încântător“ era totul.¹³ Pentru Margaret, plantația fusese rezultatul final al planurilor pe care ea și soțul ei le avuseseră încă din primele zile ale relației lor, asistenta pasionată de practicile homeopatice și studentul la agricultură care-și doriseră o mică grădină de ierburi. Trebuie să fi fost extrem de satisfăcător pentru ei să-și vadă visul împlinit la o scară atât de mare. Margaret nu s-a gândit nici măcar o dată la prețul plătit de cei care lucraseră: munca istovitoare, orele lungi, porțiile mici de mâncare, frigul cumplit și epidemiile de boli mortale.

Pentru Margaret, bucuria de zi cu zi a fost probabil zdruncinată de faptul că încă mai suferea consecințele unui accident casnic ce avusese loc cu o lună înainte:

Boilerul a explodat când eram în cadă și porțelanul spart a căzut pe mine. În noaptea aceea am fost cusută la spitalul din Tegernsee. Am sângerat ca un porc și am fost bandajată în șase locuri; au stat șase ore la mâna dreaptă și am o rană mare pe partea stângă a abdomenului, care s-a infectat și deseori doare îngrozitor.

Pe 19 iulie, profesorul Gebhardt o vizita pe Margaret la domiciliu ca să vadă cum se mai simte și se declara mulțumit de starea ei; peste câteva săptămâni

îi scria o „scrisoare foarte liniștitoare“. La acel moment, ea „se simțea deja mult mai bine“ și credea că lucrurile „reveneau, puțin câte puțin, la normal“. ¹⁴

Totuși acest lucru însemna că trebuia să se ocupe de fiul ei vitreg neascultător – „se întâmplă mereu lucruri îngrozitoare“ – și de Gudrun, care fusese operată de apendicită în martie și care „se descurca foarte prost la școală“ ¹⁵, căreia îi era foarte dor de tatăl ei; deși avusese parte de o petrecere de ziua ei cu nouă oaspeți și cu o mulțime de cadouri, Himmler nu putuse ajunge. În schimb, îi trimisese poze cu el jucând tenis la Berlin.

În scrisorile dintre Margaret și Himmler din acea toamnă nu se observă nici un semn al faptului că mariajul lor se terminase. În una dintre scrisori, Margaret îi spunea „bunului ei soț“ că ea și Gudrun îl așteaptă „cu foarte mult dor“; ¹⁶ de ziua lui Margaret, Himmler i-a trimis cafea și trandafiri. Dar, în același timp, Hedwig, amanta lui, aștepta primul copil, iar el era ocupat cu plănuirea viitorului lor împreună.

Hedwig descria aceste planuri într-o scrisoare către sora ei: „Odată ce războiul se va termina, vrea să ne cumpere o casă în țară“, care ar putea fi „profitabilă“ plantând „o mică pepinieră“, „crescând câteva animale mici“ sau „cultivând fructe de pădure“. Oricât de încântător ar fi sunat, Hedwig crescuse la oraș și avea dubiile ei: „Ideea nu e rea. Încă n-am luat o decizie definitivă în legătură cu asta. Cu siguranță ar fi o schimbare importantă și ar trebui să învăț atâtea.“ ¹⁷

Pe 13 februarie 1942, Hedwig a născut la clinica Hohenlychen un băiat cu numele Helge. Profesorul Gebhardt a asistat la naștere și a devenit nașul copilului. Acum era o chestiune destul de urgentă să-i găsească lui Hedwig o casă sigură și potrivită în care să-și crească copilul, mai ales că părinții ei o renegaseră. Himmler i-a găsit o cabană primitoare în pădurea din Mecklenburg, cam la 80 de kilometri nord de Berlin, cu lacuri în jur și un mic sat în apropiere.

Noua reședință a lui Hedwig era la opt kilometri de lagărul de concentrare Ravensbrück, primul centru SS doar pentru femei. Fusese deschis în mai 1939 și, până în august 1940, erau 3 200 de deținute plasate în barăci aglomerate, păzite de aproximativ 50 de femei gardian și cu garduri electrice cu voltaj înalt, pentru a descuraja orice gând de evadare.

Tot la opt kilometri distanță, doar că în direcția opusă, se afla clinica Hohenlychen. La Crăciunul din acel an, profesorul Gebhardt îi scria lui Hedwig o scrisoare lingușitoare:

Când îmi aduc aminte de momentul în care s-a născut băiețelul tău, finul meu, și de toată responsabilitatea și bucuria pe care le-am simțit atunci, nu mai găsesc cuvinte să exprim totul... Pot doar să te asigur că mă voi strădui să fiu un adept loial al lui Himmler.¹⁸

Știa oare Margaret despre copilul din flori al soțului ei? La câteva săptămâni după naștere, Himmler a petrecut trei zile la lacul Tegernsee. Indiferent dacă i-a spus sau nu, până la urmă Margaret și-a dat seama ce se întâmplase: „Uneori nu-mi vine să cred prin ce trec în fiecare zi. Săracele de noi, femeile.“ O însemnare ulterioară în jurnal era chiar mai explicită: „Înconjurată de minciuni și de trădare. Nu mai suport... Sunt mereu singură.“¹⁹

*

Într-o seară, pe la mijlocul lui septembrie, Lina a mers la cinema cu Irene, soția lui Schellenberg, și când s-a întors acasă i-a găsit pe acesta și pe soțul ei deschizând o șampanie ca să ciocnească pentru noua funcție a lui Heydrich: „Protector al Boemiei și Moraviei“ – bucata condusă de naziști din fosta Cehoslovacie. Industria de armament a protectoratului era esențială pentru efortul de război, însă producția scăzuse din cauza sabotajelor. Misiunea lui Heydrich era să aducă linia de producție pe drumul cel bun, ceea ce a și făcut, cu ajutorul pedepselor și al recompenselor; a arestat și a omorât sute de elemente subversive, reali și imaginați, mărinind în același timp porțiile de mâncare și de bere pentru muncitorii-cheie.

Deși era o mișcare importantă în carieră pentru soțul ei, Lina nu a fost prea fericită când Heydrich a plecat, pe 27 septembrie 1941, în special când și-a dat seama că este iarăși însărcinată. Totuși starea ei s-a îmbunătățit după ce s-a decis că ea și copiii puteau să i se alăture lui Heydrich la Praga. Peste trei luni, Lina a ajuns în noua ei casă, Castelul din Praga, și a fost copleșită de

splendoarea de acolo: „Stau la o fereastră din castel și privesc spre orașul strălucitor și auriu. Sunt cuprinsă de emoții sublime. Simt că nu mai sunt o ființă umană obișnuită. Sunt o prințesă pe un tărâm de basm.“²⁰

Euforia ei de la început s-a atenuat cu timpul. Locuința arăta prea mult ca un muzeu pentru gusturile ei și i se părea că toată acea acumulare de istorie a castelului este apăsătoare. Visa la un spațiu pe care să-l facă al ei, ca familia și soțul să se bucure de el. Între timp, Heydrich făcea naveta la Berlin de două sau de trei ori pe săptămână. Într-una dintre aceste vizite, a condus renumita Conferință de la Wannsee, în cursul căreia mai mulți reprezentanți ai diferitelor departamente guvernamentale și de stat au fost informați în legătură cu Soluția finală și în care s-au discutat operațiunile și programul de eliminare a tuturor evreilor din Europa.

Dorința Linei de a avea o casă mai potrivită a fost, în sfârșit, satisfăcută și familia s-a mutat într-un conac neoclasic care fusese luat de la proprietarul evreu de către predecesorul lui Heydrich. Situată la aproximativ 19 kilometri nord de Praga, la doar jumătate de oră de condus, casa avea 30 de camere renovate și redecorate, cu încălzire centrală, o grădină de șapte hectare și 125 de hectare de pădure. Forța de muncă formată din deținuți din lagăre de concentrare a fost convocată să construiască o piscină.

În timp ce familia se acomoda, Lina era fericită cum nu mai fusese de la începutul căsătoriei. Când nu era la Berlin, Heydrich ajungea acasă în fiecare seară, la o oră decentă, ca să stea cu ea și să se joace cu copiii. În weekenduri, Lina și soțul ei mergeau să călărească; copiii aveau un ponei; băieții luau lecții de scrimă. Lina a început să colecționeze obiecte de porțelan vechi german. În unele seri, îl ajuta pe Heydrich să-și pregătească discursurile, oferindu-i sfaturi și critici serioase. Aveau și seri de muzică. Cuplul primea deseori oaspeți, printre care se regăsea și Canaris, prietenul vechi al lui Heydrich, și Erika, soția lui; Lina își aducea aminte cu drag de șederea lor: „Au fost zile frumoase“. Altminteri, lui Heydrich „îi plăcea să fie mai puțin formal... se întindea pe canapea și citea, deseori până după miezul nopții“.²¹

Mai erau și evenimente publice la care trebuiau să meargă. Pe 15 mai 1942, Heydrich a deschis primul „festival cultural“ al orașului, cu opere de Bruckner, Mozart și Dvorak interpretate de Orchestra Filarmonică Germană din Praga. Descriind evenimentul, Heydrich a declarat că muzica este

„manifestarea eternă a operelor culturale ale rasei germane“.²²

*

Pe 21 februarie 1942, un psihiatru britanic a remarcat că Hess manifesta „pierderi de memorie“.²³ Pe 27, maiorul Foley, ofițer al serviciilor militare de informații, care-l cunoștea pe Hess, a observat și el simptome similare și s-a întrebat dacă erau „adevărate sau simulate“. Nici maiorul Foley, nici infirmierele nu au crezut că Hess este „un actor atât de bun, încât să se poată preface constant că a uitat lucruri care ar fi trebuit să i se fi imprimat în memorie“.²⁴ Amnezia lui Hess a fost un fenomen temporar; își pierdea memoria apoi și-o recăpăta, abilitatea de a-și aminti întâmplări apăsătoare și dispărea de la o zi la alta. În prima lui scrisoare către Ilse, de pe 20 mai 1942, vorbea despre lupta naziștilor împotriva cancerului, reflecta asupra faptului că Wolf, fiul lui, urma să înceapă școala – „este aproape imposibil să mă gândesc la el ca la un școlar, înfruntând, pentru prima dată, latura serioasă a vieții“ – și făcea o referire clară la perioada de dinaintea zborului, amintindu-și-l pe Wolf ca fiind „copilul micuț cu ochii larg deschiși care stătea“ în odaia lui „când l-am văzut ultima dată“.²⁵

Cam pe atunci, Hess a fost mutat la un fost spital de psihiatrie de lângă Abergavenny, din Țara Galilor, folosit pentru primirea soldaților răniți. Hess a avut o aripă întreagă doar pentru el și a fost păzit de 30 de soldați. A citit mult din Goethe, și-a făcut notițe pentru o autobiografie și, sporadic, i s-a permis să se plimbe după prânz. „Culorile peisajului... [i se păreau] neobișnuite și atrăgătoare“ și se delecta cu schimbarea anotimpurilor, atunci „pământul roșu, întins între pajiști și lanuri verzi“ devenea „gălbui... când îi venea vremea“.²⁶

În ciuda acestei rutine relaxante, Hess era convins că britanicii încearcă să-l otrăvească. În secret, ținea o evidență a ceea ce credea el că este o încercare sistematică a celor care-l țineau captiv de a-i distruge sistemul digestiv și de a împiedica funcționarea corectă a intestinelor cu scopul general de „a-i afecta memoria“;²⁷ în opinia lui Hess, mâncarea lui era amestecată cu sodă caustică,

care era atât de sărată, încât făcuse infecție la rinichi, iar în apă i se adăuga otravă care-i afecta capacitatea de a urina. A fost chinuit de insomnii și devenise hipersensibil la zgomot. Cu toate acestea, în scrisorile către Ilse, Hess nu făcea vâlvă în legătură cu situația lui. Tonul lui era mereu calculat și profund, chiar filosofic: „Lumea este haotică din toate punctele de vedere. Dar, într-o zi, toate se vor așeza la locul lor – și noi doi ne vom reuni.”²⁸

*

În 1942, Magda și-a dat toată silința să corespundă imaginii de primă doamnă a Reichului și a îndeplinit mai multe îndatoriri publice. A vizitat un spital militar în care „medicul-șef nu este capabil să se descurce cu răniții, iar moralul lor e destul de scăzut” și a ținut un discurs pentru „o mie de femei din Berlin de Ziua Mamei”.²⁹ De asemenea, a făcut și o continuare a filmului realizat cu doi ani în urmă la ziua de naștere a lui Goebbels. Versiunea din 1942 era o încercare mult mai profesionistă și atent planificată; filmul are o scenă într-o clasă, cu pozne amuzante, cu copiii jucându-se și purtând măști cu Mickey Mouse, dar și o secvență în care apare Rommel, eroul de război – care i-a bătut pe britanici în Africa de Nord –, vizitându-și familia acasă. Spre deosebire de filmul anterior, acesta era propagandă pură.

Poate că inevitabil, pactul dintre Magda și soțul ei nu rezistase; încet, dar, sigur, divergențele reapăruseră. Magda ajunsese la 40 de ani și toți anii de boală își lăsaseră amprenta asupra aspectului ei; Goebbels nu o mai dorea ca înainte. O privea cu afecțiune, îi respecta inteligența și tăria de caracter și probabil o iubea în felul lui complet egoist și posesiv, însă scânteia erotică dispăruse, așa că începuse să o înșele din nou. „Îmbătrânesc. Deseori mă simt epuizată și nu pot schimba lucrurile. Fetele acelea sunt cu 20 de ani mai tinere decât mine și n-au adus pe lume șapte copii”,³⁰ recunoștea, istovită, Magda în fața confidentei Ello Quandt.

Goebbels începuse să iasă cu secretara lui. Într-o noapte din februarie, Magda a văzut-o urcând din grădină în biroul lui. Înfuriată, l-a amenințat cu divorțul și s-a dus să-și vadă avocatul. Totuși Goebbels a reușit să o calmeze.

Conflictul nu a mai avut intensitatea celui iscat din cauza Lidei Baarova; nici unul nu mai avea energia necesară pentru asta, iar Hitler se exprimase destul de clar care aveau să fie consecințele dacă vor divorța. Așa că Magda și-a retras provocarea și nu a protestat când secretara venea în casa lor ca să ia masa sau să participe la petreceri private. Până la urmă, secretara l-a părăsit pe Goebbels, deoarece își făcea griji că logodnicul ei avea să afle despre această aventură.

Incapabilă să-și împiedice soțul să se culce cu oricine, Magda s-a amuzat jucându-le feste amantelor lui. Una dintre ele folosea o cheie specială ca să intre într-un coridor unde, de obicei, ușa era închisă, așa că Magda a schimbat încuietorile. Tot în glumă, a sunat-o pe alta și a informat-o că Goebbels urma să trimită o mașină să o întâmpine la ora 23 la o răscruce din pădurea Grunewald. Magda a lăsat-o să aștepte acolo o oră înainte să-i zică lui Goebbels ce făcuse.

*

Pe 27 mai 1942, dinamica familiei Heydrich era mai lentă decât de obicei; cu o seară înainte, Lina și soțul ei fuseseră oaspeți de onoare la un eveniment deosebit ținut la Palatul Wallenstein, ca parte a festivalului cultural de la Praga. În acea seară, pe lângă operă, programul a inclus și un concert pentru vioară compus de răposatul tată al lui Heydrich și interpretat de un cvartet format din foștii lui studenți din Halle. Apoi s-a ținut o recepție pentru oaspeți și interpreți la Avalon, un hotel elegant. Lina își amintea că Heydrich se simțise în largul său, „un maestru al etichetei, amuzant, interesat de toți, un interlocutor fascinant”.³¹

După un mic dejun târziu, Heydrich s-a plimbat cu Lina și s-a jucat cu copiii. La ora 10 s-a urcat în Mercedesul său verde-închis și șoferul SS a pornit spre capitală. La o intersecție de la periferia orașului Praga, mașina lui Heydrich a fost atacată de doi membri ai rezistenței cehe, care ajunseseră din Marea Britanie cu câteva luni înainte. Unul avea pistol, însă acesta se blocase; celălalt a aruncat o bombă care a aterizat pe bancheta din spate și a explodat,

perforând abdomenul lui Heydrich. Sângerând abundent, Heydrich a tras de câteva ori în ucigașii care fugeau, s-a prăbușit și a fost dus la spital în camioneta unui brutar.

Doi doctori cehi au extras imediat o bucată mică de metal din rana din spate și l-au trimis la radiografie, care a dezvăluit alte răni, leziuni ale pancreasului și semne ale unui corp străin lângă splină – probabil schije de bombă sau o bucată din tapițeria mașinii –, care necesitau încă o operație. Heydrich a vrut ca operația să fie făcută de un chirurg german, așa că personalul de îngrijire ceh a găsit un candidat potrivit și acesta s-a apucat de lucru pe la amiază. Din splina lui Heydrich a fost înlăturată o bucată de oțel de 8 x 8 centimetri, însă în abdomen încă rămăseseră bucățele de piele și păr de cal. Totuși părea în regulă, așa că l-au cusut și l-au așezat în pat. Lina a ajuns imediat după. Hitler a sunat la spital la ora 12:30. Profesorul Gebhardt venise cu avionul în acea noapte. În dimineața de 31 mai a apărut și Himmler. Lina i-a adus soțului ei mâncăruri pregătite în casă. Heydrich părea să se simtă mai bine.

Totuși pe 2 iunie, temperatura lui a ajuns la 39 °C. În acel moment, unul dintre medicii personali ai lui Hitler, care ajunsese la fața locului ca să-și dea verdictul în legătură cu însănătoșirea lui Heydrich, le-a sugerat să folosească sulfamidă, ca să lupte împotriva infecției. Profesorul Gebhardt a respins această sugestie și, pe 3, l-a sunat pe Himmler să-i spună că febra scade și rana se vindecă. Cu toate acestea, după prânz, Heydrich și-a pierdut cunoștința. Lina s-a dus degrabă lângă patul lui. În primele ore ale zilei de 4 și-a revenit și a rostit delirând ultimele cuvinte către Lina: „Întoarce-te la Fehmarn”.³² Tulburată și copleșită, Lina a luat un somnifer. Când s-a trezit, Heydrich era mort. Decedase la ora 4:30, în urma unei septicemii.

Când a auzit veștile, Hitler n-a putut să-și stăpânească furia. De ce Heydrich ignorase protocolul? De ce condusesse mașina decapotată și fără bodyguarzi sau escorte SS? Toți liderii naziști aveau mașini blindate și gărzi pentru protecție. Cum putuse să fie atât de iresponsabil? Reflectând asupra atitudinii relaxate a soțului ei față de propria siguranță, Lina era convinsă că Heydrich își ascunsese dorința de a muri: „Mi s-a părut că acceptase de mult timp ideea că va muri în curând... Știu că sună banal, însă eu cred că a vrut să se sacrifice.”³³

Timp de două zile, sicriul lui a stat în curtea Castelului Praga. Zeci de mii de

etnici germani și de cehi au trecut să-și ia rămas-bun de la „Protectorul“ lor; cu certitudine, câțiva dintre ei doar se asigurau că este mort. Pe 9 iunie, sicriul a fost dus cu trenul la Berlin pentru o ceremonie în Camera cu Mozaic din Cancelaria Reichului, care a început cu Amurgul zeilor de Wagner auzindu-se în fundal.

Himmler a vorbit primul și a lăudat hotărârea și dedicarea totală a colegului său față de munca lui: „Știu ce l-a costat pe acest om să fie atât de dur și de sever, în ciuda inimii lui blânde: să ia decizii dure pentru a acționa în conformitate cu legile SS“.³⁴ A urmat Hitler. A fost concis, în mod evident emoționat: Heydrich fusese „unul dintre cei mai buni național-socialiști“ și „unul dintre cei mai mari oponenți ai dușmanilor Imperiului“ care „a murit ca un martir pentru păstrarea și protejarea Reichului“.³⁵

După ce a terminat discursul, Hitler a trecut pe lângă cei doi fii ai lui Heydrich, care erau în primul rând, lângă profesorul Gebhardt, și i-a mângâiat pe obraz. Apoi sicriul a fost luat pe acordurile simfoniei lui Beethoven „Eroica“ și o trăsură cu șase cai negri a transportat trupul lui Heydrich la Cimitirul Invalizilor, unde a fost acoperit cu un steag cu svastică. S-au auzit trei salve de tun și toți ofițerii SS superiori și conducătorii poliției s-au adunat solemn la mormânt pentru un ultim omagiu.

Lina nu a putut participa la înmormântare. Era cu nervii la pământ și trebuia să aibă grijă de sănătatea copilului nenăscut; pe 23 iulie a născut-o pe Marte, a doua ei fiică. 18 orașe cehe, locurile preferate ale lui Heydrich, au fost redenumite în onoarea lui, pe lângă alte zeci de străzi din capitală. Peste un an, avea să se ridice un bust acolo unde avusese loc atacul.

Pedeapsa aplicată de Kurt Daluege, succesorul lui Heydrich – un SS-ist dur, crud și violent –, a fost una pe măsură. Asasinii și echipa lor au fost încolțiți și, în cele din urmă, uciși în cripta unei biserici din centrul orașului; 3 188 de cetățeni cehi au fost arestați și 1 327 dintre ei au fost condamnați la moarte; alți 4 000 au fost trimiși în lagăre. Cea mai șocantă atrocitate s-a întâmplat în localitatea Lidice: toți bărbații au fost executați, copiii au fost plasați în orfelinate și femeile au fost transportate la Ravensbrück.

La clinica Hohenlychen, nu departe de destinația finală a femeilor din Lidice, profesorul Gebhardt se confrunta și el cu consecințele morții lui Heydrich;

Gebhardt refuzase să folosească sulfamida pentru a combate infecția care îl ucisese și acum se temea că ar fi putut fi tras la răspundere.

Ca să demonstreze că judecata lui fusese corectă, Gebhardt a organizat un șir de experimente la Ravensbrück. Acestea au început la sfârșitul lui iulie. Primele victime au fost deținuți din lagărul de concentrare Sachsenhausen. Picioarele lor au fost fracturate și infectate cu bacterii agresive; jumătate dintre ei a primit sulfamidă, ceilalți n-au primit nimic. Rezultatele au fost combinate, așa că Gebhardt a ales vreo 70 de poloneze din Ravensbrück, cunoscute sub numele de „iepurașii“, și le-a supus unui experiment îngrozitor: li s-au făcut incizii mari în picioare și în rănilor larg deschise au fost introduse bucăți mici de lemn, cioburi de sticlă și, într-un caz, un ac chirurgical îndoit.

Ernst-Robert Grawitz, șeful lui Margaret de la Crucea Roșie germană, chiar a sugerat împușcarea acestor femei, ca să reproducă rănilor căpătate pe câmpul de luptă, dar Gebhardt a decis să se rezume la lezarea țesutului. Până la urmă, a obținut ce a vrut; cinci dintre femeile care primiseră sulfamidă au murit, confirmându-i presupunerea că medicamentul era inefficient. Între 24 și 26 mai 1943, Gebhardt și-a prezentat descoperirile în fața a peste 200 de doctori militari la a Treia Conferință de Lucru a Medicilor Consultanți, iar asistentul lui au ținut o prelegere pe tema „Experimente speciale cu sulfamidă“.

*

În iulie și august 1942, Margaret a petrecut patru săptămâni în Letonia în orașul Mitau, situat la 32 de kilometri de Riga, cu ocazia aniversării eliberării orașului de sovietici. Deși călătoria i s-a părut „interesantă și educativă“³⁶ și a vizitat un spital de campanie condus de SS, s-a îmbolnăvit de variolă și, în majoritatea timpului, a stat în pat.

Întoarsă la lacul Tegernsee și recuperându-se după boală, Margaret primea pachete de la Himmler pline cu produse de uz casnic și produse menajere care erau extrem de puține și care nu puteau fi obținute de majoritatea

populației: șervețele, hârtie cerată, hârtie igienică, două lămpi mici, două prosoape, o tavă și un bol din lemn, un sac de rufe pentru călătorii, praf de curățat și o periuță veche pentru lustruirea încălțăminteii. Îi trimisese și atât de mult caviar, încât nu știa ce să facă cu el; ar fi trebuit să-l dea cuiva?

În septembrie, Margaret s-a întors la Berlin ca să-și reia atribuțiile la Crucea Roșie germană, lucru benefic pentru moralul ei: „N-aș fi putut supraviețui războiului fără munca din afara casei”.³⁷ În acea lună i-a scris soțului ei despre Gudrun și despre cât de dificil îi era să-și găsească un prieten la școală. Seara, Margaret își umplea timpul cosând, citind sau făcând conserve.

*

În fiecare an, de Crăciun, Emmy organiza două petreceri. Una la reședința oficială a familiei Goering din Berlin, cu decorațiuni colorate agățate de candelabre, unde 300–400 de oaspeți socializau lângă pereții acoperiți cu ramuri de pin și îi ascultau pe prietenii lui Emmy de la Opera din Berlin cântând colinde. Cealaltă petrecere era la Carinhall, ceva mai intim, pentru personal și familie, inclusiv pentru Thomas, fiul lui Carin, și pentru sora ei. Un actor renumit de la Opera de Stat se deghiza în Moș Crăciun, se organiza un spectacol de balet și, în Ajunul Crăciunului, un organist profesionist cânta „Noapte de vis” înainte ca toți să-și deschidă cadourile.

În acel an, festivitățile au fost umbrite de dezastrul în desfășurare de la Stalingrad. Ofensivele germane din primăvară și vară își împinseseră soldații și mai adânc în Uniunea Sovietică și toamna începuse cu un atac pentru cucerirea acestui oraș industrial de pe Volga; Armata a 6-a fusese atrasă într-o mlaștină urbană, disputându-și crunt fiecare centimetru al orașului distrus, transformat în ruine de forțele Luftwaffe ale lui Goering. În timp ce nemții luptau în continuare, sovieticii contraatacau, înconjurându-i pe flancurile slab apărate și prinzându-i în capcană la Stalingrad.

În tot acest timp, Goering îl asigurase pe Hitler că avioanele lui pot aproviziona în continuare trupele asediate cu ce aveau nevoie ca să

supraviețuiescă și să lupte pe măsură ce iarna începea să-și arate colții. Totuși misiunea caritabilă a lui Goering a fost sortită eșecului încă de la început. Erau necesare 300 de zboruri zilnice pentru a îndeplini nevoile soldaților, însă vremea făcea acest lucru imposibil; motoarele aeronavelor nu porneau la temperaturi sub 0 °C, era gheață pe aripi, vizibilitate zero și ninsoare abundentă, ceea ce însemna că avioanele trebuiau deszăpezite înainte de decolare. Și, ca să fie și mai rău, aerodromurile erau în raza de acțiune a armelor și a avioanelor sovietice. În efortul de a hrăni soldații, 488 de avioane de transport au fost distruse și 1 000 de membri ai echipajelor au fost uciși.

În consecință, armata înconjurată era înfometată și, în cele din urmă, comandantul a sfidat ordinul lui Hitler de a nu se preda și a capitulat pe 31 ianuarie 1943. Aceasta a fost prima mare înfrângere în război a lui Hitler, după care nu avea să-și mai revină niciodată; avântul care-l dusese atât de departe dispăruse.

Capitolul 12. Sub presiune

Pe 18 februarie 1941, Magda se afla în mulțimea uriașă din Berlin, adunată pentru a asista la discursul ținut de soțul ei – transmis și la radio –, în care acesta îndemna la război total și cerea mobilizarea completă a întregii societăți germane pentru lupta titanică ce îi aștepta. Orice lucru nefolositor, orice activitate economică sau socială care nu contribuia direct la efortul de război sau care direcționa resursele în altă parte, trebuia abandonat.

Goebbels a direcționat o parte din diatriba sa către femei și a insistat ca acestea să-și „dedice toată energia participării la război prin ocuparea locurilor de muncă oriunde este posibil, ca să elibereze bărbații pentru acțiune!”¹ În acel moment, peste 50% din forța de muncă era reprezentată de femei, însă Goebbels și alte personalități de frunte erau nerăbdători să maximizeze orice potențial nefolosit. A fost introdusă recrutarea obligatorie în muncă pentru femeile cu vârsta cuprinsă între 17 și 45 de ani, deși dorința de angajare era zădărnicită de excepțiile valabile pentru cele cu probleme de sănătate sau cu situații domestice dificile. Până la sfârșitul lui iunie, 3,1 milioane de femei s-au înregistrat la oficiile forței de muncă, însă doar 1 235 000 erau apte pentru muncă și 50% dintre ele doar la muncă cu jumătate de normă. Deficitul a fost completat de sute de mii de muncitori aduși de peste tot din Europa, majoritatea fiind femei, care au îndurat condiții de trai îngrozitoare și un program de muncă inuman.

Inspirată de cuvintele soțului ei, Magda s-a hotărât să contribuie și ea: Goebbels a observat că era „complet intransigentă și radicală când venea vorba de războiul total”.² Magda își găsisese un loc de muncă la o fabrică locală, deținută de Telefunken, o companie de comunicații importantă, și făcea naveta cu trenul. Cerințele postului fuseseră prea grele pentru ea încă de la început și, până pe 1 martie, s-a întors la clinica din Dresda.

Pe 18 martie, Goebbels a remarcat că Magda „își revine cu greu după boala

ei... războiul o deprimă nu doar din punct de vedere fizic, ci și psihic“.³ Starea ei de spirit nu s-a îmbunătățit după ce soțul ei i-a spus ce se întâmplă în Est. Cu un an în urmă, Goebbels se întâlnise cu Hitler și primise indicații clare pentru rezolvarea problemei evreiești: „Führerul a fost la fel de intransigent ca întotdeauna. Evreii trebuie scoși din Europa, chiar prin aplicarea celor mai dure metode, dacă va fi nevoie.“⁴

Himmler preluase controlul asupra Soluției finale după asasinarea lui Heydrich; pe 19 iulie 1942, Himmler lansase Aktion Reinhard, numită în onoarea tovarășului decedat, pentru exterminarea evreilor din Polonia. Primele deplasări spre lagărul de exterminare Treblinka, echipat cu camere de gazare și crematorii, începuseră peste trei zile. La scurt timp, s-au deschis și erau funcționale și celelalte două spații pentru execuții, Belzec și Sobibor. Până în vara lui 1943, când Aktion Reinhard începuse să-și mai piardă din avânt, fuseseră omorâți aproximativ 2 milioane de oameni.

Deși Hitler dăduse indicații clare superiorilor care știau despre lagăre să nu vorbească despre acestea cu nevestele lor, Goebbels a împărtășit povara cu Magda, iar ea a vorbit cu Ello Quandt despre dezvoltările lui: „Toate lucrurile pe care mi le zice acum sunt groaznice. Pur și simplu, nu mai suport. Nu-ți poți imagina lucrurile înfiorătoare cu care mă necăjește.“ Dar jurase să păstreze secretul – „Nu am cui să-mi vărs necazul. N-ar trebui să vorbesc cu nimeni“ – așa că nu i-a mai spus lui Ello tot adevărul îngrozitor.

Tulburată de ceea ce aflase, Magda începuse să aibă îndoieli legate de Hitler: „Nu mai ascultă vocea rațiunii... Și tot ce putem face e să stăm deoparte și să urmărim ce se întâmplă. Totul se va termina rău – nu are cum să se sfârșească altfel.“⁵

*

Ilse era acasă, la München, când orașul a fost zdruncinat de primul bombardament de proporții; în noaptea de 20 septembrie 1942, 68 de bombardiere și-au aruncat încărcătura mortală, omorând 140 de civili și

rănind alți 400. Ilse nu avusese nici o intenție să părăsească orașul la primul semn de primejdie. Totuși spre începutul lui 1943, se săturase de casa din München; era prea scump să o întrețină și prea mare doar pentru ea și Wolf, fiul ei. În schimb, dorea să o transforme într-o clinică de recuperare pentru soldații răniți. În martie, a întrebat dacă poate continua cu planul ei. Răspunsul a fost „nu”; Himmler i-a scris și i-a explicat că „răspunsul Führerului în legătură cu casa ta este foarte clar. Ar trebui să o păstrezi... și să nu o vinzi. Poți cere suma necesară pentru cheltuieli, ca să nu te împovărezi cu întreținerea acestei proprietăți valoroase.”⁶

Ilse știa însă că era o promisiune fără acoperire; orice ban pentru casă trebuia să treacă prin Bormann, iar ea știa prea bine cât de complicat avea să fie acest lucru. Așa că și-a împachetat toate bunurile, și-a baricadat locuința principală și s-a mutat în apartamentul liber al șoferului; biblioteca bogată a soțului ei a fost depozitată la mica lor cabană situată la aproximativ 161 de kilometri de München.

Orașul a fost zdruncinat de încă un atac în martie 1943, unul mult mai puternic decât precedentul; aproape de două ori mai mulți cetățeni au fost uciși sau răniți, iar 9 000 au rămas fără casă. În Țara Galilor, se pare că Hess nu era conștient de pericolul în care se aflau soția și fiul lui. În scrisorile către Ilse, Hess vorbea mult despre Wolf, regretând faptul că talentele lui mergeau „în direcția științei și tehnicii”, când el și Ilse speraseră întotdeauna că fiul lor va deveni „un mare poet sau muzician care va aduce fericire lumii”.⁷

Hess a descris doar o dată felul în care se simțea responsabil de ceea ce se întâmplase cu personalul, prietenii și familia lui după plecarea sa. Deși persecutarea lor îl înfuriase, Hess înțelegea că Hitler era „într-o stare de nervozitate greu de imaginat – o tensiune responsabilă pentru stările de entuziasm, în baza cărora s-au luat decizii care n-ar fi fost luate în condiții normale”.⁸ Bazându-se pe scrisorile ei, era și „fericit” că Ilse îi rămăsese loială lui Hitler și că nu se schimbase nimic în „legătura lăuntrică cu omul de al cărui destin am fost atât de aproape legați în fericire și suferință pentru mai bine de 20 de ani”.⁹

Una dintre numeroasele restricții impuse vieții civile din cauza goanei după un război total a fost interzicerea fabricării și a vânzării produselor cosmetice. Fiind o femeie cochetă, Eva nu a fost prea mulțumită și, făcându-se înțeleasă, s-a asigurat că aprovizionarea nu va fi întreruptă. Deopotrivă, Eva nu a fost afectată nici când s-a întâmplat același lucru cu absorbantele igienice; până la sfârșitul anului, nu se mai găseau deloc și femeile obișnuite au fost nevoite să se gândească la alternative făcute în casă.

Nici raționalizarea hainelor nu a afectat-o pe Eva. A continuat să poarte trei rochii noi pe zi – una la prânz, una la ceai și una la cină. La fel ca Emmy și Magda, a putut să facă rost de ținute de la câțiva designeri germani și de la case de modă franceze și italiene. Raționalizarea hainelor aplicată restului populației a fost pusă în practică în 1939. Fiecare persoană a primit cupoane în valoare de 150 de puncte până la sfârșitul anului, iar în 1942 punctele s-au redus până la 120, primite la fiecare 16 luni. În acest sistem, un palton era 100 de puncte, o fustă costa 20 de puncte, o bluză, 20, iar o rochie sau o pereche nouă de șosete, 40 de puncte.

În ciuda tuturor privilegiilor, Eva suferea din cauza absenței prelungite a lui Hitler. În acel an, de Crăciun, în timp ce Gerda își petrecea după-amiaza cu copiii ei, având „o aniversare pentru toate păpușile noi și pentru cele revitalizate, servind chiar și cacao și prăjituri“, Eva era singură la Berghof. Gerdei îi părea rău pentru Eva, dar și pentru Hitler, care trebuia să suporte „conversațiile telefonice și scrisorile mustind de această stare a ei, în locul unui lucru pozitiv care să-l facă fericit“.¹⁰

Cât Bormann era plecat, aproape la fel de mult ca șeful lui, Gerda și soțul ei își scriau constant și scrisorile lor demonstrează legătura puternică dintre cei doi. Bormann o numea „superlativul dintre toate femeile pe care le cunosc sau pe care le-am cunoscut vreodată“.¹¹ Când contempla asupra următoarei lui vizite, Gerda era „nespus de fericită la gândul că vei fi aici din nou. Îmi este atât de dor să te țin în brațe și să nu te mai las să pleci.“¹² Totuși în ciuda vorbelor dulci, Bormann încă se comporta cu Gerda de parcă ar fi fost servitoarea lui. În timpul unei mari recepții la casa lor din Obersalzberg, șoferul lui Hitler își aducea aminte că „pe la ora două dimineața, Bormann a decis, din senin, că ar trebui să îmbrace un smocking“ și „a cerut o anumită

cămașă care se potrivea cu smochingul și pe care o purtase cu câteva zile în urmă“. Când Gerda l-a anunțat că aceasta este la spălat, soțul ei „a izbucnit într-o criză de furie“¹³ și i-a ordonat să se ducă direct la reședința lor din München și să-i aducă tipul de cămașă pe care-l voia.

Cu toate acestea, Gerda se considera tot mai mult o personalitate importantă a elitei naziste. Soțul ei fusese numit secretarul Führerului pe 12 aprilie 1943; ca să ajungi la Hitler trebuia să treci întâi pe la Bormann, așa că, acum, el se simțea destul de puternic ca să acționeze împotriva lui Walter Buch, tatăl înstrăinat al Gerdei, care încă era șeful Tribunalului Partidului Nazist. În toamna lui 1943, Hitler l-a numit pe Bormann responsabil de jurisprudența partidului și, astfel, instanța judecătorească și-a pierdut independența. După spusele lui Buch, Bormann avea „puterea de a decide hotărârile judecătorești“ dinainte. Deși Buch „s-a opus schimbării“, protestele lui n-au fost auzite; Hitler „încetase să-l mai asculte cu ani în urmă“.¹⁴

Gerda și-a demonstrat simțul crescând al importanței sale prin faptul că s-a împrietenit cu Hedwig, amanta lui Himmler, începând o corespondență cu ea imediat după ce o cunoscuse. Într-o scrisoare, comenta fotografiile cu Himmler pe care Hedwig i le trimisese: „N-am văzut niciodată o fotografie în care să pară atât de relaxat cum sunt acestea împreună cu fiul lui“.¹⁵ Pe Gerda nu o deranja faptul că Himmler era căsătorit. Pentru ea, aceasta era ordinea firească a lucrurilor: comportamentul lui Himmler era doar manifestarea sănătoasă a necesității biologice a bărbatului de a se reproduce. Atitudinea ei lipsită de prejudecăți se aplica și căsniciei proprii. Bormann nu a ținut niciodată secret faptul că umbla după orice femeie care-i ieșea în cale. În timpul unei excursii cu vaporul, unul dintre valeții lui Hitler l-a văzut pe Bormann prin ușa pe jumătate deschisă a unei cabine cu pantalonii în vine și încălțat în ghete, făcând sex cu o „doamnă cunoscută“.¹⁶

Până în 1943, infidelitățile lui Bormann fuseseră, în mare parte, aventuri de o noapte sau legături de scurtă durată; odată ce era satisfăcut, Bormann își pierdea interesul. Totuși actrița Manja Behrens a reușit să-l facă să-și piardă mințile. Născută în 1914 la Dresda, Manja era fiica unui avocat și a unei actrițe și studiasă puțin limba engleză la Praga. Până în 1935, înainte de debutul pe scenă, lucrase ca asistent dentar, în timp ce lua lecții particulare de actorie. La scurt timp după aceea a apărut în două filme: *Stärker als*

Paragraphen (Mai puternici decât legea), unde jucase rolul unei femei îndrăgostite de bărbatul care îi ucisese unchiul și care se confruntă cu o dilemă când persoana greșită este arestată și condamnată la zece ani de închisoare; și Susanne im Bade (Susanne în cadă), o melodramă incitantă în care un profesor de artă și-o imaginează pe Susanne goală, o pictează, expune tabloul și provoacă un scandal.

Înainte de a apărea într-un alt film, cariera cinematografică a Manjei se terminase brusc când îl respinsese pe Goebbels, spunându-i că mai degrabă ar spăla scena decât să se culce cu el. Fără alte filme, revenise la teatru, mai jucase în câteva piese apoi îl cunoscuse pe Bormann la un bal din 1940. Lui i se păruse atrăgătoare, însă nu s-a întâmplat nimic. S-au întâlnit din nou în circumstanțe similare în octombrie 1943; copleșit de dorință, peste câteva săptămâni i-a mărturisit Gerdei că „s-a îndrăgostit nebunește de ea”.¹⁷ Cu încăpățânarea lui obișnuită, a continuat să o sâcăie pe Manja până aceasta a cedat.

Dar Manja era îngrijorată de sentimentele Gerdei. Nu trebuia să-și facă griji. Gerda era bucuroasă să o primească în familie – „Îmi place atât de mult de M... și copiii o iubesc foarte mult, toți” – și era foarte încântată de ideea de a forma împreună o familie poligamă:

Într-un an, M va naște un copil, în următorul an eu, astfel încât vei avea întotdeauna o soție care să se poată deplasa. Apoi ne vom muta cu toți copiii într-o casă pe un lac și vom trăi împreună, iar soția care nu așteaptă un copil va putea veni să stea cu tine la Obersalzberg sau la Berlin.

Pentru ca acest aranjament să aibă un temei legal corespunzător, Gerda a sugerat redactarea unui nou contract de căsătorie, care avea să îi ofere Manjei aceleași drepturi pe care le avea și ea, lucru ce putea fi reprodus la nivel național ca parte a politicii regimului pentru stimularea natalității, credea ea: „Ar fi un lucru bun dacă s-ar face o lege la sfârșitul acestui război... care ar oferi bărbaților sănătoși și valoroși dreptul de a avea două neveste”.¹⁸ Nerăbdătoare să-și pună ideile în practică, Gerda a invitat-o pe Manja să stea cu ei la Obersalzberg, însă trioul s-a dovedit a fi neviabil. Manja nu s-a putut adapta și a fugit din cuibul dragostei. În 1944 lucra într-o fabrică de armament în ture de 15 ore.

*

După asasinarea soțului ei, Lina și-a petrecut vara la Fehmarn, recuperându-se. După ce a decis să-și construiască viitorul în protectorat, și-a scos la vânzare casa din Berlin și s-a întors la Praga pe 7 decembrie 1942. Practic vorbind, conacul aparținea Reichului, dar, când Hitler i-a permis să stea acolo o perioadă nedeterminată, Lina i-a refuzat oferta; nu voia să dețină conacul, de teamă că ar fi costat prea mult să-l întrețină din pensia de văduvă și din orice alt venit pe care l-ar fi obținut, așa că, în schimb, a închiriat proprietatea.

Decât să se gândească numai la moartea lui Heydrich sau să-și plângă de milă, Lina și-a demonstrat rezistența și hotărârea de a continua să lupte. Într-o scrisoare către părinții ei, le spunea că decizia de a se întoarce la locul crimei fusese „un angajament politic” și era mândră de faptul că era „poate singura femeie din viața publică care nu a dispărut în anonimat odată cu moartea soțului ei”.¹⁹ Într-o călătorie în Danemarca, a avut o dispută cu șeful SS local în legătură cu politicile lui și a planificat intervenții asemănătoare în Norvegia și în Franța. Alarmat, Himmler a pus capăt acestui lucru; pur și simplu, era prea periculos ca Lina să hoinărească prin Europa. Închisă în conacul ei, Lina s-a concentrat asupra valorificării terenurilor. A plantat o livadă și o grădină de legume și a crescut iepuri și păsări de curte. Deținuții evrei din lagărul Theresienstadt au fost trimiși să aranjeze grădinile și să le transforme într-un parc în stil englezesc cu pârau.

Viața fără soțul ei era mai ușor de acceptat datorită șoferului SS al lui Heydrich, care se purta foarte frumos cu cei doi fii ai ei, și a unui tovarăș de călărie de-al lui Heydrich – ofițer SS și fost polițist –, care servea drept consilier financiar și legal și care se alătura familiei în mod regulat la cină și îi învăța pe copii să înoate și să călărească. În weekenduri, el și Lina obișnuiau să vâneze fazani și iepuri de câmp în pădure. Pentru că avea nevoie de cineva care să o ajute să aibă grijă de copii, Lina angajase o guvernantă cu normă întreagă care avea să locuiască cu ei, în timp ce de reședință se ocupa personalul casei, care făcea ce putea să nu o înfurie. Unul dintre angajați își

aducea aminte că Linei „îi plăcea să dea ordine tuturor... dacă nu dormea bine, umbla strigând la toți, spunându-le că-s leneși și așa mai departe, chiar și gărzilor SS. Când era binedispusă, ne ignora pe toți.”²⁰

Pe 24 octombrie 1943, Lina a trecut printr-un alt deces neașteptat și violent. Spre seară, cei doi băieți, Klaus de nouă ani și Heider de opt ani, mergeau cu bicicletele în jurul grădinilor. Porțile principale erau deschise, căci așteptau un oaspete, iar Klaus și Heider intrau și ieșeau rapid pe porți. După puțin timp, Heider s-a întors în casă, însă Klaus a rămas afară cu bicicleta lui. La ora 16:45, Klaus a trecut în goană pe lângă paznicul SS, care a încercat să-l oprească, și s-a grăbit spre drum, unde, de nicăieri, a apărut un camion, care a intrat direct în el. Lina și gardianul SS l-au adus în casă pe fiul ei inconștient; era plin de sânge și avea răni grave la gât și în zona pieptului. Unul dintre deținuții evrei repartizați Linei era doctor, așa că l-a examinat pe Klaus înainte să ajungă doctorul personal al Linei. A fost prea târziu; Klaus a murit la 30 de minute de la impact. A fost înmormântat pe domeniul conacului într-un sicriu metalic, îmbrăcat în uniforma tineretului hitlerist, Hitlerjugend.

*

Întârzierile care afectau corespondența dintre Ilse și soțul ei au făcut viața dificilă pentru amândoi. Pe 15 ianuarie 1944, Hess se plângea de faptul că trecuseră patru luni de când primise o scrisoare de la ea și o ruga să-i mai trimită câteva cărți, pentru că erau „cele mai valoroase” și îl ajutau să scape de monotonia „detenției solitare”.

Adevăratul motiv pentru care Hess se arăta atât de nerăbdător să-și antreneze mintea era faptul că îi revenise amnezia: „Mai bine îți spun: mi-am pierdut memoria în totalitate. Tot trecutul meu plutește în mintea mea ca o ceață cenușie. Nu-mi aduc aminte nici măcar cele mai banale lucruri.”²¹ Deși această confesiune a tulburat-o, Ilse a refuzat să accepte înfrângerea. După ce a consultat mai mulți doctori, i-a garantat soțului ei că memoria îi va reveni după ce se va termina războiul.

Între timp, în iunie și iulie, orașul München a fost supus unui nou șir de atacuri de proporții, care au lăsat în urma lor mii de morți și sute de mii de oameni fără adăpost. Reflectând asupra „distrugerii frumosului, iubitului nostru oraș München“, Ilse era frapată de faptul că Hitler analizase distrugerile și „rămăsese în fața dărâmăturilor profund șocat“. Aceasta se întreba cum poate să stea deoparte când „lucrurile cele mai apropiate de inima lui sunt distruse unul după altul“ în timp ce așteaptă momentul potrivit să contraatace și să smulgă victoria. Ilse încă mai credea că aceasta poate fi obținută: „Suntem în 1944 și noi nu ne vom pierde niciodată speranța“.²²

Tot în luna iulie a aceluși an, orașul Hamburg a fost făcut una cu pământul; pe 24, 1 500 de locuitori au fost omorâți, împreună cu 140 de animale de la grădina zoologică din oraș. Trei nopți mai târziu, 787 de avioane au aruncat bombe incendiare, provocând un incendiu de proporții soldat cu aproximativ 40 000 de victime. Emmy, care crescuse în Hamburg, și-a pierdut prieteni și membri ai familiei, iar trei dintre nepoatele soțului ei au murit în incendiu.

Și capitala era atacată. Din martie până la sfârșitul anului au avut loc 16 atacuri importante. Era prea mult pentru Emmy. Era „nefericită și disperată“ și „distrusă de stupiditatea războiului“. Decât să se lase paralizată de aceste sentimente de deznădejde, a făcut tot ce a putut ca să-și aline suferința. De fiecare dată când se afla la Berlin, Emmy vizita „răniții din spitale ca să le ducă țigări, cărți și alte mici daruri“.²³ Pentru cei rămași fără adăpost după bombardamente, a donat materiale textile, haine și mobilă din casa pentru oaspeți de la Carinhall.

Pe 24 noiembrie, în timpul altui atac, o bombă a lovit reședința Magdei și a lui Goebbels din Berlin: „Ultimul etaj a ars complet. Casa este plină de apă... și în toate camerele este un fum înțepător.“ Când a venit în oraș să evalueze daunele, Magda a trecut prin câteva dintre cele mai sărace cartiere ale orașului, care duseseră greul atacului cu rezultate „dezastruoase“.²⁴ După ce a evaluat resturile fumegânde, Magda și soțul ei și-au petrecut noaptea în buncărul de sub clădirea distrusă.

Pentru a combate stresul și tensiunea indusă de faptul că erau constant în pericol, ca să lupte cu depresia și să uite de prevestirile ei, Magda a revenit la budism, care o fascinasese pentru o vreme în tinerețe. Este greu de spus dacă asta a ajutat-o să facă față lucrurilor; când Goebbels a făcut o criză de nervi la

Crăciunul din acel an, Magda cu siguranță a avut nevoie de toată liniștea ei zen. După spusele lui Rudolf Semmler, asistentul personal al lui Goebbels, „tradiționala vizionare de film“, ce includea „o producție americană“, fusese compromisă din cauza „bradului mare și împodobit“ care fusese pus în fața ecranului. Când l-a văzut, Goebbels și-a pierdut „cumpătul. Apoi a venit doamna Goebbels... puteam auzi cearta în spatele ușilor închise.“²⁵ Magda nu a putut să-i înăbușe furia și Goebbels a ieșit val-vârtej din casă ca să petreacă Crăciunul de unul singur.

*

În timp ce Magda și soțul ei se certau, Emmy era ocupată cu activități de caritate, trimițând „haine și jucării miilor de copii din numeroasele familii ale căror tați fuseseră uciși în luptă“²⁶ și anexând o felicitare semnată de ea și de Goebbels. Aceasta nu era o măsură luată doar în vreme de război. Nevestele liderilor naziști fuseseră generoase cu cei nevoiași în perioada Crăciunului încă din 1933, când Hitler înființase Agenția de ajutorare pe timp de iarnă pentru a combate „foametea și frigul“. Filialele agenției la nivel național și cei peste un milion de voluntari acceptau donații bănești, dar și mâncare, haine și provizii pentru încălzire.

Crăciunul era punctul central al campaniei: membrii SS și SA se deghizau în Moș Crăciun și împărțeau cadouri copiilor străzii; membrii tuturor organizațiilor naziste, în special grupurile de tineret și de femei, stăteau în intersecții aglomerate cu cutii pentru colectă, mergeau din ușă-n ușă și vindeau insigne sub forma unor decorațiuni de Crăciun, vindeau și cadouri artisanale la târguri și la festivaluri sezoniere și umblau cu colindul. În plus, agenția oferea gratuit sute, chiar mii de brazi de Crăciun. Emmy, Magda și celelalte neveste își manifestau bunăvoința la Ziua Solidarității Naționale, care se sărbătorea în prima duminică din decembrie: amplasau un stand într-un loc public important și repartizau cadourile din teancul de bunătăți aflat lângă ele.

În 1939, agenția a strâns aproape de două ori mai mulți bani decât în 1933,

Însă cei mai mulți veneau dintr-o taxă obligatorie de 10% din venitul muncitorilor, care devenea tot mai hulită, căci oamenii se chinuiau să supraviețuiască. Până-n iarna lui 1943, nu mai exista la fel de mult entuziasm pentru acțiunile de caritate; campania de bombardament a Aliatilor distrusese toată bucuria Crăciunului; circula chiar și o glumă, care oferea un sfat celor aflați în căutarea cadoului perfect: „Gândește mai practic, dăruiește sicrie“.²⁷

Goering le promisese germanilor că nu aveau să fie bombardați vreodată, așa că el a fost făcut responsabil de orașele distruse. În același timp, stilul de viață extravagant de care se bucura împreună cu Emmy îi eroda din popularitate. Nu mai era frumos, ci doar insultător. Greutatea excesivă și talia generoasă a lui Goering nu mai erau surse de amuzament, ci dovezi ale lăcomiei lui; oamenii dezaprobau cu fermitate și consumul ostentativ al lui Emmy. În aprilie, un membru SS o critica pentru faptul că invitase la cafea nevestele a 80 de generali și pentru că pusese pe masă o cantitate obscenă de mâncare: „Masa gemea sub greutatea delicatelor“.²⁸

La începutul lui 1943, porțiile de mâncare fuseseră reduse cu aproximativ o treime din rațiile stabilite în 1939, ceea ce însemna 2 570 de calorii pe zi pentru oamenii obișnuiți, 3 600 pentru membrii forțelor armate și 4 652 pentru cei care făceau muncă grea. Cartelele de rații pentru diferite produse erau emise lunar și însumau 10 kilograme de pâine pe lună, 2,4 kilograme de carne, 1,4 kilograme de grăsimi, inclusiv unt, și 320 de grame de brânză. Pe hârtie, aceste cantități erau suficiente, însă proviziile erau problema; era o penurie severă de carne, fructe și legume proaspete, zahărul era limitat, iar dieta oamenilor se baza tot mai mult pe pâine, a cărei calitate tot scădea, și pe cartofi.

Cu scopul de a pune capăt risipei, ca parte a inițiativei vizând războiul total, Goebbels a închis șase restaurante exclusiviste din Berlin, inclusiv pe cel al lui Horcher, localul preferat al lui Emmy și al lui Goering. Furios, Goering a încercat să-l țină deschis încă șase luni, dar în noiembrie 1943 Otto și angajații lui au fugit la Madrid și au deschis un restaurant acolo. Înainte de război, Goering ar fi câștigat această luptă cu Goebbels, dar nu și acum. Goering era distrus.

Pierderea treptată a puterii și a influenței lui Goering – în 1943, îi cedase lui Albert Speer controlul asupra economiei de război – a avut un efect imediat

asupra eforturilor lui Emmy de a-și ajuta prietenii evrei. Rose Korwan era o actriță care o întâlnise pe Emmy la începutul anilor 1920 și lucrase cu ea la Weimar și la Berlin. „Am încercat să n-o pierd din vedere și să fiu aproape de ea tocmai pentru că este evreică“, susținea Emmy când persecutarea evreilor din Germania luase amploare. Când Rose nu a mai avut voie să joace, Emmy i-a dat o alocație săptămânală și a încurajat-o să plece din țară, însă Rose se îndrăgostise de un evreu și a refuzat să plece.

În martie 1943, când transporturile către est plecau din Berlin, Rose s-a căsătorit cu iubitul ei. A cerut protecția lui Emmy după ce soțul ei a fost arestat pentru că se certase cu un membru SS și pentru că nu purtase steaua galbenă. Emmy l-a sunat pe Himmler, care n-a fost prea dornic să o ajute: „Trebuie să înțelegeți, doamnă Goering... milioane de nemțoaice au bărbații pe front și nu știu ce s-a întâmplat cu ei. Cum vă așteptați să-mi bat capul cu soarta unei evreice?“

Emmy l-a implorat să-i facă o „favoare personală“ și Himmler a fost de acord să se intereseze. Peste o oră a sunat-o înapoi și i-a spus că soțul lui Rose va fi trimis la Theresienstadt, „unul dintre cele mai bune lagăre ale noastre“, și a asigurat-o că-i va „fi foarte bine acolo“. Când a auzit vestea, Rose a întrebat-o pe Emmy dacă putea merge cu el. Pentru că nu voia să-și forțeze norocul, Emmy i-a spus lui Goering să îl sune pe Himmler și să-l întrebe:

După câteva ezitări, Himmler a fost de acord să o trimită în lagăr. Totul va fi bine, ne-a asigurat el. Va avea chiar el grijă ca cuplul să primească o cameră și poate pe cineva care să facă curat. Promisiunea ne-a liniștit pe amândoi.²⁹

Dar Himmler mințise cu nerușinare. Un prieten comun de-al lui Emmy și Rose a mers la gară ca să petreacă cuplul, însă trenul în care au fost urcați a pornit în direcția opusă. Auzind această veste tulburătoare, Emmy l-a rugat pe soțul ei să intervină din nou, însă Himmler nu i-a mai răspuns la telefon. În schimb, au primit un bilet care confirma că Rose și soțul ei ajunseseră în siguranță la Theresienstadt. Pentru că nu putea și nu voia să-l mai provoace pe Himmler, Goering a lăsat lucrurile așa; între timp, Rose și soțul ei erau în drum spre camerele de gazare.

*

După spusele unuia dintre deținuții evrei care lucrau la conacul Linei din afara orașului Praga, ea „pășea ca o amazoană, cu biciul în mână“, și „îi plăcea cum pocnea biciul de cizmele ei de călărie. Dădea impresia că este dură și arogantă.“ Lina scuipa în direcția deținuților, îi numea „evrei împruțiți“ și, deși nu a agresat pe nimeni, îi puneau pe gardienii SS să facă asta pentru ea dacă prindea pe cineva relaxându-se: „A pus un membru SS... să ne bată tovarășul... până i-a dat sângele“, pentru că „nu a putut să alerge cu căruciorul plin“.

Lina ținea deținuții în grajduri, unde stăteau „cu toții înghesuiți în cel mai mic spațiu posibil“, în timp ce „insectele se asigurau să nu ne odihnim după cele 14–18 ore de muncă zilnică. Mâncarea era săracă din toate punctele de vedere.“ Nici unul dintre ei nu avea dubii cu privire la cine era responsabil pentru existența lor mizerabilă; „tratamentul inuman“ și „amenințarea constantă cu deportarea la Auschwitz dacă sarcina nu era îndeplinită în mod corespunzător“ erau „opera exclusivă a Linei Heydrich“.³⁰

În ianuarie 1944, muncitorii evrei ai Linei au fost trimiși spre est, în lagăre, și înlocuiți cu 15 femei martore ale lui Iehova din Ravensbrück. În 1933, soțul Linei anunțase că orice martor al lui Iehova (25 000 în Germania) putea fi arestat de Gestapo. În 1935 fusese prima organizație religioasă interzisă de naziști. De-a lungul anilor au fost închiși 10 000 și peste 1 000 au fost uciși; în lagăre, purtau triunghiul violet și erau tratați cu asprime din cauza loialității înverșunate față de credința lor.

*

În iulie 1943, Margaret era la Berlin cu Crucea Roșie germană, supraveghind deschiderea unui spital condus de SS pentru cei „răniți în urma bombardamentelor din vest“. La mijlocul lui august, a inspectat punctele de

tranzit și a declarat că sunt într-o „stare perfectă“. Pe 3 septembrie, cu patru zile înainte de a împlini 50 de ani, Margaret își exprima convingerea că Germania avea să câștige: „Țara noastră nu poate și nici nu este destinată de-căderii“. Era mai îngrijorată de situația personală, gândindu-se „la toate lucrurile care mi se vor întâmpla în următorul an din viața mea. Și nu mă refer la acest război.“³¹ Relația adulteră a lui Himmler era o sursă nesfârșită de durere și Margaret își făcea griji pentru influența nefastă pe care o avea asupra lui Gudrun: „Are doar 14 ani și n-ar trebui să știe mai multe despre dificultățile vieții. Deja aude atâtea lucruri pe care n-ar fi trebuit să le afle.“³²

Deși vizitele lui Himmler la lacul Tegernsee nu au fost niciodată mai lungi de trei zile, acesta a compensat prin sporirea cantității și a frecvenței pachetelor pe care le trimitea soției și fiicei lui. De Ziua Mamei a trimis flori pentru Margaret. Cu poșta au ajuns și bomboane, fructe confiate, bomboane de ciocolată umplute cu coniac, conserve cu lapte condensat și pachete de glucoză și marțipan. Pe lângă aceste bunătăți, Himmler dorea să revigoreze comunicarea intelectuală care fusese o particularitate a corespondenței lui cu Margaret până la relația cu Hedwig. Ca înainte, cărțile de istorie erau foarte căutate. Într-un pachet de la Himmler, Margaret a primit biografia împărătesei Constanța, care fusese regina Siciliei în Evul Mediu, biografia regelui vandalilor, care cucerise Cartagina, și biografia lui Bismarck. Alt pachet includea o publicație anuală SS, cu fotografii cu soldații, muncitorii și fermierii implicați în activități sportive și în dansuri populare, dar și câteva cărți despre Japonia.

Pe 6 august, ziua de naștere a lui Gudrun, Himmler i-a trimis o scrisoare melancolică lui Margaret, în care-și aducea aminte de acea zi, „cu 14 ani în urmă“, în care Margaret i-o dăruise pe „fiica noastră mică și dulce, trecând prin atâta durere și punându-ți viața în primejdie“. Amintirea îl îndemna să încheie cu „afecțiune deosebită și... multe sărutări“.³³ Această efuziune neobișnuită, combinată cu darurile oferite cu sânguință, sugerează că Himmler se poate să fi avut anumite regrete legate de Hedwig, poate după ce își dăduse seama că are mai multe în comun cu Margaret decât cu iubita mai tânără. Sau poate că doar se simțea vinovat acum, când Hedwig aștepta al doilea copil?

Cu siguranță, Himmler era îngrijorat de cât de izolată era Hedwig în casa din

pădure și voia să-i găsească o locuință aproape de Obersalzberg; totuși avea o problemă cu banii. În timp ce averea organizației SS tot crescuse, venitul lui personal continuase să fie relativ același, așa că a apelat la Bormann, casierul partidului, pentru un împrumut. Pe Bormann îl încânta gândul ca unul dintre rivalii lui urma să-i fie dator și i-a făcut rost de bani. Himmler i-a cumpărat lui Hedwig o cabană modestă lângă Berchtesgaden, nu departe de domeniul exclusiv al naziștilor.

Pe 3 iulie 1944, la clinica Hohenlychen, sub atenta supraveghere a profesorului Gebhardt, Hedwig a născut o fetiță. Din nefericire pentru ea, Himmler nu a putut veni, căci era oaspete de onoare la o nuntă extravagantă – petrecerea a ținut trei zile – organizată la Berghof. Unul dintre protejații lui Himmler, Hermann Fegelein, un ofițer SS de cavalerie elegant, dar sadic, se căsătorea cu Gretl, sora mai mică a Evei. Peste șase luni, în timp ce armata sovietică se concentrase la granițele Reichului, Fegelein o părăsea pe Gretl și se pregătea să fugă din Berlin cu o altă femeie și cu câteva lingouri de aur, dar avea să fie prins de SS și executat.

*

Pe la 12:40, pe 20 iulie, în timpul unei conferințe la cartierul general al lui Hitler, a explodat o bombă care fusese ascunsă într-o servietă strecurată sub masă. Ferestrele s-au spart împrăștiind sticlă și așchii peste tot, iar masa a fost pulberată. În tot acel fum și haos, Hitler fusese prins, pentru o clipă, sub grinzile căzute. Conform unei lămuriri pe care a dat-o ulterior: „Am putut să mă ridic și să merg singur. Eram doar puțin amețit și oarecum buimac.”³⁴ Oricum, avea sânge pe frunte de la o tăietură, părul de pe ceafă era ars, avea o arsură de mărimea unei farfurioare pe gambă, mâna dreaptă îi era atât de inflamată încât abia putea să o ridice și avea arsuri și bășici pe mâini și pe picioare; mai grav, pentru că ambele timpane îi fuseseră afectate, surzindu-l temporar, a durat ceva timp până s-a vindecat. Tentativa de lovitură de stat în urma unei conspirații între ofițeri de armată, agenți de informații și civili îngrijorați fusese definitiv compromisă de supraviețuirea miraculoasă a lui Hitler. În 24 de ore, conducătorii acestui atac erau ori arestați, ori omorâți.

Totuși evenimentul șocase elita nazistă.

Eva era la înot pe Lacul Königsee când a explodat bomba; în secunda în care a aflat ce se întâmplase, i-a scris: „Dragule, sunt terminată. Mor de frică. Simt că-mi pierd mințile... Ți-am spus întotdeauna că voi muri dacă ți se întâmplă ceva.”³⁵ Nu departe de Obersalzberg, Gerda era profund șocată: „Cum a putut acel individ să-și pună servieta cu bomba acolo, cum a putut măcar să intre în sediu? Mi-am stors creierii, gândindu-mă la asta.”³⁶ La proprietatea ei de lângă Praga, Lina nu a fost surprinsă de atac, luând în considerare convingerea soțului ei că unitățile ofițerilor sunt niște cuiburi de trădători capabili de orice. La Lacul Tegernsee, Margaret a fost îngrozită: „Ce rușine. Ofițerii germani au vrut să ucidă Führerul... nu s-a mai auzit așa ceva în toată istoria Germaniei.”³⁷

Emmy, care îl văzuse pe Hitler ultima dată când Edda împlinise șase ani, la începutul lui iunie, era mai atentă în a-și exprima părerea: „Nu pot să-i judec pe acești oameni sau să-i felicit pentru acțiunile lor“, iar soțul ei demoralizat, apatic și pesimist spunea că „nu dezaprob atentatul cu bombă în sine, ci mai mult modul în care a fost efectuat“,³⁸ sugerând că jurământul de loialitate pe care conspiratorii armatei i-l făcuseră lui Hitler era prea sfânt pentru a fi încălcat, indiferent de circumstanțe.

În Țara Galilor, Hess auzise știrea la radio. Conform spuselor infirmierului, Hess devenise „extrem de vorbăreț, gesticulând cu voioșie. Părea foarte mulțumit de faptul că Führerul scăpase de asasinat.”³⁹ Mai devreme în acel an, Hess își pierduse orice speranță. Pe 4 februarie avusese o tentativă nereușită de a se sinucide, înjunghiindu-se în piept cu un cuțit pentru pâine – o rană superficială care necesitase două cusături și care îi lăsase o mică cicatrice. După ce refuzase să mănânce în următoarele opt zile, a anunțat subit că îi dispăruse iar amnezia. Acum, Hitler scăpase de moarte și Hess se simțea ca înainte, cel puțin pentru moment.

Profesorul Haushofer, prietenul suferind al lui Hess, a fost prins în represiunea după tentativa de asasinat, la fel ca alte sute de oameni care au fost arestați pentru că îl ofensaseră la un moment dat pe Hitler. Profesorul Haushofer a petrecut o lună istovitoare la Dachau înainte să fie eliberat. Pe 25 iulie, când îl căutase Gestapoul, Albrecht, fiul lui, reușise să scape. A rămas ascuns aproape șase luni, până pe 7 decembrie, când a fost prins. Peste două

zile, Albrecht a fost dus din München direct la Berlin și aruncat în teribila închisoare Moabit.

*

În timpul atentatului asupra lui Hitler, Magda se aflate la clinica din Dresda, recuperându-se după operația pentru tratarea unei probleme legate de nervul trigemen, care îi paralizase partea dreaptă a feței și-i provocase o durere îngrozitoare. Această problemă o necăjise luni întregi, iar tratamentul pe care-l primea nu îmbunătățise situația. După amânări și complicații – legate inclusiv de preocuparea lui Hitler că operația facială i-ar fi putut distruge aspectul fizic –, Magda s-a operat în acea primăvară. Așa cum era de așteptat, a fost un succes doar parțial. Fața încă îi era contorsionată și avea dureri severe; se întrezărea o lungă perioadă de convalescență.

Dar, dintr-odată, întâlnirea lui Hitler cu moartea o însuflețise pe Magda. Era clar, soarta îl cruțase dintr-un motiv și a început să creadă că o victorie, sau cel puțin un rezultat onorabil, este posibilă. Magda crezuse toate discuțiile despre armele-minune care aveau să schimbe cursul războiului. Deși regimul reușise, într-adevăr, să lanseze rachetele V1 și V2 spre sud-estul Angliei, răspândind frică, panică și masacru, acest lucru nu fusese de ajuns, iar promisiunea că vor veni arme chiar mai eficiente părea tot mai deșartă.

Încă o presupunere falsă de care s-a agățat Magda a fost convingerea conform căreia coaliția Aliatilor se va prăbuși încet, pe măsură ce se va apropia de teritoriul german; la urma urmei, cum putea America, principalul stat capitalist al lumii, și Marea Britanie, precedentă deținătoare a acestui titlu, să fie în relații bune cu Uniunea Sovietică a lui Stalin?

Aceste idei au încurajat-o pe Magda o perioadă, însă pentru o femeie inteligentă ca ea era imposibilă ignorarea realității cumplite a situației militare. Totuși oricât de orbită ar fi fost de încrederea în Hitler, Magda nu era proastă. Sovieticii înaintau fără oprire apropiindu-se de Varșovia și pătrunzând în Balcani. Mussolini căzuse și mare parte din Italia era în mâinile

Aliaților. În sfârșit, după Debarcarea din Normandia și Ziua Z, Aliații scăpaseră din încercuire în regiunile de pe coastă și, pentru că armata germană se retrăgea în grabă, calea spre Paris era deschisă.

Povara evenimentelor i-a zdruncinat din nou sănătatea fizică, emoțională și psihică; Magda s-a internat iar la clinică, ca și cum s-ar fi pregătit deja pentru ieșirea din scenă.

Capitolul 13. În impas

În primăvara lui 1944, Gerda și copiii ei au făcut o scurtă călătorie la Berchtesgaden, ca să viziteze noua cabană a lui Hedwig. Fiind, în majoritatea timpului, singură cu cei doi copilași ai ei, Hedwig a apreciat compania. Gerdei i s-a părut că Hedwig era mulțumită de casă și de amplasarea acesteia și a fost șocată de faptul că fiica ei semăna „exagerat de mult cu tatăl ei”,¹ arăta exact ca Himmler în pozele când acesta era mic, pe care i le arătase Hedwig.

După ceai, Hedwig i-a invitat în mansardă să vadă ceva deosebit: mobilă realizată din părți ale corpului uman. Martin Adolf Bormann, fiul cel mare al Gerdei, care venise acasă de sărbători, ținea minte cât de bine explicase Hedwig din punct de vedere „clinic și medical” procesul din spatele construcției unui scaun „al cărui șezut era un pelvis uman și picioarele erau picioare de om – se sprijinea pe picioare omenești”.² Hedwig avea și exemplare ale cărții Mein Kampf legate în piele de om care fusese jupuită de pe spatele deținuților din Dachau. „Șocat și înmărmurit”, Martin Adolf și frații săi au ieșit afară cu mama lor, care era „la fel de afectată”. Gerda le-a spus că Himmler încercase să-i dea lui Bormann o ediție similară a cărții Mein Kampf, dar acesta o refuzase; Gerda a spus că era „prea mult pentru el”.³

Gerda fusese înconjurată de nazism încă din adolescență și era înconjurată de singurătatea spirituală din Obersalzberg de aproape un deceniu. Până nu demult, războiul păruse un lucru îndepărtat. Deși încă era „absolut convinsă de victoria noastră”, Gerda trebuia să se confrunte acum cu perspectiva unei înfrângeri. Privea războiul ca pe o „luptă între Lumină și Întuneric” și „o bătălie a Binelui împotriva Răului”, semănând cu miturile și cu basmele care o fascinaseră dintotdeauna. Bormann avea aceeași viziune apocaliptică; înfrângerea ar fi însemnat „exterminarea rasei noastre” și „distrugerea culturii și civilizației acesteia”. Pusă în fața unor astfel de orori, Gerda refuza să

accepte un astfel de final – „nu se poate ca sensul istoriei să constea din faptul că evreii ar trebui să se facă stăpânii lumii“ – și îl încuraja pe soțul ei să se asigure că fiecare copil german înțelege „că poporul evreiesc este Răul absolut în lume“.⁴

*

În august, Margaret era la Berlin. Avea mai puține de făcut la Crucea Roșie germană, așa că „răspândea multă fericire“ distribuind haine cetățenilor afectați de bombardamente, chiar dacă „nu-i prea ușor pentru mine să stau câte patru ore pe zi prin beciuri pe lespezi“.⁵ La Tegernsee a supravegheat construcția unui adăpost antiaerian; muncitorii erau din Dachau și Margaret s-a plâns la oficialii lagărului de calitatea proastă a muncii lor.

Corespondența cu soțul ei a continuat, iar pachetele pentru ea și Gudrun continuau să vină cu produse de lux rare, precum săpun sau ciocolată. La mijlocul lui noiembrie, Himmler era la Tegernsee. El și Margaret au discutat despre dificultățile cu care se confrunta Germania; amândoi au căzut de acord că vor fi învingători și că „războiul se va termina favorabil“.⁶ Peste trei zile liniștite, Himmler a plecat, promițând că va încerca să se întoarcă de Crăciun.

*

Pe 3 decembrie, Magda și soțul ei au fost onorați de vizita lui Hitler. Trecuseră mai mult de patru ani de când nu mai fusese pe la ei. În acel moment, cu Aliații înaintând implacabil, era un gest simbolic, care garanta faptul că vor rămâne lângă el orice s-ar întâmpla. Hitler a ajuns la ora ceaiului. Rudolf Semmler, asistentul personal al lui Goebbels, își aducea aminte cum „copiii l-au primit în coridor cu buchete de flori în mână“, iar „Goebbels stătea în poziție de drepti cu mâna întinsă cât de tare se putea.

Copiii și-au făcut micile plecăciuni și Hitler le-a spus cât de surprins este de cât de mult crescuseră.“

Hitler i-a oferit Magdei câteva flori, un „bucet modest de lăcrămioare“, și „a explicat că era cel mai bun pe care îl putuse găsi“, căci Goebbels „închisese toate florăriile din Berlin“. Era însoțit de un majordom, un aghiotant, șase ofițeri SS și de un bodyguard. Și-a adus ceai într-un termos, dar și propriile prăjituri. A stat doar jumătate de oră, dar, după ce „s-a bucurat de atmosfera de familie“ și de șansa de a evada din „viața lui monahală pentru o jumătate de după-amiază“, Hitler „a promis să se întoarcă în curând“. Încântată și extrem de mândră, Magda remarca faptul că Hitler „nu s-ar fi dus la familia Goering“. ⁷

*

În timp ce Germania murea de foame, Emmy și familia ei au dat un ultim ospăț la Carinhall de ziua de naștere a lui Goering, pe 12 ianuarie 1945. Cu această ocazie, au terminat caviarul din Rusia, carnea de rață și de căprioară din pădurile lui, somonul à la Gdansk și ultimul pateu de ficat, toate felurileacompaniate de votcă, vin roșu de Bordeaux, vin roșu de Burgundia, șampanie și coniac.

La sfârșitul lunii, un tanc sovietic intra în pădurile din jurul reședinței Carinhall. Emmy, Edda și celelalte femei au plecat în după-amiaza următoare și s-au îndreptat spre Obersalzberg, unde era relativ mai sigur, iar casa avea un adăpost subteran cu 12 camere. Colecția de artă a lui Goering le-a urmat îndeaproape. Pe parcursul următoarelor două luni și jumătate, două trenuri speciale, opt vagoane de marfă și mai mult de 12 camioane au mutat sute de lucrări valoroase în diferite locuri din Bavaria și Austria, unde au fost descărcate și ascunse. Nouă vagoane de marfă au fost parcate pe șinele stației Berchtesgaden, aproape de Obersalzberg. Goering a scos din încărcătură două picturi cu Fecioara și patru îngeri în miniatură făcuți de Hans Memling, un artist german din secolul al XV-lea, și i le-a dat lui Emmy ca bani albi pentru zile negre, să le vândă în caz de nevoie.

În timp ce Aliații se apropiau și nimeni nu mai părea să se ocupe de situație, localnicii au scotocit intens trenul lui Goering și au luat covoare, carpete, tapiserii și picturi și au cărat monede de aur, zahăr, cafea, țigări și băuturi scumpe.

*

De la începutul lui ianuarie 1945, Hohenlychen devenise reședința aproape permanentă a lui Himmler. Acoperișul clinicii avea simbolul Crucii Roșii, ca să nu fie bombardat, iar profesorul Gebhardt, întotdeauna loial, îi stătea la dispoziție, ca și maseurul lui suedez; indispozițiile stomacale persistente îl necăjeau pe Himmler și avea nevoie de odihnă. Ca urmare, nu a putut ajunge la Tegernsee de Crăciun. În schimb, a sunat și a vorbit cu Margaret. Aceasta își amintea că „era iarăși răcit... era bolnav“ și „starea lui de sănătate era delicată“.⁸

Himmler i-a trimis și o scrisoare sentimentală: „Este prima dată când nu am sărbătorit Crăciunul împreună; dar chiar ieri m-am gândit foarte mult la tine“.⁹ I-a trimis și o tavă de argint, mățăsuri de diferite culori (albastră, neagră și albă), o geantă, lenjerie intimă și câteva perechi de șosete. Pe 9 ianuarie i-a expediat cafea, fursecuri din turtă dulce, pateu de ficat și o carte despre armata prusacă.

În jurnalul ei, Margaret încerca să păstreze o atitudine pozitivă; nota că soțul ei era „fericit și într-o formă bună“ când vorbiseră la telefon și că era mândră că „toată Germania îl admiră“. Margaret se simțea și ușurată că Gerhard, fiul ei vitreg problematic, își găsise vocația, alăturându-se aripilor militare a organizației SS: „Este foarte curajos și îi place să-și petreacă timpul în SS“. Totuși Margaret nu se lăsa păcălită de o speranță deșartă: „Situația militară rămâne neschimbată și foarte serioasă“.¹⁰

Pe 6 ianuarie, Lina a avut o întâlnire privată cu Himmler la Berlin. A durat o oră și 45 de minute. Au discutat despre securitatea în protectorat și despre riscurile la care era supusă cât stătea acolo; Lina primise o scrisoare de

amenințare mai devreme în acea lună, iar partizanii comuniști provocau tot mai multă zarvă.

Lina s-a întors însă la conacul ei și, peste câteva luni, le-a scris părinților despre planurile pe care le avea. Pentru moment, rămânea acolo: „Nu știu unde am putea fi mai în siguranță decât aici. Iar să fug, cum fac alte femei, nici nu se pune problema.“ Până la urmă, nu conta unde se afla. Indiferent dacă era în protectorat sau în Germania, înfrângerea ar fi însemnat pentru ea sfârșitul, căci „rușii vor ști unde să ne găsească pentru a ne lichida“ sau „vor veni britanicii și americanii. Și, împreună cu ei, evreii. Cu legile noastre evreiești ne-am tăiat craca de sub picioare. Evreii vor putea ajunge la noi. Nu are rost să ne amăgim.“¹¹

*

Eva a stat la Berlin până pe 9 februarie, apoi s-a întors definitiv pe 7 martie. „Am venit, deoarece îi sunt datoare Șefului pentru toate lucrurile minunate din viața mea“,¹² îi explica Eva Christei Schroder, secretara lui loială, decizia de a rămâne lângă Hitler.

Și Bormann a rămas la Berlin. Pe lângă faptul că nici nu se punea problema să plece de lângă liderul lui, acesta încă conducea mașinăria partidului cu hipereficiență și cu o productivitate excepțională, refuzând să accepte inevitabilul. Gerda l-a văzut în februarie, apoi s-a întors la Obersalzberg. În ciuda a tot ce se întâmpla, ea continua să creadă că „într-o zi, Reichul visurilor noastre va reapărea... chiar dacă noi nu vom mai trăi“.¹³

Pe 25 februarie, Magda i-a cerut unuia dintre doctorii lui Hitler suficientă otravă „pentru ea și pentru cei șase copii ai ei“. N-a fost o solicitare ușoară pentru ea. Conform lui Semmler, „nu putea suporta gândul de a pune capăt vieții copiilor ei“; „înnnebunește de suferință și durere“¹⁴ doar gândindu-se la asta. Și totuși Magda nu vedea nici un viitor. Știa că lucrurile făcute în numele lui Hitler nu vor fi niciodată iertate sau uitate și erau puține șanse ca sovieticii să se îndure de familia ei. Pe 4 martie, soțul ei l-a anunțat pe Hitler

că nu aveau să se clintească din loc „chiar dacă Berlinul va fi înconjurat și atacat”.¹⁵ Înțelegând la ce se referă, Hitler a ezitat înainte să-i dea consimțământul.

Însemnările din jurnal ale lui Goebbels din acea lună erau monotone și pragmatice. Încă era la conducerea Ministerului Propagandei și pe 16 a găzduit o recepție pentru toți angajații lui. Pe 21 a studiat „statisticile ultimelor de filme”, care erau „foarte bune, în ciuda tuturor dificultăților. Este surprinzător faptul că poporul german încă vrea să meargă la cinema.”

Magda abia apărea în notițele lui Goebbels. A fost iritat când „a apucat-o una din durerile ei de cap”, pe 8, și s-a enervat când a mers la culcare, pe 27, simțindu-se rău, pentru că „exagerase” cu organizarea mutării la Berlin. Până pe 4 aprilie se instalaseră deja în capitală și petrecuseră „o seară oarecum melancolică, în timpul căreia veștile proaste se abăteau, una după alta, asupra casei noastre. Uneori, ne întrebăm cu disperare unde vor duce toate aceste lucruri.”¹⁶

*

În noaptea dinspre 7 spre 8 ianuarie 1945, 645 de bombardiere Lancaster au atacat orașul München, lovind direct în casa lui Ilse. După ce a salvat ce a putut, Ilse l-a luat pe Wolf, fiul ei, și s-au îndreptat spre Alpii bavarezi, unde și-au găsit adăpost într-un sătuc. De acolo, Ilse avea să urmărească răbdătoare restul războiului, așteptând să treacă primejdia, ca să-și poată îndrepta atenția spre soțul ei și spre viitorul lor împreună.

În Țara Galilor, Hess era pierdut în lumea lui și își petrecea timpul citind romane scrise de autori germani necunoscuți din secolul al XVIII-lea, mirându-se de „amploarea infinită a formei și stilului în ceea ce privește personajele și prezentarea”.¹⁷ Știind că, momentan, Hess era în afara primejdiei, Ilse își putea imagina o viață în viitor, chiar dacă regimul s-ar fi prăbușit și Hitler n-ar mai fi existat.

Albrecht Haushofer nu mai avea, în schimb, nici un viitor. În primele ore ale zilei de 23 aprilie, Albrecht, care suferise în închisoare încă din decembrie, și alți 15 deținuți au fost adunați în curte au primit înapoi efectele personale și li s-a cerut să semneze formularele de eliberare. Orice speranță de libertate s-a spulberat când au văzut 35 de membri SS stând dincolo de poartă, înarmați cu mitraliere.

Un ofițer SS i-a anunțat că sunt transferați la un alt centru și oamenii lui îi vor conduce până la gară. Când s-au apropiat de gară, Albrecht și ceilalți deținuți au fost direcționați spre o bucată de drum pustie, care fusese bombardată. Au fost puși la zid și executați. Conform profesorului Haushofer, tatăl lui, Albrecht a fost împușcat în ceafă.

*

În martie, Lina a avut un oaspete neașteptat: Himmler a apărut acasă la ea, obosit și răvășit, și i-a cerut să facă o baie fierbinte și să ia micul dejun. Revigorat, a vorbit cu ea și s-a jucat cu copiii. Când Lina a încercat să-l descoasă în legătură cu situația de pe front și cu posibilitatea ca înaintarea Aliatilor să poată fi blocată, Himmler a fost evaziv, lucru care a făcut-o să presupună ce-i mai rău. Dar Lina nu era încă pregătită să părăsească conacul pentru întreținerea căruia muncise din greu și pentru care își dedicase atât de mult timp.

Himmler s-a furișat înapoi la Hohenlychen. Toate aspirațiile lui grandioase, toate visurile de a promova o renaștere a spiritului german și de a crea o nouă aristocrație, care să guverneze un paradis rasial, fuseseră făcute praf. Pe la sfârșitul lui martie, trupele americane se apropiau de castelul de vis al organizației SS de la Wewelsburg. Himmler a evacuat personalul și pe 31 martie au ajuns și echipele de demolare, au aruncat în aer turnurile vestice și sudice ale castelului și au dat foc în interior, aprinzând draperii și orice altceva era inflamabil.

După ce au plecat, timp de două zile, localnicii au prădat ruinele care ardeau

mocnit, au golit pivnița de vinuri și muzeul găzduit de castel, care conținea cranii, monede, cuțite, ceramică antică, săbii de vikingi, coifuri din Epoca Bronzului, vârfuri de săgeți scitice din bronz și fosila unei reptile marine străvechi – un ihtiozaur de aproximativ 2,7 metri.

După ce îl vizitase pe Himmler la Hohenlychen pe 22 martie, Hedwig s-a întors la Berchtesgaden. Ultimul apel primit de la el a fost pe 19 aprilie. Au vorbit despre „probleme personale” și despre faptul că situația devenea tot „mai complicată în fiecare zi”. Himmler a spus că avea să o sune din nou, însă nu a mai făcut-o niciodată. A încheiat discuția cu „speranța că Dumnezeu îi va proteja pe ea, pe copii și Germania”.¹⁸

La Tegernsee, Margaret a primit un ultim apel telefonic de la soțul ei în preajma Paștelui. Din nou, subiectul principal au fost durerile lui de stomac: „Este iarăși foarte bolnav și a avut probleme cu stomacul”.¹⁹ Pe 20 aprilie, Margaret, fiica ei, Lidia, sora ei, o mătușă și alte câteva femei din familie s-au înghesuit în mașină și au plecat, lăsând totul în urmă. Șoferul lui Margaret s-a îndreptat spre Tirolul de Sud, o regiune din Austria de la granița cu Italia, care fusese deja recunoscută ca refugiu, datorită munților și a văilor izolate. Întrucât Aliații se apropiau de Berchtesgaden, Hedwig și-a luat copiii și a urmat aceeași direcție.

La începutul lui aprilie, Karl Wolff, fostul soț al Friedei, a trecut pe la Lina să o avertizeze că forțele sovietice nu erau departe și se iniția o rezistență locală. Era timpul să plece. Până la mijlocul lunii, Lina strânsese toate lucrurile din casă, tăiasse toate animalele și adusese o rulotă de circ ca să transporte bunurile familiei și sicriul fiului ei decedat. În bagaj se mai regăsea și uniformă pătată de sânge pe care soțul ei o purtase când fusese asasinat.

În ziua plecării, stăpâna conacului și-a adunat angajații, le-a mulțumit și le-a promis o mică primă după război. Lina, cei trei copiii și guvernanta lor, pe lângă un număr consistent de bagaje, s-au înghesuit în două mașini. Cu rulota agățată în spatele lor, au pornit spre Germania. Totuși peste câțiva kilometri, convoiul a fost atacat de avioanele sovieticilor. Rulota a fost aruncată de pe șosea. Lina a recuperat sicriul distrus al fiului ei, iar rămășițele au fost reîngropate în grabă în pădure.

Pe drum, Lina și-a lăsat celălalt fiu și fiica cea mai mare în grija unor prieteni

care au promis să-i ducă la Fehmarn la timpul potrivit. Apoi Lina și fiica ei în vârstă de trei ani și-au continuat drumul prin Bavaria spre lacul Tegernsee, unde s-au refugiat în casa Friedei Wolff – cele două neveste SS din nou împreună – până când trupele americane aveau să le dea afară la începutul lui mai.

*

Atmosfera de la aniversarea lui Hitler din 20 aprilie a fost mai deprimantă decât de obicei. Cu o lună înainte, armata sovietică ajunsese la periferia Berlinului. Atacul începuse cu patru zile înainte ca acoliții cei mai apropiați ai lui Hitler să se întrunească pentru a-i ura „mulți ani fericiți”. În acea dimineață, artileria sovietică începuse să bombardeze centrul orașului, zona în care se afla și buncărul.

Atmosfera sumbră care se instalase i-a făcut pe majoritatea oaspeților – inclusiv pe Goering și pe Himmler – să plece în grabă. Hitler s-a dus la culcare mai devreme. Totuși Eva era hotărâtă să se distreze puțin. După spusele uneia dintre secretarele tinere ale lui Hitler, „în ochii ei ardea o flacără neliniștită”; Eva voia „să danseze, să bea, să uite”. Purtând o rochie nouă, „făcută din brocart albastru-argintiu”, s-a îndreptat spre apartamentul ei din Cancelaria Reichului, luându-l cu ea pe Bormann și pe oricine a mai întâlnit în cale. În sala de mese, Eva a deschis șampania și a scos gramofonul; a găsit un disc – hitul din timpul războiului „Blutrote Rose” – și l-au ascultat la nesfârșit, în timp ce „i-a făcut pe toți să cadă într-o frenezie disperată”.²⁰

În vreme ce locuitorii îngroziți încercau să fugă din oraș, o femeie se străduia cu disperare să intre. Hanna Reitsch era cea mai renumită femeie pilot a Germaniei și o nazistă devotată; pe 26 reușise cumva să aterizeze în capitala distrusă și să ajungă teafără la buncăr. S-a oferit să scoată oamenii din Berlin pe cale aeriană. Hitler a refuzat. A refuzat și Eva, care i-a dat lui Reitsch o scrisoare pentru Gretl, sora ei, în care o ruga să-i distrugă toate documentele personale și corespondența cu Hitler, și i-a spus: „Sunt fericită să mor alături de Führer; dar cel mai mult pentru că sunt scutită de oroarea din fața noastră.

Ce poate să-mi mai ofere viața? Deja a fost perfectă.“²¹

Și Magda i-a dat o scrisoare Hannei Reitsch pentru Harald Quandt, fiul ei din prima căsătorie, care servise în infanterie în timpul războiului și care, în acel moment, era prizonier de război. Scrisă pentru generațiile viitoare, scrisoarea poate fi citită ca o ultimă lucrare de propagandă, un gest de curtoazie din partea primei doamne a Reichului. În scrisoare, Magda își prezenta motivele pentru care alesese acea cale:

Pentru mine nu există alternativă. Ideea noastră frumoasă este distrusă și, împreună cu ea, cad toate lucrurile pe care le credeam minunate, demne de admirație, nobile și bune. Viața nu-și va mai avea rostul într-o lume care va veni după Hitler și după național-socialism. Așadar mi-am adus copiii cu mine. Sunt prea valoroși pentru viața care va veni după noi.

După ce le preamărea virtuțile, îl ruga pe Dumnezeu să-i „dea... puterea de a săvârși ultima și cea mai dificilă sarcină dintre toate... să-i fiu loială Führerului până la moarte“.²²

Cuvintele Magdei reflectau poziția ei unică în anturajul lui Hitler, legătura personală dintre cei doi și cât de aproape era de putere. Însă motivele ei nu au fost atât de diferite de cele ale altor femei care au ales să se sinucidă în ultimele zile ale lui Hitler. În 1945, 7 000 de persoane s-au sinucis, dintre care 3 996 au fost femei. Pe bună dreptate, multora le fusese teamă că aveau să fie violate de soldații sovietici. Cel puțin 100 000 de persoane au fost agresate sexual, iar oamenii din orașele și din satele mici aflate în calea armatei sovietice au preferat să se sinucidă în masă, decât să înfrunte furia soldaților.

La Berlin, femeile aveau cianură și lame de ras în genți sau asupra lor. În aprilie și mai, orașul a fost martor la 5 881 de sinucideri. Într-o suburbie de lux a Berlinului, soția unui căpitan din armată și-a omorât fiica de opt ani și s-a sinucis. Luase decizia de a folosi otravă în februarie și îi spusese soțului ei că „îi era frică că ea și copilul ei vor nimeri pe mâinile rușilor“ și că „își va curma viața înainte să se întâmple acest lucru“.²³

*

La Obersalzberg, Gerda a primit ultimele scrisori de la soțul ei și câteva dintre tablourile în acuarelă ale lui Hitler. Când Bormann a reușit să dea de ea la telefon, i-a spus să nu-și facă griji, pentru că pregătise o mașină care să-l scoată din Berlin în orice moment și a asigurat-o că se vor mai vedea.

Chiar dacă supraveghease construcția unei rețele de adăposturi subterane la Obersalzberg – lucrările începuseră în august 1943 și 3 000 de muncitori, în mare parte italieni, construiseră cam 6,5 kilometri de tuneluri și buncăre cu pereți groși de un metru și jumătate –, iar adăpostul de sub casa lui era destul de larg încât să încapă întreaga familie și angajații lui, Bormann nu a lăsat nimic la voia întâmplării. Planul de evadare al Gerdei fusese făcut din timp, destinația fiind Tirolul de Sud. A achiziționat un autobuz școlar și a desenat pe el semnul Crucii Roșii. Pe lângă opt dintre cei nouă copii ai ei – fiul cel mai mare se îndrepta singur spre casă de la internatul nazist de elită, dar avea, în cele din urmă, să piardă autobuzul –, Gerda adunase alți șapte copilași fără adăpost. Împreună cu cumnata ei, Gerda și echivalentul unei grupe de grădiniță au pornit în călătorie. Luase cu ea valoroasa copie dactilografiată a cărții *Tischgespräche im Führer hauptquartier* (Convorbiri în jurul mesei), manuscrisul pe care Bormann îl întocmise în urma nenumăratelor ore în care ascultase fiecare cuvânt al lui Hitler.

*

După ziua de naștere a lui Hitler din 20 aprilie, Goering s-a dus direct la Obersalzberg. Cu o zi înainte, își luase rămas-bun de la reședința Carinhall: orice operă de artă prea mare pentru a fi cărată a fost îngropată în pământ, iar echipele de demolare au pus mine în clădire și au aruncat-o în aer. În dimineața următoare, Goering se afla împreună cu Emmy și cu Edda în refugiul din munți.

Pentru că nu știa ce se întâmplă la Berlin, egocentrismul lui Goering l-a îndemnat să interpreteze liniștea și lipsa de vești din buncăr ca pe o dovadă a faptului că Hitler murise, el devenind astfel noul Führer. Pe 23 i-a trimis lui Hitler o telegramă; fiind succesorul lui, ar fi trebuit să preia controlul? Dar dacă Führerul era în viață, Goering spera că va „decide să plece din Berlin și să vină aici“.

Emmy nu a comentat niciodată nimic referitor la ultima tentativă a soțului ei de a pune mâna pe puterea absolută, pe cât de inutilă, pe atât de ridicolă. Pentru că nu a primit nici o veste până la ora 18 în acea seară, Goering a mai trimis o telegramă: „Ținând cont de decizia de a rămâne la postul din fortăreața din Berlin, sunteți de acord să preiau numaidecât conducerea absolută a Reichului, cu libertate totală de acțiune în țară și peste hotare?“²⁴

Hitler ignorase prima telegramă a lui Goering; având în vedere confuzia din jur, era o eroare de judecată de înțeles. Al doilea mesaj l-a scos din minți. Simțindu-se jignit și rănit, Hitler a ordonat arestarea lui Goering. Bormann a reușit să organizeze unitatea SS staționată la Obersalzberg. Au înconjurat imediat casa lui Goering. Emmy și Edda au fost separate de el, un paznic stând la ușa camerei lor. Înainte să se despartă, Goering îi spusese lui Emmy că era o greșală și că avea să fie rezolvată a doua zi.

În dimineața următoare însă, pe 25 aprilie, o zi de miercuri, pe la ora 9:30, 359 de bombardiere Lancaster și 16 avioane Mosquito au făcut praf regiunea Obersalzberg. Emmy, soțul ei, Edda, sora lui Emmy și angajații – o servitoare, o infirmieră, o guvernantă și un aghiotant – au primit permisiunea să meargă în adăpostul de sub casă, fiind supravegheați de SS-iștii care-i țineau captivi. Când bombardamentul s-a oprit o vreme, au trecut cu toții în buncărul principal din Obersalzberg, unde se adunaseră locuitorii reședinței de la Berghof.

Peste jumătate de oră a început al doilea val. Când Christa Schroeder a ieșit din ascunzătoare, a văzut că reședința de la „Cuibul Vulturului“ fusese distrusă, iar complexul Berghof fusese „grav avariat“. Pereții încă erau în picioare, dar „acoperișul abia se mai ținea“, iar „ușile și ferestrele nu mai existau. Înăuntru, podeaua era acoperită cu un strat gros de moloz și mai toată mobila fusese distrusă. Toate anexele casei fuseseră făcute una cu pământul, cărările, transformate și ele în moloz, copacii, smulși din rădăcină. Nu mai

era nimic verde, rămăsese doar un peisaj dezolant.”²⁵

Speriată, Emmy și-a dat seama că acesta era un moment decisiv; viețile atârându-le de un fir de ață, Emmy s-a dus la ofițerul SS responsabil de ei și și-a jucat rolul cu mare talent, evocând un pact pe care-l făcuse cu Hitler în „ziua nunții” ei când el „a promis să-mi îndeplinească o dorință”. Dacă, pentru orice motiv, Hitler considera necesar să-l execute pe soțul ei, fusese de acord ca Emmy și Edda să fie „împușcate în același timp”.²⁶ Acest lucru i-a dat de gândit ofițerului. Deși primise un mesaj de la Bormann prin care acesta îi ordona să ucidă trădătorii, începuse să-și piardă curajul. S-a ajuns la un compromis. Unitatea SS avea să îl însoțească pe Goering și familia lui până la castelul lui din Austria, aflat la 241 de kilometri distanță; convoiul de vehicule a petrecut 36 de ore pe drumurile aglomerate până au ajuns la destinație.

Casa familiei Goering din Obersalzberg fusese distrusă de bombardamente. Un soldat american observa că o parte din acoperiș se afla în piscină, iar două trupuri pluteau la suprafața acesteia. La fundul piscinei a văzut un lucru care strălucea în lumina soarelui. A intrat în apă și a găsit o spadă de gladiator în stil roman, care fusese lucrată de armurierul personal al lui Napoleon; soldatul a vândut-o în 1978 unui colecționar privat pentru o sumă care nu a fost divulgată.

Și casa lui Bormann fusese lovită; 1 000 de tablouri în acuarelă ale lui Rudolf von Alt – pictorul de peisaje care îl inspirase pe Hitler să devină artist, un producător constant de opere – au fost găsite neatrinse în adăpostul subteran. După război, picturile lui von Alt ar fi trebuit să atârne în galeriile din grandiosul muzeu pe care Hitler plănuia să-l construiască la Linz. Peste 350 dintre aceste lucrări au dispărut fără urmă.

La Berghof, trupele americane și franceze s-au servit din proviziile abundente de alcool, au luat lucrări de artă și orice obiecte care aveau inițialele lui Hitler pe ele: articole de papetărie, tacâmuri din argint, porțelanuri, pahare și cupe de cristal. Peste câteva zile, un colonel american a inspectat locul: doar șemineul și toaleta mai rămăseseră în picioare.

*

Și regiunea Berchtesgaden fusese ținta unui atac, iar cabana lui Hedwig era grav avariata. Prădătorii au scos întregul mobilier de dormitor, un candelabru, un birou și o mică tapiserie, dar nu s-au atins de biblioteca lui Himmler.

După ziua de naștere a lui Hitler din 20 aprilie, Himmler s-a îndreptat direct spre Hohenlychen ca să reia inițiativele de pace în care se implicase la începutul anului. Himmler abordase Crucea Roșie Internațională prin niște intermediari suedezi, în speranța deșartă că Aliații occidentali și naziștii aveau să își unească forțele ca să lupte împotriva bolșevicilor. Ca să-și arate intențiile bune, Himmler autorizase eliberarea unui număr de supraviețuitori din lagăre, grup care devenea tot mai mic când aceștia erau duși dintr-un loc în altul în marșuri forțate, necruțătoare, în care au pierit sute.

Pe 28, agenția de știri Reuters a dezvăluit trădarea lui Himmler. Trădarea lui Goering îl dezamăgise pe Hitler, dar nu fusese în totalitate o surpriză; bărbatul pe care îl admirase, îl apreciasse și în care avusese încredere încetase să existe cu ceva timp în urmă, și doar afecțiunea persistentă pentru vechiul lui tovarăș îl împiedicase să scape de Goering mai devreme. Dar ceea ce făcuse Himmler fusese un adevărat șoc, o lovitură puternică care l-a înfuriat la culme pe Hitler, condamându-l pe Himmler la moarte prin spânzurătoare. Totuși în acel moment, șansele ca ordinul să ajungă la cineva capabil să îndeplinească sentința la moarte erau aproape nule. Deocamdată, Himmler era în siguranță la Hohenlychen, așteptând ca Aliații să-i ofere un rol în lupta iminentă cu Stalin.

*

Pe 29 aprilie, Eva și Hitler s-au căsătorit; printr-o semnătură, iubita secretă a lui Hitler, care fusese un mister pentru majoritatea nemților, și-a asigurat locul în istorie și și-a obținut, într-un fel, nemurierea. În orele de dinaintea

căsătoriei, Hitler își scrisese ultima dorință și testamentul: „Acum, înainte de a-mi înceta existența pe acest pământ, am decis să o iau de soție pe fata care, după ani de prietenie loială, s-a întors voluntar în orașul aproape asediat ca să-și împartă destinul cu mine. Este dorința ei să moară alături de mine ca soția mea.”²⁷ La ceremonie, la care au fost prezenți Magda, Goebbels, Bormann și câțiva dintre angajați, Eva a purtat o rochie de tafta și bijuteriile ei cele mai frumoase. Deși buncărul fusese zdruncinat de un bombardament de artilerie, șoferul lui Hitler își amintea că atmosfera fusese „festivă”. Avuseseră șampanie și sandviciuri, iar „conversațiile au fost mai mult despre experiențele anterioare”, în timp ce „au reflectat cu nostalgie asupra trecutului”.²⁸

Pe 30, la prânz, Hitler a vorbit despre viitor. Eva și-a luat rămas-bun de la Magda, cele două rivale unite prin decizia lor de a muri împreună cu preaiubitul lor Hitler. Apoi Magda a avut o discuție privată cu el. Ulterior îi va povesti valetului lui despre ultimele ei momente lângă Hitler: „Am căzut în genunchi și l-am implorat să nu-și ia viața. Binevoitor, m-a ridicat în picioare și, în liniște, mi-a explicat că este unica soluție.”²⁹

La ora 15:15, Hitler și Eva s-au retras în camera lor. Valetul lui Hitler și Bormann au așteptat puțin în afara camerei înainte să intre. Când i-a văzut pe Hitler și pe Eva morți pe canapea, Bormann „s-a făcut alb ca varul”. Hitler se otrăvise cu acid cianhidric, un lichid incolor, cu miros de migdale amare, apoi se împușcase în tâmplă cu pistolul său de 7,65 mm, care era pe podea lângă picioarele lui. Eva era prăbușită lângă el, cu picioarele sub ea. Purta „o rochie neagră din țesătură ușoară”. După spusele valetului, otrava își lăsase amprenta asupra ei; „fața [ei] contorsionată dezvăluia modul în care murise”.³⁰ Avea 34 de ani.

După ce au înfășurat trupurile într-un covor, Bormann, valetul, șoferul și doi bodyguarzi SS le-au cărat afară în grădina Cancelariei Reichului. Benzina luată din rezervoarele mașinilor din garajul buncărului a fost turnată peste Hitler și Eva, în timp ce obuzele sovietice cădeau undeva în apropiere și vântul puternic se auzea șuierând lângă ei. După mai multe încercări eșuate de a aprinde un chibrit, Bormann a dat foc câtorva hârtii și le-a aruncat în groapă. Cei îndoliați au adresat un ultim omagiu și s-au întors grăbiți înăuntru. Peste cinci ore și jumătate, oasele arse ale celor doi erau îngropate

într-un crater apărut în urma bombardamentelor.

În următoarele 24 de ore, supraviețuitorii au fost ca și absenți, rătăcind confuzi. Magda căzuse într-o depresie profundă. Soțul ei, Bormann, și cine mai rămăsese dintre conducători s-au pus pe treabă. Solicitarea de negociere a păcii cu sovieticii fusese respinsă. L-au pus în funcție pe amiralul Dönitz, succesorul lui Hitler și șeful Marinei, și au creat un cabinet de urgență. După ce și-au jucat rolurile și după ce Goebbels a făcut ultimele însemnări în jurnalul său, Magda s-a pregătit pentru actul final. Copiii ei au primit cacao cu un sedativ puternic și au adormit aproape instantaneu.

Nu se știe cu siguranță ce s-a întâmplat mai departe. Nu a supraviețuit nimeni dintre cei care s-ar fi putut afla în camera copiilor când aceștia au murit și care ar fi putut continua povestea. Amintirile celor din preajmă au dezvăluit mai multe adevăruri. Un lucru este clar: doctorul SS Stumpfegger a fost implicat în moartea copiilor Magdei. Dar există diferențe de opinii în ceea ce privește rolul exact pe care l-a avut ea. Câteva relatări susțin că Magda fusese în cameră și poate chiar ea le dăduse otrava. Acest lucru este puțin probabil. Ar fi putut Magda să le dea copiilor ei cianură? De când se mutase în buncăr, aproape că nici nu putuse să stea lângă ei. Una dintre secretarele tinere ale lui Hitler își aducea aminte că Magda „abia mai avea putere să se uite la copiii ei cu calm. De fiecare dată când îi întâlnea, se simțea atât de îngrozitor, încât izbucnea în plâns.”³¹

Totuși, oricât de ambițioasă ar fi fost, Magda era o umbră a ceea ce fusese cândva. Pur și simplu, nu a putut face față realității înspăimântătoare a deciziei pe care o luase. Și de ce ar fi făcut față, dacă exista un profesionist cu experiență pregătit și dornic să o facă în locul ei? Valetul lui Hitler își aduce aminte că o văzuse așteptând „cu nervozitate” în afara camerei „până s-a deschis ușa și doctorul a ieșit. Privirile lor s-au întâlnit, Magda Goebbels s-a ridicat în liniște tremurând. Când doctorul SS a dat din cap vizibil mișcat, fără a rosti vreun cuvânt, Magda a leșinat.”³²

Se presupune că, după aceea, Magda a stat în camera ei, cu fața pământie, jucând Solitaire și fumând întruna. La ora 20:40, rugul funerar pentru ea și Goebbels era pregătit. Purtându-și insignele aurii ale partidului nazist, au mers, braț la braț, spre ieșirea din buncăr și au pășit în grădină. Magda și-a sfărâmat pastila. Pentru siguranță, soțul ei a împușcat-o în cap, a înghițit

otrava și a îndreptat arma spre el. Trupurile lor au fost puse într-un mormânt nu prea adânc și stropite cu benzină. Vântul nu sufla, așa că s-a putut aprinde un chibrit. Trupurile lor au ars toată noaptea.

Bormann a fost în unul dintre cele două grupuri care hotărâseră să fugă. Au plecat din buncărul distrus și au dispărut în orașul distrus, unde moartea pândește la fiecare colț de stradă. Dar Bormann a avut un singur gând: să supraviețuiască.

Partea a IV-a. Ultimele semne de rezistență

Capitolul 14. Captivi

În timp ce contempla asupra subiectului reprezentat de căderea nazismului, la câteva săptămâni după sfârșitul războiului, Hess nota un gând optimist într-o scrisoare pentru Ilse. Idealurile pe care le urmăriseră în ultimii 24 de ani urmau să aibă momentul lor de glorie: „Istoria nu s-a încheiat. Mai devreme sau mai târziu, firele aparent rupte pentru totdeauna se vor uni pentru a crea un nou model.“ Cât despre Hitler, timpul pe care îl petrecuseră împreună fusese „plin de cele mai frumoase experiențe omenești“ și fusese un privilegiu să ia parte, „încă de la început, la dezvoltarea unei personalități unice“.¹

Hess era în drum spre Tribunalul Internațional pentru Crime de Război de la Nürnberg, unde urma să apară lângă Goering și alte figuri marcante. Fantoma de la proces era Bormann, a cărui judecată urma să aibă loc în absență. În ciuda faptului că mai mulți martori declaraseră să acesta murise la Berlin, autoritățile țărilor Aliate nu erau convinse. După ce părăsise buncărul lui Hitler, Bormann încercase să treacă prin orașul zguduit de război – unde luptele încă erau în toi – împreună cu doctorul SS care îi otrăvisese pe copiii Magdei. În timp ce-și croiau drum înainte, găsiseră trei tancuri Panzer și porniseră să se deplaseze cu ele. Li se alăturaseră valetul și șoferul lui Hitler și, împreună, înaintaseră încet, dar cu perseverență, până când dăduseră de un baraj antitanc sovietic și fuseseră supuși unui atac puternic. După spusele șoferului lui Hitler: „Rușii au dat tot ce-au avut. O secundă mai târziu, a izbucnit o flacără imensă“² și valetul văzuse cum „explozia i-a aruncat în aer [pe doctor și pe Bormann] ca pe niște păpuși“.³ Fugind de la fața locului, nici unul dintre subalternii lui Hitler nu verificase dacă Bormann era viu sau mort.

La scurt timp după aceea, Artur Axmann, un conducător al Hitlerjugend, „a dat peste trupul lui Martin Bormann și peste cel al tovarășului său“. Axmann le-a spus americanilor că aceștia „stăteau unul lângă altul, fără a se mișca“. Inițial, se gândise că „erau inconștienți sau dormeau“, dar, când se aplecase,

observase că „nu respirau“. Fără răni vizibile, Axmann a presupus că Bormann „înghițise otravă“.⁴ Însă lipsa unui cadavru a creat anumite speculații și îndoieli. S-a ajuns imediat la convingerea că Bormann supraviețuise cumva și fugise. Anchetatorii erau în special nerăbdători să vorbească cu Gerda despre locurile în care s-ar fi putut afla Bormann.

Însă Gerda habar n-avea unde putea fi soțul ei sau dacă era încă în viață. Autobuzul școlar al Gerdei trecuse de Alpi și ajunsese la Tirolul de Sud, unde fusese așteptat de șeful local al naziștilor, care securizase un loc în care să ascundă toate lucrurile delicate ale Gerdei și găsisse pentru ele o casă într-un sătuc dintr-o vale, la 48 de kilometri de Bolzano.

Deși deocamdată era în siguranță, Gerda trăia într-o agonie îngrozitoare. Cumnata ei, care mersese cu ea, observa că „Gerdei îi era din ce în ce mai rău. În mod normal, era o persoană foarte liniștită... acum nu-și mai putea ascunde durerea.“⁵ Împreună, au găsit un doctor italian din zonă, care a confirmat imediat gravitatea stării ei; Gerda avea cancer ovarian în stadiu avansat și avea nevoie de operație cât mai curând posibil. În acel moment, Aliații erau pe urmele ei. Un părinte îndurerat din München abordase autoritățile și le spusese că Gerda îi răpise copilul și îl dusesese spre Tirol. Doi agenți ai serviciului de informații au găsit-o și au informat unitatea britanică din acea zonă. După ce a vorbit cu doctorul care îi pusese un diagnostic Gerdei, un maior al armatei britanice, căruia Gerda i s-a părut „o femeie foarte drăguță“⁶, a apărut la ușa ei.

Gerda s-a panicat, crezând că acesta o va trimite într-un lagăr de concentrare, însă maiorul a asigurat-o că nu se află în primejdie. În schimb, a mers direct la un spital din Merano pentru prizonieri de război. A făcut operația, însă fără rezultat. Înfruntându-și moartea iminentă, Gerda a căutat alinare în religie și s-a convertit la catolicism. A murit pe 23 martie 1946, cu câteva luni înainte de a împlini 37 de ani. Gerda nu a mai lăsat în urmă nici o dovadă despre ea în afară de corespondența cu soțul ei dintre 1943 și 1945 – care a fost găsită la Berlin și care a dezvăluit o diferență izbitoare între opinia generală, conform căreia Gerda fusese o persoană blândă și introvertită, și adevărul așa cum reiese din scrisori.

Un lucru cu adevărat valoros, care fusese depozitat printre bunurile ei, a fost copia lui Bormann a cărții *Tischgespräche im Führer hauptquartier*

(Convorbiri în jurul mesei), pe care Gerda o adusese din Obersalzberg. Funcționarul italian, care era responsabil de bunurile ei, i-a vândut manuscrisul lui Françoise Genoud, un bancher elvețiano-francez și spion, care spălase bani pentru naziști în timpul războiului. Genoud a tradus documentul în limba franceză, făcând probabil anumite modificări în text, și această versiune a fost achiziționată de o editură engleză, care a publicat cartea în 1953.

Deși acuratețea și autenticitatea cărții ca o înregistrare exactă a monologurilor lui Hitler este discutabilă, Bormann a reușit să transpună vocea liderului său, astfel îndeplinindu-și misiunea de a oferi generațiilor viitoare ocazia de a trăi ce simțeau cei de la Berghof ascultându-l pe Hitler în timp ce ținea prelegeri obositoare și lungi pe teme lui preferate.

Urmărind instrucțiunile Gerdei, copiii ei au fost dați în grija lui Theodor Schmitz, un preot catolic militar german. Deși câțiva dintre ei au murit de tineri, ceilalți au fost adoptați de familii italiene obișnuite. Cel mai mare fiu la Gerdei, Martin Adolf – care, în cele din urmă, s-a reîntâlnit cu frații săi, după ce locuise sub nume fals cu un fermier și cu soția lui – a devenit preot iezuit.

Walter Buch, tatăl Gerdei, care-și îndrumase fiica spre nazism, a fost luat prizonier de Aliați la sfârșitul lui aprilie 1945. Din cauza colaborării îndelungate pe care o avusese cu Hitler, a fost tratat ca un personaj important. Buch însă a negat faptul că avusese multă influență, fiind lipsit de putere, pentru că ginerele lui îl urâse și îi subminase orice autoritate. De asemenea, Buch nu a spus nimic despre devotamentul față de Hitler, evitând orice declarație legată de loialitatea lui; după spusele lui Buch, Hitler avusese succes datorită „puterii de convingere și dragostei lui față de poporul german“ și grație „nevoii [poporului] de a avea un lider“. În timpul câtorva interogatorii, Buch a insistat asupra faptului că el era „un bărbat care, timp de 17 ani, a fost forțat să facă un lucru care nu-i plăcea. Am tot rugat să fiu eliberat din funcție și să mi se permită să revin în poziția inițială de ofițer de armată obișnuit.“⁷

Cu toate acestea, Aliații nu i-au crezut justificările și l-au ținut închis până în noiembrie 1949. Deși avea doar 67 de ani, nu mai avea pentru ce trăi, așa că bătrânul soldat a ales calea pe care a considerat-o cea mai onorabilă: la scurt timp după eliberare, tatăl Gerdei și-a tăiat venele și s-a aruncat într-un râu.

Pe de altă parte, soțul Gerdei a continuat să trăiască, chiar dacă doar în imaginația celor care încercau să-l găsească. După Nürnberg se presupune că ar fi fost văzut în nordul Germaniei, în Danemarca, Italia și Spania. Apoi, cam de prin 1952, atenția s-a îndreptat spre America de Sud și s-a susținut faptul că de câteva ori fusese în Argentina, în Chile și în Peru. Agenția Centrală de Informații (CIA) a deschis un dosar pe numele lui, a făcut rapoarte periodice, a urmărit indicii, a stat cu ochii pe informatorii necunoscuți și a urmărit orice persoană care ar fi luat sau nu legătura cu Bormann după război. Descoperirea lui Adolf Eichmann – care condusesese operațiunile Soluției finale – în Argentina, răpirea lui de către serviciile secrete israeliene și judecata ulterioară la Ierusalim au îndreptat atenția spre diaspora nazistă din America de Sud, în care se regăsea și Josef Mengele, doctorul din lagărul de concentrare Auschwitz, ducând la alte zvonuri legate de soțul Gerdei.

Spre sfârșitul anilor 1960, mai mulți scriitori și jurnaliști de investigație au pornit în căutarea lui Bormann, punând cap la cap orice indiciu care i-ar fi putut îndrepta spre ascunzătoarea lui; câțiva au susținut că găsiseră dovezi incontestabile că Bormann era în viață, iar unul dintre ei chiar a spus că stătuse față-n față cu Bormann. Împreună, acești scriitori au contribuit la promovarea ideii că Bormann era la conducerea unei organizații secrete puternice – o rețea globală a naziștilor – plănuind să întemeieze un al Patrulea Reich, o idee care a fost sursa de inspirație pentru mai multe romane bestseller din acea perioadă.

În decembrie 1972, constructorii de pe un șantier din Berlin au găsit două schelete cu craniile intacte aproape de locul în care Bormann fusese văzut ultima dată; fișele dentare și reconstrucția facială au confirmat faptul că unul dintre schelete era al lui. Alte verificări ulterioare au dezvăluit cauza morții. Se pare că barajul sovietic îl blocase, îngropându-l probabil sub dărâmături, și, pentru că nu s-a putut mișca, mai degrabă a înghițit cianură decât să fie prins de soldații sovietici. Misterul care învăluia destinul lui Bormann era acum elucidat, iar fantoma lui a fost lăsată să se odihnească în pace.

La începutul verii 1945, Ilse a fost reținută de trupele franceze timp de 14 zile, perioadă în care a fost tratată bine, înainte să fie mutată într-un loc aproape de Nürnberg. Autoritățile Aliaților sperau că Ilse va putea să-i ajute să treacă dincolo de bariera ridicată din jurul soțului ei, a cărei amnezie revenise. Amintirile lui Hess de scurtă și de lungă durată nu mai existau sau, cel puțin, păreau să nu mai existe. În banca acuzaților, a lăsat o impresie ciudată celor din jur, citind cărți, vorbind singur și dormind, iar în celula lui a refuzat să mănânce și a avut accese violente de furie.

Psihiatrii care au lucrat la cazul lui Hess înclinau să-l creadă – unul dintre ei descria starea lui ca fiind o „amnezie isterică” –, însă nu erau sută la sută siguri. Una dintre persoanele care au avut dubii era colonelul Burton Andrus, americanul responsabil de prizonieri: „Din momentul în care bărbatul îmbrăcat într-un palton vechi și încălțat cu ghete de zbor a început să vorbească despre ciocolată“, despre care Hess credea că fusese otrăvită, „am hotărât că nebunia lui este o prefăcătorie“.⁸

Chiar dacă nu ar fi fost cu adevărat amnezic, Aliații n-au avut altă opțiune decât să ia lucrul acesta în serios. Ilse i-a sugerat unui ofițer american că metoda cea mai bună de a scoate ceva de la el era să se concentreze pe viața lui personală, și nu pe activitățile politice. I-a dat ofițerului 80 de fotografii de familie, inclusiv cele mai recente cu Wolf, fiul lor, și i-a spus că „muzica clasică ar fi o posibilă terapie pentru soțul ei“,⁹ preferabil Flautul fermecat de Mozart sau Bărbierul din Sevilla de Rossini.

Deși n-au încercat asta, Aliații erau în criză de timp și rămâneau fără idei. Plănuiseră ca Ilse și Wolf să-l viziteze, însă acest lucru a fost împiedicat de refuzul lui Hess de a-i vedea, indiferent de circumstanțe. Disperați, Aliații au recurs la o formă de terapie prin șoc, punându-l pe Hess într-o cameră cu mai multe persoane cunoscute. Goering a fost primul. Când și-a văzut vechiul tovarăș, Hess a fost uimit: „Cine ești?“ Această întrebare i s-a părut o insultă lui Goering și i-a răspuns: „Ar trebui să mă cunoști. Am fost împreună ani la rândul.“ Hess a admis că numele lui Goering îi era cunoscut, dar nimic mai mult. Scos din sărite, Goering a continuat: „Îți aduci aminte că ți-am vizitat familia și soția? Te-am văzut împreună cu nevasta ta de nenumărate ori. Și tu mi-ai vizitat familia împreună cu soția ta.“ Hess a clătinat din cap neputincios

și a dat vina pe amnezie, care era ca „o ceață, în spatele căreia dispăruseră toate“.¹⁰

Doi dintre secretarii lui Hess nu i-au trezit nici o amintire. Nici măcar de profesorul Haushofer nu își amintea. Haushofer nu era un străin pentru Aliți. Fusesse luat de la ferma lui și dus la Nürnberg. Jurase să facă tot ce-i stă în putință ca să-și trezească vechiul prieten: „Sunt pregătit să-l văd chiar și în starea critică în care se află acum... Sunt pregătit... să merg până-n pânzele albe ca să vorbesc cu el.“¹¹

Decât să-l confrunte direct pe Hess, așa cum o făcuse Goering, profesorul Haushofer a încercat să-l convingă să iasă din „carapace“. I-a dat o fotografie cu Ilse, pe care Hess a recunoscut-o, i-a spus că Ilse îi arătase toate scrisorile lor, ceea ce înseamnă că a „ținut legătura“ cu „viața spirituală și... sentimentele“¹² lui Hess și i-a vorbit despre mama lui. Și totuși, când profesorul a adus în discuție casa lui Ilse și a lui Hess din München, Hess a negat faptul că locuise vreodată acolo. Se lăsase din nou în tunericul.

Această întâlnire l-a tulburat profund pe profesorul Haushofer, care și așa era slăbit. Cu câteva zile înainte de întâlnirea cu Hess, avusese un atac de cord minor, iar cei care îl interogaseră fuseseră destul de duri cu el. Voiau ca Haushofer să admită faptul că teoriile lui puseseră bazele imperialismului bazat pe genocid al lui Hitler. Haushofer considera această acuzație absurdă, ținând cont de faptul că Hitler „și acoliții lui“ au „știut puține despre mersul lumii“. Totodată, profesorul Haushofer a „avut o căsnicie fericită în ultimii 50 de ani cu o femeie care nu era ariană“. Din momentul în care protecția lui Hess dispăruse, Haushofer fusese într-un pericol continuu. Anchetatorii lui nu au fost convinși, așa că mers pe vinovăție prin asociere, arătându-i profesorului una dintre revistele lui, în care se găseau articole despre faptul că Statele Unite ale Americii ar fi fost casa „plutocraților evrei“. Efectul a fost imediat; anchetatorul a declarat că „atunci când a citit asta, Haushofer și-a pierdut controlul, ochii i s-au umplut de lacrimi și abia mai putea să vorbească“.¹³

Până la urmă, profesorul Haushofer a fost eliberat, dar putea fi arestat din nou în orice moment. Avea 76 de ani. Albrecht, fiul lui, fusese omorât cu brutalitate și acum Hess, înlocuitorul lui, care îl protejase, dar îl și pusese și într-o mare primejdie, părea să fie un suflet rătăcit într-un întuneric etern. În

martie 1946, profesorul Haushofer și Martha, soția lui, au făcut o plimbare în pădure. Cam la 800 de metri de casa lor, s-au oprit sub o salcie. Ambii au înghițit otravă, apoi Haushofer a spânzurat-o de o creangă și a murit la picioarele ei. Trupurile neînsuflețite au fost găsite a doua zi.

*

Pe 30 noiembrie 1945, Hess s-a trezit brusc și i-a anunțat pe cei prezenți în sala de judecată, spre șocul acestora, că amnezia lui era falsă („simulată“ din motive „tactice“) și acum „memoria“ lui era „din nou la dispoziția lumii“. În cazul în care acest lucru nu ar fi fost destul de surprinzător, Hess a continuat: „Îmi asum responsabilitatea pentru tot ce am făcut, tot ce am semnat singur și tot ce am semnat alături de altcineva“. ¹⁴

Părea că Hess îi păcălise pe toți, inclusiv pe Ilse. Totuși sănătatea lui mintală avusese de suferit din cauza efortului depus pentru a juca această farsă atâția ani și pentru a-i convinge pe experții care-l examinaseră că amnezia lui era reală. Ca să-i păcălească pe cei care-l țineau închis, trebuise să se amăgească pe el însuși – un joc periculos, cum și recunoștea într-o scrisoare pentru Ilse: „Când eram în Anglia, jucând rolul unui om care-și pierduse memoria, am învățat pe de rost multe lucruri ca să mă salvez pe mine însumi de destinul pe care pretindeam cu grijă că-l aveam“. ¹⁵ Comportamentul lui cât timp fusese prizonier sugerează totuși că rolul îl absorbise atât de mult, încât devenise o victimă a stării pe care încerca să o simuleze. La câteva săptămâni după afirmația dramatică din sala de judecată, Hess rătăcea din nou în întuneric.

Pe 1 octombrie 1946, Hess a fost condamnat la închisoare pe viață. L-a salvat faptul că zburase în Marea Britanie înainte să înceapă cu adevărat masacrul evreilor. Goering și alți 11 au fost condamnați la moarte prin spânzurare.

Odată ce Emmy și soțul ei ajunseseră la castelul lor din Austria, spre sfârșitul războiului, iar escorta SS dispăruse ca prin farmec, Goering fusese luat de americani. Privindu-l pe Goering plecând, Emmy avusese o criză de sciatică: „Când am început să-mi pieptăn părul, din senin, mâna mea dreaptă a căzut

inertă și am simțit o durere puternică. Era începutul unei paralizii. Au trecut doi ani până mi-am putut folosi mâna cum trebuie.“ La scurt timp după aceea, Emmy și Edda, fiica ei de șapte ani, au fost trimise la castelul bavarez al lui Goering doar ca să vadă că acesta fusese golit de trupele americane: „Și în ce stare era casa! Era complet goală! Nu rămăsese nici măcar un bec. Mai târziu, am aflat că americanii luaseră 12 camioane cu mobilă.“¹⁶ Colac peste pupăză, un soldat american o păcălise, spunându-i că soțul ei urma să fie eliberat, și îi ceruse câteva smaralde pentru asta.

Pe 19 noiembrie 1945, unul dintre psihiatrii de la Nürnberg i-a adus o scrisoare de la Goering, prima pe care o primise de când fuseseră despărțiți. În scrisoare, Goering nu-și făcea griji pentru situația lui. În schimb, își făcea griji pentru Emmy: „Sunt disperat când mă gândesc că trebuie să suferi din cauza mea doar pentru că-mi ești soție. Singurul lucru care mă neliniștește și care mă apasă este gândul la tine.“¹⁷

Peste cinci zile, Emmy, sora și nepoata ei au fost bătute în închisoarea din Straubing, într-o celulă care avea o saltea de paie și o toaletă. Edda a ajuns peste trei zile, cu ursulețul ei de pluș și cu temperatură mare. Au trecut vreo două săptămâni până s-a pus pe picioare. De Anul Nou au fost cazate la niște călugărițe catolice, apoi mutate într-o cabană în pădure, unde se afla și o cameristă, dar clădirea nu era nimic altceva decât o cocioabă fără electricitate și apă. Aceste condiții minime de trai erau o neplăcere, însă ceea ce o neliniștea cel mai mult pe Emmy a fost faptul că nu mai comunicase cu soțul ei. La capătul puterilor, i-a trimis o scrisoare emoționantă colonelului Andrus, implorându-l să o lase să-l viziteze pe Goering: „Nu mi-am văzut soțul de aproape un an și trei luni și îmi este îngrozitor de dor de el, încât nu văd nici o altă soluție; am nevoie de putere ca să pot merge înainte fără soțul meu. Câteva minute în care să-l văd și în care să-l pot ține de mână mă vor ajuta foarte mult.“¹⁸

Cererea ei a fost refuzată. Funcționarii din Nürnberg nu voiau să îi ridice moralul lui Goering. În captivitate, Goering fusese forțat să renunțe la dependența de analgezice și intrase în sevraj. Astfel, pierduse în greutate și își recăpătase spiritul de luptă. În loc să se piardă cu firea în timpul anchetelor sau în timpul interogatoriilor lungi, Goering, din toate puterile, pune la îndoială legitimitatea procesului și susținea că acuzațiile pentru crime de

război sunt false, pentru că războiul în sine este o crimă.

Goering devenise și liderul celorlalți deținuți de calibru – cu excepția lui Albert Speer, care alesese să îl denunțe pe Hitler și toate lucrurile pentru care luptase – și încerca să coordoneze un front unit. Emmy era mândră de sfidarea soțului ei și i-a spus unui psihiatru din Nürnberg că Goering voia să arate lumii că nu avea de ce să-i fie rușine și că nu „dă înapoi ca un laș”. Când vizitatorul ei a întrebat-o despre Soluția finală, Emmy, pur și simplu, a afirmat că „Hitler trebuie să fi fost nebun”.¹⁹

În ciuda acestei fanfaronade, dovezile împotriva lui Goering erau incontestabile și demonstau limpede implicarea lui în exterminarea evreilor. Îl acuzau în special dezvăluirile despre experimentele înfiorătoare făcute pe deținuții lagărelor în beneficiul Luftwaffe.

Emmy și Edda au primit, în sfârșit, permisiunea să-l viziteze pe Goering pe 12 septembrie 1946. Li s-a dat voie să petreacă jumătate de oră cu prizonierul, care era legat de un gardian. Cei trei erau despărțiți de un perete din sticlă; Emmy și soțul ei au discutat despre lucruri banale. Edda i-a citit poeziile pe care le scrisese.

În timpul următoarelor câtorva săptămâni l-au mai văzut de opt ori. Ultima lor întâlnire a fost pe 7 octombrie. Emmy a încercat să fie curajoasă și i-a spus lui Goering că „acum putea înfrunta moartea cu o conștiință curată”, după ce făcuse tot ce putuse „la Nürnberg” pentru tovarășii săi și „pentru Germania”.²⁰ Dar, odată ieșită din închisoare, Emmy a lăsat garda jos; gândul că iubitul ei avea să fie spânzurat ca o bucată de carne îi sfâșia inima. O altă femeie care-și vizita soțul își aducea aminte că Emmy „avea lacrimi în ochii ei gri-verzui. I se prelingeau pe obraji. Arăta complet nefericită și neputincioasă.”²¹

Și totuși ultimele cuvinte pe care Goering i le-a spus au fost: „Nu mă vor spânzura”. Ideea de a muri astfel îl ofensa. Ceruse să fie executat de un pluton de execuție, însă cererea lui fusese refuzată. Pe 15 octombrie, pe la ora 22, cu o seară înainte să urce pe eșafod, Goering a înghițit cianură. Nu se va ști niciodată cu siguranță de unde obținuse otrava; în biletul lui de adio afirma că o avusese ascunsă asupra lui încă de când fusese arestat. Acest lucru este puțin probabil, luând în considerare numeroasele percheziții la care fusese

supus înainte să intre în celula lui din Nürnberg. Probabil unul dintre gardienii americani cu care se împrietenise i-o adusese pe furiș. Când Emmy i-a povestit Eddei cele întâmplate, aceasta a avut propria teorie: „Din tavanul celulei a apărut un înger ca să-i dea otrava“.²²

Cenușa lui Goering a fost aruncată într-un loc necunoscut, undeva pe lângă Nürnberg. Reflectând asupra felului în care murise, Emmy nu putea să înțeleagă cum „un asemenea om“ – care „oferise întotdeauna atât de multe celorlalți, care dăduse dovadă de îngăduință“ și fusese „întruchiparea devotamentului și a bunătății“ și un „model al compasiunii și al fidelității“ – putuse fi tratat cu atâta duritate.²³

*

Distrusă din punct de vedere emoțional, dar și fizic, Emmy a primit ajutor medical în lunile de după Nürnberg. Pe 29 martie 1947 a fost considerată suficient de sănătoasă ca să se alăture altor 1 000 de femei – inclusiv angajatelor din lagărele de concentrare, prostituatelor și nevestelor membrilor SS – la Göttingen, un fost lagăr de muncă pentru femeile sovietice, separat de un gard de sârmă ghimpată de miile de prizonieri. Lagărul avea cinci barăci joase, proiectoare, sirene, iar apelul se făcea în toiul nopții.

La început, Emmy a fost ținută în clinică, apoi mutată într-o baracă în care erau „doi șobolani uriași“. Una dintre celelalte colege deținute era Henriette Hoffmann, al cărei soț, Baldur von Schirach, scăpase de pedeapsa cu moartea la Nürnberg. În timpul războiului, Henriette căzuse în dizgrație după ce l-a înfruntat pe Hitler în legătură cu maltratarea evreilor la care fusese martoră în timpul unei călătorii în Olanda. Hitler nu reacționase prea bine la plângerile ei și Henriette nu mai fusese bine-venită; copilul-minune îl dezamăgise pe „unchiul Adolf“.

Henriette își aducea aminte că Emmy era una dintre puținele femei care aveau grijă de aspectul lor și singura deținută care „arăta splendid, ca o actriță faimoasă, jucând în închisoare rolul lui Gretchen din Faust“. Emmy avea o

cămașă de noapte la ea – care semăna cu „o rochie de seară“ – și, pentru că era „nebună după curățenie“, „o spăla de cel puțin trei ori pe săptămână, deși era un lucru complicat de făcut. Nu o încredința nimănui de la spălătorie – și o spăla singură într-un lighean mic și neted ca argintul.“²⁴

La câteva săptămâni după venirea lui Emmy la Göttingen, a ajuns și Ilse; Henriette își aducea aminte că aceasta „avea părul lung și arăta ca o predicatorie itinerantă“.²⁵ Ilse împărțea baraca cu alte 16 deținute – care erau „minunate“,²⁶ conform spuselor ei – și îi plăcea în special de o bătrână care lucrase ca femeie de serviciu la sediul de partid al lui Hess din München. Starea ei de spirit s-a îmbunătățit când i-a fost acceptată cererea de a-l avea pe fiul ei cu ea și, la scurt timp după asta, s-a reunit și Emmy cu Edda.

Între timp, pe 18 iulie 1947, la ora 4:00, Hess fusese transferat la închisoarea Spandau din Berlin împreună cu alte șase persoane. Închisoarea ocupa o suprafață de 3,2 hectare, avea două garduri electrice, nouă turnuri de pază din ciment și un perete interior cu o înălțime de 7 metri. Hess a ocupat o celulă de 2,4 metri lungime și 1,5 metri lățime, proaspăt vopsită, și care avea un pat metalic, o saltea, un scaun și o masă, o toaletă, un săpun, un prosop pe un raft și fereastră cu gratii.

Hess și Ilse au continuat să-și trimită scrisori, ambii păstrând un ton neutru; Ilse i-a spus că își păstrase „simțul umorului“ și că înființase „un cerc de studiu literar minunat“ cu alte câteva femei și că abordau opera poetului Rilke. Totuși timpul trecea greu. Aproape de Crăciunul din 1947, încă nu se întrezărea nici un semn legat de sfârșitul detenției. Însă Ilse își făcea mai multe griji pentru bunăstarea lui Emmy decât pentru a ei; Emmy nu era doar „bolnavă“, ci „trecuse și prin mai multe decât mine în ultimii doi ani“.²⁷

Ilse avea dreptate; Emmy se chinuia să facă față încarcerării prelungite și, în luna octombrie a aceluiași an, a redactat o scrisoare plină de indignare unui ministru despre nedreptatea situației sale: „Sunt complet apolitică... singura mea vină este că sunt soția lui Hermann Goering. Nu este cu putință să pedepsiți o femeie pentru iubirea pentru soțul ei și pentru o căsnicie fericită.“²⁸

Atât Emmy, cât și Ilse așteptau să se prezinte în fața comisiei de denazificare. Pentru că Aliații se concentrau asupra urmăririi figurilor importante și a celor

care avuseseră o strânsă legătură cu Soluția finală, puterea judiciară vest-germană și-a asumat responsabilitatea pentru sutele de mii de persoane care lucraseră pentru regim. Suspecții erau împărțiți în cinci categorii, dintre care Categoria (I) – infractor major – era cea mai gravă.

În general, instanțele judecătorești au fost destul de indulgente. Pentru că era imposibil să recruteze alți angajați din domeniul juridic, mulți dintre judecătorii implicați erau simpatizanți ai nazismului – până în septembrie 1950, când procesul era aproape de sfârșit, peste 950 000 de persoane fuseseră judecate, dintre care 270 000 fuseseră amnistiate.

În martie 1948, Ilse s-a prezentat, în sfârșit, în fața unui tribunal de denazificare și a fost achitată. Zborul lui Hess și consecințele acestuia îi salvaseră viața; acum, tot zborul lui o cruțase și pe Ilse de alte pedepse pentru anii de devotament neclintit față de Hitler.

Emmy a fost judecată la două luni după Ilse. Procesul a durat două zile. 16 martori au depus mărturie pentru ea: prieteni evrei pe care îi ajutase, rezidenți ai căminului pentru actori pe care Emmy îl înființase, actrițe celebre de cinema și chiar vechiul ei partener, Gustav Gründgens. Însă Emmy era o figură prea cunoscută ca să scape cu o pedeapsă ușoară. După cum observa judecătorul, Emmy „nu doar că s-a bucurat de numărul considerabil de onoruri personale, ci și de stilul de viață extrem de luxos al soțului ei”.²⁹ A fost pusă în Categoria (II) – infractor – și condamnată la un an de închisoare, pe care deja îl ispășise. 30% dintre bunurile ei au fost confiscate, iar ei i s-a interzis să joace timp de cinci ani.

Când s-a aflat vestea verdictului, oamenii au fost șocați și consternați. Cum putea Emmy Goering, care-și etalase puterea de-a lungul multor ani atât de ostentativ, să scape așa ușor? La Stuttgart 30 de femei s-au adunat ca să-și exprime furia și dezgustul.

Capitolul 15. Amintire și uitare

Pe 13 mai 1945, Margaret și Gudrun, fiica ei, au fost descoperite în regiunea Tirol și arestate de Aliți. Au petrecut două nopți într-un hotel al americanilor de lângă Bolzano, o noapte la Verona, au zburat la Florența și au ajuns într-un lagăr și centru de interogare de lângă Roma, condus de britanici, unde erau încarcerate doar femei.

Margaret a continuat să nu știe nimic despre soarta soțului ei până pe 20 august, când a fost interviuată de Ann Stringer, o reporteră americană care lucra la United Press. Din momentul în care fusese clar că Aliții nu vor colabora cu el, Himmler încercase să se piardă printre miile de refugiați care se îndreptau spre vest. Totuși fusese arestat de soldații britanici și, pe 23 mai, exact când soldații înțeleseseră cu cine aveau de-a face, acesta înghițise cianură.

Când a aflat noutățile, Margaret aproape că nu a avut nici o reacție. Stringer își amintea că, atunci când a anunțat-o pe Margaret „că Himmler a fost îngropat într-un mormânt nemarcat“, ea „nu a părut surprinsă sau interesată. A fost cea mai rece demonstrație de stăpânire de sine pe care am văzut-o vreodată.“ Ceea ce Stringer nu și-a dat seama era faptul că pentru Margaret ar fi fost un lucru nedemn să-și arate emoțiile în fața unei jurnaliste americane.

Margaret citise despre lagărele de concentrare în presă și știuse că soțul ei urma să fie acuzat; aflându-se față-n față cu posibilitatea de a fi nevoită să răspundă pentru acțiunile lui, alesese să facă pe nevinovata și îi spusese lui Stringer că este „doar o femeie“ care „nu înțelege politica“.¹

De la Roma, Margaret și Gudrun au fost duse la Nürnberg. Când au ajuns acolo, Margaret a fost percheziționată până la piele și asupra ei „s-a găsit o fiolă de cianură de potasiu cusută în căptușeala de la umăr a paltonului“. Au fost duse într-o celulă goală, în care erau doar două scânduri în loc de paturi. Recunoscând că închisoarea Nürnberg nu este întocmai mediul perfect pentru

o adolescentă, colonelul Andrus a încercat să o facă să se simtă cât mai normal posibil: „Am hotărât că studiile fetei trebuie să continue. Am mers împreună prin magazinele din orașul Nürnberg... să găsim manuale și acuarele pentru copilă. În semn de recunoștință, mi-a trimis, cu timiditate, un tablou făcut de ea, cu flori galbene și albastre.“²

Cu toate acestea, Gudrun a fost interogată pe 22 septembrie 1945; a fost întrebată despre ultima întâlnire cu tatăl ei și dacă și unde călătorise în timpul războiului. Gudrun a răspuns că își petrecuse „ultimii cinci ani“ ori „acasă“, ori la „școală“. A vorbit pe scurt despre excursia la plantația de ierburi din Dachau și, când au întrebat-o dacă părinții ei discutaseră vreodată despre planurile lor de după război sau despre orice altceva important, răspunsul lui Gudrun a fost foarte clar: „Mama nu mi-a spus niciodată nimic“.³

Peste patru zile a fost rândul lui Margaret. Deloc surprinzător, anchetatorul a fost interesat, în primul rând, de coordonarea Soluției finale de către soțul ei și de cât de multe știa Margaret despre ce se întâmplă. La început, a susținut că Himmler nu vorbise niciodată cu ea despre lagărele de exterminare, dar, după o interogare îndelungată, Margaret a mărturisit că știa că „există“ câteva, însă nu-și aducea aminte cine i-a vorbit despre asta, „poate“ Himmler, nu era sigură. Presată în continuare, Margaret a recunoscut că vizitase lagărul Ravensbrück – „Am văzut lagărul de concentrare pentru femei“ –, dar nu a spus când sau de ce fusese acolo; în complexul de la Ravensbrück se găsea o grădină de ierburi, însă nu la fel de mare precum cea din Dachau, iar infirmierele Crucii Roșii germane erau angajate acolo. Margaret nu menționase nimic despre Ravensbrück în jurnalul ei, însă probabil verificase lagărul în timpul unei călătorii oficiale, când era în drum spre Polonia, în 1940, ori în drum spre Letonia, în 1942.

Când a fost întrebată dacă soțul ei fusese forța conducătoare din spatele anihilării evreilor, Margaret a dat vina pe Hitler: „Cred că aceste chestiuni au fost hotărâte de Führer“. Altminteri, Margaret voia numaidecât să accentueze faptul că, întrucât fusese separată de Himmler, îl văzuse doar de „15 sau 20 de ori“ în timpul războiului și, de fiecare dată, doar pentru trei zile. Totuși când a venit vorba despre Hedwig, a ezitat să intre în detalii. A pretins că nu-și aduce aminte prenumele ei sau câți copii avusese, cu toate că a recunoscut, într-adevăr, că Himmler nu fusese un soț „fidel“.⁴

Hedwig ajunsese în Austria la sfârșitul războiului, însă a fost ușor de găsit. În interogatoriul din 22 mai 1945, Hedwig l-a descris pe Himmler ca fiind „un idealist cu o încredere extraordinară în Germania și în Führer“. Anchetatorul ei a observat că Hedwig este „o femeie atrăgătoare abia trecută de 30 de ani“ și a ajuns la concluzia că este o „femeie mai degrabă modestă, decât puternică și calculată“.⁵

Fiind considerată neimportantă, Hedwig a fost eliberată. Nu a fost supusă procesului de denazificare. S-a stabilit în Bavaria, unde a ținut legătura cu unii dintre vechii colegi ai lui Himmler și membri ai familiei lui. În 1953, Hedwig a decis să rupă orice legătură cu trecutul, s-a mutat în Baden-Baden, s-a căsătorit și a lucrat ca secretară, bucuroasă că fusese dată uitării. În 1994, Hedwig a dat un interviu înainte să moară și a insistat asupra faptului că nu știuse nimic despre acțiunile lui Himmler din timpul războiului; nu a menționat nimic despre mobila din membre umane pe care o depozitase în podul casei ei din Berchtesgaden.

*

La finalul războiului, Lina și fiica ei mai mică locuiau cu Frieda Wolff la Tegernsee, dar au fost imediat date afară de trupele americane, care voiau să rechiziționeze casa. Pentru o scurtă perioadă, Lina și fiica ei au dormit în mașină, până au găsit locuri într-un spital local. După ce și-a lăsat copilul în grija unor prieteni, Lina a pornit într-o lungă călătorie înapoi spre Fehmarn; a mers cu trenul din Tegernsee la München, cu bicicleta până la Augsburg, a făcut autostopul până la Stuttgart, apoi a luat un tren, care trecea prin Hanovra, până pe coasta Mării Baltice. A ajuns la casa părinților ei pe 7 septembrie 1945 și s-a înregistrat la autoritățile britanice care administrau regiunea.

Peste un an, Lina a auzit niște vești tulburătoare. Autoritățile din Praga o căutau pentru crime împotriva umanității. Speriată că britanicii ar fi putut să o predea, Lina a făcut rost de documente false și s-a îndreptat spre sud, întâi ajungând la München, apoi trecând granița spre Austria, unde a lucrat ca

lăptăreasă la o fermă. Nu i-a plăcut deloc, a renunțat și s-a întors la Fehmarn.

Pe 19 octombrie 1947, Tribunalul Poporului din Praga, care ascultase mărturiile muncitorilor de la conacul Linei din Cehia, a condamnat-o la închisoare pe viață cu 20 de ani de muncă silnică pentru faptul că își înfometase deținuții și îi lăsase pe gardienii SS să-i bată. Autoritățile cehoslovace au cerut extrădarea Linei, însă britanicii au refuzat să coopereze. În schimb, chiar ei au fost cei care au arestat-o.

Procesul de denazificare al Linei a avut loc pe 29 iunie 1949; a fost clasificată în Categoria (IV) – adept – și a fost scutită de pedeapsa cu închisoare. Poate că asasinarea soțului ei a fost considerată o pedeapsă suficientă. Chiar și după standardele tribunalelor de denazificare, a fost o judecată surprinzător de generoasă, ținând cont de acuzațiile aduse la Praga și de rolul esențial al lui Heydrich în formarea și coordonarea Soluției finale, care fusese dat în vileag în mod sistematic în timpul proceselor dintre 1947 și 1948 ale conducătorilor Einsatzgruppen supraviețuitori. Lina a fost surprinsă de indulgența tribunalului: „Am devenit una dintre puținele femei naziste care nu au stat deloc la închisoare și mi-a părut puțin rău că nu am fost deținută o perioadă”.⁶

Cu toate acestea, Lina a depus o cerere de apel și, în ianuarie 1951, a ajuns în Categoria (V) – achitat – și i s-a permis să-și păstreze bunurile, inclusiv vila ei și a lui Heydrich din Fehmarn. Lina a transformat-o într-o pensiune cu restaurant. Mulți dintre vizitatorii ei erau veterani SS și, prin intermediul lor, a fost prezentată unei organizații caritabile, Stille Hilfe (Ajutor tăcut), care fusese înființată în noiembrie 1951 și avea vreo 20–30 de membri care să îi „ajute pe toți cei care, în urma condițiilor din timpul războiului și de după, și-au pierdut libertatea prin încarcerare, concentrare sau în circumstanțe similare”.⁷

Întemeiată de Elena Elisabeta von Isenburg, o catolică devotată și nevropată, al cărei răposat soț fusese nazist înflăcărat și profesor de genealogie la München, Stille Hilfe a adunat bani pentru foștii membri SS – indiferent dacă fuseseră angajați ai lagărelor de concentrare sau funcționari importanți – care zăceau în închisoare, le-a asigurat avocați și le-a plătit cheltuielile de judecată, a bătut la cap autoritățile în legătură cu modul în care erau tratați și i-a ajutat să se adapteze la viața civilă după ce au fost eliberați.

Deși Lina recunoștea chipurile și numele adeptilor loiali ai SS care au stat la pensiunea ei, prietenii ei din Berlin nu erau printre aceștia. Schellenberg devenise membru al serviciilor secrete și ajuta agenții americani în eforturile lor de a prinde naziști fugari. Max de Crinis, expertul în eutanasiere, și Lilli, soția lui, se otrăviseră pe 2 mai 1945. Herbert Backe, care se ocupase de distribuirea mâncării în timpul războiului și fusese responsabil de înfometarea până la moarte a milioane de oameni, se spânzurase în celula lui din Nürnberg pe 6 aprilie 1947; Ursula, soția lui, era singura din grupul unit al Linei care a păstrat legătura și care l-a ajutat pe Heider, fiul Linei; la începutul anilor 1950, acesta a locuit la Ursula cât a fost student la inginerie la Universitatea din Hanovra.

Heider a absolvit universitatea și s-a angajat la compania de construcție a aeronavelor Dornier. Marte, fiica cea mai mică a Linei, s-a căsătorit cu un fermier din zonă și a deschis un mic magazin de modă la Fehmarn. Silke, cealaltă fiică a ei, a devenit model, a locuit o perioadă în Mexic, dar apoi s-a întors la Fehmarn și s-a stabilit acolo. Preocupată întotdeauna de situația financiară, Lina a făcut o serie de solicitări în instanță cu privire la dreptul ei de a primi pensia totală datorată unei văduve de general german căzut la datorie. Suma era egală cu pensia soțiilor de miniștri. În ciuda dovezilor detaliate despre Heydrich și despre Holocaust prezentate la judecată, Lina a câștigat.

Din 1949, când Lina a dat un interviu unui jurnalist de la revista Der Spiegel, aceasta nu a mai pierdut nici o ocazie să vorbească despre soțul ei. În 1951 a fost contactată de Jean Vaughan, scriitor și partizan al nazismului, care a vrut să colaboreze cu ea pentru o carte despre Heydrich. Și-au scris unul altuia timp de câteva luni. În câteva dintre scrisori, Lina i-a răspuns la anumite întrebări, iar în altele i-a trimis fragmente pline de detalii, însoțite de reflecții lungi.

Pe alocuri, amintirile Linei erau șovăielnice, gândurile erau confuze, în special când venea vorba despre Soluția finală. Punctul ei de plecare era negarea. Soțul ei nu era vinovat de acea crimă, pentru că exterminarea începuse după asasinarea lui: „Iar în ce privește ordinele legate de evreii din Rusia, acestea au fost date de la cel mai înalt nivel, din câte știu eu, și nu știu dacă au fost emise când soțul meu era încă în viață. Dar, cu cât mă gândesc

mai mult la asta, cu atât am mai multe dubii.“ Din acest punct de vedere, Lina era mulțumită că Heydrich „a murit în 1942“ și că putuse să-și păstreze „convingerea și idealul“.

Lina mai sublinia și faptul că Heydrich nu avusese nici o autoritate asupra lagărelor, care fuseseră controlate de Himmler și conduse de o anumită ramură a organizației SS. Poate că Heydrich fusese responsabil de arestarea oamenilor, dar, din momentul în care aceștia treceau de porțile lagărelor, el nu mai avea nici o putere asupra lor; cum spunea și Lina: „Un judecător nu este niciodată responsabil de condițiile din închisoare“. Și totuși nu putea să scape de sentimentul tulburător că soțul ei trebuia să fi știut despre misiunea lui Himmler și se prea putea să fi fost implicat în organizarea acesteia. Dar, chiar dacă Heydrich știuse despre orori, nu îi spusese nimic despre asta: „A păstrat o tăcere absolută și, dacă știa ce avea să se întâmple, a reușit, cu siguranță, să ascundă acest lucru de noi“.⁸

Răscolirea trecutului o tulburase pe Lina, așa că a pus capăt corespondenței cu Vaughan. Evenimentele erau încă prea proaspete, emoțiile, prea vii pentru a fi analizate, Lina avea nevoie de mai mult timp înainte să ridice un monument în onoarea soțului ei.

*

După Nürnberg, Margaret și Gudrun au fost reținute într-un lagăr pentru femei până în noiembrie 1946; bolnave, deprimare și neadaptate, amândouă au fost internate într-un spital de psihiatrie administrat de Biserică, alături de 2 500 de epileptici și alți 800 de pacienți, iar Margaret aștepta procesul de denazificare.

Din 1948 și până la începutul lui 1953, Margaret a fost implicată în trei procese diferite cu trei rezultate diferite. În 1948 a fost inclusă în Categoria (III) – infractor minor. În 1952, în urma unui apel, verdictul a fost redus la Categoria (IV) – adept. Reclasificarea a fost primită cu proteste – la urma urmei, era soția lui Himmler –, așa că Margaret a trecut la Categoria (II) –

infractor –, ceea ce însemna confiscarea oricăror proprietăți sau bani care aveau legătură cu soțul ei și pierderea dreptului de vot. Pe Margaret nu a mulțumit-o această decizie și, timp de câțiva ani, a luptat ca să primească pensia de stat și de văduvă, care, credea ea, i se datorau.

Pe atunci, Margaret se mutase într-un mic apartament din München; voia să ducă o viață liniștită și să dispară în anonimat. Vechii prieteni și colegi erau morți. Ernst-Robert Grawitz, șeful ei de la Crucea Roșie germană, folosisese o grenadă pentru a șterge orice urmă a existenței sale și a familiei lui. Profesorul Gebhardt de la clinica Hohenlychen fusese arestat pentru experimentele groaznice făcute pe deținuții din lagăre și, în toamna lui 1946, se alăturase altor colegi de breaslă la Nürnberg – printre care era și Karl Brandt, a cărui soție fusese tovarășa foarte apropiată a Evei – pentru așa-numitul „Proces al medicilor“. Profesorul Gebhardt a fost condamnat la moarte și executat pe 2 iunie 1948.

Mai încurajatoare pentru Margaret a fost întoarcerea lui Gerhard, fiul ei vitreg, după aproape un deceniu petrecut în Uniunea Sovietică. Gerhard, care se alăturase aripii militare a organizației SS în ultimele luni de război, fusese prins de trupele sovietice și dus într-un lagăr de muncă. Autoritățile sovietice aflaseră despre legăturile lui cu Himmler și îl condamnaseră la 25 de ani. După moartea lui Stalin, autoritățile au început încet să golească rețeaua extinsă de lagăre și Gerhard a fost eliberat în 1955. A pornit spre München și a stat la Margaret un an, înainte să-și ia viața în propriile mâini. S-a căsătorit, a lucrat ca șofer de camion și a păstrat legătura atât cu mama lui vitregă, cât și cu sora vitregă.

Relația dintre Gudrun și Margaret devenise tensionată; spre deosebire de mama ei, Gudrun nu era pregătită să uite trecutul. După ce a absolvit liceul, a plecat de la Margaret și s-a pregătit pentru a deveni croitoreasă. Nu i-a fost ușor să-și clădească o viață independentă. Când angajații sau colegii de muncă aflau cine era, Gudrun era dată afară. Chinuindu-se să o scoată la capăt, s-a mutat înapoi cu Margaret când starea acesteia de sănătate a început să se deterioreze.

Totuși Gudrun a fost acceptată printre rândurile celor de la Stille Hilfe și a muncit neconținut pentru organizație mai bine de 40 de ani. S-a alăturat asociației SS de întrajutorare chiar de la înființarea acesteia, iar membrii

organizației au tratat-o cu un oarecare grad de admirație și respect, aproape de venerație.

În același timp, Gudrun a ajutat la crearea unui grup neonazist mai puțin legal numit Tineretul Viking. În 1958 a participat la o întâlnire a veteranilor SS și a altor simpatizanți ținută în Austria, lângă un sit arheologic celtic localizat adânc în pădurile Boemiei. Gudrun a fost oaspetele de onoare la evenimentul care avea să devină celebrarea anuală a realizărilor tatălui ei; a considerat acest lucru ca fiind „scopul vieții [ei] de a-l prezenta” pe Himmler „într-o altă lumină”. Cu toate că l-au „etichetat ca fiind cel mai mare criminal în serie din toate timpurile”, dorința ei consta din „încercarea de a-i schimba imaginea” și din „obținerea adevărilor legate de gândurile și de faptele lui”.⁹

Mama ei a murit pe 25 august 1967; avea 74 de ani. Pentru că Margaret nu vorbise despre soțul ei și despre viața lor împreună, istoricii, în mare parte, au ignorat-o, ajungând la concluzia că mariajul lor luase sfârșit, de fapt, prin 1935. Doar recent, după ce corespondența ei cu Himmler și fragmente din jurnalul ei au intrat în domeniul public, s-a putut afla câte ceva despre această femeie ciudată și misterioasă, care a hotărât să ducă secretul cu ea în mormânt.

*

În afară de o scurtă căsătorie de trei ani cu regizorul de teatru finlandez, Heydrich fusese singurul bărbat din viața Linei; în 1967 a mărturisit într-o revistă pentru femei că „și astăzi încă îl visez pe soțul aproape în fiecare noapte. Vrea să se despartă de mine. Vrea să mă lase. Eu îi reproșez că m-a abandonat. Același vis, aproape în fiecare noapte.”¹⁰ În 1969, pensiunea Linei din Fehmarn a ars din temelii când acoperișul din paie a luat foc, însă, datorită asigurării, Lina a putut să cumpere o proprietate nouă, mai mică, și să-și reînceapă afacerea. Totuși grija ei cea mai mare era să protejeze moștenirea lui Heydrich. Lina era obsedată de ideea că acesta era tratat cu nedreptate de către generațiile de după el. Într-o scrisoare către un istoric olandez, s-a plâns de faptul că soțul ei era foarte dur judecat pentru înfăp-

tuirea lucrurilor pe care el le crezuse „o necesitate politică inevitabilă“ și sublinia faptul că este ușor să condamnăm „deciziile din acele vremuri în confortul de astăzi“. ¹¹

Ca să contribuie la crearea unei păreri mai echilibrate, Lina a vorbit pe îndelete cu mai mulți istorici. Luând în considerare faptul că voia să fie luată în serios, a fost de acord să lucreze alături de candidați aprobați de ea în baza minuțiozității, a obiectivității și a interesului lor față de adevărul despre soțul ei. Cea mai neobișnuită întâlnire a fost cu Shlomo Aronson, un profesor israelian din Tel Aviv. După ce a analizat procesul lui Adolf Eichmann, Aronson a decis să studieze nazismul în profunzime și, astfel, a plecat în Germania, unde s-a înscris la Universitatea Liberă din Berlin și a scris o lucrare despre începuturile organizației SD și ale Gestapoului la München. Aronson a lăsat deoparte orice sentimente ostile pe care le-ar fi avut față de văduva lui Heydrich și a căutat-o pe Lina. În ciuda antisemitismului ei, Lina a fost pregătită să-i facă pe plac Aronson și să-i dedice numeroase ore din timpul ei.

Lina a mai vorbit și cu Heinz Höhne, care a început să se intereseze de organizația SS după ce scrisese o serie de articole pentru Der Spiegel despre un fost membru SS care scăpase de denazificare și avea o poziție importantă în societatea vest-germană. Această investigație l-a inspirat pe Höhne să-și înceapă studiul grandios, inovator și hotărâtor despre organizația SS; Lina era dornică să fie intervievată și i-a povestit niște lucruri neștiute despre Margaret și soțul ei. La începutul anilor 1970 a mai oferit un interviu spectaculos autorului american John Toland, care scria biografia lui Hitler.

Oricum, Lina încă nu era satisfăcută de felul în care era descris Heydrich. Pe lângă aceste volume academice, mai existau și o serie de alte cărți despre Heydrich, care îl prezentau ca fiind călăul lui Hitler și cel mai rău om din al Treilea Reich, un sadic și un măcelar insensibil – nazistul suprem. Nu a mai putut tolera așa ceva fără să riposteze, așa că a scris chiar ea o carte. Dezarmant de sinceră, de parcă ar fi prezentat purul adevăr, povestirea Linei despre viața ei lângă Heydrich nu dezvăluia nici o vină, dubiu sau regret cu privire la cele întâmplate. Convingerile lor ideologice nu îi provocau nici o remușcare și nu-i era deloc rușine de rasismul și de antisemitismul lor, minimalizând, în același timp, implicarea directă a lui Heydrich în Soluția

finală.

Până la urmă, Lina voia să-l facă pe cititor să aprecieze faptul că Heydrich fusese o personalitate extrem de talentată. Talentul lui în domeniul muzicii – „dacă lucrurile n-ar fi mers atât de rău, n-aș mai fi fost văduva unui criminal de război, ci, fără dubii, soția unui violonist strălucit”¹² –, abilitățile sportive, curajul lui, sângele și etica muncii, inteligența și rațiunea lui, patriotismul; până la urmă, cel mai important lucru pentru el fusese să servească Germania. Pe scurt, fusese un om mare. Apelurile Linei n-au fost ascultate. Cartea ei, *Leben mit einem Kriegsverbrecher* (Viața alături de un criminal de război), publicată în 1976 la o editură germană mică, nu a avut un impact prea mare și nu a fost tradusă niciodată în limba engleză. Fiind la fel de hotărâtă, a continuat să vorbească cu oricine dorea să o asculte.

Lina a murit pe 14 august 1985, la vârsta de 74 de ani. Cu puțin timp înainte să moară, a dat un scurt interviu pentru televiziune. Stând dreaptă și nemișcată într-un birou plin cu cărți, pregătită și aranjată, cu îmbrăcăminte clasică, dar elegantă, privind drept înaintea fără să clipească și răspunzând sec și fără emoții, a spus lumii că era mândră să fie Lina Heydrich.

Capitolul 16. Pe ultima sută de metri

După o perioadă petrecută în lagărul de prizonieri din Göttingen, Ilse s-a stabilit la München și a reluat legătura cu foștii ei prieteni și cunoscuți, printre care și Winifred Wagner. Deși nu fusese arestată, regina orașului Bayreuth trecuse prin două audieri de denazificare. La prima, în 1947, Winifred fusese plasată în Categoria (II) – infractor; la al doilea proces, în 1948, a primit o clasare inferioară, Categoria (III) – infractor minor. Totuși reputația ei era pătată și a renunțat la organizarea festivalului.

Emmy și Edda fuseseră și ele în cercurile sociale al lui Winifred – Emmy o admirase foarte mult și scrisese că „eu și fiica mea o iubim și o respectăm din toată inima pe această femeie minunată”¹ –, dar, până la urmă, Winifred fusese mai apropiată de Ilse; spre deosebire de Emmy, acestea trăiseră începutul mișcării naziste împreună și, pentru ele, anii 1920 părușeră niște ani fără griji, când Hitler fusese mai relaxat și mai abordabil, înainte ca visurile lui să se transforme într-o realitate înfricoșătoare.

Cu toate că de-a lungul anilor nu se văzuseră atât de des, Ilse și Winifred au ținut legătura prin scrisori, făcând schimb de bârfe despre membrii din gașca lui Hitler care supraviețuiseră, criticându-le autobiografiile și discutând despre meritele programului din fiecare an al festivalului. În 1975, cu cinci ani înainte de moarte, Winifred a dat un interviu în care, imprudentă, a preamărit virtuțile lui Hitler și aproape că și-a declarat dragostea pentru el.

Pe 14 decembrie 1955, Der Spiegel publicase un scurt anunț: Ilse deschisese o pensiune și camerele erau disponibile la preț rezonabil. Transformase în pensiune o veche fermă aflată la înălțime în Alpii bavarezi; avea o priveliște extraordinară și o cameră rezervată pentru soțul ei, în care Ilse ținea cărțile, manuscrisele și hârtiile lui, un radio și câteva dintre jucăriile cu care obișnuia să se joace cu Wolf. Ilse rezervase acest spațiu privat pentru Hess cu gândul că, într-o zi, acesta avea să iasă de la Spandau. Totuși nu se aștepta ca Aliații

să se răzgândească în legătură cu sentința lui pe viață – ar fi făcut-o doar dacă ar fi forțați.

În 1954, ca să mai câștige publicitate pentru cauza ei, Ilse a redactat cartea *Gefangener des Friedens – Briefe aus Spandau* (Prizonier al păcii: scrisori din Spandau), prima dintr-o serie de colecții de corespondență cu soțul ei. Conform spuselor unui alt deținut, când Hess aflase despre carte, „a devenit foarte entuziasmat“, încântat că urma să fie publicată înaintea oricăror cărți ale altor deținuți din închisoarea Spandau.

Bazându-se pe scrisorile lui Hess – din *Gefangener des Friedens* și din alte ediții ulterioare –, un cititor obișnuit s-ar fi putut gândi că soțul lui Ilse se bucura de încarcerarea lui; viața monahală părea să i se potrivească când muncea la bucata lui din grădina Spandau, se delecta cu câte un recital de muzică clasică interpretată la orgă de unul dintre deținuți și când citea avid numeroasele cărți pe care i le tot trimitea Ilse – o dată a cerut să-i trimită chiar 60 de cărți. Hess studiase amănunțit istoria, biografiile muzicienilor, arhitectura, astronomia și fizica nucleară și, în același timp, era atent la evenimentele momentului. Dar aceasta este doar o parte a poveștii. Din 1950, Hess începuse să fie la fel de dificil și de deranjat precum fusese în Marea Britanie și la Nürnberg. Refuza să doarmă. Nu voia să muncească. Nu voia să mănânce. Îi ținea pe toți treji noaptea cu gemetele și suspinele lui. Amnezia îi revenea în mod regulat, ca un vecin enervant de care nu prea poți scăpa.

Din nou, gardienii lui trebuiau să decidă dacă juca teatru sau nu. Albert Speer, care-și ispășea pedeapsa de 20 de ani, considera că acesta se prefăcea; pe 1 iulie 1956, Speer nota în jurnalul său că îl văzuse pe Hess ieșind din celula lui, părând „relaxat și fericit“, dar, din momentul în care își dăduse seama că Speer îl privește, „expresia feței i s-a schimbat într-o fracțiune de secundă. Din senin, m-am confruntat un bărbat necăjit și îndurerat. Chiar și mersul i s-a schimbat brusc. Pasul lui sprinten a devenit rigid și nesigur.“²

Lucrurile s-au agravat când unul dintre ceilalți deținuți a fost eliberat mai devreme din cauza problemelor de sănătate. În noiembrie 1957 au circulat zvonuri că Hess înghițea mici cantități de detergent de rufe ca să-și provoace crampe stomacale. Spre sfârșitul lunii, în timp ce-și îndeplinea sarcinile în grădină, Hess a încercat să se sinucidă și a fost găsit în celula lui, sub lenjeria de pat, plin de sânge.

Doctorii l-au pus pe picioare și, a doua zi, Hess i-a povestit lui Speer ce se întâmplase:

Nu era nici un gardian prin preajmă, mi-am spart rapid ochelarii, am folosit o bucată de sticlă ca să-mi tai venele de la mână. Timp de trei ore, nu a observat nimeni nimic. Am stat în celulă și am avut destulă vreme să sângerez până la moarte. După aceea aș fi scăpat pentru totdeauna de durere.³

Pe de altă parte, Ilse se străduia să-l elibereze. În 1956 a apelat la Organizația Națiunilor Unite (ONU), în 1957, la Comisia Europeană pentru Drepturile Omului. Motivul ei era simplu: Hess riscase totul ca să fie un ambasador al păcii și cei 16 ani de detenție erau cu siguranță o pedeapsă suficientă pentru activitățile lui naziste, fără a menționa și efectul pe care îl avuseseră asupra bunăstării lui.

Pe 1 octombrie 1966, Hess a rămas singurul deținut din închisoarea Spandau după ce Speer și Baldur von Schirach au fost eliberați. Amândoi își ispășiseră pedepsele. Speer urma să se întoarcă la Margarete, soția lui, și să devină un autor de succes. Von Schirach nu a fost atât de norocos. Henriette divorțase de el în 1950; s-a recăsătorit și și-a petrecut restul vieții jignindu-i pe ceilalți cu opiniile ei.

Ilse și Wolf – fiul ei, care se specializase în inginerie, se căsătorise și avea copii – și-au dat seama că acesta era un moment decisiv în încercarea lor de a-l elibera pe Hess. Nu era doar faptul că detenția solitară a lui Hess îi evidenția situația dificilă, dar și presa era cu ochii pe el. Pe 10, Ilse și Wolf au emis „Declarația adresată tuturor oamenilor gânditori din lume”, care dezaproba încarcerarea „dură” a lui Hess, fiind „până acum necunoscută în analele dreptului modern”.⁴ Au trimis-o Comisiei ONU pentru Drepturile Omului și Consiliului Mondial al Bisericii.

La începutul lui 1967, Ilse a înființat Hilfsgemeinschaft Freiheit für Rudolf Hess (Comunitatea de sprijin pentru eliberarea lui Rudolf Hess) și a inițiat o petiție prin care cerea eliberarea soțului ei. Petiția a adunat 40 000 de semnături din 40 de țări diferite, iar la întrunirile comunității s-au adunat cam 500 de persoane. În același timp, Ilse a trimis scrisori politicianilor, intelectualilor, episcopilor, jurnaliștilor și istoricilor, cerându-le sprijinul.

Mulți dintre ei au anunțat oficial că erau de acord cu Ilse.

În noiembrie 1969, Hess a căzut la pat din cauza unui ulcer perforat și pe 8 decembrie a fost transferat la Spitalul Militar Britanic din Berlin. Starea lui era critică. Acum chiar părea că ar fi putut muri, așa că Hess i-a scris directorului închisorii Spandau și l-a întrebat dacă Ilse și Wolf l-ar putea vizita; după 28 de ani, Hess voia să-și vadă din nou soția și copilul.

Pe 24 decembrie 1969, Ilse și Wolf au ajuns la spital. Îi așteptau 40 de reporteri și fotografi. Ilse purta un palton bej, din păr de cămilă, și un fular în jurul capului. Ajunsă înăuntru, și-a scos paltonul și a dezvăluit un costum din două piese și o bluză cu guler alb. Ea și Wolf au urcat cu liftul până la al treilea etaj. Ilse îi adusese soțului ei un buchet mare de flori, însă nu i s-a permis să i le dea. În timpul întâlnirii de jumătate de oră, Ilse, Wolf și Hess au fost înconjurați de patru directori de închisoare și de un gardian.

Când au intrat în cameră, Hess a sărit imediat în picioare să-i întâmpine, apoi și-a adus aminte că nu aveau voie să se atingă și, în schimb, le-a transmis o sărutare simbolică cu vârful degetelor. Pentru câteva clipe, atmosfera a fost plină de emoții și Wolf și-a dat seama că mama lui era „pe punctul de a plânge”,⁵ însă Ilse și-a stăpânit sentimentele. Au început să vorbească despre sănătatea lui Hess, despre cariera de inginer a lui Wolf și despre alți membri ai familiei. Totul s-a întâmplat într-o clipă; Ilse își aducea aminte că „timpul a trecut foarte repede și, înainte ca discuția să devină mai relaxată, vizita s-a încheiat”. În timp ce plecau, Ilse i-a dat directorului închisorii cadourile de Crăciun pentru soțul ei: o cutie din lemn de santal cu un săpun de lavandă Mousson, o pijama din bumbac de un albastru pal și o înregistrare cu muzica lui Schubert.

Hess și-a revenit și s-a întors la Spandau, împotriva dorințelor puterilor occidentale – Marea Britanie, America și Franța –, care împărțeau cu sovieticii jurisdicția asupra lui Hess. Țările occidentale decisese că nu mai era necesar să-l țină închis. Dar sovieticii nu erau de acord. Aceștia considerau că Hess avea aceeași vină ca ceilalți inculpați de la Nürnberg, ținând cont de durata serviciului pentru Hitler și de influența avută asupra mișcării și a ideologiei acesteia. Erau și furioși că viața lui Hess fusese cruțată. Iar în ce privește așa-numita misiune pentru pace, aceasta fusese întreprinsă doar cu scopul de a face lucrurile mai ușoare, ca Hitler să distrugă

Uniunea Sovietică.

Sovieticii au mai subliniat, destul de corect, și faptul că Hess rămăsese un nazist pur. Scrierile lungi ale lui Hess din închisoare erau pline de dispreț pentru democrația liberală, pe care o considera slabă și coruptă, pentru capitalismul de tip american, care era lipsit de suflet și sec din punct de vedere cultural, iar comunismul era la fel de oribil ca întotdeauna.

Antisemitismul lui nu dispăruse și credea cu tărie că, în viitor, nazismul avea să cucerească din nou inimile și mințile oamenilor; în comentariile sale despre posibilitatea de a converti tinerii la nazism, Hess era sigur că, atunci când „vor fi mai detașați de trecut și când va fi iarăși ca în vremurile normale, ei vor avea din nou o atitudine similară cu a noastră“.⁶

Pe această bază, sovieticii au respins orice sugestie că Hess ar fi trebuit să fie eliberat. Ca o concesie minoră, au fost de acord ca acesta să primească un vizitator pe lună, timp de o oră. Neînfrică, Ilse a continuat să preseze lumea. În 1973 a trimis o plângere la Comisia Europeană pentru Drepturile Omului de la Strasbourg, în care afirma că guvernul britanic încălcăse Articolul 3 din Declarația Drepturilor Omului. Apelul ei a fost respins în mai 1975.

Pe 2 februarie 1977, Hess a încercat să-și taie o arteră cu un cuțit. Pe 28 decembrie 1978 a avut un accident vascular cerebral, în urma căruia aproape a orbit. Pe 4 ianuarie 1979, ajuns la capătul puterilor și „convins că mai am puțin de trăit“, Hess le-a scris directorilor închisorii și le-a cerut să fie eliberat „din cauza sănătății mele șubrede și pentru că aș vrea să-mi văd nepoții“.⁷ Cererea a fost respinsă.

*

La începutul anilor 1950, Emmy și-a luat un apartament modest, pe care îl împărțea cu Edda, fiica ei, și s-a bucurat de o viață plăcută, plină de amintiri: „Au trecut anii. Ne place foarte mult la München. Soarta mi-a adus nenumărate necazuri, dar și multă fericire. Căsătoria mea a fost un dar de la Dumnezeu, iar Edda este viața mea.“⁸

Și totuși Emmy nu era pe deplin mulțumită. Era nemulțumită de faptul că imensa colecție de artă a lui Goering fusese luată încă de când castelele și spațiile lui de depozitare fuseseră golite de americani. Aliații au găsit 1 375 de tablouri, 250 de sculpturi, 108 tapiserii, 75 de vitralii și alte 175 de obiecte de artă. Și nu se opriseră aici. Fuseseră furate numeroase lucruri valoroase: bastonul de mareșal îmbrăcat în argint al lui Goering, o spadă cu mâner din argint oferită lui Emmy în ziua nunții ei, câteva pumnale prețioase incrustate cu diamante și tablourile lui Memling pe care Goering le scosese din tren și i le dăduse lui Emmy.

Ce a durut mai mult a fost pierderea operei Madona cu pruncul a lui Cranach cel Bătrân, pe care Edda îl primise din partea orașului Köln în ziua în care se născuse și care fusese luat înapoi după război. Până să se implice Edda, Emmy a fost cea care a încercat, fără succes, să-l recupereze. Edda trecuse Abitur-ul și studiasse dreptul la Universitatea din München. În 1964 și-a folosit cunoștințele pentru a convinge instanța să-i returneze tabloul, stârnind o dispută cu autoritățile orașului Köln, dispută care a durat patru ani. Până la urmă, victoria a fost a orașului: cea mai apreciată posesiune a Eddei era pierdută pentru totdeauna.

Emmy a murit pe 8 iunie 1973, la vârsta de 80 de ani, și a fost îngropată în cimitirul Waldfriedhof din München. A fost o înmormântare oarecum discretă și liniștită, în conformitate cu viața pe care o dusesse de când se mutase înapoi în oraș, după procesul de denazificare.

După moartea lui Emmy, Edda a trăit într-un mediu neonazist. Singura ei relație importantă a fost cu un jurnalist bogat și adept al nazismului, care cumpărase Carin II, iahtul lui Goering. În timpul frecventelor apariții în presă – a dat un interviu de trei ore pentru televiziunea suedeză –, Edda și-a apărat tatăl cu încăpățănare și a continuat să-l prețuiască până la moartea ei, în 2018: „L-am iubit foarte mult și este evident cât de mult m-a iubit și el pe mine. Singurele amintirile pe care le am cu el sunt pline de afecțiune. Nu pot să-l văd altfel.”⁹

Ca și fiica ei, Emmy nu și-a negat niciodată dragostea pentru Goering și a fost nefericită, pentru că atâția oameni îl considerau un monstru; din câte știa ea, nu era vinovat de multe dintre faptele pentru care fusese acuzat. Ca să pună lucrurile la punct, în 1967 a scris o carte, *An der Seite meines Mannes*

(Viața mea alături de Goering), în care a încercat să prezinte o imagine măgulitoare a bărbatului pe care îl adorase și să descrie modul în care văzuse ea acțiunile lui. Emmy nu a adus niciodată în discuție faptul că soțul ei avusese un rol decisiv în ascensiunea lui Hitler la putere, că transformase Luftwaffe într-un instrument al terorii îndreptat spre cetățeni sau că administrase economia de război; „o femeie îndrăgostită se gândește numai la succesul partenerului ei și nu prea contează modul în care-l obține“. Nu insista nici asupra dependențelor și a apetitului lui nestăpânit pentru bunurile materiale. În schimb, îl descria ca fiind un soț și un tată perfect, a cărui singură crimă fusese loialitatea față de Hitler – un rezultat al caracterului nobil al lui Goering, având datoria de a respecta ordinele Führerului, oricât de greșite ar fi fost; în plus, să încerci să-l faci pe Hitler să se răzgândească era ca și cum ar fi „lătrat la lună“.

Cu toate acestea, există un sentiment de anxietate în textul ei, unul de nesiguranță și neînțelegere cu privire la lucrurile pe care le înfăptuiseră naziștii și la cât de răspunzători fuseseră ea și soțul ei. Emmy recunoștea că „nu se știe niciodată dacă cineva a acționat corect sau incorect“ și era urmărită de gândul tulburător că purta și ea o vină: „Mă întreb de multe ori acum dacă n-ar fi trebuit... să fim puțin mai vigilenți și dacă, atunci când vedeam vreo nedreptate, n-ar fi trebuit să ne împotrivim mai mult, în special în fața lui Adolf Hitler, în legătură cu problema evreilor“.¹⁰

*

Pe 24 februarie 1981, tribunalul federal a anulat o acțiune civilă împotriva guvernului vest-german, înaintată de avocatul lui Ilse în 1977, bazându-se pe faptul că detenția lui Hess fusese neconstituțională. O altă ușă îi fusese închisă lui Ilse. În luna octombrie din acel an îl văzuse ultima dată pe soțul ei și trebuie să fi fost foarte dureros pentru ea să-l găsească într-o stare groaznică, afectat de pleurezie, având probleme cu inima, erupții cutanate și suferind de ocluzie intestinală.

În 1984, Ilse a scris o scurtă introducere pentru o carte a fiului ei despre

situația dificilă a lui Hess. Vorbea despre faptul că ea și soțul ei avuseseră întotdeauna o atitudine solidară față de britanici, o atitudine ce îl încurajase pe Hess să creadă că i se va oferi o audiere corectă, și nu acel „comportament inuman” la care fusese supus: Ilse spera din suflet că aceștia își vor da seama, în sfârșit, că greșiseră. Autoritățile britanice erau deja de partea ei și, alături de partenerii francezi și americani, au încercat să-i mai abordeze încă o dată pe sovietici ca să-l elibereze pe Hess, invocând vârsta înaintată și sănătatea șubredă. Nepăsători, sovieticii au respins cererea.

Acum Ilse trecuse deja de 80 de ani și era copleșită de stresul acumulat în urma organizării campaniei și a încercărilor nereușite de a-l elibera pe Hess. Când ea s-a retras, Wolf a continuat aceleași acțiuni, organizând manifestații cu lumânări aprinse și proteste în afara închisorii Spandau, iar un neonazist deosebit de ofensat a aruncat un cocktail Molotov în închisoare. Apăruse o nouă speranță că sovieticii s-ar putea să se mai gândească la poziția lor fermă când Mihail Gorbaciov, noul lor lider, și-a comunicat dorința de a reforma regimul comunist. Dar, până la urmă, Hess a fost cel care a rezolvat problema.

Pe 17 august 1987, Hess lucra în grădina închisorii și l-a întrebat pe gardian dacă poate să ia ceva din magazia pentru unelte. Acesta a fost de acord și l-a lăsat pe Hess în voia lui. Peste șapte minute, paznicul s-a dus să verifice prizonierul și l-a găsit întins pe podeaua magaziei. Era mort de-a binelea.

Se pare că Hess stătuse cu spatele sprijinit de perete, luase un cablu prelungitor, îl legase de mânerul ferestrei, înfășurase celălalt capăt în jurul gâtului și alunecase încet în jos, cu picioarele întinse, lațul strângându-se continuu, sugrumându-l până la moarte.

Ilse și Wolf au protestat imediat. Cum reușise un bătrân fragil și slab, de 93 de ani, să se sinucidă astfel? Ilse a cerut încă o autopsie și i-a acuzat pe britanici de omorârea soțului ei. Însă Hess mai încercase să se sinucidă de patru ori și nu exista nici o probă solidă care să sugereze faptul că aceasta nu fusese a cincea încercare. Autopsia oficială a fost făcută pe 19 și a confirmat că Hess își luase viața. Cazul a fost închis, iar închisoarea Spandau, demolată.

Trupul lui Hess a fost transportat cu un avion, care a aterizat pe o pistă de la nordul orașului Nürnberg, și a fost predat lui Wolf. Acesta l-a dus imediat la

München pentru încă o autopsie, făcută pe 21 august, în urma căreia nu s-a găsit o altă cauză a morții. Pe 22, Wolf s-a întâlnit cu Ilse ca să organizeze o înmormântare secretă; autoritățile locale din Wunsiedel, unde familia Hess avea un loc de veci, au refuzat să primească sicriul lui Hess. A doua zi, Wolf a avut un atac de cord.

În cele din urmă, poliția s-a ocupat de înmormântarea lui Hess, depunând trupul acestuia într-un loc necunoscut. În martie 1988, autoritățile au cedat insistențelor lui Ilse și trupul lui a fost dezgropat și înmormântat la Wunsiedel, în locul de veci al familiei Hess.

Modul oribil în care murise soțul ei și trauma provocată de moartea lui o epuizaseră pe Ilse și, la începutul anilor 1990, s-a mutat într-un azil de bătrâni. Wolf, fiul ei, și-a revenit după incidentul cardiac, dar nu a mai fost niciodată la fel; a murit în 2001. Avea doar 63 de ani.

Ilse a murit pe 7 septembrie 1995. Avea 96 de ani. Ceremonia de la înmormântarea ei a fost ținută de Martin Adolf Bormann, fiul cel mai mare al Gerdei, preot iezuit, care-și petrecuse viața de adult încercând să înțeleagă rostul suferinței la crearea căreia participase și tatăl lui, organizând consilieri de grup pentru victimele și făptașii planului nazist. Printre persoanele îndoliate s-a regăsit și Gudrun Himmler, întotdeauna loială tatălui ei și încă foarte implicată în organizațiile neonaziste; Gudrun a murit în 2018, agățându-se de convingerea că Hess nu făcuse nimic greșit.

Înmormântarea lui Ilse s-a ținut la cimitirul din Wunsiedel și a fost îngropată lângă soțul ei, în locul de veci al familiei Hess. Pe 21 iulie 2011 au fost separați din nou. Mormântul lui Ilse și al lui Hess devenise un altar al neonazismului, care atrăgea un flux constant de pelerini. Primarul local se săturase ca aceștia să vină în orașul lui să aducă un omagiu eroilor cauzei lor și a decis să acționeze. Pietrele funerare ale celor doi au fost înlăturate; rămășițele lui Hess au fost exhumate și incinerate, iar cenușa lui a fost împrăștiată în mare.

Concluzie

Teoretic vorbind, Gertrud Scholtz-Klink a fost cea mai puternică femeie din Germania lui Hitler. Născută în 1902, Scholtz-Klink și-a terminat studiile de infirmieră, s-a alăturat partidului nazist în 1930, iar planurile ei pentru femei au fost sprijinite în totalitate. În 1934, a devenit conducătoarea femeilor Reichului și a fost numită responsabilă de Liga Femeilor Naziste; în următorii ani, Scholtz-Klink a devenit șefa Departamentului pentru femei – creat pentru angajarea femeilor – și a înființat Asociația Mamelor Naziste, care le învăța despre îndatoririle și responsabilitățile lor ca mame.

Aceste organizații au intervenit în viețile a milioane de femei, iar Scholtz-Klink și-a îndeplinit numeroasele sarcini cu foarte mult zel. A creat afișe și a inventat sloganuri, a scris zeci de cărți și pamflete, a ținut sute de discursuri la întâlniri și mitinguri, a mers în turnee în care ținea prelegeri, a fost difuzată la radio și a vorbit cu jurnaliști străini.

Și totuși Scholtz-Klink nu a fost niciodată în competiția pentru titlul de prima doamnă a Reichului. Nu s-a afișat niciodată la recepții sau la alte evenimente publice importante. Nu a beneficiat niciodată de un statut înalt la fel ca celelalte femei ale protipendadei. Nevestele elitei naziste au ignorat-o; nu există nici o mențiune că Scholz-Klink ar fi primit vreodată vreo invitație de la ele. Iar cel mai important lucru: Hitler nu putea să o suporte.

Nevestele liderilor naziști s-au bucurat de numeroase privilegii și de un stil de viață luxos pentru că Hitler le-a permis asta. Interesul lui față de aceste femei a fost legat de nevoia sa de a avea o familie mare – alegea cu mare grijă cadourile de Crăciun și de zilele de naștere ale nevestelor și ale copiilor – și de faptul că se simțea mai relaxat și mai confortabil în compania femeilor, atât timp cât acestea îl adora necondiționat și pe față, nu vorbeau despre politică și se conformau stereotipurilor, pe care el le considera captivante.

Orice putere deținută de nevestele liderilor naziști a depins în totalitate de bunăvoința lui. O mișcare greșită era de ajuns ca Hitler să le distrugă; putea

să facă asta doar printr-un simplu gest. Ilse știa ce înseamnă să-i creeze neplăceri, a înțeles și Emmy acest lucru în ultimele săptămâni ale războiului, iar Magda a suportat consecințele furiei lui când a fost separată de Goebbels.

Fiecare femeie din această carte a avut o atitudine diferită față de Hitler, față de ideologia lui și față de regimul nazist. De-a lungul celor 12 ani ai conducerii lui Hitler, Magda a fost constant înfățișată ca doamna conducătoare a Reichului. Ultimele ore grotești din viața ei, pline de imagini de coșmar și de tragedii sângeroase, i-au consolidat reputația de soție nazistă arhetipală. Însă acțiunile Magdei nu au fost determinate de devotamentul ei față de filosofia lui Hitler – a fost de acord cu ideile lui principale, dar din 1936 a început să le pună la îndoială – și, când a început războiul, pe lângă momentele ciudate de euforie în care întrezărise victoria, atitudinea ei a fost, în mare parte, negativă. Nici îndeplinirea dorințelor soțului ei nu a fost o prioritate; satisfacerea lui Goebbels nu a fost niciodată singura motivație a Magdei și, în alte circumstanțe, ar fi divorțat de el.

Până la urmă, atașamentul emoțional și psihologic al Magdei față de Hitler a fost cel care i-a determinat comportamentul. Lucrul care a diferențiat-o pe Magda de celelalte femei a fost natura relației ei cu Hitler. Încă de la început, Hitler părea să aibă aceleași sentimente pentru ea. Păreau perechea perfectă, iar faptul că nu au putut fi niciodată împreună a oferit și mai mult farmec acestei idei, creând, astfel, o fantezie seducătoare, care a prins-o pe Magda în îmbrățișarea fatală a lui Hitler.

Lângă Magda se află Carin Goering, a cărei legătură cu Hitler a fost și personală, și politică. Deși nu s-a sinucis, a părut că alege, în mod conștient, martiriul. Ținând cont de problemele ei grave de sănătate, o moarte timpurie fusese întotdeauna posibilă. Dacă ar fi vrut să trăiască până la adânci bătrâneți, Carin ar fi dus o viață lipsită de griji, ar fi avut o existență liniștită, plecând în vacanțe lungi în regiuni cu climă caldă și căutând aer curat de munte. Însă ea a ales o altă cale și s-a aruncat în mișcarea nazistă, consumând orice gram de energie pe luptă, punându-și soțul să treacă prin chinurile iadului – toate acestea ca revoluția lui Hitler să fie posibilă. A fost un efort prea mare pentru ea. Însă sacrificiul lui Carin nu a fost uitat; a fost sanctificată de regimul nazist și considerată un punct de referință pentru nemțoaice.

Deși Carin și Magda au devenit niște simboluri, Gerda, dintre toate nevestele, a fost cea mai aproape de idealul nazist al feminității; s-a potrivit imaginii create de propagandă. Cândva, soțul ei îi spusese că de „copilă“ fusese „o nazistă desăvârșită“.¹ Și avusese dreptate. Gerda a fost introdusă în lumea lui Hitler înainte să ajungă la adolescență, a fost crescută de tatăl ei, un adept înrăit al nazismului, a fost măritată cu un nazist dur și a fost izolată de lumea exterioară. A trăit pentru ideologia lui Hitler. Aceasta îi intrase în sânge, iar moartea ei timpurie a asigurat intransigența convingerilor ei.

Lina l-a întâlnit pe Hitler doar o dată, la o recepție, la începutul anilor 1940, și a schimbat câteva vorbe cu el. Totuși devotamentul ei față de misiunea lui a fost absolut și de nestrămutat. Orice îndoieli pe care le-ar fi avut au fost legate de situația deseori tensionată a căsniciei ei, iar critica ei a fost orientată spre cei care, credea ea, nu-și îndeplineau îndatoririle cum trebuie. Nu există nici o îndoială că, dacă i s-ar fi oferit cu adevărat putere, Lina ar fi folosit-o în mod necruțător, fără a ezita sau a avea remușcări; ar fi fost o luptătoare nemiloasă, gata să-și șteargă dușmanii de pe fața pământului.

În ciuda tuturor deosebirilor dintre ele, Lina și Margaret au avut ceva în comun: ambele au fost niște snoabe, care au privit aproape întreaga umanitate cu un aer de superioritate. Însă Margaret și Lina erau din generații diferite. Caracterul lui Margaret fusese construit de sfârșitul erei imperiale și de experiențele din Primul Război Mondial. Deși părea să aprobe ideile soțului ei, rareori își exprima propriile opinii. Și, când o făcea, de cele mai multe ori era vorba despre o nemulțumire neînsemnată legată de cineva anume. Pesimismul înrădăcinat în personalitatea ei făcuse ca Margaret să nu poată avea niciodată aceleași viziuni utopice ca Himmler. În mintea ei, încercase întotdeauna să facă cel mai decent lucru, să se comporte cum trebuie și să acționeze într-o manieră corectă din punct de vedere moral. Totuși nu putuse să înțeleagă suferința altora și îi lipsise imaginația care să o ajute să înțeleagă groaza pe care soțul ei o abătuse asupra milioane de oameni.

Emmy a fost cea mai puțin interesată de nazism și și-ar fi petrecut viața jucând pe scenă dacă nu l-ar fi întâlnit și nu s-ar fi îndrăgostit de Goering. Faptul că a ales să treacă cu vederea însemnătatea nazismului nu a fost o simplă întâmplare – ceva tipic pentru mulți dintre germanii care au profitat de regim și care au ales să ignore exagerările violente ale acestuia, căutând mo-

tive pentru lipsa lor de împotrivire și pentru complicitatea pasivă. Deși a dezaprobat cu fermitate antisemitismul radical al naziștilor, când persecuția s-a intensificat, Emmy, neputincioasă, a dat din umeri, amăgindu-se în legătură cu ceea ce se întâmpla în Est. Scuza ei a fost faptul că a aparținut lumii teatrului, unei categorii selecte și deosebite, aparte de toți ceilalți, pentru care grijile „lumii reale“ au fost irelevante.

Și Ilse s-a considerat parte dintr-un grup unic; a fost o persoană idealistă. Identitatea ei a fost creată în totalitate de convingerile avute; a fost ocrotitoarea mișcării, care, de-a lungul tuturor încercărilor, s-a bazat pe principiile ei denaturate. Nu s-a gândit niciodată că s-ar putea să nu aibă dreptate.

Cu câțiva ani înainte de moartea ei, o echipă de filmare germană a venit la azilul de bătrâni, sperând să o intervieveze pe Marea Doamnă a Nazismului. Au găsit-o pe Ilse stând într-o cameră aglomerată și au reușit să înregistreze câteva minute. În timp ce-i urmărim modul în care evită cu dibăcie întrebările lor, oferindu-le răspunsuri monosilabice și evazive, cu o licărire în ochi și cu zâmbetul pe buze, este greu să scăpăm de sentimentul că, în ciuda a tot ce se întâmplase, Ilse încă credea că toate lucrurile meritaseră osteneala.

Note

Introducere

1. Fromm, Blood and Banquets, p. 248

Partea I

Capitolul 1

1. W. Hess, My Father Rudolf Hess, p. 30
2. I. Hess, Prisoner of Peace, p. 81
3. Görtemaker, Eva Braun, p. 74
4. Reiche, Development of the SA in Nürnberg, p. 26
5. Bormann, The Bormann Letters, p. 34
6. Irving, Goering, p. 47
7. Ibid., p. 55

Capitolul 2

1. Reiche, Development of the SA in Nürnberg, p. 48

2. L. Mosley, *The Reich Marshal*, p. 118
3. Toland, *Hitler*, p. 199 (*Viața lui Adolf Hitler*, Moldova, 1977)
4. Knopp, *Hitler's Henchmen*, p. 184
5. NA: IMT – RG 59:73088690
6. Bormann, *The Bormann Letters*, p. 93
7. Irving, *Goering*, p. 70
8. *Ibid.*, p. 88

Capitolul 3

1. Toland, *Hitler*, p. 950
2. Schwärzwaller, *Rudolf Hess*, p. 78
3. Manvell și Fraenkl, *Hess*, p. 38
4. Wagner, *Heritage of Fire*, p. 31
5. Schwärzwaller, *Rudolf Hess*, p. 78
6. Hoffmann, *Hitler Was My Friend*, p. 148 (*Hitler așa cum l-am cunoscut*, Corint, 2013)
7. Von Schirach, *The Price of Glory*, pp. 178–179
8. Sigmund, *Women of the Third Reich*, p. 132
9. Himmler și Wildt (ed.), *The Private Heinrich Himmler*, p. 30 [*Heinrich Himmler. Corespondență cu soția sa (1927–1945)*, Rao, 2016]
10. *Ibid.*, p. 49; Longerich, *Heinrich Himmler*, p. 106

11. Himmler, The Himmler Brothers, p. 79
12. Ibid., pp. 66 și 83
13. Longerich, Heinrich Himmler, p. 107
14. Himmler, The Himmler Brothers, pp. 69 și 71
15. Irving, Goering, p. 93
16. Whiting, The Hunt for Martin Bormann, p. 50
17. Von Lang, Bormann, p. 36; Whiting, The Hunt for Martin Bormann, p. 45
18. Himmler, The Himmler Brothers, p. 112
19. Ibid., p. 118

Capitolul 4

1. Wyllie, Goering and Goering, p. 37
2. Heydrich, Mein Leben mit Reinhard, p. 23
3. Knopp, The SS, p. 120
4. Read, The Devil's Disciples, p. 216
5. Wagener, Hitler, pp. 241, 255 și 258
6. Ullrich, Hitler: A Biography, p. 284
7. Himmler, The Himmler Brothers, p. 132
8. Toland, Hitler, pp. 229–230 (Viața lui Adolf Hitler, Moldova, 1977)

9. L. Mosley, The Reich Marshal, p. 164.

Capitolul 5

1. E. Goering, My Life with Goering, pp. 11–12 și 14

2. Ibid., pp. 52 și 54

3. Ibid., pp. 8 și 12

4. Dederichs, Heydrich, p. 52

5. Deschner, Heydrich, p. 57

6. D’Almeida, High Society in the Third Reich, p. 37

7. H. Goering, Germany Reborn, p. 129

8. Gerwath, Hitler’s Hangman, p. 68. (Călăul lui Hitler. Viața lui Heydrich, Corint, 2014)

9. Riefenstahl, A Memoir, pp. 124 și 168

10. Himmler, The Himmler Brothers, p. 58

Partea a II-a

Capitolul 6

1. E. Goering, My Life with Goering, pp. 28 și 46

2. Fromm, Blood and Banquets, p. 197

3. Reuth, Goebbels, p. 183
4. Guenther, Nazi Chic?, p. 151
5. Ibid., p. 132
6. Ibid., p. 172
7. Ibid.
8. Sigmund, Women of the Third Reich, p. 23
9. Wyllie, Goering and Goering, p. 101
10. E. Goering, My Life with Goering, p. 56
11. Hillenbrand, Underground Humour in Nazi Germany, p. 25
12. E. Goering, My Life with Goering, p. 78
13. Von Schirach, The Price of Glory, p. 87
14. Fromm, Blood and Banquets, p. 66
15. E. Goering, My Life with Goering, p. 83
16. Hoffmann, Hitler Was My Friend, p. 141 (Hitler așa cum l-am cunoscut, Corint, 2013)
17. Sigmund, Women of the Third Reich, pp. 158–159; Knopp, Hitler's Women, p. 19; Görtemaker, Eva Braun, p. 92
18. Görtemaker, Eva Braun, p. 98
19. Kempka, I was Hitler's Chauffeur, p. 13 (Ultimele zile cu Adolf Hitler, Meteor Press, 2013)
20. Klabunde, Magda Goebbels, p. 233

21. Hoffmann, Hitler Was My Friend, p. 165 (Hitler așa cum l-am cunoscut, Corint, 2013)
22. Wagner, Heritage of Fire, p. 141
23. D. Mosley, A Life of Contrasts, p. 130
24. Ibid.
25. Hillenbrand, Underground Humour in Nazi Germany, p. 28
26. Ludecke, I Knew Hitler, p. 378
27. Romani, Tainted Goddesses, p. 159

Capitolul 7

1. Schwärzwaller, Rudolf Hess, p. 90
2. Schroeder, He Was My Chief, p. 8 (12 ani cu Hitler 1933–1945, Meditații, 2008)
3. Ibid.
4. Kempka, I was Hitler's Chauffeur, p. 39 (Ultimele zile cu Adolf Hitler, Meteor Press, 2013).
5. Schroeder, He Was My Chief, pp. 9–10 (12 ani cu Hitler 1933–1945, Meditații, 2008)
6. Von Lang, Bormann, p. 52
7. Linge, With Hitler to the End, p. 93 (Cu Hitler până la sfârșit, Corint, 2014)
8. Bormann, The Bormann Letters, p. 35

9. Wagner, Heritage of Fire, pp. 85–87
10. I. Hess, Prisoner of Peace, p. 129
11. Manvell și Fraenkl, Doctor Goebbels, p. 59 (Doctor Goebbels, Meteor Publishing, 2013)
12. NA: IMT – RG 238: 57322925
13. Görtemaker, Eva Braun, p. 100
14. Schroeder, He Was My Chief, p. 19 (12 ani cu Hitler 1933–1945, Meditații, 2008)
15. MC: US/MISC/14; Brandt, „The Brandt Interview“, p. 22
16. Von Lang, Bormann, p. 96
17. Hoffmann, Hitler Was My Friend, p. 202 (Hitler așa cum l-am cunoscut, Corint, 2013)
18. Von Lang, Bormann, p. 116
19. Toland, Hitler, p. 415 (Viața lui Adolf Hitler, Moldova, 1977)
20. Manvell și Fraenkl, Doctor Goebbels, p. 47 (Doctor Goebbels, Meteor Publishing, 2013)
21. Semmler, Goebbels, p. 36
22. Riefenstahl, A Memoir, p. 163
23. Irving, Hess, p. 57; Schwärzwaller, Rudolf Hess, pp. 143–144
24. Ibid., p. 108
25. Pryce-Jones, Unity Mitford, pp. 138–139
26. I. Hess, Prisoner of Peace, p. 144

27. Ibid., p. 22
28. Von Schirach, *The Price of Glory*, p. 155
29. Speer, *Inside the Third Reich*, p. 179 (În umbra lui Hitler, Nemira, 1997)
30. Ernst, „Rudolf Hess (Hitler’s Deputy) on Alternative Medicine“
31. Semmler, *Goebbels*, p. 35
32. Taylor, Timm și Hern (ed.), *Not Straight from Germany*, p. 319
33. Semmler, *Goebbels*, p. 35

Capitolul 8

1. USHMM: Doc: 1999. A.0092; *Frau Marga Himmler Diaries 1937–1945* (trad.), p. 10
2. Höhne, *The Order of the Death’s Head*, p. 164
3. Von Schirach, *The Price of Glory*, p. 61
4. Pryce-Jones, *Unity Mitford*, p. 157
5. L. Heydrich și J. Vaughan Correspondence, 7 martie 1951 din *Real History* www.fpp.co.uk și Höhne, *The Order of the Death’s Head*, p. 165.
6. Ibid., p. 166
7. USHMM: M. Himmler, pp. 11–12
8. Höhne, pp. 128–129
9. L. Heydrich și J. Vaughan, Correspondence, 12 decembrie 1951; Williams, *Heydrich*, p. 69

10. Schellenberg, *The Schellenberg Memoirs*, p. 34
11. L. Heydrich și J. Vaughan, *Correspondence*, 12 decembrie 1951
12. Ibid.
13. Bassett, *Hitler's Spy Chief*, p. 99 (*Spionul-șef al lui Hitler. Misterul Wilhelm Canaris*, Rao, 2008)
14. USHMM: M. Himmler, p. 9
15. Ibid.
16. L. Heydrich și Jean Vaughan, *Correspondence*, 7 martie 1951.
17. Longerich, *Heinrich Himmler*, p. 233
18. McDonough, *The Gestapo*, p. 180 (*Gestapo. Mit și realitate despre poliția secretă a lui Hitler*, Trei, 2019)
19. Gerwath, *Hitler's Hangman*, p. 112 (*Călăul lui Hitler. Viața lui Heydrich*, Corint, 2014)
20. MacDonald, *The Killing of SS Obergruppenführer Reinhard Heydrich*, p. 14
21. Ibid.
22. Schellenberg, *The Schellenberg Memoirs*, pp. 35–36
23. Ibid.
24. USHMM: M. Himmler, p. 11
25. Ibid., pp. 2 și 5
26. Lambert, *The Lost Life of Eva Braun*, p. 346 (*Viața irosită a Evei Braun*, Rao, 2010)

27. USHMM: M. Himmler, p. 14

Capitolul 9

1. E. Goering, *My Life with Goering*, p. 92

2. Meissner, *Magda Goebbels*, p. 140

3. Read, *The Devil's Disciples*, p. 491

4. Wagner, *Heritage of Fire*, p. 203

5. USHMM: M. Himmler, pp. 15–16

6. Ullrich, *Hitler: A Biography*, p. 609

7. Döhring, Krause și Plaim, *Living with Hitler*, p. 126

8. E. Goering, *My Life with Goering*, p. 81

9. Heydrich, *Mein Leben mit Reynard*, p. 71; Knopp, *The SS*, p. 131;
Heydrich, *Mein Leben mit Reynard*, p. 81

10. Friedländer, *Nazi Germany and the Jews*, p. 115

11. Ullrich, *Hitler: A Biography*, p. 632

12. Von Lang, *Bormann*, p. 116

13. Linge, *With Hitler to the End*, p. 94 (Cu Hitler până la sfârșit, Corint, 2014)

14. USHMM: M. Himmler, pp. 17–18

15. K. Himmler, p. 189

16. Ibid.

17. Himmler, The Himmler Brothers, p. 244
18. USHMM: M. Himmler, p. 19
19. www.history.com/this-day-in-history
20. Goebbels, Diaries 1939–1941, pp. 4 și 14
21. Speer, Inside the Third Reich, p. 220 (În umbra lui Hitler, Nemira, 1997).
22. USHMM: M. Himmler, p. 21
23. Gerwath, Hitler's Hangman, p. 139 (Călăul lui Hitler. Viața lui Heydrich, Corint, 2014)
24. USHMM: M. Himmler, p. 23
25. E. Goering, My Life with Goering, pp. 2–3
26. I. Hess, Prisoner of Peace, p. 15
27. Irving, Hess, p. 57
28. D. Mosley, A Life of Contrasts, p. 145
29. Pryce-Jones, Unity Mitford, p. 235
30. D. Mosley, A Life of Contrasts, p. 142

Partea a III-a

Capitolul 10

1. Goebbels, Diaries 1939–1941, p. 109
2. Fox, „Everyday Heroines“, p. 28

3. Goebbels, Diaries 1939–1941, p. 79
4. USHMM: M. Himmler, p. 24
5. Ibid., p. 23
6. Ibid., p. 24
7. Bryant, Confronting the „Good Death“, p. 38
8. Kater, Doctors Under Hitler, p. 129
9. Stephenson, Women in Nazi Germany, p. 34
10. Schellenberg, The Schellenberg Memoirs, p. 86
11. Ibid., p. 265
12. L. Mosley, The Reich Marshal, p. 312
13. USHMM: M. Himmler, p. 24
14. Ibid., p. 25
15. Ibid., pp. 25 și 27
16. Schroeder, He Was My Chief, pp. 160–161 [12 ani cu Hitler (1933–1945), Meditații, 2008]
17. Goebbels, Diaries 1939–1941, p. 157
18. Ibid., p. 171
19. USHMM: M. Himmler, p. 26
20. Ibid., p. 30
21. I. Hess, Prisoner of Peace, pp. 12 și 19–24
22. Ibid., p. 25

23. Toland, Hitler, p. 665
24. I. Hess, Prisoner of Peace, p. 14
25. Ibid. p. 27
26. Goebbels, Diaries 1939–1941, pp. 364 și 367
27. Hillenbrand, Underground Humour in Nazi Germany, p. 39
28. Hutton, Hess, p. 110

Capitolul 11

1. Döhring, Krause și Plaim, Living with Hitler, p. 140–141
2. Schroeder, He Was My Chief, pp. 112 [12 ani cu Hitler (1933–1945), Meditații, 2008]
3. Hutton, Hess, p. 100
4. McGinty, Camp Z, p. 181
5. Schellenberg, The Schellenberg Memoirs, p. 203
6. Kurlander, Hitler's Monsters, p. 120
7. Goebbels, Diaries 1939–1941, p. 408
8. Gerwath, Hitler's Hangman, pp. 189–190 (Călăul lui Hitler. Viața lui Heydrich, Corint, 2014)
9. Williams, Heydrich, p. 101
10. Deschner, Heydrich, p. 191
11. Schellenberg, The Schellenberg Memoirs, p. 239

12. USHMM: M. Himmler, p. 29
13. Himmler, *The Himmler Brothers*, p. 199
14. USHMM: M. Himmler, p. 30; K. Himmler, p. 211
15. USHMM: M. Himmler, p. 30
16. Himmler, *The Himmler Brothers*, p. 218
17. Himmler, *The Himmler Brothers*, pp. 233–234
18. *Ibid.*, p. 232
19. USHMM: M. Himmler, pp. 30 și 32
20. Knopp, *The SS*, p. 160
21. Williams, *Heydrich*, p. 160
22. *Ibid.*, p. 176
23. McGinty, *Camp Z*, p. 299
24. *Ibid.*, p. 300
25. I. Hess, *Prisoner of Peace*, p. 43
26. *Ibid.*, p. 46
27. Schwärzwaller, *Rudolf Hess*, p. 190
28. I. Hess, *Prisoner of Peace*, p. 43
29. Goebbels, *Diaries 1942–1943*, pp. 175 și 218
30. Meissner, *Magda Goebbels*, p. 213
31. Gerwath, *Hitler's Hangman*, p. 270 (*Călăul lui Hitler. Viața lui Heydrich*, Corint, 2014)

32. Williams, Heydrich, p. 189
33. Dederichs, Heydrich, p. 145
34. Gerwath, Hitler's Hangman, p. 199 (Călăul lui Hitler. Viața lui Heydrich, Corint, 2014)
35. Ibid., p. 279
36. USHMM: M. Himmler, p. 32
37. Ibid., p. 33

Capitolul 12

1. Stephenson, Women in Nazi Germany, pp. 56–57
2. Goebbels, Diaries 1942–1943, p. 260
3. Ibid., p. 309
4. Ibid., p. 138
5. Klabunde, Magda Goebbels, p. 301; Meissner, Magda Goebbels, pp. 224–225
6. Schwärzwaller, Rudolf Hess, p. 179
7. I. Hess, Prisoner of Peace, pp. 44–45
8. Ibid., p. 46
9. Ibid.
10. Bormann, The Bormann Letters, pp. 37–38
11. Ibid., p. 6

12. Ibid., pp. 8–9
13. Kempka, I was Hitler's Chauffeur, p. 43 (Ultimele zile cu Adolf Hitler, Meteor Press, 2013)
14. NA: IMT – RG 238:57318818
15. Himmler, The Himmler Brothers, p. 249
16. Knopp, Hitler's Hitmen, p. 158
17. Bormann, The Bormann Letters, p. 39
18. Ibid., pp. 42 și 45
19. Dederichs, Heydrich, p. 167
20. Ibid., p. 163
21. I. Hess, Prisoner of Peace, p. 47
22. Görtemaker, Eva Braun, p. 219
23. E. Goering, My Life with Goering, p. 106
24. Goebbels, Diaries 1942–1943, p. 524
25. Semmler, Goebbels, p. 115
26. E. Goering, My Life with Goering, p. 146
27. Perry, „Nazifying Christmas“, p. 604
28. Irving, Goering, p. 518
29. L. Mosley, The Reich Marshal, p. 365
30. Dederichs, Heydrich, p. 164
31. USHMM: M. Himmler, p. 34

32. Ibid., p. 35
33. Himmler, The Himmler Brothers, p. 259
34. Ohler, Blitzed, p. 192
35. Sigmund, Women of the Third Reich, pp. 174–175
36. Bormann, The Bormann Letters, p. 66
37. USHMM: M. Himmler, pp. 35–36
38. E. Goering, My Life with Goering, p. 112
39. Irving, Hess, p. 395

Capitolul 13

1. Bormann, The Bormann Letters, pp. 119–120
2. Knopp, Hitler's Hitmen, p. 146
3. Lebert și Lebert, My Father's Keeper, p. 113
4. Bormann, The Bormann Letters, pp. 67, 37, 173 și 104–106
5. USHMM: M. Himmler, p. 36
6. NA: IMT – RG 238: 57323277
7. Semmler, Goebbels, pp. 174–175
8. NA: IMT – RG 238: 57323277
9. Himmler, The Himmler Brothers, p. 277
10. USHMM: M. Himmler, p. 36

11. Dederichs, Heydrich, p. 167
12. Schroeder, He Was My Chief, p. 146 [12 ani cu Hitler (1933–1945), Meditații, 2008]
13. Bormann, The Bormann Letters, p. 177
14. Semmler, Goebbels, pp. 185–186
15. Goebbels, Diaries: Final Entries 1945, p. 45 (Jurnal. 28 februarie–10 aprilie 1945, Elit, 2005)
16. Ibid., pp. 192, 83, 254 și 317–318
17. I. Hess, Prisoner of Peace, p. 48
18. NA: IMT – RG 238: 6242149
19. NA: IMT – RG 238: 57323277
20. Junge, Until the Final Hour, pp. 159–160 (Până în ultima clipă, Vivaldi, 2005)
21. DNTC: IMT – Vol. 004 – Subdivison 8/Hitler Section 8.15
22. Ibid.
23. Goeschel, „Suicide at the End of the Third Reich“, p. 164
24. L. Mosley, The Reich Marshal, p. 378
25. Schroeder, He Was My Chief, p. 188 [12 ani cu Hitler (1933–1945), Meditații, 2008]
26. L. Mosley, The Reich Marshal, p. 382
27. NA: RG 242: 6883511
28. Kempka, I was Hitler’s Chauffeur, p. 70 (Ultimele zile cu Adolf Hitler,

Meteor Press, 2013)

29. Ibid., pp. 89–90

30. Linge, *With Hitler to the End*, p. 199 (Cu Hitler până la sfârșit, Corint, 2014); Kempka, *I was Hitler's Chauffeur*, p. 78 (Ultimele zile cu Adolf Hitler, Meteor Press, 2013)

31. Junge, *Until the Final Hour*, p. 174 (Până în ultima clipă, Vivaldi, 2005)

32. Linge, *With Hitler to the End*, p. 207 (Cu Hitler până la sfârșit, Corint, 2014)

Partea a IV-a

Capitolul 14

1. I. Hess, *Prisoner of Peace*, p. 49

2. Kempka, *I was Hitler's Chauffeur*, p. 95 (Ultimele zile cu Adolf Hitler, Meteor Press, 2013)

3. Linge, *With Hitler to the End*, p. 210 (Cu Hitler până la sfârșit, Corint, 2014)

4. Kempka, *I was Hitler's Chauffeur*, p. 152 (Ultimele zile cu Adolf Hitler, Meteor Press, 2013)

5. Whiting, *The Hunt for Martin Bormann*, p. 35

6. Farago, *Aftermath*, p. 163

7. NA: IMT – RG 238: 573188178

8. Andrus, *The Infamous at Nuremberg*, p. 73

9. NA: IMT – RG 238: 57323137
10. Ibid.
11. NA: IMT – RG 238: 57322925
12. NA: IMT – RG 238: 57323137
13. NA: IMT – RG 59: 73088690; RG 238: 57322925
14. Irving, Hess, pp. 496–497
15. I. Hess, Prisoner of Peace, p. 38
16. Goering, My Life with Goering, p. 135
17. DNTC: IMT – Vol. 014 Subdivision 35/Goering Section 35.03
18. Andrus, The Infamous at Nuremberg, p. 161
19. Persico, Nuremberg, p. 297
20. Sigmund, Women of the Third Reich, p. 63
21. Von Schirach, The Price of Glory, p. 87
22. E. Goering, My Life with Goering, p. 159
23. Ibid.
24. Von Schirach, The Price of Glory, pp. 134 și 137
25. Ibid., p. 138
26. I. Hess, Prisoner of Peace, p. 89
27. Ibid., p. 96
28. Sigmund, Women of the Third Reich, p. 64

29. Ibid.

Capitolul 15

1. Crasnianski, Children of the Nazis, p. 16 (Copiii naziștilor, Meteor Press, 2018); Himmler, The Himmler Brothers, p. 287
2. Andrus, The Infamous at Nuremberg, pp. 69 și 139
3. NA: IMT – RG 238: 57323267
4. NA: IMT – RG 238: 57323277
5. NA: IMT – RG 238: 6242149
6. Dederichs, Heydrich, p. 171
7. Knopp, The SS, p. 336
8. L. Heydrich și J. Vaughan, Correspondence, 7 martie 1951
9. Lebert și Lebert, p. 106
10. Dederichs, Heydrich, p. 175
11. Ibid., p. 174
12. Knopp, The SS, p. 120

Capitolul 16

1. E. Goering, My Life with Goering, p. 87
2. Speer, Spandau, pp. 216 și 291

3. Ibid., p. 343
4. Posner, Hitler's Children, p. 62
5. Ibid., p. 65; W. Hess, My Father Rudolf Hess, p. 288
6. Schwärzwaller, Rudolf Hess, p. 16
7. Posner, Hitler's Children, p. 69
8. E. Goering, My Life with Goering, p. 168
9. Posner, Hitler's Children, pp. 212–213
10. E. Goering, My Life with Goering, pp. 15 și 95

Concluzie

1. Bormann, The Bormann Letters, p. 49

Bibliografie

Surse de arhivă

Colecția Donovan despre Procesele de la Nürnberg, Biblioteca Universității Cornell (DNTC)

Institutul de Istorie Contemporană, München (ICH)

Colecția Musmanno, Biblioteca Gumberg, Universitatea Duquesne (MC)

Arhiva Federală Elvețiană, Berna (SFA)

Arhivele Naționale, Washington DC (NA)

Muzeul Memorial al Holocaustului din SUA (USHMM)

Cărți

Alford, K.D., Nazi Plunder: Great Treasure Stories of World War II, De Capo Press (2000).

Andrus, B., The Infamous at Nuremberg, Leslie & Frewin (1969).

Ascheid, A., Hitler's Heroines: Stardom and Womanhood in Nazi Cinema, Temple University Press (2003).

Bach, S., Leni: The Life and Work of Leni Riefenstahl, Knopf/Doubleday (2007).

Bassett, R., Hitler's Spy Chief: The Wilhelm Canaris Story (Cassell, 2005).

Bird, E., *The Loneliest Man in the World: The Inside Story of the 30-year Imprisonment of Rudolf Hess*, Sphere (1974).

Black, M. și Kurlander, E. (ed.), *Revisiting the „Nazi Occult“: Histories, Realities, Legacies*, Camden House (2015).

Bloch, M., *Ribbentrop*, Abacus (2003).

Boak, H., *Women in the Weimar Republic*, Manchester University Press (2013).

Bormann, M., *The Bormann Letters: The Private Correspondence between Martin Bormann and his Wife from January 1943–April 1945*, Weidenfeld & Nicolson (1954).

Bramwell, A., *Blood and Soil: Walther Darré and Hitler's Green Party*, Kensal Press (1985).

Bridenthal, R., Grossmann, A. și Kaplan, M. (ed.), *When Biology Became Destiny: Women in Weimar and Nazi Germany*, Monthly Review Press (1984).

Browning, C. și Matthias, J., *The Origins of the Final Solution: The Evolution of Nazi Jewish Policy 1939–1942*, William Heinemann (2004).

Bryant, M., *Confronting the „Good Death“: Nazi Euthanasia on Trial 1945–1953*, University of Colorado Press (2005).

Calic, E., *Reinhard Heydrich: The Chilling Story of the Man who Masterminded the Nazi Death Camps*, William Morrow Company Inc. (1985).

Cocks, G., *Psychotherapy in the Third Reich: The Göring Institute*, Oxford University Press (1985).

Crasnianski, T., *The Children of the Nazis: The Sons and Daughters of Himmler, Göring, Höss, Mengele and others – Living with a Father's Monstrous Legacy*, Arcade Publishing (2018).

D'Almeida, F., *High Society in the Third Reich*, Polity (2008).

De Courcy, A., *Diana Mosley*, Vintage (2004).

Dederichs, M., *Heydrich: The Face of Evil*, Greenhill (2009).

Deschner, G., *Heydrich: The Pursuit of Total Power*, Orbis (1981).

Dietrich, O., *The Hitler I Knew: Memoirs of the Third Reich's Press Officer*, Skyhorse Publishing (2010).

Döhring, H., Krause, W.H. și Plaim, A., *Living with Hitler: Accounts of Hitler's Household Staff*, Greenhill (2018).

Dornberg, J., *Munich 1923: The Story of Hitler's First Grab for Power*, Harper & Row (1982).

Douglas-Hamilton, J., *Motive for a Mission: The Story Behind Hess's Flight to Britain*, Macmillan (1971).

Evans, R., *The Coming of the Third Reich*, Penguin (2004).

———*The Third Reich at War: How the Nazis led Germany from Conquest to Disaster*, Penguin (2009).

———*The Third Reich in Power: 1933–1939*, Penguin (2006).

Farago, L., *Aftermath: Bormann and the Fourth Reich*, Hodder and Stoughton (1975).

Fest, J., *Inside Hitler's Bunker: The Last days of the Third Reich*, Pan (2004).

———*Speer: The Final Verdict*, Weidenfeld & Nicolson (2001).

———*The Face of the Third Reich*, Penguin (1979).

Fisher, M.J., *A Terrible Splendor: Three Extraordinary Men, A World Poised for War, and the Greatest Tennis Match Ever Played*, Crown Publishers (2009).

Friedländer, S., *Nazi Germany and the Jews 1933–1945*, Phoenix (2009).

Fromm, B., *Blood and Banquets: A Berlin Social Diary*, Carol Publishing Group (1990).

Gadberry, G., *Theatre in the Third Reich, the Pre-war Years: Essays on Theatre in Nazi Germany*, Greenwood (1995).

Gerwath, R., *Hitler's Hangman: The Life of Heydrich*, Yale University Press (2011).

Gilbert, G., *Nuremberg Diary*, Da Capo Press (1947).

Goebbels, J., *The Diaries of Joseph Goebbels: Final Entries 1945*, ed. H. Trevor-Roper, GP Putnam's Sons (1978).

——— *The Goebbels Diaries 1939–1941* (ed. și trad. F. Taylor), Sphere (1982).

——— *The Goebbels Diaries 1942–1943* (ed. și trad. L. Lochner), Doubleday (1948).

Goering, E., *My Life with Goering*, David Bruce & Watson (1972).

Goering, H., *Germany Reborn*, Elkin Mathews și Marrot (1934).

Goeschel, C., *Mussolini and Hitler: The Forging of the Fascist Alliance*, Yale University Press (2018).

Görtemaker, H.B., *Eva Braun: Life with Hitler*, Penguin (2011).

Graber, G., *The Life and Times of Reinhard Heydrich*, McKay (1980).

Grange, W., *Hitler Laughing: Comedy in the Third Reich*, University Press of America (2006).

Grunberger, R., *A Social History of the Third Reich*, Penguin (1974).

Guenther, I., *Nazi Chic? Fashioning Women in the Third Reich*, Bloomsbury (2004).

Gun, N., *Eva Braun: Hitler's Mistress*, Meredith Press (1968).

Hake, S., *Popular Cinema In the Third Reich*, University of Texas Press (2001).

Hamann, B., *Winifred Wagner: A Life at the Heart of Hitler's Bayreuth*, Granta (2005).

Haste, C., *Nazi Women*, Channel 4 Books (2001).

Hayman, R., *Hitler and Geli*, Bloomsbury (1997).

Heins, L., *Nazi Film Melodrama*, University of Illinois Press (2013).

Helm, S., *If This is a Woman: Inside Ravensbrück, Hitler's Concentration Camp for Women*, Abacus (2015).

Henderson, N., *Failure of a Mission 1937–1939*, GP Putnam's Sons (1940).

Herzog, D., *Sex after Fascism: Memory and Morality in Twentieth-Century Germany*, Princeton University Press (2005).

Hess, I., *Prisoner of Peace*, Institute for Historical Review (1954).

Hess, W., *My Father Rudolf Hess*, WH Allen (1984).

Heydrich, L., *Mein Leben mit Reinhard: Die Persönliche Biographie*, Druffel & Vowinckel (2012).

Hillenbrand, F., *Underground Humour in Nazi Germany 1933–1945*, Routledge (1995).

Himmler, K., *The Himmler Brothers: A German Story*, Macmillan (2007).

Himmler, K. și Wildt, M. (ed.), *The Private Heinrich Himmler: Letters of a Mass Murderer*, St Martin's Press (2014).

Hoffmann, H., *Hitler Was My Friend*, Burke Publishing (1955).

Höhne, H., *Canaris: Hitler's Master Spy*, Doubleday (1976).

———*The Order of the Death's Head: The Story of Hitler's SS*, Penguin (1969).

Hutton, J.B., *Hess: The Man and his Mission*, David Bruce & Watson (1970).

Irving, D., *Goebbels: Mastermind of the Third Reich*, St Martin's Press (1994).

———*Goering: A Biography*, Focal Point (1989).

———*Hess: The Missing Years 1941–1945*, Macmillan (1987).

Junge, T., *Until the Final Hour: Hitler's Last Secretary*, Phoenix (2005).

Kater, M., *Doctors Under Hitler*, Chapel Hill (1989).

Kelley, D., *22 Cells in Nuremberg*, WH Allen (1947).

Kempka, E., *I was Hitler's Chauffeur: The Memoirs of Erich Kempka*, Frontline (2012).

Kershaw, I., *Hitler: 1889–1936 Hubris*, Penguin (1999).

———*Hitler: 1936–1945 Nemesis*, Penguin (2000).

———*The End: Nazi Germany 1944–45*, Penguin (2012).

King, D., *The Trial of Adolf Hitler: The Beer Hall Putsch and the Rise of Nazi Germany*, Pan (2017).

Kirkpatrick, C., *Women in Nazi Germany*, Jarrolds (1939).

Klabunde, A., *Magda Goebbels*, Little Brown (2001).

Knopp, G., *Hitler's Henchmen*, Sutton (2000).

———*Hitler's Hitmen*, Sutton (2002).

——Hitler's Women, Sutton (2003).

——The SS: A Warning from History, The History Press (2008).

Kurlander, E., Hitler's Monsters: A Supernatural History of the Third Reich, Yale University Press (2017).

Lambert, A., The Lost Life of Eva Braun, Arrow (2007).

Leasor, J., The Uninvited Envoy, McGraw-Hill (1962).

Lebert, S. și Lebert, N., My Father's Keeper: The Children of the Nazi Leaders – An Intimate History of Damage and Denial, Little Brown (2001).

Le Tissier, T., Farewell to Spandau, The History Press (2008).

Lifton, R., The Nazi Doctors: Medical Killing and the Psychology of Genocide, Basic Books (1988).

Linge, H., With Hitler to the End: The Memoirs of Adolf Hitler's Valet, Frontline (2013).

London, J., Theatre Under the Nazis, Manchester University Press (2000).

Longerich, P., Goebbels: A Biography, Vintage (2015).

——Heinrich Himmler, Oxford University Press (2012).

Lower, W., Hitler's Furies: German Women in the Nazi Killing Fields, Vintage (2014).

Ludecke, K., I Knew Hitler, Jarrolds (1938).

MacDonald, C., The Killing of SS Obergruppenführer Reinhard Heydrich, Papermac (1989)

Manvell, R. și Fraenkl, H., Doctor Goebbels: His Life and Death, Frontline (1960)

——Goering, Greenhill (1962).

——Hess, MacGibbon & Kee (1971).

Meissner, H., Magda Goebbels: First Lady of the Third Reich, Nelson Canada Ltd (1980).

McDill, J., Lessons from the Enemy: How Germany Cares for her War Disabled, Lea & Febiger (1918).

McDonough, F., The Gestapo: The Myth and Reality of Hitler's Secret Police, Coronet (2016).

McGinty, S., Camp Z: How British Intelligence Broke Hitler's Deputy, Quercus (2011).

McGovern, J., Martin Bormann, Arthur Barker Ltd (1968).

Middlebrook, M. și Everitt, C., The Bomber Command War Diaries: An Operational Reference Book 1939–1945, Penguin (1990).

Mosley, D., A Life of Contrasts: The Autobiography, Gibson Square Books (2009).

Mosley, L., The Reich Marshal: A Biography of Hermann Goering, Pan (1977).

Nicholas, L., The Rape of Europa: The Fate of Europe's Treasures in the Third Reich and the Second World War, Vintage (1995).

Ohler, N., Blitzed: Drugs in Nazi Germany, Penguin (2017).

Overy, R., Goering: The Iron Man, Routledge (1984).

Padfield, P., Himmler: Reichsführer SS, Papermac (1990).

Persico, J., Nuremberg: Infamy on Trial, Penguin (1994).

Petropoulos, J., Art as Politics in the Third Reich, The University of North

Carolina Press (1996).

———Artists under Hitler: Collaboration and Survival in Nazi Germany, Yale University Press (2014).

———The Faustian Bargain: The Art World in Nazi Germany, Penguin (2001).

Phipps, E., *Our Man in Berlin: The Diary of Sir Eric Phipps 1933–1937*, Palgrave (2008).

Picknett, L., Prince, C. and Prior, S., *Double Standards: The Rudolf Hess Cover-Up*, Time Warner (2001).

Pine, L., *Nazi Family Policy 1933–1945*, Bloomsbury (1997).

Pope, E., *Munich Playground*, GP Putnam's Sons (1941).

Posner, G., *Hitler's Children: Inside the Families of the Third Reich*, Heinemann (1991).

Pringle, H., *The Master Plan: Himmler's Scholars and the Holocaust*, Harper Perennial (2006).

Proctor, R., *The Nazi War on Cancer*, Princeton University Press (1999).

Pryce-Jones, D., *Unity Mitford: A Quest*, Weidenfeld & Nicolson (1976).

Read, A., *The Devil's Disciples: The Lives and Times of Hitler's Inner Circle*, Pimlico (2003).

Regin, N., *Sweeping the Nation: Domesticity and National Identity in Germany 1870–1945*, Cambridge University Press (2007).

Reiche, E., *The Development of the SA in Nürnberg 1922–1934*, Cambridge University Press (1986).

Reiss, C., *Joseph Goebbels: A Biography*, Hollis & Carter (1949).

Reitsch, H., *The Sky My Kingdom*, Bodley Head (1955).

Reuth, R.G., Goebbels, Constable (1993).

Rhodes, R., Masters of Death: The SS-Einsatzgruppen and the Invention of the Holocaust, Alfred Knopf (2002).

Riefenstahl, L., A Memoir, St Martin's Press (1967).

Romani, C., Tainted Goddesses: Female Film Stars of the Third Reich, Sarpedon Publishers (1992).

Roseman, M., The Villa: The Lake, The Meeting: Wansee and the Final Solution, Penguin (2003).

Scheck, R., Mothers of the Nation: Right Wing Women in Weimar Germany, Berg (2004).

Schellenberg, W., The Schellenberg Memoirs: A Record of the Nazi Secret Service, Andre Deutsch (1956).

Schmidt, U., Karl Brandt: The Nazi Doctor – Medicine and Power in the Third Reich, Bloomsbury (2007).

Schroeder, C., He was My Chief: The Memoirs of Adolf Hitler's Secretary, Frontline (2012).

Schwärzwaller, W., Rudolf Hess: The Deputy, Quartet (1988).

Semmler, R., Goebbels: The Man Next to Hitler, Westhouse (1947).

Sigmund, A.M., Women of the Third Reich, NDE Publishing (2000).

Speer, A., Inside the Third Reich, Phoenix (1995).

——Spandau: The Secret Diaries, Macmillan (1976).

Steinacher, G., Nazis on the Run: How Hitler's Henchmen fled Justice, Oxford University Press (2011).

Stephenson, J., Women in Nazi Germany, Longman/Pearson Education Ltd

(2001).

Strobl, G., *The Swastika and the Stage: German Theatre and Society 1933–1945*, Cambridge University Press (2007).

Taylor, M., Timm, A. și Herrn, R. (ed.), *Not Straight from Germany: Sexual Politics and Sexual Citizenship Since Magnus Hirschfeld*, University of Michigan Press (2017).

Toland, J., *Hitler*, Wordsworth Editions (1976/1997).

Tooze, A., *The Wages of Destruction: The Making and Breaking of the Nazi Economy*, Penguin (2007).

Trevor-Roper, H., *The Last days of Hitler*, Macmillan (1947).

——(ed.) *Hitler's Table Talk: His Private Conversations*, Enigma Books (1953/2000).

Ullrich, V., *Hitler: A Biography – Volume 1: Ascent 1889–1939*, Vintage (2016).

Von Lang, J., *Bormann: The Man Who Manipulated Hitler*, Book Club Associates (1979).

——SS General Karl Wolff: *The Man between Himmler and Hitler*, Enigma (2005).

Von Schirach, H., *The Price of Glory: The Memoirs of Henriette von Schirach*, Muller (1960).

Wachsman, N., *KL: A History of the Nazi Concentration Camps*, Abacus (2015).

Wagener, O., *Hitler: Memoirs of a Confidant*, Yale University Press (1985).

Wagner, F., *Heritage of Fire*, Harper & Brothers (1945).

Walters, G., *Berlin Games: How Hitler Stole the Olympic Dream*, John

Murray (2006).

Weale, A., *The SS: A New History*, Abacus (2010).

Wehler, H.U., *The German Empire 1871–1918*, Berg Publishers (1985).

Welch, D., *Propaganda and the German Cinema 1933–1945*, IB Tauris (2001).

Wertham, F., *A Sign for Cain: An Exploration of Human Violence*, Macmillan (1966).

Whiting, C., *The Hunt for Martin Bormann: The Truth*, Pen & Sword (1973).

Williams, M., *Heydrich: The Dark Shadow of the SS*, Fonthill (2018).

Wilson, J., *Hitler's Alpine Headquarters*, Pen & Sword (2013).

———*Hitler's Alpine Retreat*, Pen & Sword (2005).

Wyllie, J., *Goering and Goering: Hitler's Henchman and his Anti-Nazi Brother*, The History Press (2010).

Zwar, D., *Talking to Rudolf Hess*, The History Press (2010).

Articole din jurnale academice și teze:

Badger, W. și Purkiss, D., „English Witches and SS Academics“, *Prenature: Critical and Historical Studies on the Preternatural*, 6.1 (2017).

Carrier, R., „«Hitler's Table Talk»: Troubling Finds“, *German Studies Review*, 26.3 (2003).

Fox, J., „«Everyday Heroines»: Nazi Visions of Motherhood in *Mutterliebe* (1939) and *Annelie* (1943)“, *Historical Reflections*, 35.2 (2009).

Goeschel, C., „Suicide at the End of the Third Reich“, *Journal of Contemporary History*, 41.1 (2006).

Harris, V., „The Role of the Concentration Camps in the Nazi Repression of Prostitutes 1933–1939“, *Journal of Contemporary History*, 45.3 (2010).

McDonogh, G., „Otto Horcher: Caterer to the Third Reich“, *Gastronomica*, 7.1 (2007).

Montgomery, J., „Sisters, Objects of Desire or Barbarians: German Nurses in the First World War“, teză, University of Tennessee (2013).

Nilsson, M., „Hugh Trevor-Roper and the English Editions of Hitler’s Table Talk and Testament“, *Journal of Contemporary History*, 5.1 (2016).

Palumbo, M., „Goering’s Italian Exile 1924–1925“, *Journal of Modern History*, 50.1 (1978).

Perry, J., „Nazifying Christmas: Political Culture and Popular Celebration in the Third Reich“, *Central European History*, 38.4 (2005).

Quirin, K., „Working Women and Motherhood: Failures of the Weimar Republic’s Family Policies“, *The Gettysburg Historical Journal*, 13.8 (2014).

Roos, J., „Backlash against Prostitutes’ Rights: Origins and Dynamics of Nazi Prostitution Policies“, *Journal of the History of Sexuality*, 11.1/2 (2002).

Sigel, R., „The Cultivation of Medicinal Herbs in the Concentration Camp“, *Studii, rapoarte, documente*, vol. 2, Dachau Review History of Nazi Concentration Camps (1990).

Silver, J., „Karl Gebhardt (1897–1948): A Lost Man“, *Journal of the Royal College of Physicians at Edinburgh*, 41, (2011).

Timm, A., „Sex with a Purpose: Prostitution, Venereal Disease and Militarised Masculinity in the Third Reich“, *Journal of the History of Sexuality*, 11.1/2 (2002).

Zroka, A.L., „Serving the Volksgemeinschaft, German Red Cross Nurses in the Second World War“, teză, University of California (2015).

Site-uri web

Carrier, R., „Hitler’s Table Talk; An Update“, www.richardcarrier.info/archives/10978.

Ernst, E., „Rudolf Hess (Hitler’s Deputy) on Alternative Medicine“, edzardernst.com?2015?01?rudolf-hess-hitlers-deputy-on-alternative-medicine

Irving, D., „Frau Marga Himmler Diaries 1937–1945: Himmler’s Diary Jan 1934–Dec 1935“.

1939: The Vaughan Papers’, Real History, www.fpp.co.uk.

Indice

A

America 41, 49, 106, 112, 145, 235, 260, 263, 286, 312

forțe americane 123, 241, 243, 245, 249–250, 262, 265, 267, 273, 275, 280, 286–287, 290

Anschluss 151, 157–158, 167, 183

Aronson, Schlomo 280

astrologie 17, 126–128, 195, 201

Auschwitz 44, 80, 231, 261

B

Baarova, Lida 105–107, 154–156, 160, 164, 210

Backe, Herbert 140, 275

Backe, Ursula 140, 275

Balbo, Marshall 96

Behrens, Manja 222

Berghof (castelul lui Hitler) 117–120, 122–125, 131, 136, 157, 159, 163, 169, 186–187, 193–194, 197–198, 221, 233, 249–250, 259

Borman, Gerda (născută Buch) 8, 19–20, 30, 42–43, 45–47, 69–70, 108–109, 111, 116–117, 119, 123, 131, 163–164, 185–186, 199, 221–234, 237–238, 241, 247, 258–259, 295

Bormann, Albert 43, 85, 116

Bormann, Martin 43, 258, 298, 308, 310, 314, 317

Bormann, Martin Adolf 237, 259, 291

Brandt, Anna 198

Brandt, Karl 116, 168, 278, 316

Braun, Eva 47, 62, 65, 73, 97, 119, 297, 299–300, 302, 306, 312, 314

Braun, Gretl 163, 233, 246

Breker, Arno 168, 185–186

Buch, Walter 19–21, 27–28, 30, 42, 45, 70, 106, 221–222, 260

C

Canaris, Erika 141–142, 208

Canaris, Wilhelm 141–142, 208, 301, 310, 313

Carinhall (conacul lui Goering) 89–90, 95, 124, 160, 170, 172, 183, 188, 215, 226, 239, 248

Cehoslovacia 157–159, 164, 172, 206

Chamberlain, Neville 159

Conferința de la München 159

Convorbiri în jurul mesei 186, 247, 259

Cramm, Gottfried von 144

„Cuibul vulturului“ (casa de oaspeți a lui Hitler) 159–160, 186, 249

D

Dachau 80, 103, 203, 234, 237–238, 272, 318

Darré, Charlotte 134–135

Darré, Walther 134–136, 140, 310

De Crinis, Lilli 180, 275

De Crinis, Max 180–181, 275

ducele și ducesa de Windsor 122

E

Eichmann, Adolf 260, 280

Eppenstein, von Ritter 22

F

Festivalul de la Bayreuth 41, 167, 172

Franța 172, 182, 188, 194, 203, 224, 286

forțe franceze 25, 182, 250, 261

Fromm, Bella 7, 85, 93, 94, 112

G

Gebhardt, Karl 166, 190–191, 204–206, 211–214, 233, 240, 278, 318

Gestapo 194, 201, 231, 302, 314

Goebbels, Helga 74

Goebbels, Joseph 50, 312, 315

Goebbels, Magda (anterior Quandt) 8, 100, 103, 253, 299, 302, 305, 313–314

Goering, Albert 85

Goering, Carin (născută von Foch) 8, 21–26, 28, 31–32, 41–42, 52–53, 62–63, 66–67, 74, 89, 95, 103, 215, 288, 294–295

Goering, Edda 160, 185, 234, 239, 248–249, 265–266, 268, 282, 287–288

Goering, Emmy (născută Sonnemann) 8, 66–67, 74–75, 83–86, 89–97, 101–104, 124–125, 131, 136, 152, 155–156, 160, 166, 170, 172, 182, 188–189, 203, 215, 220, 226–230, 234, 239–240, 248–249, 265–270, 282, 287–289, 294, 296

Goering, Hermann 21–22, 189, 233, 269, 315

Grawitz, Ernst-Robert 178, 214, 277

Gründgens, Gustav 83–85, 91, 270

H

Hanke, Karl 155–156, 167–168

Haushofer, Albrecht 114, 172, 188, 194, 234–235, 243, 263

Haushofer, Karl, profesor 30, 34, 114, 161, 193–195, 234, 262–264

Hess, Ilse (născută Pröhl) 8, 15–16, 18–19, 27–36, 47, 58, 60–62, 67–69, 73, 75, 111–112, 114–116, 121–123, 125–131, 152, 161, 171, 192–194, 199–201, 208–209, 219–220, 225–226, 242–243, 257, 261–264, 268–270, 282–287, 289–291, 294, 296

Hess, Rudolf 16, 128, 285, 297, 300–301, 305, 309–310, 313, 315–318

Hess, Wolf Rüdiger 130

Heydrich, Heider 133, 225, 275

Heydrich, Klaus 225

Heydrich, Lina (născută von Osten) 8, 53–56, 59, 64, 68–69, 71–73, 76–77, 131–133, 136, 139–141, 143–144, 146, 148–150, 158, 162, 165–167, 179–181, 202, 206–208, 210–213, 223–225, 230, 234, 241, 243–245, 273–277, 279–281, 295

Heydrich, Marte 213, 275

Heydrich, Reinhard 53, 302, 311–312, 314

Heydrich, Silke 167, 276

Himmler, Gerhard 79, 134, 240, 278

Himmler, Gudrun 46, 68, 79, 134, 138, 168, 170, 179, 184, 203–205, 215, 231–232, 238, 271–272, 277–279, 291

Himmler, Heinrich 7, 36, 298, 301, 313–314

Himmler, Margaret (născută Boden) 7–8, 36–41, 46–47, 59, 60, 68, 79, 131–135, 138–139, 142–144, 151–153, 158, 164–170, 178–179, 183–185, 190–191, 198, 203–206, 214–215, 231–232, 234, 238, 240, 244, 271–273, 277–280, 295–296

Hindenburg, Paul von 52, 63, 67–68, 71, 74, 76

Hitler, Adolf 3–4, 7, 9–10, 18–21, 24–36, 38–39, 41–43, 46–47, 50–51, 53, 56–58, 60–65, 67–68, 70–71, 73–79, 83, 86, 88–90, 92, 94, 96–101, 104, 106, 109–113, 115–125, 127, 130–131, 135–136, 142, 145, 151–152, 154–161, 163–164, 166–173, 177–178, 180, 182, 184–191, 194–196, 198–200, 210–213, 215–216, 218, 220–222, 224, 226–227, 233–236, 238, 239, 241–243, 245–253, 257–258, 259–260, 263, 266, 268, 270, 273, 280, 282, 286, 289, 293–295, 297–318

Hoffmann, Heinrich 19, 35, 47, 60, 73, 99, 104, 119, 129, 173

Hoffmann, Henriette 19, 35, 93, 127, 132, 268, 284, 317

Höhne, Heinz 280, 301, 313

Hölderlin, Friedrich 18, 30

homeopatie 37

Hoppe, Marianne 91

Horcher, Otto 183, 229, 317

Höss, Rudolf 44

J

Jocurile Olimpice 101, 144, 154, 183, 194, 198

K

Kadow, Walter 44

Korwan, Rose 229

L

Leander, Zarah 105

Ludecke, Kurt 105–106, 300, 314

Luftwaffe 92–94, 103, 151, 170, 172, 182–183, 187, 192, 200, 215, 266, 289

M

Marea Britanie 100, 157–158, 170, 172–173, 182, 187, 192, 200, 211, 235, 264, 283, 286

forțe britanice 17, 161, 171–172, 195, 201, 209, 241, 258, 271, 274, 290

Maurice, Emil 36, 88

Mein Kampf 29, 31, 51, 237

misticism 139

Mitford, Diana 99, 100–101, 122, 172–173, 311

Mitford, Unity 99, 122, 132, 157, 172, 301, 303, 315

Mosley, Oswald 99–100

Mueller, Heinrich 148–149, 160

Mussolini, Benito 31–32, 103, 151–153, 159, 236, 312

N

Noaptea Cuțitelor Lungi 113, 136, 139

„Noaptea de cristal“ 162

P

păgânism 136

Phipps, Eric 90, 315

Polonia 169, 170, 172, 179, 182–183, 188, 218, 273

Porten, Henny 85

Potthast, Hedwig 165–166, 179, 183, 205–206, 222, 232–233, 237, 244, 250, 273

Primul Război Mondial 11, 15, 23, 29, 37–38, 52, 107, 122–123, 132, 134, 170–171, 295

procesele din Nürnberg 257, 310

Puciul de la berărie 26–27

Q

Quandt, Ello 155, 210, 218

Quandt, Gunther 48, 106

Quandt, Harald 49, 185, 246

R

Raubal, Geli 35–36, 60–63, 73, 125, 312

Ravensbrück 205, 213–214, 231, 272–273, 312

Reitsch, Hanna 246

Republica de la Weimar 41, 51, 59

Ribbentrop, Anneliese von 152, 166, 191

Ribbentrop, Joachim von 152, 166, 169, 191, 310

Riefenstahl, Leni 77, 310

Röhm, Ernst 72–73, 135–136

Rosenberg, Alfred 51, 192

S

Schellenberg, Irene 179–180, 206

Schellenberg, Walter 139–140, 147–149, 179–181, 200, 203, 206, 275, 301–304, 316

Schirach, Baldur von 93, 127, 268, 284, 298–299, 301, 308, 317

Schmidt, Wilhelm 113, 136, 316

Scholtz-Klink, Gertrud 293

Schrimpf, Goerg 121

Schroeder, Christa 110, 116, 186, 198, 249

Semmler, Rudolf 227, 238–239, 241, 300–301, 306–307, 316

sexualitate 91, 144–145

Soluția finală 207, 266, 269, 276, 281

Speer, Albert 168, 198–199, 229, 266, 283–284, 301, 303, 309, 311, 316

Speer, Margarete 199, 284

Stalin, Iosif 169, 171, 190, 235, 251, 278

Stille Hilfe 275, 278

Strathaus, Ernst Schultz 126–127, 195, 196

Stringer, Ann 271

T

Toland, John 280

Tratatul de la Versailles 12, 23, 25

U

Uhlig, Anneliese 105

Uniunea Sovietică 171, 195, 197, 202, 215, 235, 278, 286

forțe sovietice 201–202, 214–215, 236, 242, 247, 252, 261, 286–287, 290

V

vegetarianism 189

W

Wagener, Otto 57–58, 298, 317

Wagner, Friedelind 100, 112, 158

Wagner, Richard 34

Wagner, Siegfried 34

Wagner, Winifred 34, 100, 112, 115, 168, 282, 312

Willrich, Wolfgang 149, 150

Wolff, Frieda 132, 143, 150, 158, 245

Wolff, Karl 184, 244, 317

Aș vrea să-i mulțumesc Soniei Land, agentul meu de la Sheil Land Associates Ltd, pentru angajamentul și sprijinul ei constant, Gaiei Banks și echipei care s-a ocupat de drepturile de autor în străinătate, pentru că au făcut cunoscută această carte în lume. Mulțumiri și Laurei Perehinec de la The History Press pentru entuziasmul și devotamentul ei; lui Alex Waite, pentru că m-a ajutat să-mi transform manuscrisul într-o carte, și întregii echipe de la The History Press pentru munca extraordinară. În final, aș vrea să le mulțumesc prietenilor și familiei; această carte nu ar fi fost posibilă fără loialitatea și generozitatea lor.